

HOOFSTUK 6

EMPIRIESE RESEPSIEONDERSOEK: RESEPSIE VAN 'N KORTVERHAAL

6.1 INLEIDING EN VERANTWOORDING

Die teoretiese uitgangspunte van die resepsie-estetika, dié van die reseptiewe begripsbenadering van taalaanleer en dié ten grondslag van goeie gewilde prosa vorm die basis van hierdie ondersoek. Sekere van die belangrikste beginsels word egter vervolgens binne die raamwerk van 'n resepsieonderzoek geplaas.

As gevolg van die resepsie-estetika kom ook ander oorwegings ter sprake wanneer ondersoek gedoen word na die tipiese aard van 'n teks en die geskiktheid daarvan vir klasgebruik. So speel die leser 'n beslissende rol as hy 'n teks lees: sy voorkeure, verwagtinge en voorkennis bepaal hoe hy 'n teks gaan lees en resepteer. 'n Leser benader 'n teks dus met sekere veronderstellings. Dit is om hierdie rede dat die reële leser nie verwaarloos moet word wanneer dit om die didaktiek van letterkunde-lees gaan nie. Slegs dan kan werklik verantwoordings gedoen word van die literêre kommunikasieproses en die uitwerking van 'n teks op 'n taalaanleersituasie. Die ondersoek val dus vierkantig op die terrein van die resepsie-estetika omdat dit om reële lesers se konkretisering van 'n teksstruktuur gaan.

Die literêre teks is die konstante gegewe (onafhanklike veranderlike) teenoor die leser, wat die veranderlike faktor (afhanklike veranderlike) is. Die leser konkretiseer die teks deur die interpretasie wat hy daaraan gee. Dit is dan in die leser wat die teks 'n werklikheid met kenmerkende historiese verskille en sosiale variante word (De Jong 1981a:10). Die leser is myns insiens die aktiewe deelnemer aan sowel die literêre kommunikasieproses as die internalisering van taalinhoude. Widdowson (1979:179-180) noem ook dat die teks 'n epistemologiese gegewe is sodra die leser die betekenis daarvan as deel van sy kennis interpreteer. Die teks is voorts 'n voorbeeld van taalgebruik ("performance") en taalvermoë ("competence") waarby allerlei linguistiese en ekstra-linguistiese faktore betrokke is. Tekste kan derhalwe 'n verskeidenheid

betekenis hê. Die proses om betekenis uit 'n teks af te lei is wel gebaseer op taal, maar ook op die implementering van verstaanprosedures (De Jong 1981a:57). Die S/Z van Barthes (1972) toon dat die leser ook vir betekenis, en nie net taal nie, lees. Dit is hier waar die psigolinguistiese siening van lees ter sprake kom (kyk paragrawe 3.2 en 3.3), te wete betekenisvolle raaiskote.

Die vreemdetaalleser word gekonfronteer met 'n teks van 'n ander taalgroep, in dié geval die Afrikaanssprekende, wie se eie kultuur, geskiedenis, waardes, ensovoorts, deur die teks na vore gebring word. Dit kan 'n sekere ontoeganklikheid veroorsaak. Om hierdie rede moet tekste sorgvuldig gekies word om dié probleem uit te skakel, of baie agtergrondskennis moet verskaf word. As albei groepe 'n Westerse agtergrond het, is 'n deel van die probleem oorkom. 'n Leser met 'n eie "anderse" agtergrondskennis resepteer 'n teks anders as die moedertaalspreker, maar nie noodwendig verkeerd nie. Die resepsie van 'n leser speel dus 'n belangrike rol ook ten opsigte van taalaanleer en die toeganklikheid van 'n teks.

Verskeie skrywers het al gewys op die nut wat die resepsie-estetika vir letterkundeonderrig kan hê. So sê Segers (1979b:812): "Zoals de receptie-esthetika aan die literatuurwetenschap een nieuw perspectief gaf, zo kan zij ook aan het literatuuronderwijs op zijn minst in systematische zin een andere wending geven." Die vraag is: Hoe kom die teorie van resepsiestudies by dié van letterkundeonderrig uit? By die resepsie-estetika kry die leser die klem binne die teks-leser-relasie, terwyl by die moderne didaktiek die student die middelpunt van alle leerhandelinge is. Die student en die leser is binne die klassituasie dieselfde persoon, en derhalwe kan didaktiek iets leer by die resepsie-estetika (Segers 1984:262). Vis (1978:134) meen dat empiriese resepsieonderseoe 'n bydrae kan lewer oor die waarde en metodiek van letterkundeonderrig. Waar 'n empiriese resepsieonderzoek in dié geval gebruik word om lig te werp op die gebruik van letterkunde by nie-formele onderwys, kan insiggewende resultate verkry word. Nog 'n rede waarom so 'n didaktiese empiriese resepsieonderzoek die moeite werd is, is omdat dit 'n duideliker beeld van die leser se voorkeure kan gee, wat kan help by die seleksie van tekste.

Verdere voordele wat 'n resepsiegerigte benadering tot die letterkunde in die onderwys kan hê, is die volgende:

- Lesers leer om in abstrakte terme te dink.
- Lesers leer om hulle na 'n ander se situasie te verplaas.
- Lesers leer om dinge vir hulle voor te stel.
- Lesers brei hul taalkennis uit (Segers 1979b:819).

Hierdie benadering kan daartoe lei dat lesers met verskillende resepsies kennis maak, wat stimulerend kan wees. Dit bevorder ook wat Verschuren (1984:282) noem: "... de esthetische competentie van leerlingen door omgang met literaire teksten in hun funktionieren als esthetische objecten". 'n Resepsiebenadering sou tereg lei tot 'n herbesinning oor die doelwitte in die onderrig (Bosman 1985:89).

Uit studies in veral Europa kan baie geleer word vir toepassing in soortgelyke navorsing hier ter plaatse. Aangesien die RSA nie dieselfde opset en problematiek as Europese lande het nie, is die resepsie-estetiese uitgangspunte aangepas by die eie unieke situasie (kyk ook De Jong 1981b en Bosman 1985 se ondersoeke). In die ondersoek onder bespreking sal dit toegepas word op 'n informele onderwyssituasie. Vis (1978:134) stel voor dat ondersoeke van hierdie aard van beperkte omvang en met beperkte doelstellings moet wees. Die idee is dat by die lees van letterkunde by die betrokke teikengroep op die student as leser gefokus word. Daarom sê Bosman (1985:89): "'n Resepsie-esteties-georiënteerde literatuurdidaktiek sal die leerling en sy belewing van die literêre werk sentraal stel. Op hierdie wyse kan heel moontlik groter leerlingbetrokkenheid by die lees van die voorgeskrewe werke bewerkstellig word." 'n Resepsiebenadering kan by die betrokke teikengroep tot maksimale leerstimulasie lei.

Daar is ook gewys op die klemverskuiwing wat die begripsbenadering tot vreemdetaalaanleer gebring het, waardeur lees 'n prominente rol gekry het. Dit noop 'n herbesinning ten opsigte van die gebruik van tekste in die taalklas. Deur lees ontwikkel 'n stewige taalbasis

wat die ander vaardighede vergemaklik, en verder word die leser blootgestel aan verskillende taalmodelle waaruit hy sy eie taalgebruik kan kies. Die lees van verhale word as 'n natuurlike manier gesien om taalontwikkeling te stimuleer en die belangrikheid van die lees van fiksie word wyd erken. Verder moet onthou word dat lees 'n heel spesifieke ervaring is. Volgens De Vriend (1981:43) lê lees se grootste waarde daarin dat dit 'n werklikheidsbeleving is. As 'n werklikheidsbeleving deur 'n ander taal plaasvind, is dit myns insiens nie vergesog om te sê dat die taal deel geword het van die leser nie. Deur empiriese resepsieondersoeke kan vasgestel word in watter mate taal dalk 'n belemmering by begrip en resepsie is en wat daaromtrent gedoen kan word. Kriteria waarvolgens tekste vir lees vir begrip gekies is, se geldigheid kan ook bewys word.

Empiriese resepsieondersoeke is voorts geskik omdat lees as 'n sosiale en kollektiewe gebeurtenis gesien word. Letterkunde-lees deur studente met die oog op onderrig en/of resepsie was in die RSA nog nie 'n ondersoekobjek nie. Oor die waarde van 'n empiriese resepsieonderzoek laat De Jong (1981b:50) haar soos volg uit: "Die ontleding van resepsie-prosesse is ooglopend geskik vir die bepaling van die student se literêre kompetensie, en 'n uiters nuttige hulpmiddel by die behandeling van spesifieke tekste en die onderrigmetodiek en -doelstellings oor die algemeen, wanneer die dosent literêre vaardigheid as doelstelling gestel het." Selfs al is die doelstelling ook bloot begrip en plesier van die teks deur middel van maksimale taalblootstelling, is dit nogtans nuttig.

Uit die ondersoek na goeie gewilde prosa in Afrikaans blyk dit dat, alhoewel spesifieke kriteria (wat duidelik andersoortig is as by literatuur) aangewend word by die tipering van GGP-tekste, die rol van die reële leser steeds deurslaggewend is, veral in 'n onderrigsituasie waar die geskiktheid al dan nie van 'n teks bepaal word. In 'n nie-formele onderwysituasie geskied die keuse van tekste baie vryer as in 'n formele onderwysituasie, en die voorkeur van die leser geniet prioriteit. Een van die kriteria by die keuse van GGP-tekste is dat hulle so min as moontlik leesweerstand moet bied, met ander woorde hulle moet maklik geresepteer word. Volgens Suleiman and Crosman (1980:86-87) is die hoofdoel van gewilde prosa om

geloofwaardige illusies te skep. Tekste is dan in navolging hiervan en ander kriteria (kyk paragraaf 4.5) getipeer, maar daar is geen bewys dat die tekste maklik geresepteer word nie. Slegs 'n resepsieonderzoek kan die geldigheid van hierdie kriteria bevestig. Deur resepsieondersoeke kan die geskiktheid van GGP by die onderrig van letterkunde op nie-formele tersiêre vlak vasgestel word. Voorts sou ook vasgestel kon word of goeie verstaanbare fiksie as brugbouer gebruik kan word om kontak met nie-Afrikaanssprekendes op te bou.

Of 'n persoon se houding deur lees verander kan word, is 'n ope vraag. Dit wil voorkom of die werking maar tydelik is. Eers as die leser die fiksionaliteit as 'n ander werklikheid herken, sal hy in staat wees om die werklikheid te bespreek en uiteindelik sy eie gedrag verander. Op die keper beskou, gaan die lesersrol om wat Bouckaert-Ghesquiêre (1981:83) noem "het geheel van aanwyzingen die het leesproses van die lezer stuurt". Verskillende reële lesers reageer dus verskillend op teksimmanente gegewens. Tog is empiriese resepsieondersoeke 'n manier om uit te vind watter tipe tekste grootliks byval vind en wat die uitwerking daarvan is. Waar die klem vroeër slegs op teksimmanente sake was, val dit nou op die rol van die reële leser by die literêre kommunikasieproses, asook by die reseptiewe vaardighede van taalverwerwing.

6.2 ALGEMENE DOELSTELLINGS VAN DIE RESEPSIEONDERSOEK

Dit is in die lig van bogenoemde uitgangspunte dat 'n kortverhaal aan 'n groep reële lesers voorgelees word met die oog daarop om sowel hulle resepsie en verwagting van die kortverhaal as hulle gevoel oor die lees van 'n kortverhaal tydens 'n taalkursus waar te neem. Die resepsienavorsing wat hier onderneem word, het as einddoel die verbetering van die onderrig van Afrikaans.

Daar word van 'n aantal aannames by die ondersoek uitgegaan omdat hulle wyd aanvaar word:

- 'n Leser word gerig deur sy individuele agtergrond én die teks self: "De biografiese achtergrond en ideologie van de individuele lezer zal dus mede een rol spelen bij het standpunt

dat deze ten slotte inneemt ten aanzien van het verhaalaanbod" (Van den Bergh 1981:155).

- Die leser het 'n sosio-kulturele en 'n literêre verwagting ten opsigte van die teks wat hy gaan lees.
- Die mate waarin 'n leser hom met die karakters en/of gebeure kan identifiseer, bepaal sy resepsie van 'n teks.
- 'n Horisonverskuiwing is tydens die leesproses moontlik.
- Lesers wat met 'n teks besig is, staan in 'n sekere verhouding van waardering teenoor die teks. By die lees van letterkunde in 'n onderrigssituasie kan dit nie genegeer word nie.
- Die mate waarin 'n leser aktief besig is om oop plekke in te vul, beïnvloed sy resepsie van 'n teks.

6.3 BEPERKINGE VAN DIE ONDERSOEK

As 'n eerste voorlopige empiriese ondersoek na die nie-Afrikaansspreekende leser se resepsie van 'n teks in Afrikaans as 'n vreemde taal, is daar 'n aantal beperkinge.

Weens praktiese en organisatoriese oorwegings word slegs twee kursusse in Afrikaans per jaar aan die Randse Afrikaanse Universiteit vir nie-Afrikaanssprekendes op buite-kurrikulêre vlak aangebied. Die eerste is 'n 16-weke-lange Basiskursus bestaande uit twee fases, 'n beginners- en intermediêre fase. Dit word gevolg deur 'n 8-weke-lange Gevorderde Kursus. Getalle is nie gewaarborg nie en in die meeste gevalle is daar nie meer as 25 nie. Boonop woon nie alle studente elke aand klas by nie, wat die getalle nog verder laat krimp. Voorts kom studente laat of loop vroeg weens professionele of ander verpligtinge. Die groep wat dus vir die duur van die hele eksperiment teenwoordig is, se getal is klein.

As gevolg van psigolinguistiese oorwegings (kyk paragraaf 3.5) by taalaanleer is 'n groep in 'n beginnersfase, vanweë hul beperkte

taalvaardigheid om 'n letterkundeteks te lees, nie geskik om aan 'n resepsieonderzoek deel te neem nie. 'n Empiriese resepsieonderzoek kan dus net by 'n groep in die intermediêre fase en die gevorderde fase gedoen word.

Dit sou goed gewees het as meer as een kortverhaal se resepsie by dieselfde groep waargeneem kon word. Dit is egter onmoontlik vanweë praktiese en metodologiese oorwegings om meer as een aand aan so 'n empiriese resepsieonderzoek te wy. Daar kan hoogstens ander kortverhale gelees word met 'n resepsiebenadering van die dosent se kant, maar dan sonder dat enige skriftelike data in die vorm van vraelyste en so meer verkry word. Vir die ondersoek self is dit van geen waarde nie.

Vanweë hierdie beperkinge maak die sogenaamde empiriese gegewens nie aanspraak op wetenskaplike eksaktheid nie. Die resultate moet in plaas van algemeen-geldend eerder as veelbetekenend gesien word, en kan nie sonder meer op enige populasie of situasie toegepas word nie. Ten spyte van die beperkinge kan egter sekere waardevolle resepsie-estetiese, letterkundige, metodologiese en taalonderriginsigte verkry word.

6.4 EKSPERIMENTELE PROSEDURE

Die empiriese ondersoek het uit twee fases bestaan: 'n loodsondersoek en 'n werklike ondersoek. Die loodsondersoek het hoofsaaklik gedien as katalisator om probleme ten opsigte van die volgende uit te stryk:

- die praktiese hantering van so 'n ondersoek tydens 'n gewone lesing;
- onduidelikhede op die vraelyste;
- geskiktheid van die kortverhaal.

Op 2 Junie 1986 is "Man van die sensus" aan 11 intermediêre studente voorgelees om hul resepsie daarvan vas te stel deur middel van 'n gestruktureerde vraelys (Bylae C). Die meeste responiente, 72,7%

(byna 'n driekwart), het die verhaal geniet en vier uit elke vyf (81,8%) het dit interessant gevind en wou aanhou lees om te sien hoe die verhaal eindig. Die meerderheid het dus van die verhaal gehou. Sowat 63,6% van die respondente (byna twee derdes) het gevoel dit is goed om deur middel van lees aan die taal blootgestel te word. Van die orige vier het slegs een baie negatief oor lees tydens 'n kursus gevoel; die ander drie het 'n neutrale houding gehad. Hieruit is dit duidelik dat die lees van tekste by 'n taalkursus ingesluit kan word. Tydens die lees het die ondersoeker agtergekom dat die spesifiek idiosinkratiese woordeskat van die kortverhaal ("skaapvelle wat in 'n gesoute, klipharde stawel op die stoep lê; konka; skoongeveegde agterplasie; wasklip; afloopseepwater; trouliksens;" ensovoorts) vir die lesers probleme gee.

Meer as die helfte van die respondente (54,5%) het aangedui dat die woordeskat onbekend was. Vir slegs 18,2% was die woordeskat redelik bekend. So ook die betrokke fisiese ruimte waarteen die gebeure afgespeel het. In die vrye klasbespreking ná die lees van die kortverhaal het die meerderheid van die respondente bevestig dat die spesifieke woordeskat en ruimte hulle probleme gegee het. Slegs die sterk tema - die man se soeke na sy herkoms - en die verskaffing van bykomende inligting en toeligting van die ruimte deur die ondersoeker self het die respondente gehelp om as 't ware bo-oor die probleem te tree. Byna twee derdes (63,6%) het aangevoer dat die tema hulle aangespreek het.

Die lees van hierdie kortverhaal het twee belangrike sake bevestig: As die tema die belangstelling wek, sal dit die leser help en kompenseer vir die gebrek aan leksikale en sintaktiese beheer. Aan die ander kant egter, is agtergrondskennis baie belangrik (kyk Coady 1979:12). Daar is toe besluit dat die betrokke kortverhaal wel geskik is om in die klas - nie vir selfstudie tuis nie - en wel in 'n gevorderde klas te lees, te behandel en te bespreek, maar vir die doel van die empiriese ondersoek liever gelaat behoort te word. Dit is nie geskik vir die objektiewe resepsiemeting van gevorderde en intermediêre groepe nie.

Op 10 September 1986 is "Die sendeling se dood" aan 14 studente in die

gevorderde klas voorgelees om hulle resepsie te bepaal met behulp van dieselfde vraelys waaraan enkele aanpassings (hoofsaaklik dubbelsinnige bewoordings) gedoen is. Die meeste respondente (85,9%) het die verhaal geniet en interessant gevind, en nie minder nie as 13 uit die 14 respondente (92,8%) het gemeen die verhaal bevat stof tot nadenke. Min probleme is met woordeskat ondervind. Enersyds kan dit toegeskryf word aan die feit dat die lesers op gevorderde vlak is. Andersyds het die onderzoeker self tydens die hardop voorlees besef dat die woordeskat nie naastenby so spesifiek en idiosinkraties en derhalwe moeilik is as dié van "Man van die sensus" nie. Hierdie keer het 11 uit die 14 respondente (78,6%) gemeen dit is goed om deur middel van lees aan 'n omvattende Afrikaanse taalaanbod blootgestel te word.

Dit wil dus voorkom of lees by 'n gevorderde groep gewilder is as by 'n intermediêre groep. 'n Belangrike rede hiervoor kan wees dat hulle die taal beter beheer. In albei gevalle, egter, blyk lees beskou te word as 'n positiewe manier van taalaanleer.

Die loodsondersoek het daartoe gelei dat sekere aanpassings gedoen is. Enkele vrae is herbewoord omdat dit begripsprobleme vir die gewone nie-literêre geskoolde leser gegee het. Dit het duidelik geblyk dat die belangrikste vreemde woordeskat vooraf verskaf behoort te word, soos ook aangetoon deur Finocchiaro en Brumfit (1983:144). Die verhale was onderskeidelik 10 en 12 bladsye lank, wat in 'n gewone leesklas nie probleme sou gee nie, maar te veel leestyd tydens die resepsieondersoek sou inneem, waarna die vraelyste ook nog voltooi moes word. Boonop word te min tyd gelaat vir gewone onderrig (in die vorm van 'n voortsetting van aktiwiteite wat verband hou met die gelese kortverhaal) ná die resepsieondersoek. 'n Kortere verhaal ($\pm$ 6 bladsye) moes gebruik word. Ander waardevolle insigte wat uit die loodsondersoek gespruit het, word in hoofstuk 7 bespreek.

Die werklike ondersoek is beplan vir Junie 1987, wanneer die intermediêre fase aan die gang sou wees. Om die ondersoek se betroubaarheid te verhoog, is besluit om die steekproef te vergroot en dieselfde verhaal op die gevorderde groep in September 1987 uit te toets. Dit sou toon of 'n sterker groep lesers 'n kortverhaal min of meer dieselfde resepteer en of beter taalvaardigheid 'n verskil in

resepsie bring. In albei gevalle sou die empiriese ondersoek tydens die laaste week van die kursus plaasvind om te verseker dat die respondente maksimale blootstelling aan Afrikaans gehad het sodat dit nie per se die grootste belemmering ten opsigte van resepsie is nie, en hulle verder reeds blootgestel is aan die lees van 'n ander kortverhaal. Sowat twee van die drie uur onderrigtyd word vir die ondersoek opsy gesit. Verder word die leeromgewing in die klas sonder stoornisse as 'n gunstige eksperimentele opset beskou.

Die loodsondersoek het getoon dat dit vanweë praktiese oorwegings goed is om 'n kortverhaal by 'n empiriese resepsieonderzoek te gebruik, maar dat die keuse van die kortverhaal besondere aandag verdien.

6.5 KEUSE VAN DIE KORTVERHAAL

Daar is besluit om die resepsie van 'n kortverhaal te bepaal en wel om die volgende teoretiese oorwegings:

- 'n Kortverhaal word beskou as die geskikste literêre medium vir 'n vreemdetaalstudent. Povey (1979:171) laat hom soos volg hieroor uit: "It is brief, contemporary, interesting and portrays a modern cultural environment that is either relatively familiar to the student or else is significantly attached to the target culture of the language s/he is studying".
- 'n Kortverhaal toon die totale wisselwerking tussen die karakters in een leessessie omdat dit in 'n enkele periode deurgelees en waargeneem kan word. Kramsch (1985:358-359) sê: "I have chosen the short narrative, because one of its important aspects is that it recounts characters' plans... the story illustrates clearly the interacting plans of the various characters as they conflict with one another."
- Spanning word wel opgebou deur hoofstuk na hoofstuk van 'n roman te lees, maar dit laat die klas dan nie voor heel laat in die kursus toe om heen en weer oor die totale spektrum te praat nie, en verder gaan dit om die leser se spontane resepsie

onmiddellik na die lees.

Die keuse van die betrokke kortverhaal is geskoei op resepsie-estetiese en psigolinguistiese beskouings en kriteria vir die GGP (kyk paragraaf 5.2.1) Kortliks kom dit op die volgende neer:

- Die verhaal laat ruimte vir die leser se eie interpretasie en deelname.
- Dit het 'n maklike leesstyl en 'n aanvaarbare sinslengte.
- Dit voldoen aan die algemeen aanvaarde strukturele en nie-strukturele eienskappe van GGP-tekste.

Die verhaal wat gekies is, is "Vensters vir die son" (kyk Bylae A). Vir 'n begrip van die intuïtiewe resepsie van die lesers word die belangrikste eienskappe van die teks kortliks aangetoon soos uit metatekste afgelei en op grond van eie ontleding. Dit is 'n kortverhaal was as tema het die oorlewingsdrang van die mens en waarin die mens, ten spyte van die feit dat hy daarin slaag, eintlik geskilder word as verstoot deur die lewe. Binne 'n baie sterk gebeurelyn word Elet, as kind en as volwassene, se "ironiese" (wrange) beleving van die werklikheid verbeeld. Die verhaal is heg gestruktureer en prikkel die belangstelling vanweë die boeiende vertelwyse vanaf die begin. Dit laat emosionele spanning ontstaan. Elet is 'n karakter van "vlees en bloed" met wie 'n wye leserspubliek sou kon identifiseer, en die gebeure skep 'n werklikheidsillusie. Die literêre en sosio-kulturele kodes van die teks stel nie buitensporige eise ten opsigte van begrip nie.

Wat die vertolkingsmodaliteite (kyk paragraaf 2.6.1) betref, is dit hoofsaaklik projektief aangesien die leser hom na die verhaalwerklikheid kan verplaas en die tema op dié manier kan raaksien. Sterk aanspraak word op die affektiewe modaliteit gemaak om betrokke te raak by die karakter. Vanweë die feit dat in Afrikaans as 'n vreemde taal gelees word, word ook kognitiewe eise aan die leser gestel. In die geval van die gemiddelde vreemdetaalleser sou daar 'n balans tussen die affektiewe/kognitiewe pole wees. Die teks behoort

veral vanweë saakbetrokkenheid, dit wil sê vanweë die tema of onderwerp, te rig.

6.6 BESKRYWING VAN DIE PROEFPERSONE

6.6.1 Algemeen

Licher (1981:175) stel die volgende voorwaardes vir 'n teikengroep op wie 'n resepsieonderzoek gedoen word:

- 'n gemiddelde taalvaardigheid met betrekking tot die idioom waarin die teks gekodeer is, genoegsame woordeskat en grammatika om voldoende kommunikasie te bewerkstellig tussen alle kulturele lae van die taalgebruikers;
- 'n gemiddelde semantiese bewussyn, met ander woorde kennis van die betekeniskomponente van die woorde en hul funksies in taalgebruik;
- die vermoë om deur die semanties bekende ook die semanties onbekende te dekodeer.

Die teikengroepe wat aan die betrokke empiriese resepsieonderzoek deelneem, voldoen geredelik aan hierdie voorwaardes. Voeg hierby (kyk De Jong 1981b:34-35) literêre ervaring (eie leesvoorkeur en literêre skoling), kulturele verbande (wêreld/godsdiensbeskouing) en psigiese horison (persoonlike ervaring, ouderdom, intellektuele en kulturele stimulering) en dit word duidelik dat die faktore wat resepsie beïnvloed, psigologies en sosiologies van aard is. Resepsie kan dus nie volkome objektief gemeet word nie; daar is 'n mate van subjektiwiteit aan verbonde.

Die empiriese ondersoek ten opsigte van die resepsie van 'n kortverhaal is op twee groepe uitgevoer, te wete 'n intermediêre en 'n gevorderde groep. Die proefpersone het almal vrywillig aan die ondersoek deelgeneem en anoniem gebly. Die respondente het elk die aand toe toets 1 van die leksikale items afgelê is, 'n nommer (intermediêr: van 1 tot 14; gevorderd: van 1 tot 22) ontvang, wat

hulle elke keer bo-aan hul vraelys of ander response moes skryf. Op dié manier is dit moontlik om kruisverwysings tussen respondente of vergelykings van dieselfde respondent se antwoorde te doen. So kan inligting geverifieer word.

Dit is belangrik om te onthou dat die groepe kognitief volledig ontwikkel is en slegs in mindere of meerdere mate beperk word deur hul taalvaardigheid in Afrikaans. In hulle moedertale - en party ook in ander tale - is hulle algeheel vaardige lesers. 'n Mens kan van die veronderstelling uitgaan dat as hulle goeie "meganiese" lesers in hul eie taal is, hulle dit ook in Afrikaans sal wees (Clarke (1979) se eksperiment het bewys dat vaardige moedertaallesers, Spaanssprekendes, beter in 'n vreemde taal (Engels) lees as Spaanssprekendes wat hul moedertaal swak lees). Dit is slegs op die begripvlak as gevolg van die gebrekkige taalkennis waar probleme kan voorkom. Waar Bouckaert-Ghesquière (1981) se lesers verhaale met 'n beperkte woordeskat lees en wat spesifiek vir kinders geskryf is, het die teks wat in die ondersoek gebruik word 'n omvattende woordeskat en is dit vir 'n algemene leser geskryf. Die geïntendeerde leser van die betrokke teks is beslis nie die reële leser vir wie dit voorgelees word nie. Die betrokke groepe het ook reeds in hul moedertaal, alle leesstadia - 'sprokie-, Robinson Crusoe-, helde, liriese en romanstadia (aldus Bouckaert-Ghesquière 1981:75-76) - deurgegaan en word met volwasse prosa gekonfronteer. Dit is duidelik dat 'n teks uit 'n mikro- en 'n makrosemantiese vlak bestaan. Daarom sê De Jong (1981b:36): "Die leser 'skep' sy eie teks deur eerstens die mikrosemantiese gegewens te verwerk en hierby is sy taalvaardigheid veral van belang." By die betrokke teikengroepe is dit natuurlik van die grootste belang. As die leser op die mikrovlak (gewone begrip en resepsie) probleme ondervind, sal hy feitlik nie tot die makrovlak kan toetree nie, want hier tree ander aspekte soos agtergrondskennis, beeldspraak, individuele verwagtingshorison, kulturele verskille, ensovoorts, na vore. Van die betrokke teikengroepe word verwag om volledig tot die mikrovlak (die geaktualiseerde inhoud) te kan toetree. Dit is egter waar dat 'n leser ten spyte van sekere sintaktiese tekortkominge tot die vlakke kan toetree as hy 'n goeie agtergrondskennis het (Coady 1979).

6.6.2 Intermediêre respondente

'n Intermediêre respondent is iemand wat reeds oor 'n tydperk van 'n aantal weke blootgestel is aan die meeste basiese grammatika. Verder het hy reeds in Afrikaans kort stukkie, hoofsaaklik situasionele taal soos dialoë, beskrywings, paragrawe, ensovoorts, asook vereenvoudigde artikels, oorspronklike advertensies en koerantberiggies, gelees. Alhoewel die student baie foute maak en met moeite praat, kan hy hom darem verstaanbaar maak. Daar word geglo dat verhaallees oefening gee in die hantering van sintaksis en onbekende woordeskat en waardevolle taalmateriaal oordra.

Die intermediêre groep het bestaan uit 19 volwasse leerders van Afrikaans as 'n vreemde taal. Ten tye van die empiriese resepsie-onderzoek op 8 Junie 1987 was slegs 14 persone teenwoordig. Dit is 'n totale heterogene groep soos blyk uit die biografiese gegewens.

- Daar was nege mans en vyf dames en die ouderdomme het gewissel van 30 tot 60 jaar, en die jare woonagtig in die RSA van twee tot 32 jaar. Dit bring mee dat party baie langer as ander blootstelling aan Afrikaans op sosiaal-informele vlak kon gehad het.
- Ook wat lande van herkoms betref, was daar 'n groot verskeidenheid: Engeland, Ierland, Zimbabwe, Ciprus, Poland, Roemenië, Duitsland. Van hierdie respondente het vyf (twee Pole, een Roemeen en twee Britte) Suid-Afrikaanse burgerskap aanvaar. Een dame was 'n Suid-Afrikaner van geboorte, maar het vir 21 jaar in die buiteland gewoon en het so pas teruggekeer. Alhoewel sy haar skoolopleiding aan 'n Engelsmedium hoërskool in Natal voltooi het, het sy daarop aangedring om die Basis-kursus te volg en van meet af blootstelling aan Afrikaans te kry. Haar begripskennis van Afrikaans was dus deurgaans hoër as haar medestudente s'n.
- Beroepe word ook oor 'n wye spektrum beoefen: onder andere polisieman, ingenieur, apteker, maatskappydirekteur, dokter, mikro-bioloog, verkoopsman, stadsbeplanner, dosent aan tersiêre

inrigting en prokureur. Dit bring mee dat sommige geen 'naskoolse opleiding het nie, teenoor ander wat 'n paar universiteitsgrade het. Die dosent is 'n professor in Duits en derhalwe kan verwag word dat hy ook "literêr" na die kortverhaal sal kyk, en as taalonderwyser sy mening oor lees as sodanig sal stel.

- Van die groep was drie nooit getroud nie en twee geskei.
- In die meeste gevalle was die eggenoot/-note se algehele kennis van Afrikaans swak. By vier persone is 'n gemiddelde kennis ten opsigte van verstaan, praat en lees aangedui, teenoor 'n swak skryfkennis. By een respondente se lewensmaat was 'n goeie kennis van al vier die taalvaardighede.
- Vir twee respondente was dit die eerste blootstelling aan 'n kortverhaal, wat aantoon dat hulle afwesig was toe die eerste kortverhaal gelees is, teenoor vier respondente wat selfstandig kortverhale en tydskrifte probeer lees het.
- Nege respondente het aangedui dat hulle baie van lees hou en onder andere die volgende redes verskaf: Dit is ontspannend; Die lewe sou onuithoudbaar daarsonder gewees het; Dit gee inligting, kennis; Dit brei woordeskat uit; Dit is 'n stokperdjie. Drie respondente het gesê hulle hou van lees as hulle kan verstaan en selektief kan lees. Twee respondente het neutraal oor lees gevoel.

Wat die groep wel gemeen het, is dat hulle almal in 'n hoër sosio-ekonomiese klas val en besig is met die intensiewe Basiskursus in Afrikaans en reeds die 8-weke-lange beginnersfase in Februarie en Maart 1987 voltooi het. Tans is hulle besig met die opvolg intermediêre fase van ag weke. Ten tye van die eksperiment was hulle in die laaste week van aanbidding.

6.6.3 Gevorderde respondente

Die gevorderde groep bestaan uit nie-Afrikaanssprekende persone wat 'n

8-weke-lange intensiewe gevorderde kursus in Afrikaans doen. Onderrig word, soos ook by die intermediêre groep, Maandae- tot Woensdae-aande drie uur lank gegee. Toelatingsvereistes vir die gevorderde kursus is Matriek Afrikaans of die betrokke Basiskursus in Afrikaans of 'n bewys van ander kursusse in Afrikaans in Suid-Afrika of elders gevolg. In laasgenoemde geval word die studente onderwerp aan 'n kort onderhoud in Afrikaans met die hoof van die Eenheid vir die Onderrig van Afrikaans.

Die aand van die resepsieonderzoek (21 September 1987) was daar 20 respondente teenwoordig. Respondente 14 en 17 was afwesig. Alhoewel 'n heterogene groep, soos blyk uit die biografiese gegewens, het die gevorderde groep baie meer gemeen as die intermediêre groep.

- Tien respondente is Suid-Afrikaners sedert geboorte. Nog drie respondente ('n Pool, 'n Rhodesiër en 'n Brit) het Suid-Afrikaanse burgerskap aanvaar en is onderskeidelik 17, 18 en 32 jaar woonagtig in Suid-Afrika. Die lande van herkoms van die ander sewe respondente is Denemarke, Zimbabwe, Brittanje en Ierland. Hulle jare woonagtig in Suid-Afrika wissel van 3 1/2 maande tot 14 jaar. Een van die Suid-Afrikaners het inderdaad Afrikaans grootgeword, maar sodanig verengels dat hy daarop aangedring het om die kursus by te woon om sy selfvertroue in Afrikaans terug te kry. Sy vaardigheid in Afrikaans ten opsigte van al vier die taalvaardighede was deurgaans beter as sy klasgenote s'n.
- Daar was ses dames en veertien mans op die kursus en hulle ouderdomme het gewissel van 19 tot 57 jaar.
- Beroepe het onder andere die volgende ingesluit: klere-ontwerpster, bankier, bestuurder, besturende direkteur, onderwyser, sekretaresse, dokter, klimatoloog, rekenmeester, student, ingenieur en oogkundige. Oor die algemeen is dit 'n baie professionele groep mense.
- Drie respondente is ongetroud, drie is geskei en een is 'n weduwee. Van die 13 respondente wat getroud is, het ses

respondente (almal immigrante) hul eggenoot/-genote se kennis van Afrikaans as deur die bank swak aangegee. Vyf respondente het gemeen hulle lewensmaats se kennis is gemiddeld, met gewoonlik 'n goeie verstaanvaardigheid en 'n swak skryfvaardigheid. Een respondent het haar eggenoot se kennis in al vier taalvaardighede as goed bestempel, teenoor 'n ander respondent wat sy eggenote ('n Suid-Afrikaner) se vaardighede as swak bestempel het, met slegs die verstaanvaardigheid as gemiddeld.

- Vier respondente het gemeld dat dit die eerste kortverhaal in Afrikaans is wat hulle lees. Nog drie het gemeld dat hierdie kortverhaal die eerste een in Afrikaans is wat hulle gelees het, maar dat hulle dit nou vir die tweede keer lees. Dié respondente het die intermediêre kursus voltooi. Die ander respondente het op skool en/of self verhale gelees.
- Elf respondente het genoem dat hulle baie van lees hou en nog sewe dat hulle daarvan hou. Hulle het onder andere die volgende redes verskaf: Dit is genotvol, 'n Mens se kennis brei uit, 'n Mens se uitspraak verbeter, 'n Mens se woordeskat en taal brei uit, Die lewe sou ondraaglik wees daarsonder, Dit is die sleutel tot opvoeding, Ek hou van stories, Ek lees elke dag elke vry geleentheid, Dit is 'n stokperdjie, Dit is ontspannend en interessant. Een respondent het 'n neutrale houding teenoor lees en nog een hou nie van lees nie. In laasgenoemde geval is geen rede verskaf nie.

6.7 METODOLOGIE BY DIE OPSTEL VAN DIE VRAELISTE

6.7.1 "Ongestruktureerde resepsie"

"Ongestruktureerde" onderhoude wat op band geneem word, is 'n goeie metode om mense se ware houding ten opsigte van 'n teks te verkry. Weens die praktiese onuitvoerbaarheid hiervan, is besluit om sonder enige leidende stellings of vrae die leser se spontane reaksie in sy eie woorde skriftelik te ondervang (kyk Bylae D). Die rede agter so 'n wyse van ondersoek is om so ver moontlik eksterne faktore wat resepsie kan beïnvloed, soos leidende vrae of stellings, uit te

skakel. Daarom moet die leser na die eerste lees en sonder enige bespreking intuïtief op die teks reageer. In teëstelling met Cooper (1971) gaan dit nie om die waardering van 'n teks nie; die leser moet bloot net onthou hoe hy die teks beleef en dus geresepteer het. Op dié manier kan die inligting van die vraelys geverifieer word en selfs aspekte wat nie deur die vraelys gedek word nie, kan opgevang word.

Om die respondente se spontane skriftelike response sistematies weer te gee, word dit georden volgens die drie resepsiefaktore wat ook die basis gevorm het van die vraelys, te wete nuwigheid, impak en vorm. In elk van die drie faktore is een van die deurslaggewende strukturele kriteria vir die tipering van tekste as GGP, naamlik taal, karakters en gebeure (intrige), asook enkele nie-strukturele eienskappe wat in dié verband 'n groot rol gespeel het, byvoorbeeld spanning en emosionele impak. Ten opsigte van die taalaspek sal vreemdetaalsprekers nie in literêre terme oor byvoorbeeld knap woordgebruik veel kommentaar kan lewer nie, maar wel ten opsigte van die moeilikheidsgraad. Ook psigolinguistiese kriteria wat 'n rol speel by die seleksie van tekste, met die oog op onbewuste taalverwerwing, word deur dié drie faktore ondervang, naamlik belangstelling, taal (in terme van linguistiese moeilikheidsgraad) emosie, tema en selfs struktuur. Die RE, GGP en psigolinguistiek sluit dus by mekaar aan.

Daar word nou kortliks 'n aanduiding gegee van wat onder elke faktor as 'n ordeningsbeginsel verstaan kan word. Die onderstreepte woord by elke faktorbeskrywing dui op die belangrikste elemente (veranderlikes) van elke faktor.

- **Nuwigheid:** 'n Verhaal kan nuut aandoen vanweë die onderwerpsmateriaal of die oorspronklikheid waarmee dié materiaal ingeklee word, met ander woorde 'n nuwe perspektief wat gegee word. Dit kan die teks spannend laat voorkom, wat die nuuskierigheid kan prikkel. Vanweë die interessantheidswaarde kan dit boeiend wees. Die taal word presies gebruik en het 'n gemiddelde nuwewoorddigtheid.

- **Impak:** Die teks het 'n emosionele effek op die leser, wat byvoorbeeld vergestaltung kan vind in hoe die verhaal as geheel geresepteer word of in simpatiebetuiging met die karakter indien laasgenoemde geloofwaardig verbeeld word. 'n Leser kan betrokke voel by die gebeure en die karakters sodat hy niks wil mis nie. Handelingstempo verwys na die snelle/stadige verloop van die gebeure.

- **Vorm:** Hieronder val intrige, dit wil sê die mate waarin die gebeure duidelik en sistematies ontwikkel tot, in die meeste gevalle, 'n konfliktsituasie as hoogtepunt. In watter mate die konflik "opgelos" word, kan interessant wees. Die tema, dit wil sê die onderliggende gedagte van die verhaal, kan treffend wees en blyke gee van hoe die leser dit begryp het. Ten opsigte van struktuur gaan dit om hoe heg die onderdele tot 'n geheel geïntegreer word.

6.7.2 Die gestruktureerde vraelys

Purves en Beach (1972), Segers (1978d), Meijsing (1981), Licher (1981), Verschuren (1984) en ander het vraelyste met groot welslae in empiriese resepsieondersoeke gebruik, alhoewel dié ondersoeke eerder literatuurwetenskaplike oogmerke gehad het as literatuurdidaktiese oogmerke. In die RSA is relatief min bekend oor lesers en letterkundeonderrig, en vraelyste kan help om kennis hieroor uit te brei. Daar is na verskeie beoordelingsinstrumente gekyk.

Segers (1978d:103) het volgens die Indiana- en Yale-Skaalmodelle vir sowel intellektuele as emosionele items voorsiening gemaak. Eersgenoemde het gefokus op onder andere struktuur, taal, tempo, ensovoorts, teenoor laasgenoemde wat aspekte ingesluit het soos oorspronklikheid, spanning, inhoud, ensovoorts. Segers (1978d:145) se proefneming het bewys dat drie basiese faktore ter sprake is: nuwigheid, impak en ontwerp/vorm (volledig toegelig in paragraaf 6.7.1).

- Nuwigheid sluit in taal, oorspronklikheid, spanning en belangstelling.
- Impak sluit in emosie, geloofwaardigheid, handelingstempo, karakter en betrokkenheid.
- Vorm sluit in intrige, tema en struktuur.

Intellektuele én emosionele aspekte moet dus in 'n vraelys aandag kry in 'n poging om 'n korrelasie tussen literêre waarde-oordele en die leser se norme te vind. Hier is ook Purves en Beach (1972) se bevindinge geraadpleeg, wat dit bevestig.

Bosman (1985:101) stel 'n beoordelingsvorm voor wat 20 items insluit wat op 'n 7-puntglyskaal aangedui moet word, byvoorbeeld:

- gelukkig - tragies
- onsamehangend - heg gestruktureer
- gebeurtenisvol - rustig

Hierdie vorm sluit meer emosionele aspekte (wat natuurlik aangepas sou kon word) in, wat myns insiens baie goed sou werk as die teikengroep moedertaalsprekers is en die taalaspek van die teks minder relevant is. 'n Tweede moontlikheid hier is 'n unipolêre skaal waarin net op een moontlikheid gereageer moet word, byvoorbeeld menslik, dramaties, ensovoorts.

Affek by die leser, dit wil sê voorkeur, houding, ensovoorts, speel 'n groot rol by die konkretisering van 'n teks, daarom is die vraelys versigtig opgestel om dit te bepaal (kyk Bylae C). Die model wat gebruik is om die resepsie vas te stel, is "suiwer reseptief", met ander woorde die eerste moontlikheid by Wunberg (Senekal 1981:63) se model. Volgens Vis (1978:125) moet 'n leser vry voel om te sê wat hy wil of te reageer soos wat hy werklik gevoel het. Die vraelys is dienooreenkomstig opgestel.

Voorts beïnvloed die tipe reële lesers die tipe vrae. So byvoorbeeld is die vrae gestel dat dit nie literêr aandoen nie, anders sou die lesers dit nie verstaan nie. Die doel van die vrae is bloot om die

resepsie van die verhaal ten opsigte van verskillende aspekte te bepaal en by moontlike voor- of afkeure uit te kom. Om hierdie rede is die vrae in literêre terme eenvoudig.

Daar sal ook gemerk word dat die vraelys in Engels en Afrikaans opgestel is. Die rede hiervoor is die gebrekkige vaardigheid in Afrikaans van die teikengroep. Om dus te verhoed dat 'n leser verkeerd op 'n vraag/stelling reageer op grond van sy taalkennis en 'n onjuiste beeld van sy resepsie verkry word, is die vrae ook in Engels gestel. Die stimulus (kortverhaal) is in Afrikaans en daarom maak dit nie saak as die stelling in verband met resepsie in Engels verwoord word nie - solank die presiese resepsie net verkry word. Proefpersone moes dus nie deur 'n taalonvermoë gekortwiek word in die beantwoording van die vraelys nie. Verder gaan die vraelys om die resepsie van 'n kortverhaal en die houding teenoor lees en nie om taal as sodanig nie. Daar moet ook in gedagte gehou word dat vanweë die gebrekkige taalvaardigheid beeldspraak op makrovlak moontlik aan interpretasie sal inboet.

Daar is besluit om, met die betrokke teikengroepe voor oë, Segers (1978d) se model na te volg in 'n poging om die respondente se houding te peil en hul resepsie te sistematiseer. Die grootste voordeel van die tipe vraelys word in Kraayeveld (1983:243) se woorde weergegee: "Rechtover zijn betrokkenheid bij de tekst, zijn mening over bepaalde passages, zijn oordelen over (gedragingen van) personen, maken de literatuurles voor de leerling niet alleen interessanter, maar zinnvoller dan welk dictaat of welke structuuranalyse dan ook." Die volledige vraelys is aangeheg as Bylae C en so opgestel dat dit insig ten opsigte van teks en leser gee.

Met die eerste nege vrae word 'n aantal biografiese gegewens ingewin wat belangrik is vir verdere beskrywing van die proefpersone (kyk paragraaf 6.6). Vraag 10 konsentreer op die proefpersone se belewing van die lees van 'n kortverhaal.

Vrae 11-31 is gestel om te bepaal hoe die leser spesifieke aspekte van die kortverhaal geresepteer het, byvoorbeeld spanning, tema, storie-lyn, ensovoorts. Enkele vrae (vraag 14, 19, 29, 31) het gehandel oor

hoe taalaanleerders lees per se ervaar. Die vrae moes op 'n 5-puntskaal beantwoord word (1 = stem glad nie saam nie, 5 = stem heeltemal saam). Die vrae is so opgestel dat die meeste aspekte onder die drie basiese faktore gedek is. Vraag 17, 25 en 27 toets insgelyks Jauss en Iser se sienings oor die verwagtingshorison en oop plekke. Hiermee is gehoop om 'n goeie beeld van die lesers se algehele resepsie van die betrokke kortverhaal te kry, asook lesers se mening oor lees as 'n wyse van taalblootstelling en -aanleer. Die vrae oor sowel nuwigheid, impak en vorm as lees per se is deurmekaar gestel, omdat die ondersoeker wou verhoed dat vrae na mekaar oor dieselfde aspek handel wat lesers of kon verveel of laat voel hulle moet iets spesifieks antwoord. Elke vraag moes telkens nuut aandoen, sodat die leser spontaan daarop kon reageer.

Tabel 6.1 toon die groepering van die vraelys, vrae 11-31, aan en is geskei ten opsigte van vrae wat met die respondente se resepsie van die kortverhaal te doen het en die wat oor die houding teenoor lees as sodanig handel. Die resepsievrae is voorts geskei en gegroepeer in terme van die drie faktore, nuwigheid, impak en vorm. By elke vraag is 'n kernwoord gegee om die stelling te verduidelik. Tabel 6.1 toon met 'n oogopslag op watter veranderlikes vrae 11-31 klem lê.

Vrae 32-34 is algemene vrae oor aspekte van lees en die globale indruk oor die kortverhaal. Slegs die toepaslike blokkie moet gemerk word. Dit sou dien as 'n bevestiging van wat reeds so ver vasgestel is ten opsigte van lees.

Vraag 35 is volgens 'n unipolêre skaalmodel opgestel waar die respondente slegs moet reageer op dié aspek wat hul gevoel oor die kortverhaal die beste weergee. Vraag 32 is op dieselfde wyse opgestel. By vraag 36 moet die eienskappe van 'n goeie kortverhaal in volgorde van belangrikheid, 1-8, gerangskik word. Dit sou 'n vergelyking van die kriteria moontlik maak en help met die seleksie van toekomstige verhale.

TABEL 6.1

GROEPERING VAN VRAE (11-31) VOLGENS DIE DRIE FAKTORE EN LEES

VRAAG	STELLING	KERNWOORD	FAKTORE			
			NUWIGHEID	IMPAK	VORM	LEES
12	Die sinskonstruksie is duidelik.	Taal: sinskonstruksie	✓			
18	Die verhaal is spannend.	Spanning	✓			
21	Ek kon die meeste woorde verstaan.	Taal: woorde	✓			
23	Ek sou die verhaal meer geniet het as ek Afrikaans beter verstaan het.	Taalbegrip	✓			
25	Die verhaal het my nuuskierigheid geprikkel om aan te hou lees tot die einde.	Oorspronklikheid	✓			
27	Die gegewens in die verhaal laat ruimte vir my eie verbeelding.	Oorspronklikheid	✓			
28	Die verhaal is interessant.	Interessantheid	✓			

(Tabel 6.1 vervolg)

VRAAG	STELLING	KERNWOORD	FAKTORE			
			NUWIGHEID	IMPAK	VORM	LEES
20	Ek het die verhaal geniet.	Emosie: genotvol		✓		
22	Ek voel betrokke by die hoofkarakter in die verhaal.	Karakterbetrokkenheid		✓		
24	Die verhaal is geloofwaardig.	Geloofwaardigheid		✓		
26	Daar is genoeg handeling in die verhaal.	Handelingstempo: voldoende		✓		
11	Die verhaal is maklik om te verstaan.	Intrige: verstaanbaar			✓	
13	Die tema is aktueel.	Tema: aktueel			✓	
15	Die verhaal het 'n sterk storielyn.	Intrige: sterk storielyn			✓	
16	Die tema van die verhaal spreek tot my.	Tema: sprekend			✓	
17	Die slot het my verwagtinge oortref, d.w.s. dit was 'n verrassende slot.	Intrige: verrassende slot			✓	
30	Die verhaal bevat meer inligting as wat ek kan verwerk.	Struktuur: onhanteerbare inligting			✓	

(Tabel 6.1 vervolg)

VRAAG	STELLING	KERNWOORD	FAKTORE			
			NUWIGHEID	IMPAK	VORM	LEES
14	Ek sou dit geniet het as ons meer verhale tydens die kursus gelees het.	Meer verhale				✓
19	Deur meer Afrikaans te lees, sou my Afrikaans verbeter.	Meer lees				✓
29	Die lees van verhale in die klas behoort gevolg te word deur 'n vrye bespreking van die taal en inhoud.	Metodiek				✓
31	Dit is goed om met 'n omvattende Afrikaanse taalaanbod (grammatikale strukture, woordeskat, idiomatiese uitdrukkings, ens.) gekonfronteer te word wanneer ek 'n verhaal lees.	Goeie blootstelling				✓

6.7.3 Leksikale items

In die onderrig van letterkunde aan nie-Afrikaanssprekendes het die ondersoeker bevind dat tekste beter verstaan word as die sogenaamde hoofmomente uitgewys word. 'n Hoofmoment is 'n eie gemunte term en kan omskryf word as 'n gebeurtenis wat onontbeerlik in die verloop van die verhaal is. Aangesien met nie-gesofistikeerde lesers van Afrikaans gewerk word, is "hoofmomente" ook die term wat in die onderrigsituasie gebruik is. 'n Hoofmoment kom gereidelik ooreen met

wat Cloete en ander (1985) "sekwensies" noem. Volgens Senekal (1985:86) is 'n sekvensie "'n eenheid wat gevorm word deur enkele funksies wat onderling met mekaar verbind word deur 'n logiese relasie. Die minimum vereiste vir 'n sekvensie is sy oorsprong, ontwikkeling en afloop." 'n Hoofstuk in 'n roman sal 'n paar hoofmomente hê en deur alle hoofstukke in hoofmomente in te deel, kry 'n leser 'n baie goeie geheelindruk van die belangrikste gebeure in 'n roman. As 'n roman in sy geheel in hoofmomente (nie hoofstukgewys nie) ingedeel word, sal daar natuurlik minder hoofmomente wees aangesien dit dan inderdaad die handjievol kernmomente is. Hulle is bepalend vir die spanningslyn. Van die hoofmomente in die hoofstukke se relevansie is dan binne die geheel minder. Binne hoofstukverband moet alle belangrike gebeurtenisse wat die hoofstuk se spanningslyn bepaal, aangeteken word. Dieselfde geld vir 'n kortverhaal. Deur hoofmomente vooraf of gedurende die les uit te wys word die inhoud vir lesers toegankliker.

Evaluering fokus ook verder op hierdie hoofmomente. Een manier om te bepaal of 'n hoofmoment relevant is, is om jouself af te vra of dit evalueerenswaardig is. Hoofmomente is myns insiens 'n goeie didakties-metodologiese ordeningsbeginsel. In 'n navorsingsverslag oor die onderrig van Afrikaans aan anderstaliges noem Kroes (1981) dat dit 'n geslaagde tegniek is.

Die betrokke kortverhaal is ingedeel in nege hoofmomente. Die uitgangspunt was dat alle hoofmomente begryp moet word ten einde die volle verhaal te verstaan of maksimaal te resepteer. Leksikale items wat onontbeerlik is om die verhaal te verstaan, is dus uit dié momente gekies. Daar is besluit om nie net enkele woorde te gee nie, aangesien meer as een woord binne 'n spesifieke sinskonteks soms nodig is vir begrip van die verhaal en 'n enkele woord se betekenis moontlik bekend kan wees, maar in 'n spesifieke verbintenis onbekend (soos mislukking in vir mislukking aangemerkt). Met ander woorde 'n woord in isolasie is dikwels nie onontbeerlik nie, maar wel in verbintenis met 'n ander woord. Om hierdie rede word die term "leksikale item" gebruik. Dit gaan dus om 'n kontekstuele taaluiting waarvan die betekenis vir resepsie en begrip van die verhaal belangrik is. Wesentlike leksikale items is daarom ook nie noodwendig moeilike

woorde ten opsigte van hul semantiese waarde nie, maar is onontbeerlik binne 'n hoofmoment vir maksimale resepsie en derhalwe vir die kortverhaal as geheel. Op dié wyse is 15 leksikale items (kyk Bylae D), wat in 'n voor- en natoets gebruik sou word, geïdentifiseer (vir volledige toetsprosedure, kyk paragraaf 6.8.1.2). Die doel van hierdie toetse is om vas te stel of daar 'n verskil is in die hoeveelheid korrekte betekenisse wat aan dieselfde woorde geheg word wanneer hulle eerstens buite konteks en tweedens binne konteks gegee word.

In die aanbiedingswyse is dié woorde uitgesluit uit die kern- en algemene woordeskatlys (Bylaes E en F) wat verskaf is aangesien die respondente die betekenisse van dié items later uit die konteks moes aflei. Die kernwoordeskatlys bevat woorde wat belangrik is ten opsigte van betekenis en onbekend kan wees by sommige respondente. Net 'n klompie woorde - 13 - is gegee sodat die respondente hul betekenisse voor die lees van die verhaal kon absorbeer. Minder "onbekende" woorde het ook 'n sielkundige uitwerking op die respondente: "Students are more likely to experience success with reading if they are familiar with selected vocabulary items before they begin reading" (Clarke en Silberstein 1977:142). Meer algemene woorde is aan die respondente verskaf om self tydens die lees te raadpleeg indien nodig.

6.7.4 Begripsvrae

Om na te gaan wat die reële leser se werklike begrip van die gelese kortverhaal is, asook of daar 'n korrelasie bestaan tussen die hoeveelheid begrip getoon en die mate waarin die verhaal geniet en dus vir onderrig geskik is, is begripsvrae opgestel. Daar is besluit op waar/onwaar-vrae (kyk Bylae G) en wel om die volgende redes:

- Dit is 'n baie objektiewe vorm van evaluering.
- Die afneem neem minder tyd in beslag, alhoewel dit onder andere volgens Nuttall (1982:130) nie beteken dat dit noodwendig 'n makliker tipe toets is om te skryf nie, afhangende van hoe die stellings geformuleer word.

- Lesers sou nie vanweë hul taalvaardigheid geïnhibeer voel om in Afrikaans of selfs Engels te antwoord en taalfoute te maak nie.
- Dit word as 'n hoër-orde tipe vraag beskou, in teëstelling met die sogenaamde w-vrae (wie? wat? waar? waarom? wanneer? ensovoorts) wat nie werklik begrip toets nie omdat die antwoord uit die sintaksis van die sin, en nie die semantiek nie, afgelei kan word. Been (1975:236) meen in hierdie verband dat waar/onwaar-vrae respondente aanmoedig om afleibare oordele te vel en dus werklik vir begrip te lees.
- Dit fokus op globale betekenis eerder as lokale detail.
- Dit leer respondente dink.
- Dit lok bespreking uit.
- Dit sien maklik en vinnig na.

Die vrae is so opgestel dat daar ten minste een vraag oor elke hoofmoment voorkom. Vyftien vrae is opgestel. Die vrae is voorts so opgestel dat dit grammatikaal nie 'n belemmering vir die respondente behoort te wees nie. (Nuttall (1982:131) laat hom soos volg hieroor uit: "When you compose questions ... the language you use should be as clear and simple as you can make it. At the very least it ought not to be more difficult than the language of the text itself." Daar word om hierdie rede van goeie, maar maklike taalkonstruksies en leksikale items gebruik gemaak. In taalonderrig aan nie-Afrikaanssprekendes word maksimale en funksionele blootstelling as aksioma aanvaar. Ook dus ten opsigte van die vrae moet dit meehelp aan instrumentele taalverwerwing. Daarom moet die studente aandui of hulle die betrokke vraag in Afrikaans kon verstaan en of hulle eers die Engelse ekwivalent moes lees. Die rede waarom die vrae wel ook in Engels verskyn, is omdat dit om die begrip van die verhaal gaan. 'n Mens wil nie die respondente met die vrae benadeel as hulle dalk daarmee 'n probleem het, maar tog 'n goeie begrip van die verhaal gehad het nie.

Die vrae in Afrikaans is opgestel in oorleg met die frekwensiebepaling van die kernwoordeskat en sekere basiese strukture van die Afrikaanse spreektaal (Kroes 1982:240 e.v.) Van al die woorde wat in die 15 vrae voorgekom het, was slegs die volgende nie onder die eerste 450 woorde met die hoogste gebruiksfrekwensie nie:

broers	polisiehoof
susters	ideaal
*saggeaard	*spoorlyn
tydens	*ongelukkig
*beskerm	voorspelling
ekstra	alle
konsentreer	*opsigte
*slaan	*wegbreek
dronk	*besef
*omstandighede	blou kolle
haat	*patrone
	herhaal

Let wel:

- Van bogenoemde is ekstra, konsentreer, laat, polisiehoof, ideaal en alle op grond van hul Engelse ekwivalente herkenbaar.
- Broers, susters, tydens, dronk, ontmoet, voorspellings, blou kolle en herhaal is gereeld deur die ondersoeker in ander kontekste gebruik.
- Slegs dié met die asterisk is minder bekend.
- Sowel 'n samestelling soos skooljare se afsonderlike stamme as die stam van die afleiding verteller kom op die lys voor; dus is dié twee woorde as herkenbaar beskou.

Ten opsigte van die gebruikte strukture kan slegs dié van vraag 12 (kyk Bylae G) as moeilik beskou word vanweë die aantal ingeboude bysinne (kyk ook Foss en Hakes 1978). Die ander vrae volg almal die

mees gebruikte patroon, naamlik onderwerp, gesegde en voorwerp.

6.8 VERLOOP VAN EKSPERIMENT

6.8.1 Beskrywing van die empiriese ondersoek

Die empiriese ondersoek het uit twee fases bestaan: die eerste deel fokus spesifiek op die respondente se houdings teenoor en hul resepsie van die kortverhaal, en die tweede deel op lees as 'n strategie by taalaanleer. Verderaan word verwys na Fase A en B. Elke fase het op sy beurt uit twee onderafdelings bestaan.

6.8.1.1 Fase A

i) Doelwitte:

- om vas te stel hoe die spesifieke groep lesers (taalaanleerders van Afrikaans) op die betrokke kortverhaal reageer;
- om vas te stel of die eienskappe wat die ondersoeker in die kortverhaal hoog aangeslaan het op dieselfde wyse deur die lesers gerealiseer word;
- om te sien of verskillende reële lesers dieselfde kortverhaal verskillend resepteer en dus verskillend evalueer;
- om vas te stel of 'n reële leser 'n belangrike rol speel by die resepsie van 'n teks wat vir begrip en genot gelees word;
- om vas te stel watter eienskappe in 'n kortverhaal vir die reële leser belangrik is, en dus as kriteria gebruik kan word by teksseleksie.

ii) Werklike verloop

- Die algemene doel van die hele empiriese ondersoek en die spesifieke doelwitte (Fase A) is aan die groep verduidelik.

- 'n Kort woordeskatlys, bevattende kernwoorde uit die kortverhaal met die Engelse ekwivalente (Bylae E), is aan die studente voorgehou en hulle kon dit ook self raadpleeg tydens die lees van die kortverhaal. 'n Meer algemene woordelys (Bylae F) van die woorde uit die kortverhaal is ook beskikbaar gestel. Vir 'n intermediêre groep taalaanleerders is dit noodsaaklik dat enkele woordbetekenisse gegee word. Vóór die lees is agtergrondsinligting oor die skryfster en die verhaal verskaf. Die titel is ook toegelig en die respondente is gevra om die hoofmomente te merk as daarvan gelees word. Die volgende leidende woorde/frases in verband hiermee is op die bord skryf:

1 Rede vir verteller se blydschap?

2 Fout met Elet?

3 Antie Nan se voorspelling?

4 Hoe is Elet beskerm?

5 Wat het Elet makeer?

6 Polisiehoof?

7 Toekomsplanne

8)

) Ontmoeting

9)

- Die kortverhaal is deur die ondersoeker ('n moedertaalspreker van Afrikaans) hardop voorgelees. Daar is besluit dat die ondersoeker self sou lees om sodoende maksimale blootstelling aan die uitspraak, intonasie, ensovoorts, van Afrikaans te gee, en sodat die respondente in hul resepsie van die verhaal nie belemmer sou word deur haggelende lees van hul klasgenote nie. Nog redes waarom hardop gelees is, is die volgende:

- Dit dra by tot die ontwikkeling van goeie leesgewoontes.
- Die respondent word "gedwing" om hele eenhede van die teks in te neem, te berg, te kodeer en te verstaan.
- Hy moet dus 'n sin in groepe woorde sien en begryp.
- Respondente word "gedwing" tot vinniger lees, volg én verstaan.
- Tyd is gegee vir die respondente se spontane reaksies in die vorm van 'n skriftelike "Ongestruktureerde resepsie" (Bylae E).
- Die doelwitte en instruksies soos op bladsye 1 van die vraelys (Bylae C) is deurgegaan.
- Daarna is die vraelys van 36 vrae voltooi.

6.8.1.2. Fase B

i) Doelwitte:

Om vas te stel

- watter waarde lesers aan die leesvaardigheid heg;
- wat respondente van die lees van verhale tydens 'n taalkursus dink;
- of die mate waarin 'n leser die taal beheers 'n invloed op sy resepsie en evaluering van die kortverhaal het;
- of begrip van 'n kortverhaal wel afhanklik is van die verstaan van alle woordeskat;
- of dit moeiliker is om betekenis aan woorde buite konteks te heg;

- hoeveel begryp word van die betrokke kortverhaal;
- of lesers maklike sinne wat oor die verhaal handel, kan verstaan.

ii) **Werklike verloop**

- Dié fase se deel ten opsigte van die respondente se houding teenoor lees as 'n taalverwerwingstrategie geskied gelyktydig met Fase A waar vyf vrae in die vraelys (Bylae C) handel oor hoe taalaanleerders lees aanvaar. Die deel van Fase B oor die leksikale items en begripsvrae volg net na afhandeling van Fase A.
- In die week voor die empiriese ondersoek is 15 leksikale items (Bylae D), wat as onontbeerlik beskou word vir die uiteindelijke begrip van die kortverhaal, aan die respondente gegee. Hulle moes bloot in Engels of Afrikaans die betekenis van die items gee. Hiermee wou vasgestel word of dit moeiliker is om betekenis aan 'n woord buite konteks of binne konteks te gee.
- Nadat die vraelys voltooi is, is dieselfde 15 leksikale items aan die respondente voorgelê om die betekenis in te vul (in Engels of Afrikaans). Hierdie keer kon hulle na die teks teruggaan om die betekenis uit die konteks af te lei. 'n Belangrike woord waarvan die betekenis nie uit die konteks afgelei kan word nie, kan 'n invloed op resepsie hê. Dit het sowat 20 minute in beslag geneem.
- Daarna is 15 begripsvrae (Bylae G) beantwoord waarop slegs waar of onwaar geantwoord kon word. Die begripsvrae is van so 'n aard dat dit werklik begrip toets, en aangesien die respondente nie die kortverhaal kon raadpleeg in die verskaffing van die antwoorde nie, is die gevaar uitgeskakel dat lesers op grond van grammatikaleidrade 'n dienoooreenkoms-tige antwoord kon vind. Die respondente is ook versoek om éérs die vraag in Afrikaans te lees en aan te dui of hulle dit (die

Afrikaanse sin) verstaan het. Daarná moes op die vraag as sodanig gereageer word deur òf die Afrikaans òf Engels te lees en waar/onwaar te antwoord.

6.9 SAMEVATTEND

Die empiriese ondersoek het dus drie globale doelstellings gehad. Eerstens wou dit die respondente se spontane resepsie van 'n kortverhaal waarneem. Hieruit sou belangrike afleidings ten opsigte van geskikte kortverhale gedoen kon word. Tweedens wou dit die respondente se houding teenoor lees as 'n taalaanleerstrategie bepaal. Derdens wou dit spesifieke sake ten opsigte van lees toets.

Die totale empiriese ondersoek het sowat twee uur geduur en die volgende ingesluit:

- Deurgaans van doelstellings en woordeskat (Bylae E), gee van agtergrondsinsigting en hoofmomentvrae ($\pm$ 20 minute);
- Lees van die kortverhaal, Bylae A, ($\pm$ 35 minute);
- Reageer by "Ongestruktureerde resepsie", Bylae B ($\pm$ 15 minute);
- Invul van vraelys, Bylae C ($\pm$ 25 minute);
- Beantwoord van leksikale-itemtoets, Bylae D ($\pm$ 10 minute)
- Beantwoord van begripsvraetoets, Bylae G ($\pm$ 15 minute)

Die resultate van dié ondersoek word volledig in hoofstuk 7 bespreek.

HOOFSTUK 7

BESPREKING VAN DIE RESULTATE: KORTVERHAAL

7.1 INLEIDING

By die lees van 'n verhaal is dit belangrik om te weet waar die betekenisgewing plaasvind. Die ideale toestand, waar voorsien kan word hoe die implisiete leser die teks gaan resepteer, dien as kontrole vir die resepsie van dieselfde teks deur 'n reële leser in 'n onderrigssituasie. Hier is resepsie nie beheerbaar nie. Hierdie hoofstuk word gewy aan 'n bespreking van die resultate van resepsie deur tekseksterne lesers, en word toegelig aan die hand van statistiek.

7.2 "ONGESTRUKTUREERDE RESEPSIE"

7.2.1 Verwerking

'n Samevatting van die respondente se ongestruktureerde resepsies (Bylae B) oor "Vensters vir die son" verskyn in tabelle 7.1.A en 7.1.B. Die drie hoof faktore, te wete nuwigheid, impak en vorm is as hoofverdelers gebruik. Die Engelse resepsies is woordeliks in Afrikaans vertaal en uit wat gesê is, is gepoog om af te lei onder watter faktor dit ressorteer en boonop na watter aspek of element verwys is. In sommige gevalle was 'n presiese identifisering nie moontlik nie en soms kan dieselfde kommentaar onder twee elemente en dus ook twee faktore ressorteer. Die numeriese waarde voor elke element dui op die volgorde waarin kommentaar gelewer is. Daar kan net genoem word dat daar nie van die respondente verwag is om op spesifieke aspekte kommentaar te lewer nie. Dus kan nie gesê word dat sekere aspekte nie vir die respondente belangrik is nie as hulle niks daarvoor gesê het nie. By die samevattende ontleding van elke faktor is die aantal response meer as die getal respondente, wat kommentaar gelewer het. Die rede hiervoor is dat 'n respondent meer as een respons ten opsigte van sowel die verskillende faktore as die verskillende elemente kon noem (kyk Respondent 8 in tabel 7.1.A ter illustrasie). Waar meer as een respons deur 'n respondent ten opsigte

van dieselfde element gegee is, is dit afsonderlik getabelleer.

7.2.2 Bespreking

Die meeste respondente het response gelewer ten opsigte van die faktor **impak**, wat daarop dui dat die emosionele beleving van 'n teks deur 'n resipiënt baie belangrik is. By die intermediêre groep is daar 18 response ten opsigte van sowel die **impak**- as die **vormfaktor** gegee en 14 ten opsigte van **nuwigheid**. By die gevorderde groep is daar 24 response by die **impakfaktor**, 17 by **nuwigheid** en 13 by **vorm**. In teëstelling met die intermediêre groep het die gevorderde groep meer kommentaar oor **nuwigheid** as **vorm** gelewer. Dit kan wees omdat die **nuwigheidsfaktor** meer algemene elemente soos **spanning**, **oorspronklikheid** en **belangstelling** het waarop gevorderde lesers eerder kommentaar sal lewer, teenoor 'n element soos **tema** by die **vormfaktor** wat **intermediêre** respondente graag uitlig.

Nuwigheid

Die meeste kommentaar by die intermediêre groep is hier ten opsigte van **taal** gelewer. Soos egter verwag, het relatief min (sewe) respondente (50,0%) op die **taalelement** as sodanig uitspraak gelewer. Hiervan het die meerderheid (vyf) getuig dat die **taal** **belemmerend** kan wees. Slegs een respondent (Respondent 4) het die **Afrikaans** mooi gevind. Hier moet genoem word dat dit een van die beste studente op die **kursus** was. Dit is 'n bevestiging dat "**Vensters vir die son**" knap **woordgebruik** het vir diegene wat die **taal** goed kan verstaan. Nog 'n persoon (Respondent 13) het die **taal** wat hy nie verstaan het nie, net as 'n **belemmering** gesien in soverre dit hom iets van die **goeie verhaal** kon laat mis het. Nog 'n respondent (Respondent 8) het die **verhaal** makliker gevolg ten tye van **dialoggebruik**. Dit bevestig die vermoede dat vir **vreemdetaalsprekers** **verhale** met heelwat **beskrywing** nie sal deug nie. Drie respondente (21,4%) het gereageer met **betrekking** tot **spanning** en/of **interessantheidswaardes**. Vir Respondent 13 is die **toets** vir enige **goeie verhaal** of dit **spannend** genoeg is om dit verder te wil lees. Albei elemente is baie positief ervaar. By die gevorderde groep is die meeste kommentaar gelewer ten opsigte van **belangstelling**. Sewe respondente (35,0%) het die **kortverhaal** interessant

gevind, teenoor slegs een (7,1%) by die intermediêre groep. Net soos by die intermediêre groep is ook heelwat kommentaar oor taal gelewer. In teëstelling egter met die intermediêre groep verskil die ses respondente (30,0%) se kommentaar. Hulle dink die taal was goed, nie moeilik nie, leersaam, presies en geniet die idiomatiese taal. Slegs Respondente 10 en 12 het die taal moeilik gevind. Nog twee respondente (10,0%) het baie positief met betrekking tot oorspronklikheid en een ten opsigte van spanning gereageer.

Dit is dus baie duidelik dat die linguistiese moeilikheidsgraad vir 'n intermediêre groep 'n deurslaggewende rol speel, terwyl die interressantheidswaarde van 'n kortverhaal weer vir 'n gevorderde groep belangrik is. Die baie kommentaar op dié twee elemente laat die vermoede ontstaan dat dié eienskappe vir die onderskeie groepe van hoë prioriteit gaan wees by die geïdealiseerde eienskappe. Verder is 'n gevorderde groep in staat om ander tipe kommentaar oor taal, as bloot oor die moeilikheidsgraad, te lewer.

Impak

Byna twee derdes van die intermediêre groep respondente (64,3%) het met betrekking tot emosionele beleving uitsprake gelewer. Dit was suiwer gevoelsuitsprake soos "Dit is 'n treurige/neerdrukkende/genotvolle storie". Dieselfde tendens word by die gevorderde groep gevind. Vier uit elke vyf respondente (80,0%) het kommentaar gelewer oor die emosie wat die kortverhaal by hul opgewek het, naamlik treurig, tragies, goed, genotvol, aangrypend, insiggewend en kompak. Vir Respondent 7 was die verhaal te lank. Dit was egter sy eerste blootstelling aan 'n Afrikaanse verhaal. 'n Verhaal wat geen emosionele uitwerking op lesers het nie, is dus nie geskik vir lees in hierdie onderrigssituasie nie. Verder het meer as twee derdes van die intermediêre respondente (35,7%) gevoel dat die verhaal geloofwaardig is, teenoor die 40,0% van die gevorderde groep. Enkele respondente het hulle spesifiek uitgelaat oor die betrokkenheid by die gebeure en die karakters. In totaal het 11 respondente (78,6%) van die intermediêre groep op die impakfaktor gereageer. Hiervan het twee (Respondente 10 en 14), wat geen kommentaar by impak gelewer het nie, te kenne gegee dat hulle die verhaal in elk geval nie verstaan nie.

Taal en impak gaan dus ook hand aan hand. By die gevorderde groep het 90,0% van die respondente by impak kommentaar gelewer.

Uit bogenoemde blyk dit dat vreemdetaallesers veral kommentaar lewer vanuit die persoonlike belewing en die mate waarin hulle by die verhaalwerklikheid betrokke kan raak. Emosionele betrokkenheid, geloofwaardigheid en werklikheidsgetrouheid blyk voorrang te hê.

Vorm

Sowat 'n driekwart van die respondente (71,4%) het by die vormfaktoren opsigte van die tema-element gereageer. In teëstelling met die intermediêre groep het slegs 60,0% van die gevorderde groep 'n mening oor die vormfaktor gelug. By albei groepe was dit meer 'n temabespreking as wat spesifiek standpunt ingeneem is. Respondente 16 van die gevorderde groep skyn die tema nie te verstaan nie. By die intermediêre groep is eintlik nie op die struktuur en intrige afsonderlik kommentaar gelewer nie, behalwe in twee gevalle. Respondent 1, 'n kenner van literêre genres, het gemeld dat die struktuur aan die kortverhaal as genre voldoen en Respondent 13 het dit as goed beskryf, met ander woorde samehangend, beskou. By die gevorderde groep het vyf respondente (25,0%) op die struktuur gereageer. In twee gevalle kon dit selfs op die intrige wees. Dit het gewissel van goed geskryf, tot kompak en 'n maklik leesbare styl. Dit blyk dat lesers wat minder probleme met die taal ondervind, meer objektief na die struktuur kan kyk.

Dit wil voorkom asof vreemdetaallesers hoofsaaklik reaksie op die tema kan lewer en daaroor kan bespiegel, veral waar die taal 'n beperkende faktor is soos by die intermediêre groep. Blykbaar het hulle nie 'n probleem om die tema te identifiseer nie, wat, gesien in die lig van die feit dat hulle kognitief volkome ontwikkel is en waarskynlik baie ervaring van lees in hul eie taal het, nie verrassend is nie. Waarskynlik word struktuur en intrige ingesluit by die impakfaktor, met ander woorde as 'n verhaal geniet is, het die struktuur en intrige bevredig.

TABEL 7.1.A IMPLEMENTERING VAN "ONGESTRUKTUREERDE RESEPSIE" VOLGENS LESERS EN DIE DRIE FAKTORE: INTERMEDIËRE GROEP

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 1	2 Spanning Daar is 'n span- nende atmosfeer ten spyte van die korthheid.	3 Geloofwaardigheid Die "sprokie" verander in 'n werklike lewens- ervaring. 7 Karakter Die karakter het in baie opsigte haar lot verbeter. 8 Geloofwaardigheid 'n Realistiese storie.	1 Struktuur Dit voldoen aan die organisatoriese eise van die kortverhaal as genre. 4 Tema Die droom dat alles reg uitwerk, is 'n illusie. 5 Intrige Daar is 'n klimaks- verandering. 6 Tema Die hoop dat mense patrone nie herhaal nie, word ontken.
Res- pon- dent 2		1 Emosie Die verhaal het 'n neerdrukkende slot.	2 Tema Dit wil voorkom asof iemand wat as kind sleg behandel is of getuie was van die moeder se slegte behandeling, hierdie situasie deur die lewe aanvaar, selfs al is sy ekonomies beter daaraan toe.

(Tabel 7.1.A vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 3	3 Taal Ek kan nie op die taal kommentaar lewer nie, want ek voel gefrustreerd omdat ek so min Afrikaans verstaan.	1 Emosie Dit is 'n treurige storie, 2 Geloofwaardigheid maar waar.	4 Tema Die gevoel wat ek vir die storie gekry het, is omdat dit 'n universele probleem aangeraak het.
Res- pon- dent 4	3 Taal Die storie is pragtig geskryf en selfs vir mense wat sukkel om Afrikaans te leer is dit 'n plesier van klanke en uitdrukkings.	1 Geloofwaardigheid Deur die oë van 'n skryfster word die herinneringe aan kinderjare, en die liefde vir armer vriende, hartlik geïllustreer.	4 Tema Of ek glo in die noodlot of voorbestemming - wie weet?
Res- pon- dent 5		1 Emosie Ek het die verhaal geniet. 2 Geloofwaardigheid Dit gaan oor dinge wat in die werklike lewe gebeur.	3 Tema Die skrywer is reg: patrone herhaal hulself: Kinder- en vrouemishandeling kom veral by laer sosio-ekonomiese klasse voor.

(Tabel 7.1.A vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 6	3 Taal Die spesifieke storie was 'n bietjie moeilik vir my om op my eie te volg.	1 Emosie Dit was 'n baie mooi kortverhaal en ek het dit geniet.	2 Tema Dit is baie treurig dat dit so moeilik is om van lewenspatrone weg te hardloop maak nie saak wat jy doen of bereik nie. Dikwels is dit makliker om kleiner planne te bereik, maar daar is 'n noodlot en 'n mens kan nie veel hieraan doen nie - net bid vir die beste.
Res- pon- dent 7	1 Belangstelling Dit was interessant.	2 Emosie/Geloofwaardigheid Dit is 'n oortuigende kortverhaal.	
Res- pon- dent 8	1 Taal Sonder verduideliking van die dosent sou ek nie baie verstaan het nie. 2 Taal Die storie was makliker om te volg toe dialoog in die verhaal gebruik is.		

(Tabel 7.1.A vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 9		1 Emosie Ek het die storie geniet. 2 Geloofwaardigheid/ Karakter Elkeen wat die storie lees, kan sulke mense uit hulle verlede ont- hou: sommige mense het op skool goed ontwikkel, maar nie later opgetree soos verwag is nie en andersom. 3 Emosie Die storie is nie té idealisties nie.	4 Tema/Intrige Met die ommeswaai in die slot kan gesien word hoe baie mense dikwels hul mislukkings en probleme van die verlede herhaal.
Res- pon- dent 10	2 Taal Ek het nie baie van die storie verstaan nie.		1 Intrige Ek het nie baie van die storie verstaan nie; dus kan ek nie op die inhoud kommentaar lewer nie.

(Tabel 7.1.A vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 11	2 Oorspronklik- heid Die storie weer- spieël 'n baie al- gemene situasie: die arm kind teen- oor die beter- daaraan-toe. 3 Oorspronklik- heid Daar is 'n goeie beskrywing van die toestande waaron- der hulle leef en die woede van die skryfster as sy besef haar vrien- din word geslaan.	1 Emosie Dit is 'n treurige storie. 4 Geloofwaardigheid Dit is 'n normale en menslike reaksie dat ouers nie wil hê hulle kinders moet noue bande hê met kinders wat in swakker omstandighede leef nie, asook dat kinders wil wegkom van klein dorpies waar strukture heers en die Bybel die gids is.	5 Tema Die belangrikste punt van die storie is in die slot: Sal die karakters van die patroon kan weg- breek? 6 Tema Dit is ironies dat Elet weer blou kolle het. Die veronderstelde idee is dat party mense nooit die patroon kan breek nie.
Res- pon- dent 12		1 Emosie Dit is 'n treurige storie.	2 Tema Dit wys hoe moeilik dit is om van jou agtergrond te ont- vlug. 3 Tema Die hoop en opti- misme van die jeug word selde volbring. Tema Tog het die jeug 'n regverdigheidsin en die moed om te probeer om sake te verbeter.

(Tabel 7.1.A vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 13	2 Spanning Op elke stadium wanneer daar 'n onderbreking was, wou 'n mens verder lees, en ek het inderdaad, voor die dosent uitge- lees om te sien wat gebeur. 3 Spanning Ek dink die toets vir 'n goeie storie is altyd of 'n mens verder wil lees of nie. 4 Taal Daar was sekere dele wat ek nie verstaan het nie, en ek is van plan om dit met 'n woordeboek deur te gaan om dit wat ek gemis het, te kry.	4 Betrokkenheid Daar was sekere dele wat ek nie verstaan het nie, en ek is van plan om dit met 'n woordeboek deur te gaan om dit wat ek gemis het, te kry.	1 Intrige/ Struktuur Die storie is goed geskryf.
Res- pon- dent 14	1 Taal Van die bietjie wat ek verstaan het, voel ek dit is nie presies my tipe leesstof nie.		2 Tema Van die bietjie wat ek verstaan het, voel ek dit is nie presies my tipe lees- stof nie.

(Tabel 7.1.A vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Same- vat- tende Ont- le- ding	14 Response Taal 8(1x2) = 7 Spanning 3(1x2)=2 Oorspronklikheid 2(1x2) = 1 Belangstelling 1=1 10 Respondente	18 Response Emosie 9(1x2) = 8 Geloofwaardigheid 7(1x2) = 6 Karakter 1 = 1 Betrokkenheid 1 = 1 11 Respondente	18 Response Tema 14(2x2) = 10 (1x3) Intrige 3 = 3 Struktuur 1 = 1 12 Respondente

TABEL 7.1.B

IMPLEMENTERING VAN "ONGESTRUKTUREERDE RESEPSIE" VOLGENS RESPONDENTE EN
DIE DRIE FAKTORE: GEVORDERDE GROEP

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 1		1 Emosie Dit is 'n baie treurige verhaal.	2 Tema Dit is 'n belangrike verhaal om oor na te dink: hoeveel dit beteken, waarvandaan jy kom, hoe jy opge- groei het. Ons moet dit alles oorweeg voor ons ander mense oordeel.
Res- pon- dent 2		1 Emosie Dit is 'n baie treurige storie. 2 Geloofwaardigheid Ongelukkig is dit baie waar. Daar is baie kinders wat in dié soort situasies woon.	

(Tabel 7.1.B vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 3	2 Belangstelling Dit was baie inte- ressant en het my aandag gehou.	1 Emosie Dit was 'n baie treurige verhaal.	
Res- pon- dent 4		1 Emosie Ek dink dit is 'n baie goeie storie, maar treurig. 4 Geloofwaardigheid Ek dink dit was waar wat haar pa gesê het, naamlik dat 'n mens niks kan doen aan wat 'n ander man in sy eie huis doen nie.	2 Struktuur/ Intrige Ek dink dit is 'n baie goeie storie. 3 Tema Dit wys dat 'n mens soms nie kan weg- kom uit die omgewing waarin jy opgegroeï het nie.
Res- pon- dent 5	3 Taal Die gebruik van die taal was goed en die woordeskat is leersaam.	1 Geloofwaardigheid Die verhaal was tipies in dié sin dat dit ge- handel het oor 'n pa- troon wat hom herhaal. 2 Emosie Die storie is tragies en sal meer vir vroue aantrek as vir mans.	

(Tabel 7.1.B vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 6	3 Taal Ek het die idioma- tiese taal geniet.	2 Emosie Dit was 'n kompakte, insiggewende en goed- geskrewe stuk. 4 Geloofwaardigheid Die einde is getrou aan die lewe: "elke ding het sy prys".	1 Struktuur Dit was 'n kompakte, insiggewende en goed- geskrewe stuk.
Res- pon- dent 7	2 Belangstelling Oor die algemeen was die verhaal interessant.	1 Emosie Die verhaal was 'n bietjie lank vir die eerste kortverhaal wat ek ooit gelees het. 3 Emosie Die verhaal was 'n bietjie treurig.	
Res- pon- dent 8	2 Belangstelling Dit hou die be- langstelling van die leser.	1 Emosie Dit was baie goed. 3 Geloofwaardigheid Dit is 'n lewensge- troue verhaal. 4 Emosie Dit is 'n tragiese storie.	5 Struktuur Dit is geskryf in 'n styl wat dit maklik maak om te lees.
Res- pon- dent 9		1 Emosie 'n Tipiese goeie kort- verhaal.	2 Struktuur/ Intrige Dit is goed geskryf. 3 Tema Dit is beslis aktueel in vandag se wêreld.

(Tabel 7.1.B vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 10	2 Taal Alhoewel dit die tweede keer is wat ek dit hoor, kon ek nog nie alles verstaan nie. Ek het die hoofpunte verstaan en dink dit is 'n goeie manier om 'n taal te leer.	1 Emosie Ek het dit geniet.	
Res- pon- dent 11		1 Emosie Ek dink dat dit 'n baie tragiese verhaal is. 2 Geloofwaardigheid Dit is eg aan die lewe.	
Res- pon- dent 12	1 Belangstelling Ek het die storie interessant gevind. 2 Taal Daar was baie wat ek nie kon volg nie.		

(Tabel 7.1.B vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VOORM
Res- pon- dent 13	2 Oorspronklik- heid Dit is goed ge- skryf met 'n slot wat 'n mens nie kan raai nie. 3 Belangstelling Die beskrywing het die leser se aan- dag gehou en die onderwerp is een waarin die meeste mense belangstel.	1 Emosie Die gelese kortverhaal is baie goed.	4 Tema Die onderwerp is een waarin die meeste mense belangstel.
Res- pon- dent 14	AFWESIG		
Res- pon- dent 15	3 Taal Daar was nie baie moeilike woorde nie en die sinne was kort en presies.	1 Emosie Dit is baie goed ge- skryf. 5 Emosie Ek het dit geniet.	2 Struktuur/ Intrige Dit is baie goed geskryf. 4 Struktuur Daar was nie lang stories soos wie Elet se oupa/ouma was en waarvandaan hulle gekom het nie.

(Tabel 7.1.B vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 16			1 Tema Die storie begin met die tragiese grootword van Elet, maar op die einde is haar begeerte verwesenlik toe sy 'n verpleegster geword en met 'n dokter getrou het. Dit is 'n storie wat begin met 'n tragedie en met vreugde eindig.
Res- pon- dent 17	AFWESIG		
Res- pon- dent 18		1 Emosie My eerste reaksie is die van hartseer omdat Elet met 'n man getrou het wat haar net so sleg behandel het soos haar pa gedoen het. Dit laat 'n mens dink dat sy aangetrokke was tot dieselfde tipe persoonlikheid as wat haar pa gehad het.	2 Tema Toevallige geskiedenis herhaal homself.

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 19	1 Belangstelling Die storie was in- teressant. 3 Belangstelling Die storie het die klas se aandag gevang gehou. 4 Oorspronklik- heid/Spanning Dit het 'n mens nuuskierig gemaak oor wat op die end gaan gebeur. 5 Taal Dit het 'n mens se woordeskat uitge- brei.	2 Geloofwaardigheid Die storie weerspieël " 'n ware-lewe-verhaal".	
Res- pon- dent 20	1 Belangstelling Baie interessant. 2 Spanning/Oor- spronklikheid Ek was uiters gretig om dit klaar te lees en te sien wat gebeur.		

(Tabel 7.1.B vervolg)

	NUWIGHEID	IMPAK	VORM
Res- pon- dent 21		1 Emosie Dit is 'n aangrypende storie en met hartstog geskryf. 2 Geloofwaardigheid Dit skets die realiteit van die lewe.	3 Tema Dit wys dat sowel die bevoorregte as minderbevoorregte kind in die lewe die verskillende houdings wat ouers teenoor hulle en die gesinslewe openbaar, moet verduur.
Res- pon- dent 22		1 Emosie Dit is 'n tragiese verhaal.	
Same- vat- tende Ontle- ding	17 Response Belangstelling $8(1 \times 2) = 7$ Oorspronklikheid $2 = 2$ Spanning $1 = 1$ Taal $6 = 6$ 13 Respondente	24 Response Emosie $17 (3 \times 2) = 14$ Geloofwaardigheid $7 = 7$ 17 Respondente	13 Response Tema $7 = 7$ Struktuur $6(1 \times 2) = 5$ 12 Respondente

Globaal gesien, het die meeste respondente die verhaal verstaan en geniet. Die vertolkingsmodaliteite wat leidend is, is die affektiewe, die projektiewe en saakbetrokkenheid. Dié wyse van resepsie stem ooreen met die tendens wat Oosthuizen (1980:80) en ander by literêre tekste ver wag.

7.2.3 Konkretisering

In terme van die verskillende konkretiserings wat by 'n teks voorkom, te wete aansluiting, adekwate en sintetiese konkretisering (Link 1976), blyk uit die "Ongestruktureerde resepsie" dat aansluiting met die teks die resepsietipe is wat meestal voorgekom het. As gevolg van hul gebrekkige taalkennis, vind hulle slegs aanklank by die teks. Bosman (1985:89) noem dus tereg dat aansluiting by uitstek by onervare lesers voorkom. Ná die resepsieonderzoek afgehandel was, het die respondente oor hul ervarings en reaksie op die teks gepraat en dit het daartoe bygedra dat die beter studente tot adekwate en selfs sintetiese konkretisering kon kom. Gesprekvoering oor hoe hulle emosioneel en intrinsiek geraak is, kan om die rede waarde hê. As dit boonop 'n vreemdetaalleser is, leer hy om sy gedagtes in die vreemde taal te orden. (Respondente wat hulle nie in Afrikaans kon uitdruk nie, het dit in Engels gedoen, waarna die onderzoeker die gedagte in Afrikaans verwoord het, sodat die res maksimale blootstelling kon kry.) So 'n hantering waar die aanbieder in beheer bly en die teks die uitgangspunt is, dra nie net by tot vollediger konkretisering nie (Kraayeveld 1983:243), maar ook tot die leser se sosialisering (Verschuren 1984:292).

7.3 HOUDING VAN RESPONDENTE

7.3.1 Inleiding

Die respondente se response op vrae 11-31 word in tabelle 7.2.A/B-7.5.A/B weergegee en wel volgens die drie faktore, nuwigheid, impak en vorm, en houding teenoor lees. Die verspreiding is op 'n 5-puntskaal aangedui. By elke vraag is 'n kernwoord(e) gegee met die vraagnommer (soos dit verskyn in Bylae C) daaronder in hakies om verwarring uit te skakel en afleidings te vergemaklik. Geen stellings is in die negatief nie - aangesien dit die respondente kon verwar - wat verklaar waarom die een op die skaal so min gemerk is.

7.3.2 Die nuwigheidsfaktor

Ten opsigte van die taalelement het die helfte van die respondente

(50,0%) van die intermediêre groep die sinskonstruksie duidelik of baie duidelik gevind, teenoor tot soveel as vier vyfdes (80,0%) van die gevorderde groep se respondente (kyk tabelle 7.2.A en 7.2.B). Minder as 'n kwart van die intermediêre groep (21,4%) het die sinskonstruksie onduidelik gevind, teenoor slegs een respondent (5,0%) van die gevorderde groep. Konstruksie blyk dus nie in die betrokke verhaal 'n baie groot probleem te wees nie. Ten opsigte van die woorddigtheid het die helfte van die respondente (intermediêr) (50,0%) aangetoon dat hulle die meeste woorde verstaan, teenoor 95,0% van die gevorderde groep. Minder as 'n derde (28,6%) van die intermediêre respondente het probleme met die woordeskat gehad. Ten opsigte van taal in die geheel het sowat twee derdes van dié respondente (64,3%) gevoel hulle sou die kortverhaal meer geniet het as hulle Afrikaans beter verstaan het, terwyl slegs 45,0% van die gevorderde groep, minder as die helfte dus, hierdie mening toegedaan was. Taal is sonder twyfel dié aspek wat vir vreemdetaliesers - veral op intermediêre vlak - deurslaggewend is by die lees van 'n Afrikaanse verhaal.

Wat die spanningselement betref, het 42,9% positief hierop gereageer, teenoor die gevorderde groep se 60,0%. Hieruit kan afgelei word dat die verhaal òf nie spannend is nie òf dat dit deur die intermediêre groep nie goed verstaan is nie, aangesien die helfte, 50,0%, 'n neutrale houding het. In die lig van dié gegewens lyk dit asof die verhaal 'n gemiddelde spanningslyn het.

Volgens die respondente is dit beslis 'n interessante verhaal as in ag geneem word dat ongeveer drie vyfdes (57,1%) dit so aangedui het en meer as 'n kwart (28,6%) dit selfs baie interessant gevind het - 'n totaal dus van 85,7% van die intermediêre groep. Hierteenoor het 'n totaal van 19 van die 20 respondente (95,0%) in die gevorderde groep dit interessant gevind. 30,0% het dit baie interessant gevind, wat goed korreleer met die 28,6% van die intermediêre groep.

'n Element waaroor die meeste respondente (71,4% en 95,0%) by die onderskeie groepe baie positief voel, is die mate van oorspronklikheid.

TABEL 7.2.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE HOUDING TEN OPSIGTE VAN DIE NUWIGHEIDSAKTOR: INTERMEDIÊRE GROEP

ELEMENTE VAN DIE DIE NUWIG- HEIDSAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Taal: sins- konstruksie (12)	*N	0	3	4	5	2
	*%	0,0	21,4	28,6	35,7	14,3
Spanning (18)	N	0	1	7	4	2
	%	0,0	7,1	50,0	28,6	14,3
Taal: woorde (21)	N	0	4	3	7	0
	%	0,0	28,6	21,4	50,0	0,0
Taalbegrip (23)	N	0	1	4	3	6
	%	0,0	7,1	28,6	21,4	42,9
Oorspronklik- heid (25)	N	0	1	3	4	6
	%	0,0	7,1	21,4	28,6	42,9
Oorspronklik- heid (27)	N	0	2	4	5	3
	%	0,0	14,3	28,6	35,7	21,4
Interessant- heid (28)	N	0	1	1	8	4
	%	0,0	7,1	7,1	57,1	28,6

Totaal van rye: *N = 14

*% = 100

TABEL 7.2.B

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE HOUDING TEN OPSIGTE VAN DIE NUWIGHEIDSAKTOR: GEVORDERDE GROEP

ELEMENTE VAN DIE DIE NUWIG- HEIDSAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		←-----→				
		1	2	3	4	5
Taal: sins- konstruksie (12)	*N *%	0 0,0	1 5,0	3 15,0	13 65,0	3 15,0
Spanning (18)	N %	0 0,0	0 0,0	8 40,0	9 45,0	3 15,0
Taal: woorde (21)	N %	0 0,0	1 5,0	0 0,0	14 70,0	5 25,0
Taalbegrip (23)	N %	2 10,0	4 20,0	5 25,0	5 25,0	4 20,0
Oorspronklik- heid (25)	N %	0 0,0	0 0,0	1 5,0	12 60,0	7 35,0
Oorspronklik- heid (27)	N %	0 0,0	1 5,0	3 15,0	11 55,0	5 25,0
Interessant- heid (28)	N %	0 0,0	0 0,0	1 5,0	13 65,0	6 30,0

Totaal van rye: *N = 20

*% = 100

Meer as 'n kwart (28,6%) en meer as 'n derde 42,9% voel die verhaal het hulle onderskeidelik genoegsaam en baie geprikkel om tot die einde te lees. By die gevorderde groep is dit onderskeidelik 35,0% en 60,0%. Hierteenoor het meer as die helfte van die intermediêre groep (57,1%) gemeld dat die verhaal ruimte laat vir hul eie verbeelding, terwyl vier vyfdes (90,0%) van die gevorderde groep dit so ervaar het. Volgens die GGP-model is dit 'n goeie kenmerk as 'n teks jou prikkel om verder te lees, en volgens die RE is dit goed as 'n leser self oop plekke kan invul, mits dit nie in terme van GGP ontoeganklikheid veroorsaak nie. Wat dié element asook die interessantheids-waarde betref, is dit beslis 'n goeie kortverhaal.

7.3.3 Die impakfaktor

Gloobaal gesien, het die verhaal beslis 'n positiewe impak op die respondente gehad, dit wil sê die verhaal het hulle aangegryp (kyk tabelle 7.3.A en 7.3.B). Vier uit elke vyf respondente van die intermediêre groep (85,7%) het ten opsigte van genot en geloofwaardigheid hul stem uitbring: so het meer as die helfte (57,1%) die verhaal geniet, terwyl meer as 'n kwart (28,6%) dit baie geniet het. Slegs een het dit nie geniet nie. Dit is Respondent 10 wat reeds by die "Ongestruktureerde resepsie" genoem het dat hy dit nie verstaan het nie. Meer as die helfte (57,1%) het die verhaal baie geloofwaardig gevind, teenoor meer as 'n derde (35,7%) wat dit bloot geloofwaardig gevind het. In dié opsig is dit 'n baie geslaagde kortverhaal as die gevorderde groep se verspreiding ook in ag geneem word. Die hele groep (100,0%) het die verhaal geniet, teenoor 95,0% wat dit geloofwaardig gevind het.

Die meeste intermediêre respondente, 57,2%, het betrokke gevoel by die karakter. Minder as 'n kwart van dié lesers (21,4%) het òf nie 'n spesifieke mening ten opsigte van die karakters gehad nie òf is nie deur die karakters gersaak nie. Dit is interessant dat by die gevorderde groep slegs 40,0% karakterbetrokkenheid ervaar het, teenoor 50,0% wat nie hieroor 'n mening het nie en 10,0% wat nie betrokke voel nie. Die verhaal het dus maar gemiddelde karakterbetrokkenheid van die leser se kant af.

TABEL 7.3.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE HOUDING TEN OPSIGTE VAN DIE
IMPAKFAKTOR: INTERMEDIËRE GROEP

ELEMENTE VAN DIE IMPAK- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Emosie: genotvol (20)	*N *%	0 0,0	1 7,1	1 7,1	8 57,1	4 28,6
Karakter- betrokken- heid (22)	N %	0 0,0	3 21,4	3 21,4	6 42,9	2 14,3
Geloofwaar- digheid (24)	N %	0 0,0	0 0,0	1 7,1	5 35,7	8 57,1
Handelings- tempo: vol- doende (26)	N %	0 0,0	2 14,3	3 21,4	4 28,6	5 35,7

Totaal van rye: *N = 14

*% = 100

TABEL 7.3.B

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE HOUDING TEN OPSIGTE VAN DIE
IMPAKFAKTOR: GEVORDERDE GROEP

ELEMENTE VAN DIE IMPAK- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Emosie: genotvol (20)	*N	0	0	0	13	7
	*%	0,0	0,0	0,0	65,0	35,0
Karakter- betrokken- heid (22)	N	1	1	10	7	1
	%	5,0	5,0	50,0	35,0	5,0
Geloofwaar- digheid (24)	N	0	0	1	9	10
	%	0,0	0,0	5,0	45,0	50,01
Handelings- tempo: vol- doende (26)	N	0	0,0	3	13	4
	%	0,0	0,0	15,0	65,0	20,0

Totaal van rye: *N = 20

*% = 100

Die handelingstempo blyk voldoende te wees volgens die meerderheid van die intermediêre en gevorderde groep (64,3% en 85,0%). Vir 'n geringe aantal, 14,3% van die intermediêre groep, kon daar meer handeling gewees het. "Vensters vir die son" vertoon beslis twee van die belangrikste nie-strukturele eienskappe wat vir GGP geld, naamlik dit

verskaf genot en is geloofwaardig.

7.3.4 Die vormfaktor

Die vormaspek lewer ook insiggewende feite op (kyk tabelle 7.4.A en 7.4.B). Ten opsigte van intrige die volgende: meer as 'n driekwart van die intermediêre respondente (78,4%) vind die verhaal verstaanbaar, teenoor minder as 'n tiende (7,1%) wat dit glad nie verstaan het nie. By die gevorderde groep het vier vyfdes (80,0%) die verhaal maklik verstaan. Vir 15,0% was dit nie so maklik om te verstaan nie. Dié drie respondente is immigrante wat òf self Afrikaans geleer het òf die Basiskursus gevolg het. Oor die algemeen is dit dus vir die meeste 'n maklike verhaal, gebeuregelys, om te verstaan. Ook die meeste respondente (71,4% en 95,0%) van onderskeidelik die intermediêre en gevorderde groep toon dat die verhaal 'n sterk storielyn het; dit verklaar onder andere waarom die verhaal so verstaanbaar is. Dié twee elemente toon dat die intrige sistematies ontwikkel, wat distinktiwe GGP-kenmerke is. Die resepsie van hierdie elemente is dieselfde by die reële en die geïntendeerde leser.

Die slot van die intrige wys dat die meeste intermediêre respondente, 71,5%, se verwagtinge oortref is. Ook vir meer as twee derdes van die gevorderde groep (70,0%) is dit die geval. Volgens die RE wys dit op 'n goeie kortverhaal. Meer respondente van die gevorderde groep (20,0%) vind die slot nie verrassend nie.

Temagewys het die meerderheid van albei groepe (64,3% van die intermediêre groep en 75,0% van die gevorderde groep) die verhaal aktueel gevind. Dit is interessant dat die helfte van die intermediêre respondente (50,0%) geen mening gehad het oor die feit of die tema hulle aangespreek het nie. Die ander, 50,0%, het gevoel die tema spreek wel tot hulle. Dieselfde geld vir meer as die helfte van die gevorderde groep (55,0%).

Wat 'n herkenbare, maar oorspronklike, storielyn betref, voldoen dié kortverhaal aan die GGP-tipologie. Voorts word die belangrikheid van 'n boeiende tema bevestig.

TABEL 7.4.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE HOUDING TEN OPSIGTE VAN DIE
VORMFAKTOR: INTERMEDIËRE GROEP

ELEMENTE VAN DIE VORM- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Intrige: verstaanbaar (11)	*N	1	2	0	10	1
	*%	7,1	14,3	0,0	71,4	7,1
Tema: aktueel (13)	N	0	1	4	5	4
	%	0,0	7,1	28,6	35,7	28,6
Intrige: sterk storielyn (15)	N	0	1	3	8	2
	%	0,0	7,1	21,4	57,1	14,3
Tema: sprekend (16)	N	0	0	7	5	2
	%	0,0	0,0	50,0	35,7	14,3
Intrige: ver- rassende slot (17)	N	1	1	2	6	4
	%	7,1	7,1	14,3	42,9	28,6
Struktuur: onhanteer- bare inlig- ting (30)	N	1	9	3	1	0
	%	7,1	64,3	21,4	7,1	0,0

Totaal van rye: *N = 14

*% = 100

TABEL 7.4.B

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE HOUDING TEN OPSIGTE VAN DIE
VORMFAKTOR: GEVORDERDE GROEP

ELEMENTE VAN DIE VORM- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		----->				
		1	2	3	4	5
Intrige: verstaanbaar (11)	*N	0	3	1	13	3
	*%	0,0	15,0	5,0	65,0	15,0
Tema: aktueel (13)	N	0	1	4	7	8
	%	0,0	5,0	20,0	35,0	40,0
Intrige: sterk storie- lyn (15)	N	0	0	1	12	7
	%	0,0	0,0	5,0	60,0	35,0
Tema: spre- kend (16)	N	0	1	8	6	5
	%	0,0	5,0	40,0	30,0	25,0
Intrige: ver- rassende slot (17)	N	1	3	2	7	7
	%	5,0	15,0	10,0	35,0	35,0
Struktuur: onhanteer- bare inlig- ting (30)	N	4	8	3	3	2
	%	20,0	40,0	15,0	15,0	10,0

Totaal van rye: *N = 20

*% = 100

Die struktuur blyk nie onhanteerbaar te wees nie, selfs vir die intermediêre groep. Sowat twee uit elke drie (64,3%) voel die inligting was genoegsaam en verstaanbaar. Vir 60,0% van die gevorderde groep geld dieselfde.

Die belangrikste bevindinge van die drie faktore is kortliks die volgende:

- Die resultate van hierdie drie faktore gee 'n duidelike evaluering van 'n GGP-tekst en sy geskiktheid vir onderrig aan nie-Afrikaanssprekendes.
- Onder die nuwigheidsfaktor word bevind dat die verhaal interessant is en die taal oor die algemeen nie te problematies nie.
- Ten opsigte van die impakfaktor het die meeste respondente positief teenoor die verhaal gevoel.
- Uit die vormfaktor blyk die verhaal verstaanbaar te wees met 'n duidelike verhaalverloop.

7.3.5 Houding teenoor lees

Ten opsigte van vrae 14, 19, 29 en 31 wat oor lees gehandel het (kyk tabelle 7.5.A en 7.5.B), het die respondente soos volg gereageer: Meer as die helfte van die intermediêre respondente (57,1%) het aangeteken dat hulle meer verhale tydens die kursus sou wou lees het, teenoor die driekwart (75,0%) van die gevorderde groep. 'n Rede myns insiens waarom 'n groter persentasie van die gevorderde groep wil lees, is omdat die taal vir hulle minder belemmerend is en hulle kan ontspan. 'n Mens kan dus aflei dat meer verhale welkom sou wees by die meerderheid, naamlik 57,1% en 75,0%, en dat 'n verdere 28,6% en 20,0% nie 'n probleem sou hê om meer prosatekste te lees nie. Dit bevestig onder andere Goodman(1971) en Murphy (1980) se sienings dat die lees van een verhaal waardeloos is vir taalverwerwing deur vreemdetallesers.

Die sterkste implikasie van die houding teenoor lees kom waar 85,7% en 80,0% (intermediêr en gevorderd onderskeidelik) heeltemal oortuig is dat die lees van meer verhale hul Afrikaans sou verbeter en die res saamstem dat dit sou help. Dieselfde geld ook ten opsigte van waar die belangrikheid van lees aangedui is.

TABEL 7.5.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN HOUDING
TEENOR LEES: INTERMEDIÊRE GROEP

ELEMENTE WAT 'N ROL SPEEL BY HOUDING TEENOR LEES		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		←-----→				
		1	2	3	4	5
Meer verhale (14)	*N	0	2	4	6	2
	**%	0,0	14,3	28,6	42,9	14,3
Meer lees (19)	N	0	0	0	2	12
	%	0,0	0,0	0,0	14,3	85,7
Metodiek (29)	N	0	1	0	5	8
	%	0,0	7,1	0,0	35,7	57,1
Goeie bloot- stelling (31)	N	0	1	1	10	2
	%	0,0	7,1	7,1	71,4	14,3

Totaal van rye: *N = 14
 **% = 100

TABEL 7.5.B

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN HOUDING
TEENoor LEES: GEVORDERDE GROEP

ELEMENTE WAT 'N ROL SPEEL BY HOUDING TEENoor LEES		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Meer verhale (14)	*N	0	1	4	8	7
	*%	0,0	5,0	20,0	40,0	35,0
Meer lees (19)	N	0	0	0	4	16
	%	0,0	0,0	0,0	20,0	80,0
Metodiek (29)	N	0	0	5	7	8
	%	0,0	0,0	25,0	35,0	40,0
Goeie bloot- stelling (31)	N	0	1	1	8	10
	%	0,0	5,0	5,0	40,0	50,0

Totaal van rye: *N = 20

*% = 100

'n Respondent uit die gevorderde groep (Respondent 12) stem saam dat lees taalaanleer bevorder, maar dan met behulp van 'n dosent vir diegene wie se taalontwikkeling nie 'n omvattende taalaanbod kan hanteer nie. Dit is 'n bevestiging dat swakker studente minder selfstandig sal lees. Insgelyks het feitlik 'n driekwart van die respondente in die intermediêre groep (71,4%) saamgestem dat dit goed is om deur verhaallees aan 'n omvattende Afrikaanse taalaanbod blootgestel te word, waarvan 14,3% baie sterk hieroor gevoel het. Hierteenoor het 90,0% van die gevorderde groep positief teenoor goeie blootstelling aan verhaaltekte gevoel. Die lees van Afrikaanse

prosatekste is beslis 'n goeie manier om aan die taal blootgestel te word en behoort meer geïmplementeer te word by die kursusse onder bespreking.

Ten opsigte van die metodiekvraag (vraag 29, Bylae C) het die grootste meerderheid van die intermediêre groep (92,8%) gevoel daar moet 'n vrye bespreking van taal en inhoud na die lees van die verhaal wees, teenoor die 75,0% van die gevorderde groep. 'n Resepsiebenadering by die lees van prosatekste deur volwassenes blyk dus tot beter konkretisering aanleiding te gee.

7.3.6 Slotsom

In sy geheel kan oor die nuwigheidsfaktor van dié verhaal gesê word dat dit oorspronklik is en dat die taal nie te moeilik is vir hierdie groep nie - alhoewel daar groot ruimte tot verbetering is. Dit is nie 'n spannende verhaal nie, maar wel 'n interessante verhaal. "Vensters vir die son" kan volgens die seleksiekriteria as 'n geskikte kortverhaal vir vreemdetaallesers van Afrikaans beskou word.

Ook wat die impakfaktor betref, is die verhaal uiters bevredigend. Algehele geloofwaardigheid en betrokkenheid by die karakter (in 'n mate) is veral deurslaggewende faktore by 'n verhaal wat gelees word.

Die vormfaktor voldoen in sy geheel aan die kriteria wat vir 'n goeie kortverhaal gestel is. Ten opsigte van die intrige is dit verstaanbaar, dit het 'n sterk storielyn en 'n verrassende slot. Die tema is aktueel en die struktuur bevredigend, dit wil sê dit is verstaanbaar omdat die onderdele sinvol saamgebind word.

Vreemdetaallesers voel baie positief oor die lees van veral GGP-verhale by taalaanleer. Dit dra volgens hulle beslis by tot die verbetering in die beheersing van die taal wat aangeleer word. Die evaluering van GGP deur reële lesers bevestig dié subgenre se geskiktheid vir informele onderrigsituasies.

7.3.7 Unipolêre skaalvrae

Die resultate van vrae 32 en 35 word weergegee in tabelle 7.6.A/B en 7.7.A/B.

TABEL 7.6.A

RESPONDENTE SE ERVARING VAN LEES: INTERMEDIÊRE GROEP

ERVARING	N	%
Stimulerend	10	71,4
Verrykend	8	57,1
Frustrerend	4	28,6
Vermoeiend	3	21,4
Stimulerend en Verrykend	5	35,7
Stimulerend en Vermoeiend	2	14,3
Stimulerend en Frustrerend	2	14,3
Vermoeiend en Frustrerend	2	14,3
Verrykend en Frustrerend	2	14,3
Verrykend en Vermoeiend	2	14,3

TABEL 7.6.B

RESPONDENTE SE ERVARING VAN LEES: GEVORDERDE GROEP

ERVARING	N	%
Stimulerend	15	75,0
Verrykend	10	50,0
Stimulerend en Verrykend	5	25,0
Verrykend en Vermoeiend	2	10,0
Stimulerend en Frustrerend	1	5,0
Stimulerend en Vermoeiend	1	5,0

By vraag 32 moes die respondente die kenmerk of kenmerke wat hul belewing van lees tipeer, aandui. 'n Respondent kon dus meer as een

kenmerk aandui, wat die rede is waarom die totaal nie 100% is nie.

Uit tabel 7.6.A is dit duidelik dat meer as twee derdes van die intermediêre respondente (71,4%) blootstelling aan 'n omvattende taalaanbod deur lees stimulerend vind, terwyl 57,1% dit verrykend vind. Hierteenoor toon tabel 7.6.B dat 'n driekwart van die gevorderde groep (75,0%) lees stimulerend vind, teenoor 50,0% wat dit verrykend vind. Dit korreleer goed met vraag 31, waar dieselfde tipe vraag op 'n 5-puntskaal beantwoord moes word. In totaal het 85,7% en 90,0% gemeen sodanige blootstelling is goed (kyk paragraaf 7.3.3). Minder as een derde (28,6%) by die intermediêre groep vind dit òf vermoeiend òf frustrerend, teenoor die geen by die gevorderde groep. Geen gevorderde respondent, dit wil sê iemand wat die taal grootliks beheers, vind lees net negatief nie. Dit is interessant dat enkele respondente, nie meer nie as 14,3% en 10,0%, dit stimulerend of verrykend én frustrerend of vermoeiend vind.

As dit voorts vergelyk word met vraag 34 waar die belangrikheid van lees by die aanleer van taal op 'n 5-puntskaal aangedui is, sien dit soos volg daar uit: Van die 14 intermediêre respondente het 12 (85,7%) lees as baie belangrik beskou wanneer 'n taal aangeleer word. Hierteenoor het 60,0% van die gevorderde groep lees as baie belangrik beskou, teenoor 30,0% wat dit belangrik geag het. Geen gevorderde respondente het lees as onbelangrik beskou nie.

Aangesien die meeste respondente, meer as 'n driekwart, lees stimulerend en/of verrykend vind, behoort dit in 'n intermediêre kursus van volwassenes wat Afrikaans as vreemde taal leer, ingesluit te word. Lees bied baie en goeie taalblootstelling. Waar dit verder om die lees van goeie en interessante prosatekste vir ontspanning gaan, kan dit nie uit 'n kursus van dié aard gelaat word nie. Vrae 31, 32 en 34 bevestig lees se belangrikheid.

By vraag 35, net soos by vraag 32, kon die respondente meer as een blokkie merk om uiting te gee aan hul indruk van die gelese kortverhaal. Om hierdie rede is die N meer as die 14 en 20 werklike respondente.

TABEL 7.7.A

RESPONDENTE SE INDRUKKE VAN DIE GELESE KORTVERHAAL: INTERMEDIÊRE GROEP

INDRUK	N	%
Realisties	12	85,7
Oorspronklik	4	28,6
Realisties en Oorspronklik	3	21,3
Onsamehangend	1	7,1

Die meerderheid van die intermediêre respondente (85,7%) het dié kortverhaal realisties gevind, en meer as 'n kwart (28,6%) het dit oorspronklik gevind. By die gevorderde groep (kyk tabel 7.7.B) het 85,0% dit realisties gevind, teenoor 35,0% wat dit oorspronklik gevind het.

TABEL 7.7.B

RESPONDENTE SE INDRUKKE VAN DIE GELESE KORTVERHAAL: GEVORDERDE GROEP

INDRUK	N	%
Realisties	17	85,0
Oorspronklik	7	35,0
Realisties en Oorspronklik	5	25,0
Onsamehangend	1	5,0

Dié kortverhaal word grootliks as realisties geresepteer en is derhalwe geloofwaardig. Hierdie eienskappe bevestig dat "Vensters vir die son" goed en gewild is.

7.3.8 Algemene indruk van gelese kortverhaal

By vraag 33 het ag van die 14 intermediêre respondente (57,1%) aangetoon dat hulle van die verhaal gehou het. Enkele interessante

redes hiervoor is: Daar is 'n spannende atmosfeer. Die verhaal oortref die leser se verwagtinge deur nie 'n sprokieseeinde te hê nie - dit is dus oorspronklik (Respondent 1), Dit was interessant, Dit het ons aan meer woordeskat blootgestel, Ek kon met die hoofkarakter en algemene tema identifiseer (Respondent 9), Dit was nie vervelig nie, Dit het goeie punte en is geskik vir onderrig. Respondente 1 en 9 bevestig wat hulle in die "Ongestruktureerde resepsie" en by die vrae geantwoord het. Respondent 13 het baie van die verhaal gehou en bevestig ook sy vorige antwoorde deur te sê hy wou heeltyd verder lees. Twee respondente het neutraal op die verhaal gereageer as gevolg van die inhoud: die een het dit as 'n tragiese feit van die lewe beskou en die ander het gesê dit stem 'n mens treurig. Nog twee (Respondente 3 en 14) was neutraal omdat die taal moeilik was - ook 'n bevestigende kommentaar. Een van die beste studente (Respondent 4) het die verhaal goed en aangenaam gevind, maar 'n neutrale gevoel van genot ondervind omdat die taal haar sou kortwiek om dit heeltemal selfstandig te verstaan.

By die gevorderde groep het 17 respondente, in totaal 85,0%, aangetoon dat hulle van die verhaal gehou het, waarvan twee (10,0%) baie daarvan gehou het. Die redes wat hulle aangevoer het, oorvleuel met dié van die intermediêre groep en gee ook die volgende nuwe gedagtes: Die tema is aktueel, Dit is 'n menslike verhaal, Dit is lewensgetrou, Dit is bondig, modern en op die man af. By enkele respondente kom dieselfde redes as by die "Ongestruktureerde resepsie" voor. So het Respondent 6 gesê dat sy die verhaal geniet omdat dit haar meer blootstelling aan die idiomatiese taal gee. Net so het Respondent 5 bevestig dat hy 'n neutrale gevoel oor die verhaal het, en dat dit volgens hom nie vir manlike lesers bedoel is nie, terwyl Respondent 21 dit 'n aangrypende verhaal gevind het wat met gevoel, denke en hartstog die realiteit van die lewe weergee. Nog 'n respondent, Respondent 1, het 'n neutrale gevoel oor die verhaal omdat sy nie nog ook wil lees van mense se ellendes nie. Hierdie siening korreleer met die drie punte wat sy aan die verhaal gee. Een respondent, Respondent 12, het nie die verhaal geniet nie. Dit was onbevredigend omdat hy so baie woordeskat nie verstaan het nie. In die "Ongestruktureerde resepsie" het hy óók genoem dat baie van die verhaal by hom verby gegaan het.

Hierdie resultaat bevestig dat die meerderheid respondente van albei groepe die verhaal geniet het en "Vensters vir die son" word derhalwe as bruikbaar beskou in 'n kursus aan nie-Afrikaanssprekendes.

7.3.9 Geïdealiseerde eienskappe in 'n kortverhaal

7.3.9.1 Inleiding

By elke van die ag faktore van vraag 36 is die response gegroepeer ten opsigte van elke keuse wat vir die betrokke faktor uitgebring is. Die gegewens is hierna op twee maniere verwerk om sodoende die betroubaarste weergawe te kry van die volgorde van eienskappe wat die respondente in 'n kortverhaal verlang. Die eerste metode het die hoogste frekwensie van die respondente se eerste keuse probeer vasstel (kyk tabel 7.8.A). Op die wyse is 'n hiërargiese volgorde verkry. By hierdie metode is bloot bereken hoeveel respondente watter faktor eerste geplaas het. Dit bring egter mee dat 'n faktor, wat deur die meeste respondente argumentsonthalwe tweede geplaas is, laer op die rangorde kan verskyn, teenoor 'n faktor wat deur enkele respondente eerste en deur die meerderheid byvoorbeeld vierde geplaas is. Hier is dus slegs die individuele respondente se eerste keuses in ag geneem. Dit is om genoemde rede dat ook 'n tweede metode gevolg is om tot 'n betroubaarder volgorde te kom.

Die tweede metode (kyk tabel 7.8.B) het van 'n algoritme, wat die verskillende keuses in ag neem by die bepaling van die hoogste frekwensie, gebruik gemaak. Aan die eerste drie keuses van elke faktor is onderskeidelik 3,2 en 1 punt(e) toegeken. Die totaal van elke faktor gee 'n aanduiding van hoe belangrik die groep die betrokke faktor geag het.

Tabel 7.8 dien as voorbeeld van hoe die faktorverdeling gedoen is.

TABEL 7.8

FAKTORVERDELING: INTERMEDIËRE GROEP

FAKTOR 1: VERSTAANBAARHEID: INTRIGE

*A Hoogste frekwensie								
Belangrikste				Onbelangrikste				
Keuse	1	2	3	4	5	6	7	8
Getal stemme	X X	X X X X	X X X X	X X			X X	

*B Algoritme								
Keuse	Getal		Waarde					
1	2	x	3	=	6			
2	4	x	2	=	8	=	18	
3	4	x	1	=	4			

*A = Eerste Metode : Frekwensiemetode

*B = Tweede Metode : Algoritmemetode

7.3.9.2 Resultate

Volgens die eerste metode, te wete die frekwensiemetode ten opsigte van eerste keuse, is die faktor Verstaanbaarheid: Taal deur meer as een derde (35,7%) van die intermediêre respondente as die belangrikste eienskap van 'n kortverhaal aangewys. Nog 'n kwart (28,6%) van die intermediêre groep het Interessantheid as eerste keuse aangegee. Die res was verdeel tussen Verstaanbaarheid: Intrige, Spanning en Oorspronklikheid. 'n Sterk Storielyn, Aktualiteit en Geloofwaardigheid is deur geen respondente as eerste keuse aangedui nie.

By die gevorderde groep het byna 'n derde van die respondente (30,0%) die faktor Interessantheid eerste geplaas. 'n Sterk Storielyn, Verstaanbaarheid: Intrige en Verstaanbaarheid: Taal is elk as eerste keuse aangegee deur 20,0% van die respondente. Die res van die respondente het Aktualiteit en Oorspronklikheid eerste geplaas. Spanning en Geloofwaardigheid is deur geen respondente eerste

geplaas nie.

In tabel 7.9.A word die faktore in rangorde gegee volgens die respondente se eerste keuse. Die faktor wat deur die tweede meeste respondente as eerste keuse aangegee is, neem die tweede belangrikste plek, ensovoorts. Uit tabel 7.9.A blyk duidelik dat Verstaanbaarheid: Taal en Interessantheid onderskeidelik as die belangrikste en tweede belangrikste aangewys is met Verstaanbaarheid: Intrige en Oorspronklikheid gesamentlik derde en Spanning vierde. 'n Sterk Storielyn, Aktualiteit en Geloofwaardigheid is saam in die vyfde plek.

TABEL 7.9.A

HOOGSTE FREKWENSIE VAN RESPONDENTE SE EERSTE KEUSE: INTERMEDIÊRE GROEP

VOLGORDE NA AANLEIDING VAN EERSTE KEUSE	FAKTOR	N=14 GETAL RESPONDENTE %=100	
		N	%
1	Verstaanbaarheid: Taal	5	
			35,7
2	Interessantheid	4	
			28,6
3	Verstaanbaarheid: Intrige	2	
			14,3
	Oorspronklikheid	2	
			14,3
4	Spanning	1	
			7,1
5	Sterk Storielyn	-	
			-
	Aktualiteit	-	
			-
	Geloofwaardigheid	-	
			-

In die voorstudie op 'n intermediêre groep in 1986 was Verstaanbaarheid nog nie verdeel in Intrige en Taal nie. Tog is daar ten opsigte van die eerste drie plekke, Verstaanbaarheid, Interessantheid, Taalgebruik 'n duidelike ooreenkomst met die eksperimentele groep van 1987. 'n Sterk Storielyn en Aktualiteit

was egter belangriker as by die 1987-groep.

Uit die voorstudie in 1986 op 'n gevorderde groep is 'n Sterk Storielyn die belangrikste en daarna Verstaanbaarheid (wat ook nie hier verdeel was tussen Intrige en Taal nie. Die rede waarom dié verdeling by die 1987-groep gemaak is, is omdat gevind is dat die gemiddelde nie-Afrikaanssprekende leser nie op taalgebruik as sodanig - beeldend teenoor minder beeldend byvoorbeeld - kommentaar kan lewer nie. Vir sodanige lesers sou die verstaanbaarheid van die taal die belangrikste kriterium wees). Ook Aktualiteit neem 'n belangrike plek in. Ten opsigte van al drie groepe is Geloofwaardigheid die minste as eerste keuse aangedui.

Tabel 7.9.B toon dat die meerderheid van die gevorderde groep van 1987 Interessantheid as eerste keuse gee, in teëstelling met die intermediêre groepe waar dit die tweede plek inneem, en by die voorstudie se gevorderde groep waar dit eers vierde is. 'n Sterk Storielyn, Verstaanbaarheid: Intrige en Verstaanbaarheid: Taal neem saam die tweede plek in. By die intermediêre groep (Tabel 7.9.A) was Verstaanbaarheid: Taal en Verstaanbaarheid: Intrige onderskeidelik eerste en derde, terwyl 'n Sterk Storielyn op grond van 'n eerste keuse die vyfde plek inneem. In die gevorderde groep se voorstudie het 'n Sterk Storielyn die eerste plek gekry. Dit toon dat 'n gevorderde groep leerders wat minder probleme met die taal ondervind, ander faktore, in dié geval Interessantheid en 'n Sterk Storielyn, belangriker ag. Aktualiteit en Oorspronklikheid neem die derde plek in. By die eksperimentele intermediêre groep het Oorspronklikheid ook die derde plek ingeneem, teenoor Aktualiteit, wat in die vyfde plek was. Net soos by al die ander groepe neem Geloofwaardigheid hier die laaste plek in.

TABEL 7.9.B

HOOGSTE FREKWENSIE VAN RESPONDENTE SE EERSTE KEUSE: GEVORDERDE GROEP

VOLGORDE NA AANLEIDING VAN EERSTE KEUSE	FAKTOR	N=14 GETAL RESPONDENTE %=100	
1	Interessantheid	N	6
		%	30,0
2	Sterk Storielyn	N	4
		%	20,0
	Verstaanbaarheid: Intrige	N	4
		%	20,0
	Verstaanbaarheid: Taal	N	4
		%	20,0
3	Aktualiteit	N	1
		%	5,0
	Oorspronklikheid	N	1
		%	5,0
4	Spanning	N	-
		%	-
	Geloofwaardigheid	N	-
		%	-

Wat die tweede metode betref, naamlik waardes wat aan die eerste drie keuses toegeken word, sien die volgorde soos volg daar uit:

TABEL 7.10.A

ALGORITMIESE VOLGORDE TEN OPSIGTE VAN DIE EERSTE DRIE KEUSES: INTERMEDIÊRE GROEP

VOLGORDE NA AANLEIDING VAN EERSTE KEUSES	FAKTOR	WAARDE
1	Verstaanbaarheid: Taal	25
2	Interessantheid	18
	Verstaanbaarheid: Intrige	18
3	Oorspronklikheid	8
4	Sterk Storielyn	6
	Spanning	4
5	Aktualiteit	4
	Geloofwaardigheid	1
6		

Meer as twee derdes (71,4%) van die intermediêre respondente het by die algoritmemetode (kyk paragraaf 7.3.9.1) Verstaanbaarheid: Taal as eerste of tweede keuse aangegee, wat daaraan die hoë waarde van 25 besorg (kyk tabel 7.10.A) . Ten opsigte van Verstaanbaarheid: Intrige en Interessantheid het meer as die helfte (57,1%) van dié respondente hierdie twee faktore onder hul eerste drie keuses geplaas. Die helfte van dié respondente (50,0%) het Interessantheid as hul eerste keuse gehad, teenoor slegs 'n kwart (25,0%) wat Verstaanbaarheid: Intrige eerste geplaas het. Alhoewel albei faktore 'n waarde van 18 gekry het en dus die tweede plek inneem, word Interessantheid hoër op binne die volgorde geplaas vanweë die groter hoeveelheid eerste keuses.

Na hierdie drie faktore is daar 'n skerp daling ten opsigte van die waardes van die ander faktore. Twee respondente (14,3% van die totaal) het Oorspronklikheid eerste en nog een het dit tweede geplaas. Oorspronklikheid is dus in die derde plek met 'n totale waarde van ag ten opsigte van die eerste drie keuses. Tot so ver stem die algoritme se rangorde ooreen met dié van die hoogste frekwensie. 'n Sterk Storielyn is vierde met twee respondente elk, wat dit as tweede en derde keuse aangegee het en dié faktor 'n totale waarde van ses gee. In teëstelling met die frekwensiemetode is 'n Sterk Storielyn by die algoritmemetode belangriker geag as Spanning. Spanning het een eerste en een derde keuse gekry, wat hom 'n waarde van vier gee soos ook Aktualiteit het. Byna 'n derde (28,6%) het Aktualiteit as derde keuse aangegee. Hulle is gesamentlik vyfde met Spanning hoër op vanweë die eerste keuse. Slegs een respondent het Geloofwaardigheid binne die eerste drie keuses geplaas en neem daarom die sesde plek in. Die plek van die laaste twee faktore is dus ook dieselfde as by die frekwensiemetode. Die twee metodes toon 'n groot ooreenkoms ten opsigte van die rangorde van die faktore.

Wanneer die intermediêre groep van die voorstudie in 1986 se algoritme uitgewerk word, is die rangorde van die faktore ongeveer dieselfde. Die eerste drie faktore is weer eens Verstaanbaarheid, wat Intrige en Taal insluit, en Interessantheid. Oorspronklikheid, Sterk Storielyn en Aktualiteit is gesamentlik vierde. By die voorstudie is Spanning, en nie Geloofwaardigheid nie, in die laaste plek. By

die algoritmemetode van die gevorderde groep van die voorstudie in 1986 word Interessantheid as die belangrikste beskou, dan 'n Sterk Storielyn en Verstaanbaarheid gesamentlik die tweede belangrikste.

As die resultate vergelyk word met die gevorderde groep (kyk tabel 7.10.B) blyk 'n Sterk Storielyn en Verstaanbaarheid: Intrige as die belangrikste beskou te word met Interessantheid as die tweede belangrikste. Verstaanbaarheid: Taal is die derde belangrikste, terwyl Taalgebruik by die voorstudie ook derde was. Daar is 'n duidelike ooreenkoms tussen die algoritmiese volgorde van die gevorderde respondente van die voorstudie en die 1987-groep: 'n Sterk Storielyn, Interessantheid en Verstaanbaarheid: Intrige en Taal word as die vier belangrikste eienskappe beskou. Ook by die frekwensiemetode (kyk tabel 7.9.B) was hulle die belangrikste eienskappe met 'n geringe wysiging in die volgorde. Oorspronklikheid neem die vierde plek in met 'n waarde van 15. Die ander eienskappe, Spanning en Aktualiteit, het 'n baie laer waarde.

TABEL 7.10.B

ALGORITMIESE VOLGORDE TEN OPSIGTE VAN DIE EERSTE DRIE KEUSES:
GEVORDERDE GROEP

VOLGORDE NA AANLEIDING VAN KEUSES	FAKTOR	WAARDE
1	Sterk Storielyn Verstaanbaarheid: Intrige	25 25
2	Interessantheid	23
3	Verstaanbaarheid: Taal	19
4	Oorspronklikheid	15
5	Geloofwaardigheid	5
6	Spanning Aktualiteit	4 4

7.3.9.3 Afleidings

In dié stadium kan volstaan word met die volgende afleidings:

- Die intermediêre groepe, die voorstudie en die eksperimentele groep, toon ten opsigte an die twee metodes, hoogste frekwensie en algoritme, 'n ooreenkoms ten opsigte van die vier belangrikste eienskappe van 'n kortverhaal: hulle is Verstaanbaarheid: Taal en Intrige, Interessantheid en 'n Sterk Storielyn.
- Dieselfde ooreenkomste ten opsigte van groepe en metodes word by die gevorderde groep aangetref. Die vier belangrikste eienskappe is: Interessantheid, 'n Sterk Storielyn, Verstaanbaarheid: Intrige en Taal, met Oorspronklikheid baie naby.
- Die grootste verskil tussen die intermediêre en gevorderde groepe is dat Verstaanbaarheid: Taal by eersgenoemde groep oorheers, teenoor Interessantheid by die gevorderde groep. Lesers met minder taalprobleme ag ander faktore belangriker omdat hulle nie so hoef te konsentreer om die taal te verstaan nie.

7.4 KORRELASIE TUSSEN "ONGESTRUKTUREERDE RESEPSIE" EN VRAELYS

By die "Ongestruktureerde resepsie" (Paragraaf 7.2) is 'n kwalitatiewe inhoudsontleding van sowel die 14 respondente van die intermediêre groep as die 20 respondente van die gevorderde groep se reaksies gegee, teenoor by die vraelys (Paragraaf 7.3) waar 'n kwantitatiewe skaalontleding gedoen is. In hierdie afdeling word na enkele hoofpunte wat mekaar kwalitatief en kwantitatief ondersteun, gekyk. Relatief min inligting is oor die verskillende elemente van die drie faktore in die "Ongestruktureerde resepsie" gegee. Tog gee enkele respondente sterk blyke van aanvoeling ten opsigte van sekere elemente van die verskillende faktore.

So het Respondente 1 en 13 van die intermediêre groep (kyk tabel

7.1.A) by die nuwigheidsfaktor gemeld dat die kortverhaal spannend is. In albei se vraelyste is dit bevestig. Trouens Respondent 13 het op sy vraelys (vraag 18) die verhaal as beslis spannend gemerk, terwyl hy by die "Ongestruktureerde resepsie" sê dat dit so spannend was dat hy verder wou lees. Hy beskou die wil om verder te lees as 'n eienskap van 'n goeie verhaal. Ook ten opsigte van vraag 25 (Oorspronklikheid) word dié twee respondente se sienings bevestig. By die gevorderde groep het slegs een respondent (Respondent 20) kommentaar oor die spanningselement gelever. Hy sê hy was gretig om klaar te lees en te sien wat gebeur (kyk tabel 7.1.B). Die vraelys (vrae 18 en 25) bevestig dat hy die verhaal spannend vind. Ten opsigte van oorspronklikheid het Respondente 13 en 19 in die "Ongestruktureerde resepsie" genoem dat 'n mens die slot nie kan raai nie en het albei vier of vyf punte op die skaal gemerk. In teëstelling met die intermediaêre groep (Tabel 7.1.A) het die gevorderde groep (Tabel 7.1.B) by die nuwigheidsfaktor die meeste kommentaar oor die belangstellingselement gelever. Respondente 3, 7, 12, 13, 19 en 20 wat dit boeiend gevind het, bevestig dié siening in hul positiewe beantwoording van vraag 28. Dit is interessant dat Respondent 18 noem dat dit die tipe verhaal is wat die leser se belangstelling hou. Objektief beskou hy die verhaal as interessant. Vir homself egter behou hy 'n neutrale houding oor die interessantheidswaarde voor, soos vrae 28 en 33 bevestig.

Ten opsigte van die taal het Respondente 3 en 10 van die intermediaêre groep laat blyk dat dit baie moeilik was. Dit word in die vraelys by vrae 12 (Taal: sinskonstruksie) en 21 (Taal: woorde) bevestig as hulle negatief hierop reageer. Dieselfde geld ten opsigte van Respondent 6; alhoewel hy die verhaal ten minste nog geniet het (volgens die "Ongestruktureerde resepsie" en die vraelys), in teëstelling met Respondent 10 wat ten opsigte van vraag 20 negatief antwoord. Ten spyte van die feit dat Respondent 3 gefrustreerd voel as gevolg van die taal, toon die vraelys, vraag 20, dat hy die verhaal geniet het. Ook Respondent 13 bevestig sy aanvoeling dat hy met woordeskat (vraag 21) probleme ondervind. Ten spyte hiervan het hy die verhaal baie geniet (vraag 20) en baie interessant (vraag 28) gevind. Interessant is dit dat Respondent 14 wat nie baie verstaan het nie, nie negatief op vrae 12 en 21 antwoord nie. Op vraag 28

(Interessantheid) antwoord hy negatief. Sy hele vraelys skyn 'n bevestiging te wees van sy opmerking dat dit nie sy tipe leesstof is nie. Hy skyn dit te geniet het (vraag 20), geloofwaardig (vraag 24) te vind, maar hy is nie betrokke nie (vraag 22) en die tema trek hom nie (vrae 13 en 16).

Terwyl die intermediêre groep (50,0%) die meeste kommentaar by taal gelewer het, het slegs 30,0% van die respondente by die gevorderde groep hierop kommentaar gelewer en in die meeste gevalle was die kommentaar andersoortig. So vind Respondent 5 die taalgebruik goed en die woordeskat leersaam. Op vrae 12 (Taal: sinskonstruksie) en 21 (Taal: woorde) antwoord hy dat dit baie maklik was. In die "Ongestruktureerde resepsie", by vrae 12, 21 en 33, bevestig Respondent 6 dat sy die idiomatiese taal geniet het en geen probleem het om die taal te verstaan nie. Respondent 12 bevestig met die "Ongestruktureerde resepsie" en die vraelys dat die taal vir hom 'n probleem gegee het en hy baie nie kon volg nie. So gee hy slegs twee punte aan vrae 11 (Intrige: verstaanbaar), 12 (Taal: sinskonstruksie), 21 (Taal: woorde), 31 (Lees: goeie blootstelling) en 33 (Algemene gevoel oor die kortverhaal). By vraag 33 meld hy die lees is onbevredigend omdat hy min verstaan en by vraag 35 gee hy die gelese verhaal as "Onsamehangend" aan. Hierdie respondent se "Ongestruktureerde resepsie" toon 'n ooreenkoms met die van Respondente 3, 6, 8, 10 en 14 van die intermediêre groep, wat vanweë beperkinge met die taal op min ander elemente kommentaar lewer. Uit bogenoemde bespreking is dit duidelik waarom slegs 50,0% van die intermediêre groep die taal verstaanbaar vind, teenoor meer as 80,0% van die gevorderde groep.

Ten opsigte van die karakters se geloofwaardigheid voel Respondent 9 (intermediêre groep) in sowel die "Ongestruktureerde resepsie" as die vraelys (vraag 22) sterk: 'n mens kan betrokke voel by die karakters omdat jy self moontlik sulke mense ken. Die ander respondente het nie op karakters kommentaar gelewer nie, behalwe Respondent 1 wat volgens die vraelys (vraag 22) nie betrokke by die karakter gevoel het nie, en by die "Ongestruktureerde resepsie" gesê het Elet het in baie opsigte haar lot verbeter. Die gevorderde groep het in die "Ongestruktureerde resepsie" geen kommentaar oor die karakters gelewer nie; dus is geen

vergelyking met die vraelys moontlik nie.

Heelwat respondente het by die "Ongestruktureerde resepsie" spontaan kommentaar oor geloofwaardigheid (kyk tabel 7.1.A en 7.1.B) gelewer. Respondente 1, 4, 7 en 11 van die intermedieë groep se kommentaar dat die verhaal geloofwaardig is, word in vraag 24 bevestig. Respondente 4, 5 en 9 het baie en positiewe kommentaar oor die verhaal se geloofwaardigheid gelewer en dit word bevestig deur die vyf wat op die skaal vir vraag 24 aangedui word. Daar is by al die respondente 'n positiewe antwoord op vraag 22 (Karakterbetrokkenheid), wat daarop dui dat as 'n verhaal geloofwaardig is, 'n mens redelik betrokke by die hoofkarakter voel. Op dieselfde wyse bevestig Respondente 2, 4, 5, 6, 8, 11, 19 en 20 van die gevorderde groep hul kommentaar in die "Ongestruktureerde resepsie" met die positiewe beantwoording van vraag 24. Onder andere ken Respondente 8 en 21, wat uitsprake soos "lewensgetroue verhaal" en "dit skets die realiteit van die lewe" lewer, vyf punte aan vraag 24 toe. By albei die groepe korreleer hul uitsprake oor die genietbaarheid van die kortverhaal in die "Ongestruktureerde resepsie" met die puntetoekenning van vraag 20, onderskeidelik 85,7% vir die intermedieë groep en 100,0% vir die gevorderde groep. Die impakfaktor vertoon beslis ooreenkomste tussen die vraelys en die "Ongestruktureerde resepsie".

Ten opsigte van struktuur het slegs Respondente 1 en 13 van die intermedieë groep kommentaar gelewer. Respondent 13 het dit 'n goed-geskrewe verhaal gevind en dit word bevestig met sy antwoorde op vrae 11, 15, 17 en 30: die verhaal is maklik om te verstaan, dit wil sê daar is 'n sistematiese ontwikkeling, 'n sterk storielyn, 'n verrassende slot en nie onhanteerbare inligting nie. Respondent 1 beoordeel "Vensters vir die son" vanuit sy sterk letterkundige agtergrond. In sy kommentaar meld hy dat dit aan die kenmerke van die kortverhaal as genre voldoen en dat daar 'n klimaksverandering is. Die vraelys bevestig dat die intrige beslis maklik verstaanbaar is (vraag 11), daar beslis 'n sterk storielyn (vraag 15) is, die slot verras (vraag 17 - alhoewel hy dit skynbaar verwag het synde 'n kenmerk van 'n goeie kortverhaal) en daar is beslis nie te veel inligting (vraag 30) nie. By die gevorderde groep het meer respondente oor die struktuur kommentaar gelewer as by die

intermediêre groep. So het Respondent 6 byvoorbeeld gesê die verhaal is kompak en goed geskryf. In die vraelys voel sy baie positief ten opsigte van vraag 11 (Intrige: verstaanbaar), vraag 15 (Intrige: sterk storielyn), vraag 17 (Intrige: verrassende slot) en vraag 30 (Struktuur: onhanteerbare inligting). By vraag 33 noem sy dat die kortverhaal bondig en op die punt af is. Hiermee stem Respondent 15 saam as hy in die "Ongestruktureerde resepsie" noem dat die verhaal nie lang draaie maak nie en die taal kort en presies is. Dit is natuurlik 'n kenmerk van 'n goeie kortverhaal dat dit nie langdradig is nie. Op vrae 15 en 17 antwoord Respondent 15 positief, naamlik daar is 'n sterk storielyn en die slot verras. Respondent 8 noem dat die kortverhaal in 'n maklik leesbare styl geskryf is en bevestig dié stelling deur vraag 11 en 15 positief te beantwoord. By vraag 30 voel hy dat die inligting baie beslissend nie onhanteerbaar is nie. In die "Ongestruktureerde resepsie" vind Respondent 9 dit goed geskryf, wat bevestig word deur die feit dat hy dit maklik verstaanbaar vind (vraag 11), daar 'n sterk storielyn is (vraag 15), goed geskryf en modern vind (vraag 33). Ook Respondent 4 vind dit 'n goeie verhaal, wat bevestig word deur die sterk storielyn wat dit het, die inligting nie te veel is nie en oor menslike handeling (vraag 33) gaan. Vraag 22 bevestig dat hy betrokke voel by die karakter.

Alhoewel die meeste respondente (1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12 en 14) van die intermediêre groep kommentaar oor die tema gelewer het, kan dit nie met die vraelys in verband gebring word nie omdat dit algemene kommentaar is en nie spesifiek is in terme van aktualiteit (vraag 13) en die mate waarin dit tot hulle spreek nie (vraag 16). Dieselfde geld ten opsigte van die gevorderde groep, alhoewel slegs 30,0% hieroor kommentaar gelewer het. Respondent 13 is 'n uitsondering: sy meen dit is die tipe onderwerp waarin die meeste mense belangstel en gee vraag 13 (Tema: aktueel) vyf punte. Ook Respondent 9 meen die verhaal is aktueel in vandag se wêreld en bevestig dit met sowel vraag 13 as vraag 16 (Tema: sprekend). Die "Ongestruktureerde resepsie" en die vrae oor die vormfaktor korreleer beslissend by albei groepe.

Ten opsigte van vraag 35 het Respondente 3, 4, 7, 9 en 11 van die intermediêre groep genoem dat dit 'n realistiese verhaal is. In die "Ongestruktureerde resepsie" het hulle almal spontaan gesê die verhaal

is geloofwaardig, oortuigend of waar, wat "Realisties" bevestig. Respondent 10 merk "Onsamehangend", wat bevestig is in die "Ongestruktureerde resepsie" waar hy noem dat hy nie veel verstaan nie. Respondent 1 merk "Oorspronklik", wat bevestig word deur die feit dat hy gesê het daar is 'n klimaksverandering. Ook Respondent 14 bevestig in die vraelys sy gevoel dat die verhaal oorspronklik is. Presies dieselfde neiging word by die gevorderde groep aangetref, waar Respondente 2, 4, 5, 6, 8, 11, 19 en 21 "Realisties" (vraag 35) en geloofwaardigheid ("Ongestruktureerde resepsie") aangee. Respondent 19 noem in die "Ongestruktureerde resepsie" dat die verhaal oorspronklik én eg is, en bevestig dit in vraag 35 waar "Realisties" gemerk word. Respondent 13 het aangetoon die verhaal is oorspronklik en vraag 35 bevestig dit. Net soos Respondent 10 van die intermediêre groep vind Respondent 12 die verhaal in die "Ongestruktureerde resepsie" moeilik om te verstaan, en merk "Onsamehangend" by vraag 35.

In die geheel kan gesê word dat die inligting wat wel in die "Ongestruktureerde resepsie" verskaf is, in die vraelys bevestig is. Op sommige elemente soos taal, spanning, geloofwaardigheid en tema (intermediêre groep), en taal, belangstelling, geloofwaardigheid, tema en struktuur (gevorderde groep) is in die meerderheid gevalle spontaan gereageer. 'n Mens sou dus kon sê dat dié elemente belangrik is vir taalaanleerders wat prosatekste lees en derhalwe by seleksie goeie oorweging behoort te geniet. Uit die spontane reaksie en die vraelys blyk dat die eienskappe van 'n goeie gewilde verhaal beslis in "Vensters vir die son" voorkom. Die twee wyses van ondersoek, vraelys en "Ongestruktureerde resepsie", blyk mekaar te gekomplementeer het.

7.5 LEKSIKALE ITEMS

Albei die leksikale-itemtoetse (kyk Bylae D) is nagesien deur een punt vir 'n korrekte antwoord en 'n halwe punt vir 'n gedeeltelik korrekte antwoord toe te ken. By die eerste toets, dit wil sê die voortoets, is enige betekenis uit die semantiese veld van 'n woord as korrek geneem, al sou dit dan ook nie binne die konteks van die verhaal die korrekte betekenis wees nie - ten tye van die voortoets is die woorde in elk geval buite konteks gegee. By die tweede toets, dit wil sê die natoets, is die betekenis wat binne die konteks pas, as korrek

aanvaar. Elke respondent se punt is verwerk as 'n persentasie van 100 tot die naaste heelgetal.

Die punteverspreiding vir albei toetse is aangebring op die onderstaande grafiek. Die twee kurwes toon die verskil in prestasie van elke respondent aan. Uit die grafiek (Figuur 7.1) blyk dit duidelik dat elke respondent in die tweede toets beter gevaar het.

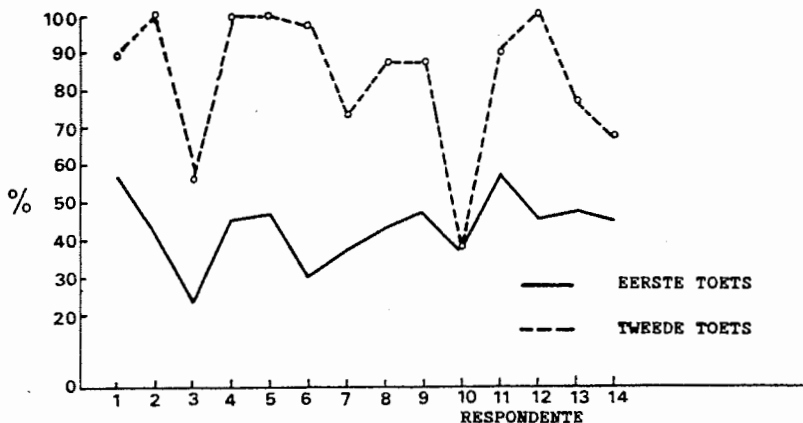

FIG 7.1: VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE PUNTE IN DIE TWEDE ITEMTOETSE - INTERMEDIËRE GROEP.

Tabel 7.11.A toon die persentasieverbetering van toets 1 na toets 2 van die intermediêre groep respondente.

Die gemiddeld van toets 1 was 43,1%, teenoor 83,0% van toets 2 - 'n gemiddelde styging dus van 39,9%. Slegs een respondent, Respondent 10, het geen verbetering getoon nie en ook geen verswakking nie. In verband met hierdie respondent moet gemeld word dat hy deurgaans tydens die lees van die kortverhaal baie negatief was. Dit is dus nie 'n verkeerde aanname om te maak dat hy nie met toets 2 regtig probeer het om die woorde se betekenis af te lei nie. In teëstelling hiermee het die baie swak student, Respondent 3, van 23,0% na 57,0% verbeter. Dit toon duidelik dat selfs die swakste student beter resultate behaal met die metode van toets 2, naamlik dat enige leksikale items in konteks aangebied en getoets behoort te word.

TABEL 7.11.A

PRESTASIEVERBETERING VAN RESPONDENTE VAN TOETS 1 NA TOETS 2:
INTERMEDIËRE GROEP

RESPONDENTE	TOETS 1	TOETS 2	VERBETERING
	%	%	
1	57	90	33
2	43	100	57
3	23	57	34
4	45	100	55
5	47	100	53
6	30	97	67
7	37	73	36
8	43	87	44
9	47	87	40
10	37	37	-
11	57	90	33
12	45	100	55
13	47	77	30
14	45	67	22

X: Toets 1 = 43,1%

Toets 2 = 83,0%

Ook figuur 7.2 toon dat die gevorderde groep respondente oor die algemeen in die tweede toets beter gepresteer het. Hierdeur word die betroubaarheid verhoog deurdat die gegewens van die intermediêre groep bevestig word.

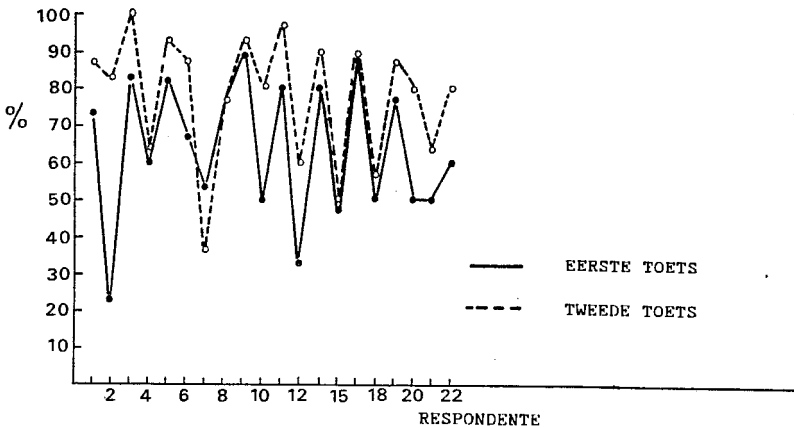

FIG 7.2: VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE PUNTE IN DIE TWEDE ITEMTOETSE - GEVORDERDE GROEP.

Die gemiddeld van toets 1 van die gevorderde groep (kyk tabel 7.11.B) was 64,0%, teenoor die 77,6% van toets 2. Die gemiddelde styging is 13,6%, wat klein is in vergelyking met die 39,9% van die intermediêre groep. Hier moet in ag geneem word dat die gemiddeld van toets 1 by die gevorderde groep baie hoër is in vergelyking met dié van die intermediêre groep: 64,0% → 43,1%. Die moontlikheid vir 'n groot verbetering is dus by die gevorderde groep skraler. Tabel 7.11.B toon dat Respondent 16 geen verbetering gewys het nie. Hierdie student het egter in albei toetse 90,0% behaal en toon dus 'n baie goeie begrip van die leksikale items sowel buite as binne konteks. Dieselfde geld vir Respondent 8 met 77,0%. Ironies genoeg het Respondente 7 en 15 in toets 2 'n daling van onderskeidelik 16,0% en 3,0% getoon. Die enigste rede waaraan dit moontlik toegeskryf kan word, is dat die studente by toets 1 baie goeie raaiskote oor die algemeen gewaag het, terwyl hulle by toets 2 bang was om ook algemene raaiskote binne die konteks te waag. Andersins kon eksterne faktore soos moegheid 'n rol

gespeel het. Dit is egter baie moeilik om hieroor te spekuleer veral by die groot daling van Respondent 7. In teëstelling hiermee het Respondent 2 'n verbetering van 50,0% getoon. Hierdie student het na aflegging van toets 2 gesê dat hy dink dit baie beter sou gaan aangesien Afrikaanse woorde buite sinsverband vir hom feitlik betekenisloos is.

TABEL 7.11.B

PRESTASIEVERBETERING VAN RESPONDENTE VAN TOETS 1 NA TOETS 2:
GEVORDERDE GROEP

RESPONDENTE	TOETS 1 %	TOETS 2 %	VERBETERING
1	73	87	14
2	23	83	60
3	83	100	17
4	60	63	3
5	83	93	10
6	67	87	20
7	53	37	-16
8	77	77	-
9	90	93	3
10	50	80	30
11	80	97	17
12	33	60	27
13	80	90	10
15	50	47	-3
16	90	90	-
18	50	57	7
19	77	87	10
20	50	80	30
21	50	63	13
22	60	80	20

X: Toets 1 = 64,0%

Toets 2 = 77,6%

Die resultate toon baie duidelik dat studente beter vaar in 'n leksikale-itemtoets wanneer dit binne die kontekstuele verband geskied. Dit is 'n herbevestiging van onder andere Van der Westhuizen (1981) en Lyons (1980) se eksperimente dat woorde binne konteks makliker verklaar en derhalwe aangeleer word. Van der Westhuizen (1981:111) sê hieroor: "Konteks bied die moontlikheid dat woorde op 'n verskeidenheid wyses met kontekstuele inligting geassosieer kan word." Dit gebeur onder meer omdat 'n verskeidenheid assosiasies moontlik gemaak word en die konteks ook 'n rol kan speel in die organisasie van die inligting. Alhoewel algemene konteks ook 'n rol speel, gaan dit veral hier om spesifieke konteks, naamlik semantiese konteks. Laasgenoemde kan help om die leerder 'n aanduiding te gee van die betekenis van die onbekende woorde wat daarin voorkom. Woorde wat dus semanties goed geïntegreer is, word beter onthou as losstaande woorde. Retensie in die langtermyngeheue word positief beïnvloed omdat konteks kodering in terme van betekenis moontlik maak (Van der Westhuizen 1981:104). Dit blyk duidelik dat die meeste lesers in staat is om, wanneer woorde in konteks aangebied word, betekenisvolle raaiskote te waag - in so 'n mate dat vier respondente (intermediêre groep) en een respondent (gevorderde groep) 100,0% behaal het.

Die voorafgaande toon duidelik dat leksikale items binne konteks aangebied behoort te word om betekenisvolle "raai" tydens die leeshandeling te stimuleer.

7.6 BEGRIPSVRAE

By die begripvraetoets (kyk Bylae G) is een punt per korrekte antwoord toegeken en die totaal verwerk na 'n persentasie uit 100. Dit is gerangskik van die hoogste na die laagste persentasie. By die intermediêre groep het geen respondent 100,0% gekry nie - soos 'n respondent by die gevorderde groep - maar by nie een van die groepe was die begrip minder as 60,0% nie.

TABEL 7.12.A

RESPONDENTE SE PUNTEVERSPREIDING OP DIE BEGRIPSVRAE: INTERMEDIÊRE GROEP

RESPONDENTE	%
1	93
12	93
2	87
3	87
4	87
7	87
9	87
11	87
13	87
5	80
8	73
9	73
14	60
10	-
Gemiddeld van 13 respondente: 83,0%	

Respondent 10 het geeneen van die vrae beantwoord nie (kyk tabel 7.12.A). Dit word weer eens aan sy negatiewe houding toegeskryf, naamlik dat hy die vrae nie wou beantwoord omdat hy nie daarvan gehou het om die kortverhaal te lees nie. Daar kan voorts gemeld word dat die besondere student deur die hele kursus nie met groot ywer aan 'n klas/leeraksie deelgeneem het as dit nie binne sy persoonlike voorkeur geval het nie.

TABEL 7.12.B

RESPONDENTE SE PUNTEVERSPREIDING OP DIE BEGRIPSVRAE: GEVORDERDE GROEP

RESPONDENTE	%
1	100
2	93
4	93
5	93
8	93
13	93
15	93
18	93
19	93
3	87
6	87
7	87
10	87
11	87
20	87
9	80
21	80
22	80
16	73
12	60
Gemiddeld van 20 respondente: 87,0%	

Uit bogenoemde tabel blyk dit dat ook die gevorderde groep 'n baie goeie begrip van die kortverhaal gehad het, naamlik 87,0%. Soos verwag, is die gemiddeld dan ook hoër as die 83,0% van die intermediêre groep. Respondent 12 se "laer" prestasie in vergelyking met die ander respondente is ook heeltemal in ooreenstemming met sy prestasie in die leksikale-itemtoets (33,0%), sy kommentaar in die "Ongestruktureerde resepsie" en sy beantwoording van byvoorbeeld vrae 12 (Taal: sinskonstruksie) en 21 (Taal: woorde).

Albei groepe toon dus bogemiddelde begrip vir "Vensters vir die son", wat die toeganklikheid van dié kortverhaal beklemtoon. Dit is geskik om in die Afrikaans tweede- of vreemdetaalklas te gebruik.

7.7 BEGRIP VAN AFRIKAANSE STELLINGS

Met die uitsondering van Respondente 9, 3 en 10 wat onderskeidelik 60,0%, 45,0% en 30,0% begrip van die Afrikaanse sinne getoon het, het die ander 11 intermediêre respondente bo-gemiddelde begrip getoon (kyk tabel 7.13.A). Respondent 2 wat haar skoolopleiding dekades gelede in die RSA gehad het, het 100,0% begrip van die Afrikaanse sinne getoon en 87,0% in die begripsvrae behaal. Haar reseptiewe vaardigheid van Afrikaans is steeds baie goed.

TABEL 7.13.A

RESPONDENTE SE BEGRIP VAN AFRIKAANSE STELLINGS: INTERMEDIÊRE GROEP

RESPONDENTE	AFRIKAANSE SINNE VERSTAAN	
	*N	%
2	15	100
4	15	100
5	15	100
6	15	100
11	15	100
12	15	100
1	13	87
14	13	87
13	12	80
7	12	80
8	11	73
9	9	60
3	6	45
10	5	30
Gemiddelde aantal sinne verstaan: 12,2 X % = 81,3%		

*N = 15

Soos tabel 7.13.B toon, het alle gevorderde respondente, met die uitsondering van drie (15,0%), 'n begrip van 73,0% of meer van die Afrikaanse sinne. 55,0% van die gevorderde respondente het 100,0% begrip getoon en byna 50,0% van die intermediêre groep ook. Respondent 4 het die minste aantal sinne begryp, naamlik 47,0%.

TABEL 7.13.B

RESPONDENTE SE BEGRIP VAN AFRIKAANSE STELLINGS: GEVORDERDE GROEP

RESPONDENTE	AFRIKAANSE SINNE VERSTAAN	
	*N	%
1	15	100
3	15	100
5	15	100
6	15	100
8	15	100
9	15	100
13	15	100
16	15	100
19	15	100
21	15	100
22	15	100
2	14	93
11	14	93
10	13	87
15	13	87
12	11	73
20	11	73
7	9	60
18	8	53
4	7	47
Gemiddelde aantal sinne verstaan: 13,25 X % = 88,3%		

*N = 15

Dit is duidelik dat die respondente in 'n hoë mate maklike Afrikaanse sinne verstaan. Die gemiddeld van die gevorderde groep is 88,3%, teenoor die 81,3% van die intermediêre groep. Hieruit is dit duidelik dat aanbieders in vroeë goeie en maklike Afrikaans behoort te gebruik, wat nie-belemmerend op die leser se begrip inwerk.

7.8 GEVOLGTREKKING

Die gevolgtrekking wat uit die voorafgaande resultate voortvloei, is van toepassing op die lees van verhale ter aanleer van Afrikaans as 'n vreemde taal. Dit geld spesifiek dié steekproefpopulasie en dié leeromgewing. Dit kan nie veralgemeen word tot alle tipe groepe nie op grond van beperkinge genoeg in paragraaf 6.3. Die volgende algemene gevolgtrekkings kan gemaak word:

- Die resepsieonderzoek lewer 'n belangrike bydrae ten opsigte van die teksresepsie van reële lesers in 'n konkrete onderwyssituasie, en verskille/ooreenkomste met dié van die implisiete leser is duidelik.
- Die resepsieonderzoek lewer waardevolle insigte ten opsigte van die kriteria vir geskiktheid en bruikbaarheid van goeie gewilde prosa in informele onderwyssituasies, want dit is juis op die gebied van die leser se aktiewe betrokkenheid by die leesproses dat kriteria vir tekstipologie gevind word.
- Die resepsieonderzoek verskaf 'n bruikbare evalueringsmodel vir 'n besondere goeie en gewilde kortverhaal as subgenre met die oog op die onderrig daarvan aan nie-Afrikaanssprekendes.
- Die resepsieonderzoek bevestig dat die reële leser van 'n prosateks in die onderrigssituasie deurslaggewend is vir betekenisgewing en tekste se bruikbaarheid.

'n Aantal spesifieke gevolgtrekkings kan gemaak word in terme van doelwitte gestel in paragrafe 6.8.1.1 en 6.8.1.2:

- Uit die "Ongestruktureerde resepsie" het geblyk dat die

kortverhaal oor die algemeen geniet is. Dit is bevestig deur vraag 33. "Ongestruktureerde resepsie" blyk 'n goeie manier van ondersoek te wees om spontane reaksies te verkry veral as dit ook in 'n gekontroleerde vraelys geverifieer word.

- Die vraelys het getoon dat die kortverhaal ten opsigte van die meeste elemente van die drie faktore positief ervaar is. Byvoorbeeld net soos 'n jong leser van spanning hou, verkies die betrokke teikengroep dit ook, en die inhoud blyk belangrik te wees. Geloofwaardigheid blyk 'n belangrike aspek van 'n gewilde kortverhaal te wees soos tereg uitgewys deur Suleiman en Crosman (1980) en De Vriend (1981:43).
- Dit is bo alle twyfel duidelik dat taal 'n belangrike element is by die verstaan en begrip van 'n teks. Daarom sou nie te vroeg in 'n kursus met die lees van verhale begin kon word nie: 'n basiese beheersing van die taal is noodsaaklik. By gevorderde groepe is die taalelement baie minder problematies.
- Dit blyk vervolgens dat 'n tema wat aktueel is volgens 'n basiese en meerderheidsresepsie nie noodwendig tot spesifieke individue spreek nie. Nie alle aktuele temas raak die lesers persoonlik nie, alhoewel hulle dit interessant en genotvol vind. As 'n aktuele tema dit nie regkry nie, sal 'n kortverhaal met 'n nie-aktuele tema moeilik byval by vreemdetaallesers vind.
- Die lees van prosatekste word sonder twyfel van uiterste belang by die aanleer van 'n taal beskou. Dit is 'n bevestiging daarvan dat die reseptiewe vaardighede, luister en lees, 'n groot rol by die internalisering van 'n taal speel, sodat dit eintlik deel van die natuurlike taalverwerwingstrategie word.
- Die sterk voorkeur vir 'n vrye bespreking van taal en inhoud na aanleiding van resepsie is 'n onomstootlike bewys dat die resepsiebenadering tot letterkundeonderrig by 'n volwasse groep prioriteit behoort te hê. Uit 'n psigolinguistiese oogpunt is dit bevestig dat taalaspekte aandag behoort te kry aangesien

die respondente in 'n taalaanleerproses is.

- Die lees van prosatekste word as stimulerend beskou; derhalwe behoort dit in 'n intermediêre en gevorderde kursus van volwassenes wat Afrikaans as vreemde taal leer, ingesluit en uitgebrei te word. 'n Kursus waarin die lees van prosatekste afgeskeep word, boet derhalwe baie aan geloofwaardigheid in, asook die geleentheid om Afrikaans as vreemde taal beter aan te leer.
- "Vensters vir die son" word as 'n realistiese kortverhaal beskou en uiteraard bruikbaar bevind vir onderrig aan nie-Afrikaanssprekendes aangesien dit die kenmerke van 'n GGP-tekst besit.
- Die vermoede dat Verstaanbaarheid: Taal en Interessantheid onderskeidelik vir die intermediêre en gevorderde respondente die belangrikste eienskap sou wees, is bevestig. Tesame met Oorspronklikheid en 'n Sterk Storielyn het 'n prosatekst die ideale eienskappe om dit 'n genotvolle leeservaring te maak.
- Die didakties-metodologiese implikasie wat uit die leksikale-itemtoets voortvloei, is dat vreemdetaallesers nie met vreemde woorde buite konteks gekonfronteer behoort te word nie. Dan is die aanleerwaarde, asook retensie in die langtermyngeheue, soveel minder.
- Die hoë mate van globale begrip van dié kortverhaal bring mee dat "Vensters vir die son" as geskik beskou word om met 'n groep vreemde- of tweedetaallesers van Afrikaans te behandel. Met 'n intermediêre groep is die gee van woordeskat en meer verduideliking nodig as by 'n gevorderde groep. Dit blyk dat kortverhale wat aan al die nodige seleksiekriteria voldoen en didakties reg gehanteer word, met heelwat begrip van die studente se kant gelees kan word. Oorspronklike materiaal verskaf beslis betekenisvolle blootstelling ten opsigte van taal en begrip. Hoe meer blootstelling op dié vlak kon plaasvind, hoe meer sou begrip gestimuleer kon word.

- Die metodologiese implikasie is dat wanneer begrip van 'n prosateks getoets word, niks in die toets self, belemmerend op die respondente moet inwerk nie, met ander woorde aanbieders moet gebruik maak van woorde met 'n hoë gebruiksfrekwensie en nie-ingewikkelde strukture. Dit is trouens begrip, en nie taal nie, wat getoets word. In die opstel van sodanige begripstoetse moet dus toegesien word dat selfs die vroeë as sodanig meehelp tot funksionele taalverwerwing.

Die hele empiriese resepsieonderzoek bevestig dat vreemdetaallearers op sowel intermediêre as gevorderde vlak wel aan die lees van prosatekste (met as voorwaarde dat dit voldoen aan die RE, GGP en psigolinguistiese kriteria én met die verskaffing van die belangrikste woordeskat) blootgestel kan word sonder die vrees dat hulle niks sou verstaan nie.

HOOFSTUK 8

EMPIRIESE RESEPSIEONDERSOEK: RESEPSIE VAN EERSTE HOOFSTUKKE

8.1 INLEIDING

Net soos by die resepsie van die kortverhaal, word die resepsieonderzoek na drie romans se eerste hoofstukke gerugsteun deur die uitgangspunte van die resepsie-estetika, die reseptiewe benadering tot taalverwerwing en die algemeen aanvaarde kriteria waarvolgens goeie gewilde prosa getipeer word (kyk paragraaf 6.1). Kortliks kom dit op die volgende neer:

- Die reële leser bou vanweë sy agtergrond én tekstuele aspekte sekere verwagtinge oor 'n teks op. Gedurende die lees neem hy aktief deel deur toetreding tot verskillende teksvlakke. Deur die invul van onder andere oop plekke gee hy gestalte aan die teks. Hierdie proses word deur sy literêre en sosio-kulturele verwagtingshorison gerig.
- Die reseptiewe benadering benadruk dat lees vir begrip én plesier baie bydra tot die natuurlike proses van taalverwerwing. Alhoewel lees 'n reseptiewe vaardigheid is, werk die leser aktief mee tot begripsvorming.
- Die belangrikste kriterium wat verantwoordelik is vir die tipering van 'n teks as GGP, is die mate van toeganklikheid vir die leser. Strukturele toeganklikheid het te doen met die mate waarin die teks self min leesweerstand bied, byvoorbeeld deur min eksperimentering met die struktuurelemente, gepaard met 'n sterk gebeurelyn en goeie karakterisering. Nie-strukturele toeganklikheid het te doen met die mate waartoe die teks die leser emosioneel aangryp.

Hoofsaaklik gaan dit om die leser wat uit die kommunikasiesituasie met betrekking tot die teks op die voorgrond getree het. Steenberg (1982:44) merk tereg op: "Eerstens is dit die leser wat uiteindelik die potensiaal van die teks ontgin deur te lees en te ervaar." Om

hierdie rede behoort die resepsie van tekste deur lesers aandag te kry, want sonder die aandeel van die leser sal ontsluiting en konkretisering nie plaasvind nie.

Verschuren (1985:292) word gelyk gegee as hy meen letterkundeonderrig is geen verlengstuk van resepsieonderseke nie, maar het sy eie spesifieke doelwitte. Wat egter van belang is, is dat baie ten opsigte van die lesersrol uit resepsieonderseke geleer kan word wat implikasies het vir die lees van prosatekste. Empiriese resepsieonderseke kan na aanleiding van die reaksies van lesers insig gee in sowel die teks én die betekenis wat hieraan toegedig word as die prosesse van teksverwerking aan die kant van die leser.

8.2 DOELSTELLINGS VAN DIE RESEPSIEONDERSOEK

Aangesien dié ondersoek die geskiktheid van Afrikaanse prosatekste vir lees deur nie-Afrikaanssprekendes asook die verbetering van die onderrig van Afrikaans as einddoel het, is dit belangrik om vas te stel hoe 'n nie-Afrikaanssprekende 'n teks resepteer. Wat, in 'n eerste hoofstuk byvoorbeeld, trek 'n leser so aan dat hy verder wil lees? In hierdie resepsieonderzoek word gepoog om hierop 'n antwoord te gee. Uiteindelik word ook die waarde van sodanige tekste vir die onderhawige kursus vasgestel.

8.3 BEPERKINGE VAN DIE ONDERSOEK

Vanweë die organisatoriese en praktiese opset van die buite-kurrikulêre kursusse in Afrikaans met betrekking tot die betrokke onderzoekgroep, is daar sekere beperkinge ten opsigte van 'n empiriese ondersoek, soos volledig uiteengesit in paragraaf 6.3. Die grootste beperking is waarskynlik die getalle en die tydfaktor. As gevolg van laasgenoemde kan net een aand, en dan net 'n gedeelte van die aand, gebruik word vir 'n empiriese resepsieonderzoek, wat die lees van tekste en invul van vraelyste behels. Die res van die aand se onderrigtyd word gewoon gewy aan die onderrig van Afrikaans, wat uiteraard 'n vrye bespreking van die gelese tekste en taal kan inhou. Dit lê die volgende beperkinge op die ondersoek: Eerstens beïnvloed dit die keuse van die tekste waarvan die eerste hoofstukke gekies kan

word. Tweedens is geen streng algemeen-geldende deduktiewe afleidings moontlik nie vanweë die geringe omvang van die ondersoek. Alhoewel die ondersoek sekere beperkinge het, kan dit steeds sinvolle riglyne verskaf vir die onderrig van prosatekste aan nie-Afrikaanssprekendes betreffende die keuse en geskiktheid van tekste, taalaanleerstrategieë en verdere resepsieondersoeke oor 'n wye front. Hierdie ondersoek is maar een in 'n hele reeks wat gedoen behoort te word om die seleksie-norme te standaardiseer.

8.4 KEUSE VAN DIE TEKSTE

Daar is besluit om die resepsie van eerste hoofstukke vas te stel en wel om die volgende redes:

- Eerste hoofstukke is grootliks deurslaggewend vir die leesmotivering van 'n roman; 'n roman wat nie vroeg reeds die leser se aandag gevange hou nie, word maklik neergesit.
- Eerste hoofstukke bevat dus meestal daardie aspekte wat die leser se belangstelling prikkel, en hom tot betrokkenheid en deelname aanspoor.
- Eerste hoofstukke gee gewoonlik genoegsame aanduidings van die tema en strekking van die gebeure om die leser tot 'n besluit oor verder lees te laat kom.
- Eerste hoofstukke verskaf interessante gegewens betreffende die impak wat dit op 'n leser maak.
- Al die romans by paragraaf 4.5 voldoen in hul geheel, aan die teoretiese kriteria wat vir GGP geld. Vanweë praktiese en kursusgestruktureerde beperkinge in die stadium, is dit nie moontlik om 'n hele roman te lees, die resepsie daarvan te bepaal en die werking daarvan na te gaan nie, maar dit is moontlik om die resepsie van 'n enkele hoofstuk te bepaal.
- 'n Eerste hoofstuk gee 'n redelike aanduiding van wat om van die res van 'n roman te verwag.

- 'n Eerste hoofstuk vertoon geredelik die eienskappe wat van 'n GGP-teks verwag word.

In die lig van voorafgaande is besluit om die resepsie van 'n eerste hoofstuk vas te stel met die uitsluitlike doel om te bepaal of 'n leser verder wil lees en wat hom dit laat besluit. By die verder lees, speel twee faktore volgens Meijsing (1981:136) 'n rol: "Enerzijds moet het verhaal self op enigerlei wijze aansluiten bij de wensen van die lezer, en moet die zich erin kunnen herkennen; anderzijds moet de tekst veilig genoeg zijn om te lezen, het verhaal moet op de juiste wijze verteld worden." Met ander woorde dit moet onbewuste verlangens bevredig en by die bekende aansluit, maar die leser ook gerusstel dat dit slegs 'n verhaal is vanweë die oorspronklike inkleding.

Na aanleiding van Jauss se siening (Paragraaf 2.7.1) kan verwag word dat oorspronklikheid, en die mate waarin verwagtinge gewek word, 'n rol speel. Hierdie verwagtinge hou myns insiens beslis verband met die begeerte om verder te lees en is parallel aan tekselemente, byvoorbeeld struktuur en styl, wat ook 'n rol kan speel. Ook die oop plekke van Iser speel 'n rol by die werking van die teks. Die mate waarin 'n teks onvoorspelbaar is en die leser noop tot deelname om sin aan die teks te gee, is belangrik vir die begeerte om verder te lees.

Om vergelyking moontlik te maak en om nie-Afrikaanssprekendes meer blootstelling aan interessante geskrewe Afrikaans te gee en aan GGP bekend te stel, is besluit om drie romans se eerste hoofstukke uit te toets. So kan ook vasgestel word watter teks die gewildste is en die graagste gelees wil word. Vanweë die tydfaktor was korthed die deurslaggewende faktor by die keuse van die drie eerste hoofstukke, te wete dié van 'n Oomblik in die wind, Die swerfjare van Poppie Nongena en Fiela se kind. Nog faktore (kyk ook paragraaf 5.2) wat in aanmerking geneem is, is die volgende:

- Dit moes die leser se verbeelding en intellek prikkel.
- Aangesien die ondersoek op lesers van 'n gevorderde vlak van Afrikaans gedoen is, is aanvaar dat hulle leesbegrip op 'n hoër

vlak as hul praat- en skryfvaardigheid is, derhalwe is die woord- en paragraafdigheid nie bepaal soos in die geval van die kortverhaal vir die intermediêre groep nie.

Tesame met bogenoemde oorwegings het ook die volgende meganismes bygedra tot die keuse van die onderskeie romans:

- 'n Oomblik in die wind het 'n aktuele tema en 'n sterk storielyn. Hierom is dit toeganklik en uiters leesbaar.
- Die swerfjare van Poppie Nongena het ook 'n aktuele tema en die storie lees byna verslagmatig. Ten spyte hiervan boei die gebeure en is die teks toeganklik. Die taal kan 'n probleem wees, maar die veronderstelling is dat gevorderde lesers aan soveel as moontlik taalvariëteite blootgestel behoort te word. Die feit dat dit binne 'n gebeurelyn voorkom, maak dit minder ooglopend.
- Fiela se kind begin reeds met 'n sterk gebeurelyn wat dit uiters toeganklik maak. Die res van die storie is boeiend en die tema aangrypend.

Hier moet genoem word dat die resepsieonderzoek na die eerste hoofstukke ook gesien is as 'n bekendstelling van goeie gewilde prosatekste in Afrikaans aan die groep nie-Afrikaanssprekendes. Indien hulle wel gelees sou word, wou die ondersoeker seker wees dat dit goeie blootstelling, literêr, taalkundig en sosiaal, is. Daar was dus 'n mate van subjektiwiteit by die keuse. Die feit dat al drie die romans ook literêre pryse verower het, was egter geen oorweging by die ondersoeker nie.

Die belangrikste eienskappe van die betrokke eerste hoofstukke sien kortliks soos volg daar uit:

- Al drie laat ruimte vir eie interpretasie, die invul van oop plekke en die opbou van 'n sekere verwagtingspatroon wat spanning laat ontstaan.

- Al drie gee sterk aanduidings van geloofwaardigheid, onder andere weens die volgende: 'n Oomblik in die wind deurdat dit op argiefinskrywings gegrond is, Die swerfjare van Poppie Nongena deur die stamboom en ek-verteller, en Fiela se kind deur die gebiedskaart.
- 'n Oomblik in die wind gee deur beskrywing deeglike agtergrondsinsigting oor die karakters en 'n goeie aanduiding van 'n storie wat oor hulle gaan volg. Die hoofstuk eindig baie oop, wat die belangstelling kan prikkel.
- Die swerfjare van Poppie Nongena begin met 'n langerige beskrywing oor Poppie se voorgeslagte, met aanduidings dat dit oor haar en haar lewe gaan.
- Die eerste hoofstuk van Fiela se kind gee 'n afgeronde verhaal oor die dag waarop die kind weggeraak het. Dit eindig sodanig oop dat dit bydra om die belangstelling te prikkel.
- Bogenoemde aspekte sou kon bydra tot die betrokkenheid van die leser.

Ten opsigte van die vertolkingsmodaliteite (kyk paragraaf 2.7.1), maak die eerste hoofstukke aanspraak op die projektiewe en affektiewe vertolkingsmodaliteite. Die kognitiewe is ook betrokke, aangesien die lesers nie moedertaalsprekers van Afrikaans is nie. Die mate waarin die kognitiewe betrek word, sal afhang van die individuele lesers se taalvermoë. Dit gaan dus hier om die mate waarin die leser hom na die verhaalwerklikheid kan verplaas. Hoe meer hy hom daarna kan verplaas, hoe liewer sal hy die teks verder wil lees.

8.5 METODOLOGIE BY DIE OPSTEL VAN DIE VRAELYS

Die gestruktureerde vraelys (Bylae K) is opgestel om 'n teks te evalueer aan die hand van die uitwerking wat dit op 'n leser het. Aangesien die respondente nie-literêre lesers is, en dit gegaan het om die wil om verder te lees en nie om literêre waardering nie, is die wyse van vraagstelling dienoreenkomstig aangepas: dit is eenvoudig

en duidelik. 'n Leemte in die ontwerp van die vraelys is dat sekere ingewikkelde sake, soos presies hoe narratiewe funksies in die tekste gefigureer het en ervaar is, nie aangetoon word nie. Dit kan toegeskryf word aan die tipe teikengroep, naamlik nie-literêre lesers. Net soos die vraelys by die intermediêre groep, is dié vraelys in Afrikaans én Engels om die presiese resepsieterugvoer van die respondente te kry. Dieselfde model wat in navolging van Segers (1978d) by die vraelys van die resepsieonderzoek na 'n kortverhaal (Hoofstuk 6) gebruik is, is ook by die resepsieonderzoek na die eerste hoofstukke gebruik. Sowel intellektuele as emosionele aspekte word nagevors vir 'n getroue beeld van die leser se resepsie. Die hoofaktormetode, nuwigheid, impak en vorm, verskaf 'n nuttige raamwerk om die eienskappe te klassifiseer. (Kyk paragrawe 6.7.1 en 6.7.2 vir volledige toeligting.)

Vrae 1-14 (Bylae K, Deel B, C en D) is gevra om vas te stel hoe die leser spesifieke aspekte van die eerste hoofstuk, byvoorbeeld oorspronklikheid, tema, karakters, geresepteer het en hoe dit sy motivering vir verder lees beïnvloed. Die vrae is op 'n 5-puntskaal beantwoord (1 = stem glad nie saam nie, 5 = stem heeltemal saam). Die meeste belangrike aspekte van resepsie word onder dié drie basiese faktore gedek. Van die vrae, soos 1, 4 en 12, toets ook die siening van Jauss en Iser oor die verwagtingshorison en oop plekke. In 'n eerste hoofstuk gaan dit veral om die opbou van 'n verwagtingshorison en die tekstuele bespreking (kyk hoofstuk 5) toon dit aan. Die vrae oor nuwigheid, impak en vorm is deurmekaar gevra om die respondente nie te lei of te verveel nie. Op elkeen moes spontaan gereageer word.

Tabel 8.1 toon hoe die vrae gegroepeer is in terme van die drie hoofaktore. Elke vraag is voorsien van 'n kernwoord om die stelling te omskryf. Tabel 8.1 toon met 'n oogopslag watter veranderlikes by vrae 1-14 benadruk word.

By vraag 15 word, deur die gemerkte toepaslike blokkie, die algemene indruk oor die gelese hoofstuk verkry. Dit dien om die inligting wat sover verkry is, te verifieer.

Vraag 16 is volgens 'n unipolêre skaalmodel opgestel (Lubbers 1972 en

Bosman 1985) . Hier moet net gereageer word op daardie aspek wat die leser se gevoel oor die gelese hoofstuk die beste weergee.

TABEL 8.1

GROEPERING VAN VRAE (1-14) VOLGENS DIE DRIE FAKTORE

VRAAG	STELLING	KERNWOORD	FAKTORE		
			NUWIGHEID	IMPAK	VORM
1	Die teks prikkel my nuuskierigheid om die verhaal tot die einde te lees.	Oorspronklikheid: verwagting opbou	✓		
4	Die verloop van die res van verhaal is onvoorspelbaar.	Oorspronklikheid	✓		
6	Uit die teks lyk dit asof die verhaal spannend gaan wees.	Spanning	✓		
9	Die teks is interessant.	Interessantheid	✓		
12	Die gegewens in die teks laat ruimte vir my eie verbeelding.	Oorspronklikheid: oop plekke	✓		
13	Die taal word duidelik en verstaanbaar gebruik.	Taal: verstaanbaar	✓		
14	Uit die teks blyk dit dat die verhaal iets anders as die gewone gaan wees.	Oorspronklikheid	✓		

(Tabel 8.1 vervolg)

VRAAG	STELLING	KERNWOORD	FAKTORE		
			NUWIGHEID	IMPAK	VORM
5	Die karakter(s) blyk eg-menslik te wees.	Karakters: menslik		✓	
8	Die situasie in die teks is geloofwaardig.	Geloofwaardigheid		✓	
10	Daar is genoeg handeling in die teks om belangstelling te wek.	Handelingstempo: voldoende		✓	
11	Die leser voel dadelik betrokke by die gebeure.	Betrokkenheid: intrige		✓	
2	Uit die teks lyk dit asof die verhaal 'n sterk storielyn gaan hê.	Intrige: sterk storielyn			✓
3	Benewens die moontlike storielyn, dui die teks ook op 'n dieperliggende idee.	Tema: herkenbaar			✓
7	Die inligtingsaanbod in die teks is voldoende om my 'n houvast op die verhaal te gee.	Struktuur: houvast			✓

Deel E van Bylae K het ook vier vrae. Vrae 1 en 2 moet op 'n 5-puntskaal ingevul word en wil vasstel of die verskaffing van 'n lys met GGP nuttig sal wees vir nie-Afrikaanssprekendes en of lesers 'n verhaal tydens 'n kursus sou wou lees.

By vraag 3 word sewe moontlike eienskappe wat in 'n eerste hoofstuk as

belangrik beskou kan word, genoem. Die respondente moet slegs die vier belangrikstes hiervan kies en in volgorde van belangrikheid, 1 -> 4, rangskik. Dit sou met die teoretiese kriteria vergelyk kon word en in berekening gebring kan word by seleksie van prosatekste in die toekoms. Indien die respondente 'n eienskap in 'n eerste hoofstuk verlang wat nie genoem is nie, kon hulle dit in die spasie inskryf.

Vraag 4 gee die moontlikheid om die drie gelese tekste in volgorde van voorkeur te rangskik.

Met hierdie vrae is gehoop om 'n goeie voorstelling van die leser se algemene resepsie van die drie eerste hoofstukke te kry, asook oor die rol van lees by 'n kursus en verlengde kenmerke in 'n eerste hoofstuk. Uit die voorkeurorde sou interessante afleidings gemaak kan word.

8.6 'N BESKRYWING VAN DIE PROEFPERSONE

Die ondersoek is op 'n groep volwasse leerders wat besig is met 'n gevorderde kursus in Afrikaans as 'n tweede of vreemde taal gedoen. 'n Gevorderde student is iemand wat st. 10-Afrikaans verwerf het en tans met 'n 8-weke intensiewe gevorderde kursus in Afrikaans op buite-kurrikulêre vlak aan die universiteit besig is. Hy het reeds met baie geskrewe Afrikaans in allerlei vorme te doen gekry. Sy verstaanvaardigheid is goed (ten spyte van sy eie oordeel) en ook van die ander vaardighede. Hy is beslis 'n gemiddelde tot goeie verstaner en verbruiker van Afrikaans. Studente wat nie st. 10-Afrikaans het nie, word deur die kursusaanbieders gekeur.

Die gevorderde respondente voldoen aan die voorwaardes wat geld vir 'n teikengroep op wie 'n resepsieonderzoek gedoen word. (Kyk vir 'n volledige uiteensetting paragraaf 6.6.1.) Kortliks word die groep soos volg getipeer:

- Hulle besit genoegsame taalvermoë - in mindere of meerdere mate - om in die vreemde taal, Afrikaans, te lees.
- Hulle is vaardige lesers in hul moedertale en soms ook in ander

tale, en dus word veronderstel dat hulle weet wat hul rol tydens die leesproses is.

- Hulle bring 'n hele eie pakket ervaring na die teks wat gelees word.

Die respondente het vrywillig aan die ondersoek deelgeneem en anoniem gebly. Die rede hiervoor was dat hulle vry moes voel om hul werklike antwoorde te gee. Hulle het dieselfde nommers as by die kortverhaalondersoek behou om hulle so min as moontlik te verontrief of te verwar. Die nommers moes bo-aan die vraelys geskryf word om kruisverwysings moontlik te maak in die verifiëring van die inligting.

Van die 22 respondente was 19 aanwesig; Respondente 12, 19 en 21 was afwesig.

Uit die biografiese gegewens blyk dat die groep redelik heterogeen is:

- Van die 19 was ses dames. Van hulle was vier Suid-Afrikaanse burgers en het dus matriek Afrikaans afgelê. Die ander twee is onderskeidelik 12 jaar en drie en 'n half maande in Suid-Afrika en van Britse en Deense afkoms. Albei het kursusse in Afrikaans gevolg en is op 'n vlak wat toelating tot die gevorderde klas moontlik gemaak het.
- Van die 13 mans was vier nie Suid-Afrikaanse burgers nie en onderskeidelik tien maande, vyf, sewe en veertien jaar in Suid-Afrika en verteenwoordig die Britse, Zimbabwiese en Ierse nasionaliteite. Ook hulle het self Afrikaans geleer en in die geval van die Ier het hy die betrokke Basiskursus in Afrikaans, soos uiteengesit in paragraaf 6.3, gevolg.
- Die ouderdomme wissel van 19 tot 57 jaar.
- Die beroepe wissel oor 'n wye spektrum: klere-ontwerpster, sekretaresses, bestuurder en direkteure, klimatoloog, bankiers, oogkundige, studente, siviele ingenieur, sakemanne en 'n

video-vervaardiger.

- Van hulle is 12 getroud, drie ongetroud, een 'n weduwee en drie geskel.
- Ten opsigte van die respondente se eie oordeel oor hul kennis van die vier vaardighede, verstaan, praat, lees en skryf, het die volgende interessante inligting gekom: Vyf respondente het geantwoord dat hulle Afrikaans verstaan en twee ook dat hulle goed kan lees. Hulle ander taalvaardighede het hulle as gemiddeld aangegee, terwyl twee hul skryfvaardigheid as swak bestempel het. Nog tien het al hul taalvaardighede as gemiddeld bestempel, met vyf wat onderskeidelik praat en skryf as swak bestempel het. Vier respondente het hulle vaardighede as swak beskou met die uitsondering soms van verstaan en lees. Hier kan genoem word dat sekere respondente hulle kennis waarskynlik onderskat het deur dit met sterker respondente in die klas te vergelyk.
- 10 van die 19 respondente het self Afrikaanse verhale gelees. Dit wissel van tydskrifverhale, ander storieboeke en hulle kinders se voorgeskrewe boeke. Van die ander het genoem dat hulle wel by die werk verslae, ensovoorts, in Afrikaans lees, maar nie boeke vir ontspanning nie.
- Slegs een respondent het 'n neutrale houding oor lees oor die algemeen. Die ander 18 hou van lees of hou baie daarvan en het onder andere die volgende redes gegee: Dit laat my ontspan, 'n Mens leer altyd iets as jy lees, Ek lees drie/vier boeke per week omdat dit so lekker is, Dit open nuwe wêrelde, Sonder lees sou die lewe vervelig gewees het, Lees gee 'n mens tyd om dinge op jou eie tyd uit te sorteer, Dit is stimulerend, Ek geniet historiese verhale, Jou taal verbeter.

Die gevorderde groep verskil globaal gesien van die intermediêre groep (Hoofstuk 6) deurdat die meerderheid Suid-Afrikaanse burgers is en dus het hulle 'n gedeelte Suid-Afrikaanse sosio-kulturele agtergrond en kennis asook 'n sterk opvoedkundige basis in Afrikaans. In dié opsig

is hulle baie minder heterogeen. Hulle val verder almal in 'n hoër sosio-ekonomiese en opvoedkundige stratum, wat hul resepsie van tekste kan beïnvloed.

8.7 'n BESKRYWING VAN DIE EMPIRIESE RESEPSIEONDERSOEK

8.7.1 Algemeen

Hierdie resepsieonderzoek wil die houding teenoor en resepsie van drie romans se eerste hoofstukke toets en is beplan vir 22 September 1987, die laaste week van 'n 8-weke gevorderde kursus in Afrikaans vir nie-Afrikaanssprekendes.

8.7.2 Doelwitte

- Om vas te stel hoe die spesifieke groep lesers die eerste hoofstukke resepteer;
- Om vas te stel hoe die teks die leser manipuleer, met ander woorde hoe die teks die leser beïnvloed;
- Om vas te stel of daar 'n verskil tussen mans en dames se resepsie van dieselfde teks is;
- Om vas te stel hoe hulle as vreemdetaallesers die taal binne 'n eerste hoofstuk as konteks ervaar;
- Om te bepaal watter eienskappe lesers van 'n eerste hoofstuk verwag om hulle aan te gryp;
- Om vas te stel watter van die drie gelese tekste hulle die graagste verder sou wou lees;
- Om uit te vind hoe die respondente voel oor die lees van GGP tydens 'n intensiewe kursus.

8.7.3 Werklike verloop

- Die algemene doel van die hele empiriese resepsieonderzoek en die spesifieke doelwitte is aan die groep verduidelik.
- Geen woordeskat is aan die lesers verskaf nie omdat hulle reeds op gevorderde vlak Afrikaans kan verstaan en om aan hulle te bewys dat dit nie nodig is om elke woord te verstaan om die strekking van die verhaal te verstaan nie. Dit is 'n wanopvatting oor lees wat algemeen onder vreemdetallesers voorkom en hulle dikwels daarvan weerhou om in die vreemde taal te lees.
- Voor die lees van elke hoofstuk is agtergrondsinsigting oor die skrywer gegee en die titel is toegelig. Geen insigting oor waarom die teks as sodanig handel, is gegee nie. Die rede hiervoor is dat niks eksterne insigting hulle resepsie moes beïnvloed nie. Slegs die eerste hoofstuk moes hul resepsie bepaal en hulle motivering om verder te lees, rig.
- Net soos by die kortverhaal is die hoofstukke hardop deur 'n moedertaalspreker van Afrikaans gelees vir maksimale blootstelling aan die taalritme en die vloei van die gebeurelyn. Geen eksterne faktore moes die respondente se resepsie beïnvloed nie.
- Na die lees van elke hoofstuk is 16 vrae op 'n vraelys (Bylae K) beantwoord.
- Aan die einde is vier afsonderlike vrae oor lees, die eienskappe van 'n eerste hoofstuk en die voorkeuorde van die hoofstukke beantwoord.

Dit is belangrik om daarop te let dat dit om genot, begrip en die moontlikheid vir verdere lees gaan.

8.8 SLOTSOM

Vier algemene doelstellings rig hierdie resepsieonderzoek: Eerstens word die spontane resepsie van die respondente ten opsigte van elke hoofstuk waargeneem waaruit afleidings oor elk se geskiktheid vir nie-Afrikaanssprekende lesers gemaak kan word. Tweedens word vasgestel hoe graag hulle die verhaal verder sou wou lees. Derdens word insig verkry in wat die lesers van 'n eerste hoofstuk verlang en vierdens word vasgestel of lesers 'n hele verhaal tydens 'n kursus wil lees. Die tekste se geskiktheid en 'n evaluering van die genre waartoe hulle behoort, bly die fokus van dié onderzoek.

Die empiriese resepsieonderzoek het sowat 'n uur en 'n driekwart geduur en die volgende behels:

- Verskaffing van doelwitte en agtergrondsinsigting en invul van biografiese gegewens, Bylae K, Deel A (± 10 minute)
- Lees van 'n Oomblik in die wind, Bylae H, (± 25 minute);
- Beantwoord van vrae, Bylae K, Deel B (± 8 minute);
- Lees van Die swerfjare van Poppie Nongena, Bylae I, (± 10 minute);
- Beantwoord van vrae, Bylae K, Deel C, (± 8 minute);
- Lees van Fiela se kind, Bylae J, (± 25 minute);
- Beantwoord van vrae, Bylae K, Deel D, (± 8 minute);
- Beantwoord van algemene vrae, Bylae K, Deel E, (± 8 minute)

Die resultate van hierdie onderzoek word breedvoerig in hoofstuk 9 uiteengesit.

HOOFSTUK 9

'N BESPREKING VAN DIE RESULTATE: EERSTE HOOFSTUKKE

9.1 INLEIDING

In teëstelling met die geïntendeerde leser wie se resepsie voorspelbaar is, is dié van die reële leser onvoorspelbaar. Daarom is dit belangrik om vas te stel hoe dié leser 'n eerste hoofstuk resepteer met die oog daarop om die teks verder te lees. Die doel van hierdie hoofstuk is om die resepsie van elke hoofstuk volledig te bespreek en vergelykings te maak. Hieruit kan afleidings gemaak word oor die geskiktheid van dié tekste en ander tekste oor die algemeen vir nie-Afrikaanssprekendes.

9.2 HOUDING VAN RESPONDENTE

9.2.1 Ter inleiding

Die respondente se response op vrae 1 - 14 vir al drie die eerste hoofstukke word volledig uiteengesit in tabelle 9.1.A, B en C tot 9.3.A, B en C. Dit is getabelleer volgens die drie hoofte, te wete nuwigheid, impak en vorm. By elke vraag word 'n kernwoord gegee om die spesifieke element te identifiseer met die vraagnommer (soos dit in Bylae K verskyn) daaronder tussen hakies om verwarring uit te skakel en afleidings te vergemaklik. Geen stellings is in die negatief nie, aangesien dit die respondente kon verwar. Dit verklaar waarom die een op die skaal relatief min gemerk is.

9.2.2 Die nuwigheidsfaktor

Aangesien die hoofdoelwit van dié resepsieonderzoek is om vas te stel of die tekseksterne lesers die verhaal verder wil lees, was dit 'n belangrike oorweging om vrae só te stel dat dit sou blyk. Om hierdie rede is daar vier vrae, 1, 4, 12 en 14, onder die oorspronklikelement gehuisves, en wat op verskillende maniere probeer vasstel of die leser verder wil lees. 'n Teks wat nie geslote is nie en die verbeelding prikkel, sal lesers waarskynlik aanspoor om verder te lees.

Ten opsigte van 'n Oomblik in die wind (Tabel 9.1.A) het meer as vier vyfdes van die respondente (84,2%) aangedui dat die verhaal hul nuuskierigheid prikkel om tot die einde te lees (vraag 1). Die drie respondente (Respondente 1, 5 en 20) wat aangetoon het dat hulle baie graag tot die einde sou wou lees, het die roman ook eerste op hul voorkeurlys geplaas. Dieselfde persentasie het op vraag 12 die vier en vyf op die skaal gemerk. Hulle vind derhalwe die teks oorspronklik deurdat baie aan hul verbeelding oorgelaat kan word. Nog steeds ten opsigte van oorspronklikheid het 78,9% (meer as 'n driekwart) die res van die verhaal as onvoorspelbaar bestempel. Sowat 'n driekwart (73,7%) voel die teks gaan iets anders as die gewone wees.

In teëstelling met die oorweldigende gevoel van oorspronklikheid wat 'n Oomblik in die wind uitlok, word heelwat laer persentasies by vrae 1, 4, 12 en 14 van Die swerfjare van Poppie Nongena aangetref (Tabel 9.1.B). Net meer as die helfte van die respondente, 52,6%, se nuuskierigheid word geprikkel, terwyl 15,8% nie deur die teks nuuskierig gemaak word nie. Respondent 11 is een uit laasgenoemde groep en sy vraag 1 korreleer met sy siening by vraag 15 dat die onderwerp hom nie interesseer nie en met sy plasing van die teks in die derde plek op die voorkeurlys. Oor die onvoorspelbaarheid van die verhaal (vraag 4) het twee derdes, 68,4%, saamgestem. Oor die verbeelding wat dié teks stimuleer, het 63,1% positief gevoel. Net meer as die helfte, 52,7%, het gevoel die verhaal belooft om anders as die gewone te wees. Die gemiddelde persentasie vir die vier vrae is 59,2%. Dit toon aan dat net meer as die helfte van die respondente, op grond van die eerste hoofstuk, Die swerfjare van Poppie Nongena oorspronklik en stimulerend vind. By dié vrae het 'n kwart tot 'n derde van die respondente elke keer neutraal gevoel.

Net soos 'n Oomblik in die wind word Fiela se kind (Tabel 9.1.C) deur meer as vier vyfdes van die respondente, 84,2%, geprikkel om tot die einde te lees. Respondente 14 en 15 het aangetoon dat hulle baie graag tot die einde sou wou lees (vraag 1), en gevolglik stem hierdie siening ooreen met die feit dat albei Fiela se kind eerste op hul voorkeurlys plaas. Vier uit elke vyf respondente, 84,2%, toon aan dat hulle die teks se verloop onvoorspelbaar vind. Onvoorspelbaarheid is

'n nie-strukturele aspek wat lesers stimuleer om verder te lees. In totaal voel nege uit die tien respondente, 94,7%, dat die teks ruimte vir hul verbeelding laat. Ten opsigte van hierdie element staan Fiela se kind bo die ander tekste uit. Meer as twee derdes (68,5%) voel ook dat die verhaal iets anders as die gewone gaan wees. Fiela se kind is dus beslis vir hierdie groep oorspronklik en stimuleer die leser die beste tot verder lees.

Ten opsigte van die oorspronklikheidselement kan die volgende voorlopige afleidings gemaak word: Fiela se kind word deur die meeste respondente, 82,9%, as oorspronklik aanvaar, teenoor 80,3% vir 'n Oomblik in die wind en net 59,2% vir Die swerfjare van Poppie Nongena. Vier uit elke vyf respondente, 84,2%, het aangedui dat hulle 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind verder wil lees, teenoor slegs 52,7% by Die swerfjare van Poppie Nongena. Fiela se kind wil egter die graagste verder gelees word - deur 68,4% van die respondente. Fiela se kind word ook beskou as die onvoorspelbaarste, en die tekste met die meeste oop plekke is 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind (84,2% en 94,7% onderskeidelik). 'n Oomblik in die wind het die hoogste persentasie, 73,7%, vir 'n verhaal anders as die gewone.

Wat die spanningselement betref, voel drie uit elke vyf (63,1%) respondente positief oor 'n Oomblik in die wind. In skrilte kontras hiermee het net meer as 'n kwart (26,4%) Die swerfjare van Poppie Nongena spannend gevind. Die meerderheid (52,6%) het neutraal gebly, teenoor tot soveel as een vyfde (21,1%) wat dit nie spannend gevind het nie. By Fiela se kind het meer as 'n driekwart (78,9%) die hoofstuk spannend gevind. Oor die algemeen word spanning dus by 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind in mindere of meerdere mate ervaar.

Ten opsigte van die interessantheidselement het meer as 'n driekwart van die respondente (79,0%) by 'n Oomblik in die wind en meer as vier vyfdes (84,2%) by Fiela se kind positief geantwoord. By eersgenoemde verhaal het die res (21,1%) neutraal gebly, teenoor 15,8% by laasgenoemde verhaal. Die swerfjare van Poppie Nongena word deur sowat twee derdes (63,1%) interessant gevind. Die res, 31,6%, is

neutraal en 5,3% vind dit, net soos Fiela se kind, nie interessant nie.

Minder as die helfte van die respondente, 47,3%, vind die taal in 'n Oomblik in die wind verstaanbaar, terwyl tot so veel as 31,6% (byna 'n derde) dit nie duidelik en verstaanbaar vind nie. Hierteenoor verstaan 84,2% van die respondente, dit wil sê vier uit elke vyf, die taal in Die swerfjare van Poppie Nongena en in Fiela se kind. Dit wil voorkom asof nie-Afrikaanssprekendes, wat al lank in die RSA woon, wel al in die omgang met dié variëteit te doen gekry het en dit daarom nie moeilik vind nie. Ook Ferreira (1986:53) het in 'n ondersoek gevind dat swart studente nie probleme met die taal in Die swerfjare van Poppie Nongena het nie. Die taal in die eerste hoofstuk van 'n Oomblik in die wind blyk dus, soos verwag (Hoofstuk 5) 'n element te wees waarmee rekening gehou behoort te word. Dit is egter interessant dat die meerderheid van die respondente, soos blyk uit die res van die bespreking, dié teks oorspronklik en interessant vind ten spyte van die taal. Dit is 'n bevestiging van die psigolinguistiese siening dat 'n teks se oorspronklikheid en interessantheid 'n leser deur moeilike taalgebruik dra (kyk paragraaf 3.7). Ten opsigte van Die swerfjare van Poppie Nongena in sy geheel kan die spesifieke taalvariëteit na my mening moontlik probleme gee. Dit sou interessant wees om 'n latere hoofstuk, waarin die variëteit baie voorkom, se resepsie waar te neem om 'n uitspraak oor die taalelement in die lig van teorie en praktyk te doen.

TABEL 9.1.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE
NUWIGHEIDSAKTOR: 'N OOMBLIK IN DIE WIND

ELEMENTE VAN DIE NUWIG- HEIDSAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Oorspronklik- heid: ver- wagting opbou (1)	*N *%	0 0,0	2 10,5	1 5,3	13 68,4	3 15,8
Oorspronklik- heid (4)	N %	 0,0	3 15,8	1 5,3	10 52,6	5 26,3
Spanning (6)	N %	0 0,0	1 5,3	6 31,6	7 36,8	5 26,3
Interes- santheid (9)	N %	0 0,0	0 0,0	4 21,1	9 47,4	6 31,6
Oorspronk- likheid: oop plekke (12)	N %	0 0,0	2 10,5	1 5,3	11 57,9	5 26,3
Taal: ver- staanbaar (13)	N %	0 0,0	6 31,6	4 21,1	7 36,8	2 10,5
Oorspronk- likheid (14)	N %	0 0,0	0 0,0	5 26,3	12 63,2	2 10,5

Totaal van rye: *N = 19
*% = 100

TABEL 9.1.B

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE
NUWIGHEIDSFAKTOR: DIE SWERFJARE VAN POPPIE NONGENA

ELEMENTE VAN DIE NUWIG- HEIDSFAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Oorspronk- likheid: ver- wagting opbou (1)	*N	0	3	6	7	3
	*%	0,0	15,8	31,6	36,8	15,8
Oorspronk- likheid (4)	N	0	1	5	10	3
	%	0,0	5,3	26,3	52,6	15,8
Spanning (6)	N	0	4	10	4	1
	%	0,0	21,1	52,6	21,1	5,3
Interes- santheid (9)	N	0	1	6	7	5
	%	0,0	5,3	31,6	36,8	26,3
Oorspronk- likheid: oop plekke (12)	N	0	1	6	10	2
	%	0,0	5,3	31,6	52,6	10,5
Taal: ver- staanbaar (13)	N	0	1	2	14	2
	%	0,0	5,3	10,5	73,7	10,5
Oorspronk- likheid (14)	N	0	2	7	6	4
	%	0,0	10,5	36,8	31,6	21,1

Totaal van rye: *N = 19
*% = 100

TABEL 9.1.C
VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE
NUWIGHEIDSAKTOR: FIELA SE KIND

ELEMENTE VAN DIE NUWIG- HEIDSAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		<----->				
		1	2	3	4	5
Oorspronklik- heid: verwag- ting opbou (1)	*N- **%	0 0,0	1 5,3	2 10,5	3 15,8	13 68,4
Oorspronk- likheid (4)	N %	0 0,0	1 5,3	2 10,5	8 42,1	8 42,1
Spanning (6)	N %	0 0,0	2 10,5	2 10,5	8 42,1	7 36,8
Interessant- heid (9)	N %	0 0	0 0,0	3 15,8	9 47,4	7 36,8
Oorspronklik- heid: oop plekke (12)	N %	0 0,0	1 5,3	0 0,0	11 57,9	7 36,8
Taal: ver- staanbaar (13)	N %	0 0,0	1 5,3	2 10,5	11 57,9	5 26,3
Oorspronk- likheid (14)	N %	0 0,0	3 15,8	3 15,8	4 21,1	9 47,4

Totaal van rye: *N = 19
 **% = 100

9.2.3 Die impakfaktor

Gloobaal gesien, blyk die drie hoofstukke 'n impak op die lesers te maak het. Wat die menslikheid van die karakter betref, blyk die volgende: In totaal voel byna nege uit elke tien respondente, 89,4%, ten opsigte van hierdie element positief by sowel 'n Oomblik in die wind (Tabel 9.2.A) as by Fiela se kind (Tabel 9.2.C). Hierteenoor vind alle respondente, te wete 100,0%, die karakters in Die swerfjare van Poppie Nongena (Tabel 9.2.B) menslik. Moontlik het die

ek-verteller hiertoe bygedra. In al drie hoofstukke word die karakters dus as eg-menslik ervaar, wat 'n belangrike kriterium is in terme van die norme wat gestel is by GGP as subgenre (kyk paragraaf 4.4).

Ook die geloofwaardigheid van die situasie in al drie die eerste hoofstukke blyk oorwegend positief ervaar te wees: In 'n Oomblik in die wind het meer as vier vyfdes, 84,2%, die situasie geloofwaardig gevind. Weer eens het alle respondente, 100,0%, Die swerfjare van Poppie Nongena geloofwaardig gevind (in Ferreira 1986:54 se ondersoek was dié verhaal vir die swart studente 'n lewenswerklikheid), teenoor byna nege uit elke tien, 89,5%, by Fiela se kind. Ook hier word aan 'n GGP-kriterium voldoen.

Ten opsigte van die handelingstempo-element, naamlik of dit voldoende is om die belangstelling te wek, is die uitslag soos volg: Net meer as helfte van die respondente, 52,7% en 52,6% onderskeidelik vir 'n Oomblik in die wind en Die swerfjare van Poppie Nongena, is positief hieroor. In skerp teëstelling hiermee vind - waar as 't ware 'n afgeronde verhaal in hoofstuk een van Fiela se kind voorkom - sowat nege uit elke tien van die respondente, 89,5%, die tempo voldoende. Wanneer hierdie gegewens vergelyk word met die gegewens van die interessantheidselement as sodanig blyk daar tog 'n korrelasie te wees. Al drie die tekste word as interessant beskou: onderskeidelik deur 79,0%, 63,1% en 84,2% vir 'n Oomblik in die wind, Die swerfjare van Poppie Nongena en Fiela se kind. Ten opsigte van die groot verskil in persentasie tussen vrae 9 en 10 (79,0% en 52,7%) by 'n Oomblik in die wind blyk die gegewens op sigwaarde interessant te wees. Die handeling is genoeg om belangstelling te wek, maar meer handeling kon die belangstelling waarskynlik verhoog het. Dit geld in 'n mindere mate ook vir Die swerfjare van Poppie Nongena. 'n Mens kan dus aflei dat 'n eerste hoofstuk nie minder handeling as dié van 'n Oomblik in die wind of Die swerfjare van Poppie Nongena behoort te hê nie anders sal dit nie belangstelling wek nie. Lang beskrywing of vertelling in 'n eerste hoofstuk is na my mening net geslaagd as dit interessant en oorspronklik is.

In 'n Oomblik in die wind en Die swerfjare van Poppie Nongena

ervaar ongeveer die helfte van die respondente, 52,6% en 47,4% onderskeidelik, betrokkenheid by die intrige. By Die swerfjare van Poppie Nongena voel die meerderheid, 52,6%, neutraal. Teenoor hierdie lae betrokkenheid voel vier uit elke vyf respondente, 84,2%, by die intrige in Fiela se kind betrokke. Die betrokkenheidselement se gegewens vind aansluiting by dié van die handelingstempo-element en die interessantheidselement van die nuwigheidsfaktor. Die gegewens as sodanig is interessant (79,0% en 63,1%), die handeling wek belangstelling by 52,7% en 52,6%, en die betrokkenheid is 52,6% en 47,4% - dit is onderskeidelik by 'n Oomblik in die wind en Die swerfjare van Poppie Nongena. Dit wil voorkom asof die leser meer betrokke by die intrige sou wees indien daar in die eerste hoofstukke van 'n Oomblik in die wind en Die swerfjare van Poppie Nongena meer gebeur het. By Fiela se kind is die ooreenkomste baie groter: interessantheid (84,2%), voldoende handelingstempo (89,5%) en betrokkenheid (84,2%). Dit sal interessant wees om by Deel E te sien hoe dié drie eienskappe in orde van belangrikheid gerangskik word.

TABEL 9.2.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE IMPAKFAKTOR: 'N OOMBLIK IN DIE WIND

ELEMENTE VAN DIE IMPAK- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		1 2 3 4 5				
Karakters: menslik (5)	*N *%	0 0,0	0 0,0	2 10,5	10 52,6	7 36,8
Geloofwaar- digheid (8)	N %	0 0,0	0 0,0	3 15,8	9 47,4	7 36,8
Handelings- tempo: vol- doende (10)	N %	1 5,3	1 5,3	7 36,8	6 31,6	4 21,1
Betrokken- heid: intrige (11)	N %	1 5,3	3 15,8	5 26,3	8 42,1	2 10,5

Totaal van rye: *N = 19
*% = 100

TABEL 9.2.B

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE IMPAKFAKTOR:
DIE SWERFJARE VAN POPPIE NONGENA

ELEMENTE VAN DIE IMPAK- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		1	2	3	4	5
Karakters: menslik (5)	*N %	0 0,0	0 0,0	0 0,0	12 63,2	7 36,8
Geloofwaar- digheid (8)	N %	0 0,0	0 0,0	0 0,0	14 73,7	5 26,3
Handelings- tempo: vol- doende (10)	N %	0 0,0	1 5,3	8 42,1	8 42,1	2 10,5
Betrokken- heid: intrige (11)	N %	0 0,0	0 0,0	10 52,6	6 31,6	3 15,8

Totaal van rye: *N = 19
*% = 100

TABEL 9.2.C

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE
IMPAKFAKTOR: PIELA SE KIND

ELEMENTE VAN DIE IMPAK- FAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		1	2	3	4	5
Karakters: menslik (5)	*N *%	0 0,0	1 5,3	1 5,3	7 36,8	10 52,6
Geloofwaar- digheid (8)	N %	0 0,0	1 5,3	1 5,3	11 57,9	6 31,6
Handelings- tempo: vol- doende (10)	N %	0 0,0	0 0,0	2 10,5	9 47,4	8 42,1
Betrokken- heid: intrige (11)	N %	0 0,0	1 5,3	2 10,5	7 36,8	9 47,4

Totaal van rye: *N = 19
*% = 100

9.2.4 Die vormfaktor

By 'n Oomblik in die wind (Tabel 9.3.A) het meer as 'n driekwart van die respondente, 78,9%, aangedui dat die verhaal 'n sterk intrige gaan hê. Hiervan het 42,1% dit as "baie beslis so" aangetoon. By Die swerfjare van Poppie Nongena (Tabel 9.3.B) het net twee uit elke vyf respondente, 42,1%, gevoel 'n sterk storielyn gaan verderaan ontwikkel. Die meerderheid, 52,6%, het neutraal gebly. By Fiela se kind (Tabel 9.3.C) het 79,0%, dit wil sê byna vier uit elke vyf, 'n sterk storielyn geïdentifiseer. Hiervan het 57,9%, byna drie uit elke vyf respondente, dit as "baie beslis so" aangedui. In 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind word 'n sterk storielyn beslis in die vooruitsig gestel. 'n Mens kan nie aflei dat die respondente nie 'n storielyn in Die swerfjare van Poppie Nongena verwag nie. Dit is bloot op grond van die eerste hoofstuk dat die lesers dit nie kon aflei nie en daarom liewer neutraal gebly het.

Wat die tema-element betref, is daar groot ooreenkomstige tussen Die swerfjare van Poppie Nongena en 'n Oomblik in die wind: net meer as die helfte, 52,7% en 52,6% onderskeidelik, herken die tema, terwyl meer as 'n derde in albei gevalle 'n neutrale gevoel oor die tema het. Hierteenoor het meer as twee derdes van die respondente, 68,4%, 'n tema in Fiela se kind geïdentifiseer. In al drie die eerste hoofstukke is 'n tema dus wel in mindere of meerdere mate aanduibaar.

Ten opsigte van die struktuur se houvas op die leser het minder as die helfte van die respondente, 47,4%, 'n houvas op 'n Oomblik in die wind ná die lees van die eerste hoofstuk. Baie interessant is dit dat meer as die helfte van die respondente, in totaal 57,9%, voel dat die inligtingsaanbod in Die swerfjare van Poppie Nongena hulle 'n voldoende houvas op die verhaal gee. By albei romans kon ongeveer een derde, 31,6% en 26,3% onderskeidelik, nie 'n houvas op die verhaal kry deur slegs die eerste hoofstuk te lees nie. 'n Oorweldigende persentasie van die respondente, 89,5% in totaal, het 'n houvas op die struktuur van Fiela se kind gekry. Hierdie element se gegewens kan in verband gebring word met die handelingstempo- en betrokkenheids-element onder die impakfaktor. Die handelingstempo in 'n Oomblik in die wind word deur slegs 52,7% van die respondente as voldoende

beskou en slegs 52,6% voel by die intrige betrokke (net meer as die helfte dus in albei gevalle). Op grond hiervan is dit nie vreemd dat slegs 47,4% deur die inligtingsaanbod in die eerste hoofstuk 'n houvas op die struktuur het nie. Dieselfde geld vir Die swerfjare van Poppie Nongena, waar die resultate soos volg is: die tempo word as voldoende beskou deur net meer as die helfte van die respondente (52,6%), slegs 47,4% (minder as die helfte van die respondente) voel betrokke by die intrige, terwyl 'n effens hoër persentasie, 57,9%, byna drie uit elke vyf, 'n houvas op die struktuur het. By Fiela se kind vind 89,5% van die respondente die handelingstempo voldoende, 84,2% voel betrokke by die intrige en die respondente wat gevolglik 'n houvas op die struktuur het, is 89,5%. Dit blyk dus duidelik dat die hoeveelheid handeling en die betrokkenheid by die intrige 'n rol speel by die leser se houvas op die struktuur.

TABEL 9.3.A

VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE VORMFAKTOR: 'N OOMELIK IN DIE WIND

ELEMENTE VAN DIE VORMFAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		1	2	3	4	5
Intrige: sterk storie- lyn (2)	*N *%	0 0,0	0 0,0	4 21,1	7 36,8	8 42,1
Tema: her- kenbaar (3)	N %	0 0,0	1 5,3	8 42,1	7 36,8	3 15,8
Struktuur: houvas (7)	N %	0 0,0	6 31,6	4 21,1	6 31,6	3 15,8

Totaal in rye: *N = 19

*% = 100

TABEL 9.3.B

**VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE
VORMFAKTOR: DIE SWERFJARE VAN POPPIE NONGENA**

ELEMENTE VAN DIE VORMFAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		1	2	3	4	5
Intrige: sterk storielyn (2)	*N *%	0 0,0	1 5,3	10 52,6	6 31,6	2 10,5
Tema: her- kenbaar (3)	N %	0 0,0	2 10,5	7 36,8	9 47,4	1 5,3
Struktuur: houvas (7)	N %	0 0,0	5 26,3	3 15,8	8 42,1	3 15,8

Totaal in rye: *N = 19
*% = 100

TABEL 9.3.C

**VERSPREIDING VAN RESPONDENTE SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN DIE
VORMFAKTOR: FIELA SE KIND**

ELEMENTE VAN DIE VORMFAKTOR		STEM GLAD NIE SAAM NIE	STEM NIE SAAM NIE	NEUTRAAL	STEM SAAM	STEM HEELTE- MAL SAAM
		1	2	3	4	5
Intrige: sterk storielyn (2)	*N *%	0 0,0	0 0,0	4 21,1	4 21,1	11 57,9
Tema: her- kenbaar (3)	N %	0 0,0	1 5,3	5 26,3	7 36,8	6 31,6
Struktuur: houvas (7)	N %	1 5,3	1 5,3	0 0,0	9 47,4	8 42,1

Totaal in rye: *N = 19
*% = 100

9.2.5 Slotsom

Dit is duidelik dat dekodering by 'n eerste hoofstuk baie belangrik is vir goeie toetrede deur die leser. Deur byvoorbeeld geloofwaardig te wees, help 'n eerste hoofstuk die leser om by die verhaal ingelyf te raak en te dekodeer. Verder hang die wyse waarop 'n teks deur 'n reële leser geresepteer word, beslis af van die mate waarin dit binne sy verwagtingspatroon pas.

DIE NUWIGHEIDSFAKTOR

Oor die algemeen ervaar drie uit elke vyf respondente die elemente van bogenoemde faktor in 'n Oomblik in die wind in mindere of meerdere mate positief, met die uitsondering van die taalelement wat deur die meerderheid (52,7%) neutraal of moeilik ervaar word. Die elemente by vrae 1 en 12 (Oorspronklikheid: verwagting opbou en Oorspronklikheid: oop plekke) is deur die meeste respondente (84,2%) positief ervaar, en vergemaklik dus dekodering. Hierdie twee elemente sou hul aanspoor om verder te lees.

In Die swerfjare van Poppie Nongena word hierdie elemente deur 'n kleiner meerderheid, net meer as die helfte, as positief ervaar, met die uitsondering van die spanningselement wat deur slegs 26,4%, minder as 'n derde, positief ervaar word. Opvallend is dat die taalelement deur baie respondente (84,2%) positief ervaar is, asook dat relatief baie respondente 'n neutrale houding oor hierdie elemente gehad het. Hier sou die elemente Taal: verstaanbaar (vraag 13) en Oorspronklikheid (vraag 4) met 84,2% en 68,4% aanleiding gee tot verder lees.

Alle elemente in Fiela se kind word deur meer as twee derdes van die respondente as positief ervaar. Die element wat deur die meeste respondente (94,7%) as positief ervaar is, is vraag 12 (Oorspronklikheid: oop plekke). Vrae 1, 4, 9 en 13 (Oorspronklikheid: verwagting opbou, Oorspronklikheid, Interessantheid, Taal: verstaanbaar) word almal deur 84,2% van die respondente positief ervaar. Al hierdie elemente dra dus by tot die wil om verder te lees. Hieruit kan afgelei word dat Fiela se kind die sterkste appèl op die lesers maak om verder te lees.

In die geheel word al drie die tekste as oorspronklik en interessant beleef.

'n Profielvoorstelling van die respondente se houding teenoor die nuwigheidsfaktor van al drie die romans word in figuur 9.1 gegee. Die vertikale as dui die vyf punte van die skaal (stem glad nie saam nie -> stem heeltemal saam) aan. Die horisontale as bevat die vrae uit Bylae K, wat onder dié faktor ressorteer.

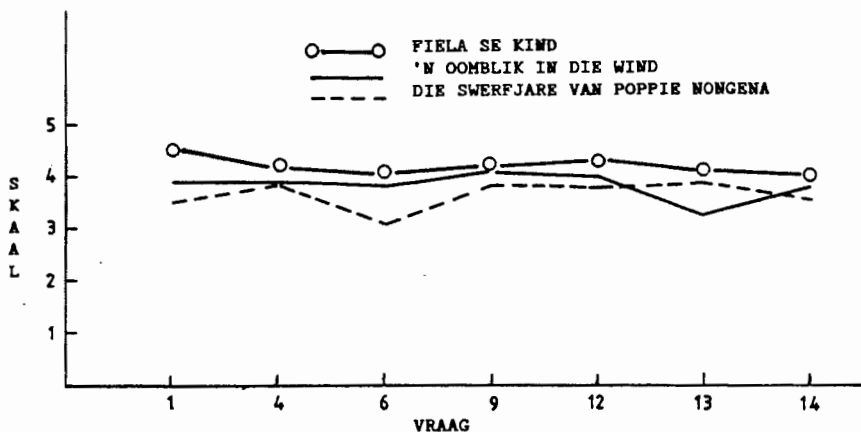

FIG 9.1: PROFIELVOORSTELLING VAN RESPONDENTE SE HOUDING
TEENoor DIE NUWIGHEIDSFAKTOR.

DIE IMPAKFAKTOR

'n Oomblik in die wind maak op die meerderheid van die respondente 'n impak veral ten opsigte van die menslike karakters en geloofwaardigheid. Lesers voel hulle is nie so betrokke by die intrige nie en die handelingstempo is nie voldoende om belangstelling te wek nie.

Dieselfde geld vir Die swerfjare van Poppie Nongena.

Al vier die elemente van die impakfaktor word deur die meeste respondente as positief ervaar in Fiela se kind, met ander woorde die verhaal is geloofwaardig, maak die leser betrokke, het menslike karakters en die handelingstempo is voldoende.

By al drie die romans sou verder lees aangespoor word deur vrae 5 en 8 (Karakters: menslik en Geloofwaardigheid). By Fiela se kind sou die positiewe response op vraag 10 (Handelingstempo: voldoende) ook hiertoe vertolk kan word. So dra die tekste by tot makliker dekodeering.

Figuur 9.2 gee 'n volledige profielvoorstelling van die respondente se houding teenoor die impakfaktor ten opsigte van die drie eerste hoofstukke. Die vertikale en horisontale asse verteenwoordig onderskeidelik die vyf punte op die skaal en die vier vrae van die betrokke faktor.

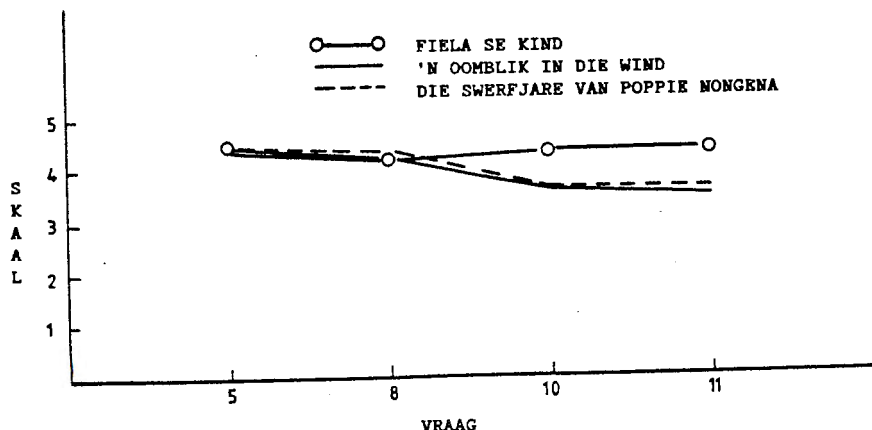

FIG 9.2: PROFIELVOORSTELLING VAN RESPONDENTE SE HOUDING
TEENoor DIE IMPAKFAKTOR.

DIE VORMFAKTOR

In 'n Oomblik in die wind kry die meeste respondente 'n aanduiding

van 'n sterk storielyn en die helfte herken die tema. Die struktuur bied hulle egter nie genoeg houvas nie. Vraag 2 (Intrige: sterk storielyn) is hier die grootste dryfveer tot verder lees.

By Die swerfjare van Poppie Nongena word die tema en struktuur deur net meer as die helfte as positief ervaar, terwyl die meerderheid, 52,6%, neutraal is oor die aanduiding van 'n sterk storielyn.

Fiela se kind word deur meer as twee derdes beskou as 'n verhaal met 'n sterk storielyn en 'n herkenbare tema. Die struktuur het ook 'n houvas op die leser. Vraag 7 (Struktuur: houvas) is by die laaste twee romans die element wat by die vormfaktor die sterkste ervaar word vir verder lees.

'n Profielvoorstelling van die respondente se houding teenoor die vormfaktor van die drie gelese eerste hoofstukke word in figuur 9.3 aangetref. Die vyfpuntskaal en vormvrae word onderskeidelik deur die vertikale en horisontale asse voorgestel.

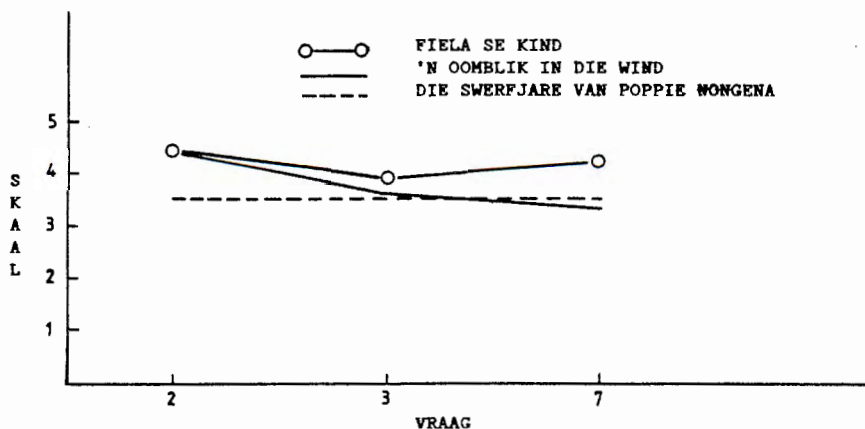

FIG 9.3: PROFIELVOORSTELLING VAN RESPONDENTE SE HOUDING
TEENoor DIE VORMFAKTOR.

Al drie die tekste is as GGP bewys en kan as geskikte leesstof vir

nie-Afrikaanssprekendes beskou word.

9.3 ALGEMENE INDRUK VAN DIE GELESE EERSTE HOOFSTUKKE

9.3.1 Inleidende opmerking

Vraag 15 van Deel B, C en D (Bylae K) wil die algemene gevoel wat die lees van elke hoofstuk by die leser opgewek het, weergee. Teenoor die vraelys wat 'n kwantitatiewe skaalontleding van die stellings gegee het, word 'n kwalitatiewe ontleding van die inhoud aangetref by die respondente wat hul keuse gekwalifiseer het. In enkele gevalle sal aangetoon word of dié twee wyses mekaar aanvul.

9.3.2 'n Oomblik in die wind

Meer as twee derdes van die respondente, 68,4% in totaal, het van 'n Oomblik in die wind gehou, waarvan 15,8% baie daarvan gehou het. Nog sowat 'n vyfde van die respondente, 21,1%, het neutraal gevoel en slegs 10,5% het nie van hierdie roman gehou nie. Die volgende redes waarom die roman byval gevind het, is onder andere: Dit is nodig dat ek van Suid-Afrika se geskiedenis leer om te verstaan hoekom Suid-Afrika tans is soos hy is (Respondent 1 - 'n immigrant), Ek hou van geskiedenis asook die natuurlewe (Respondent 5), 'n Goeie begin vir 'n Suid-Afrikaanse historiese roman (Respondent 9), Dit is interessant, Ek het dit geniet, Dit is tipiese Kaapse geskiedenis en Dit vertel meer van die ou dae se omstandighede.

Respondent 1 wat die teks baie geniet het, het op die vraelys aan alles 'n vier of vyf op die skaal toegeken. Dit bevestig dat sy besluit deur dié teks aangetrek is en dit realisties vind, soos ook vraag 16 getuig. Vir Respondent 1 is Oorspronklikheid die belangrikste eienskap wat 'n eerste hoofstuk moet hê, en sy stip ook die betrokkenheid van geskiedenis aan. Derhalwe is dit nie vreemd dat 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind onderskeidelik eerste en tweede op die voorkeurlys is nie. Respondente 2, 8, 11 en 15 het 'n neutrale gevoel oor 'n Oomblik in die wind aangemerkt. Respondente 11 en 15 se rede is dat hulle te veel woorde nie verstaan het nie. In albei gevalle korreleer dit met vraag 13 (Taal: verstaanbaar) wat

hulle negatief merk. Albei hierdie respondente het ook ten opsigte van vraag 7 (Struktuur: houvass) en vraag 11 (Betrokkenheid: intrige) neutraal geantwoord, terwyl Respondent 11 genoem het dat die teks nie sy nuuskierigheid prikkel om verder te lees nie. Respondent 11 het ook aangedui dat hy nie kon agterkom waarom dit eintlik gaan nie en voel neutraal oor vraag 1 (Intrige: sterk storielyn). Wanneer hy 'n eerste hoofstuk se eienskappe moet rangskik, plaas hy Aanduiding: sterk storielyn ook eerste. Respondent 2 het by vraag 7 (Struktuur: houvass) en vraag 12 (Oorspronklikheid: oop plekke) nie saamgestem nie. As rede vir sy neutrale houding sê hy dat te veel by hom verbygegaan het en hy vind dan ook die teks in sy geheel vervelig (vraag 16). Interessantheid is vir Respondent 1 die belangrikste eienskap van 'n eerste hoofstuk. In ooreenstemming hiermee plaas hy 'n Oomblik in die wind derde, teenoor Fiela se kind wat eerste is en waar vier punte op die skaal aan vraag 9 (Interessantheid) toegeken word. Hierteenoor vind Respondent 8 die teks interessant (soos ook by vraag 9 aangedui), maar het 'n neutrale houding omdat die verhaal 'n lang aanloop het en baie gedetailleerd is. In ooreenstemming hiermee voel hy nie betrokke by die gebeure nie (vraag 11). Respondent 22 noem dat hy meer van 'n Oomblik in die wind as Die swerfjare van Poppie Nongena hou en derhalwe is eersgenoemde tweede op sy voorkeurlys, teenoor laasgenoemde wat derde is. By al drie die eerste hoofstukke voel hy betrokke by die gebeure. Betrokkenheid (van die leser) is vir hom die belangrikste eienskap.

Ook Respondente 13 en 10 se gegewens ondersteun mekaar. Nie een hou van die teks nie en albei gee die moeilikheidsgraad van die taal as rede aan, wat bevestig word deur die twee op die skaal wat hulle by vraag 13 (Taal: verstaanbaar) gemerk het. Respondent 13 noem verder dat die verhaal na drie bladsye nog nie begin het nie. Derhalwe ken sy onderskeidelik twee punte aan vraag 7 (Struktuur: houvass) en vraag 12 (Oorspronklikheid: oop plekke) en een aan vraag 10 (Handelings-tempo: voldoende) en vraag 11 (Betrokkenheid: intrige) toe, en vind die verhaal vervelig (vraag 16). Dit is interessant dat dié respondent 'n Dinamiese begin as haar belangrikste eienskap vir 'n teks aandui. Haar siening korreleer volledig as sy 'n Oomblik in die wind ook derde op die voorkeurlys plaas. Vir Respondent 10 is Interessantheid die belangrikste eienskap van 'n eerste hoofstuk.

Oor vraag 9 (Interessantheid) voel hy neutraal en plaas 'n Oomblik in die wind derde op sy voorkeurlys, terwyl die ander twee romans, *Fiela se kind* en *Die swerfjare van Poppie Nongena*, onderskeidelik eerste en tweede is en hulle albei by vraag 9 vier punte gekry het. Daar is dus 'n korrelasie.

Respondente 3, 6 en 14 het van die teks gehou, maar al drie voel dat die feitelike inligting te moeilik of te veel is. Dit stem ooreen met Respondente 3 en 14 se neutrale siening van vraag 6 (Spanning) en vraag 10 (Handelingstempo: voldoende). Respondent 14 voel nie dadelik betrokke by die gebeure nie (vraag 11), terwyl Respondent 3 neutraal hieroor voel en Respondent 6 wel betrokke voel. Vir dié respondent is *Betrokkenheid* (van die leser) die belangrikste kenmerk wat 'n teks moet hê. By *Fiela se kind* en *Die swerfjare van Poppie Nongena* het die respondent nog meer betrokke gevoel en hulle neem die eerste en tweede plek op die voorkeurlys in. Respondent 17 het ook die teks geniet omdat hy in geskiedenis belangstel en reeds by vraag 10 gemeld het dat hy van historiese romans hou. Respondent 7 het van die teks gehou, maar die taal en woordeskat moeilik gevind soos ook bevestig is deur vraag 13. Vraag 9 (Interessantheid) word baie positief ervaar, wat 'n bevestiging is van psigolinguïste se siening dat interessante stof 'n leser deur moeilike taal help (kyk paragraaf 3.7). Vir dié respondent is *Interessantheid* die vernaamste eienskap wat 'n eerste hoofstuk behoort te hê. Vanweë hierdie eienskap is 'n Oomblik in die wind en *Die swerfjare van Poppie Nongena* hoër op sy voorkeurlys as *Fiela se kind*.

Hierdie korrelasie tussen die kwalitatiewe en kwantitatiewe gegewens versterk die betroubaarheid van die empiriese resepsieonderzoek.

9.3.3 Die swerfjare van Poppie Nongena

Net meer as die helfte van die respondente, 52,6%, hou van hierdie roman se eerste hoofstuk. Die res, 47,4%, voel neutraal. Dit stem ooreen met die res van die vraeys waar 'n redelike hoeveelheid respondente dikwels 'n neutrale houding gehad het. Die redes waarom hulle van die teks hou, is onder andere: Dit is interessant, Dit is maklik om te verstaan, Dit is meer "elke dag" se Afrikaans en op die

vlak wat 'n mens se kennis van die taal sou verbeter (Respondent 7), Die mense is interessant en Die uitspraak van Poppie is oorspronklik en baie waar woorde van die moeilike tye van daardie dae kom uit die verhaal (Respondent 22).

Respondente 1, 2 en 5 voel neutraal oor dié teks. Respondent 1 word van stryk gebring deur die baie familiegegewens. Haar antwoord is in ooreenstemming met haar neutrale houding ten opsigte van vraag 1 (Oorspronklikheid: verwagting opbou), vraag 10 (Handelingstempo: voldoende) en vraag 11 (Betrokkenheid: intrige). Interessant is dat dié respondent noem dat die meeste boeke se eerste hoofstukke haar nie aantrek nie; sy lees verder omdat sy lief is vir lees. Ook Respondent 2 voel neutraal oor vrae 6 (Spanning), 9 (Interessantheid), 10 en 11 en het nie 'n houvass op die verhaalstruktuur nie (vraag 7). Respondent 5 noem dat op grond van die beskikbare gegewens, die verhaal nie in sy belangstellingsveld val, nie wat korreleer met sy neutrale houding ten opsigte van vrae 1, 6, 9, 10, 11 en 12 (Oorspronklikheid: oop plekke). Hy vind dan ook die verhaal, alhoewel realisties (vrae 8 en 16) ook vervelig (vraag 16). Interessantheid is sy eerste keuse vir 'n eerste hoofstuk en derhalwe is dit nie vreemd dat Die swerfjare van Poppie Nongena derde op sy voorkeurlys is nie.

Respondent 3 noem dat sy Die swerfjare van Poppie Nongena minder interessant vind en dit stem ooreen met vraag 1 (Oorspronklikheid: verwagting opbou), wat neutraal gemerk is. In haar voorkeuorde is 'n Oomblik in die wind eerste, teenoor eersgenoemde teks wat derde is. Sy noem ook by vraag 15 dat sy Fiela se kind verder wil lees en gee vyf punte by vraag 1. Derhalwe plaas sy in Deel E Fiela se kind ook tweede. Ook Respondent 9 noem dat hy die teks nie wil verder lees nie (vraag 15) en plaas dit verder as sy derde keuse van die drie gelese hoofstukke.

Respondente 6 en 7 hou baie van dié teks. Albei het by die vrae die vier en vyf op die skaal gemerk. Respondent 6 noem dat sy graag die boek verder wil lees, wat ooreenstem met vraag 1 (Oorspronklikheid: verwagting opbou) se baie positiewe antwoord en dat dit ook makliker en vinniger as André P. Brink se boek sal lees. Sy vind die taal

(vraag 13) verder baie duidelik. Op haar voorkeurlys is dié teks ook tweede en 'n Oomblik in die wind derde. Respondent 8 se neutrale houding kan toegeskryf word aan te veel agtergrond en name, wat meebring dat hy neutraal voel oor vraag 2 (Intrige: sterk storielyn), vraag 6 (Spanning) en vraag 11 (Betrokkenheid: intrige). Hy het ook nie 'n houvas op die verhaal nie (vraag 7). Dit toon dat, ofskoon hierdie elemente positief ervaar is deur 'n ingeligte leser, hulle geen beheer oor die reële leser se resepsie het nie.

Respondent 10, wat 'n Oomblik in die wind onsamehangend vanweë die taal gevind het, het Die swerfjare van Poppie Nongena geniet omdat hy kon verstaan (dit korreleer met vraag 13) - al het hy nie al die woorde verstaan nie. Dieselfde geld ten opsigte van Fiela se kind. Hierdie respondent is 'n tipiese voorbeeld van 'n swakker student vir wie taal deurslaggewend is. Die afleiding is dan dat die oorweging van taalgebruik in 'n teks meer gewig behoort te dra by lesers met 'n swakker taalvaardigheid. Die teenoorgestelde word bewys deur 'n sterker leser, Respondent 2. Hy is naamlik aangegryp deur Fiela se kind en het deur sommige van die woordeskat "geworstel", maar was in staat om die verhaal te volg vanweë die interessantheidswaarde.

Respondent 11 het 'n neutrale houding omdat die onderwerp hom nie interesseer nie: daarom is in vraag 1 genoem dat sy nuuskierigheid nie geprikkel word om verder te lees nie. Hierteenoor hou Respondent 13 van die teks en meld dat dit die tipe mense is waarvan 'n leser meer wil weet. Derhalwe word die karakters beslis as eg-menslik (vraag 5) ervaar, is sy beslis geprikkel om tot die einde te lees (vraag 1) en het sy beslis 'n houvas op die struktuur (vraag 7). Uiteindelik word die teks tweede op haar voorkeurlys geplaas. Respondente 15 en 17 het ook 'n neutrale houding onderskeidelik omdat die teks te maklik is en daar min te aksie is om verdere belangstelling te stimuleer. In die laaste geval (Respondent 17) word dié negatiewe antwoorde met vrae 1 en 7 bevestig. 'n Dinamiese begin is vir Respondent 17 die belangrikste kenmerk van 'n eerste hoofstuk. Die feit dat hy Die swerfjare van Poppie Nongena derde plaas, bevestig sy mening. Vir Respondent 15 is Interessantheid en Betrokkenheid (van die leser) onderskeidelik die eerste en tweede belangrikste kenmerke van 'n eerste hoofstuk. Op albei die vrae (9 en

11) het die respondent 'n neutrale houding, wat sy neutrale houding by vraag 15 (Algemene indruk) bevestig. Vir Respondent 18 is die storielyn nie genoeg ontwikkel om haar te motiveer om verder te lees nie, alhoewel sy van die teks gehou het. Aanduiding: sterk storielyn is dan ook vir haar die belangrikste kenmerk van 'n eerste hoofstuk.

Dit is interessant dat die kwalitatiewe en kwantitatiewe gegewens mekaar ondersteun. Die inligting kan dus as baie geldig beskou word.

9.3.4 Fiela se kind

Uit die respondente se algemene gevoel blyk dat dié roman se eerste hoofstuk die meeste deur die meerderheid respondente geniet is. Vier uit elke vyf (84,2%) het van dié teks gehou waarvan die helfte, 42,1%, baie daarvan gehou het. Slegs twee respondente (10,5%) het 'n neutrale houding en een (5,3%) het nie van hierdie teks gehou nie. Redes waarom so baie van die teks gehou is, is die volgende: Dit is 'n baie oorspronklike storie, Ek het dit geniet, Die storie het (die verbeelding) aangegryp, Dit was spannend, Die taal is verstaanbaar, Dit is 'n goeie storie, Ek hou van die styl, Die taal laat "prentjies" in die geheue ontstaan oor wat gebeur (Respondent 6).

Respondente 3 en 6 noem albei dat hulle graag verder wil lees en dit korreleer met die vyf punte wat hulle aan vraag 1 (Oorspronklikheid: verwagting opbou) en vraag 11 (Betrokkenheid: intrige) toeken. Vir albei is die Betrokkenheid (van die leser) die vernaamste eienskap wat 'n eerste hoofstuk behoort te hê. Nog 'n rede waarom Respondent 8 van die teks hou, is die "menslike belangstellingsaspekte", en hy ervaar die karakters voorts as baie eg-menslik (vraag 5). Respondente 4 en 17 se neutrale gevoel spruit onderskeidelik uit die taal wat bietjie moeilik was (bevestig deur die drie punte aan vraag 13, Taal: verstaanbaar, toegeken) en 'n lang aanloop. Laasgenoemde word bevestig deur die neutrale houding van Respondent 17 by vraag 10 (Handelingstempo: voldoende) en met vraag 16 se "Vervelig". Hierdie respondent hou van 'n Dinamiese begin, teenoor Respondent 4 wat Betrokkenheid (van die leser) verkies. Hierdie respondent het positief oor vraag 11 (Betrokkenheid: intrige) by al drie die

hoofstukke gevoel, maar plaas Fiela se kind derde wat in ooreenstemming is met sy neutrale houding by vraag 1 (Oorspronklikheid: verwagting opbou). Respondent 7 hou nie van die tipe teks nie, wat onder andere bevestig word deur die twee punte wat aan vraag 6 (Spanning), vraag 11 (Betrokkenheid: intrige) en vraag 14 (Oorspronklikheid) toegeken word en die een punt aan vrae 7 en 9 (Struktuur: houvas en Interessantheid). Hy vind die teks vervelig en plaas dit derde in sy voorkeurorde.

Die rede waarom Respondent 14 van Fiela se kind hou, is omdat dit belooft om iets meer te wees as die gewone "Rasse" storie. Hy merk dan ook by vraag 16 "Oorspronklik" en ken vyf punte aan vraag 14 (Oorspronklikheid) toe. Vir hierdie respondent is Aanduiding: sterk storielyn die vernaamste kenmerk van 'n eerste hoofstuk. Aan vraag 2 (Struktuur: sterk storie) word vyf punte by sowel 'n Oomblik in die wind as Fiela se kind toegeken. Dié twee romans is onderskeidelik tweede en eerste op die voorkeurlys. Respondent 15 hou baie van 'n spannende boek en vind die teks baie spannend (vraag 6). Vir Respondent 18 was die taal aanvanklik moeilik, maar het dit oorkom soos die verhaal haar aangryp het, soos bevestig deur die oorspronklikheidsvrae, 1 en 14. Respondent 5 hou baie van die teks en gee dieselfde rede as by 'n Oomblik in die wind, naamlik dat hy van "bosstories" hou, en derhalwe wil hy dit baie graag verder lees. Hy plaas 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind insgelyks eerste en tweede op sy voorkeurlys, wat met sy ander antwoorde korreleer.

Respondent 9 het van Fiela se kind gehou (vraag 15) en plaas dit tweede op sy voorkeurlys, teenoor 'n Oomblik in die wind wat eerste is. Vir hom is Betrokkenheid (van die leser) en Aanduiding: sterk storielyn onderskeidelik die belangrikste en tweede belangrikste kenmerke van 'n eerste hoofstuk. Die swerfjare van Poppie Nongena het by vraag 2 (Intrige: sterk storielyn) en vraag 11 (Betrokkenheid: intrige) onderskeidelik drie en vier punte op die skaal gekry, wat laer is as die puntetoekenning van dié vrae by die ander twee romans. In ooreenstemming hiermee is hierdie roman derde geplaas. Vir Respondent 16, wat Interessantheid en Oorspronklikheid belangrike kenmerke van 'n eerste hoofstuk vind, is Fiela se kind die eerste keuse. Dit stem ooreen met die positiewe wyse waarop die

elemente van die nuwigheidsfaktor (vrae 1, 4, 6, 9, 12, 13 en 14) ervaar is.

Ook by Fiela se kind is 'n onderskrywing van die twee tipes gegewens, naamlik kwalitatief en kwantitatief.

9.3.5 Afleiding

Uit bogenoemde blyk dit dat die meeste respondente, 84,2%, positief voel oor Fiela se kind. 'n Oomblik in die wind het die tweede meeste respondente, 68,4%, wat dit positief ervaar, teenoor 52,6% wat Die swerfjare van Poppie Nongena geniet het. Die res voel neutraal oor laasgenoemde verhaal. Die tekste kan dus as genietbaar beskou word, alhoewel die reële leser nie al die tekselemente op dieselfde wyse as die ingeligte leser realiseer nie.

9.4 UNIPOLÊRE SKAALVRAAG

By vraag 16 moes die eienskap of eienskappe wat die respondente se beleving van die eerste hoofstukke die beste weergee, gemerk word. Aangesien meer as een eienskap gemerk kon word, is die totaal nie 100,0% nie. Die resultate van die vraag word in tabelle 9.4.A, B en C aangedui in 'n dalende persentasieorde.

'n Oomblik in die wind (Tabel 9.4.A) word deur meer as 'n driekwart van die respondente (78,9%) as realisties beskou, teenoor sowat een uit elke vyf (21,1%) wat dit oorspronklik gevind het. Waarskynlik dra die arglefinligting daartoe by dat dit by die respondente nie as oorspronklik, dit wil sê "uitgedink", aandoen nie. By Die swerfjare van Poppie Nongena (Tabel 9.4.B) vind meer as twee derdes van die respondente (68,4%) die teks realisties, teenoor meer as die helfte (52,6%) wat dit oorspronklik vind. Die feit dat in Afrikaans oor die lotgevalle van 'n swart vrou geskryf word en vanuit haar perspektief vertel word, kon 'n invloed gehad het op die feit dat heelwat respondente die teks oorspronklik gevind het. Interessant is dat die meeste respondente (68,4%) Fiela se kind (Tabel 9.4.C) oorspronklik vind en nog 'n groot groep (57,9%) dit realisties vind. Die anderse ruimte en karakters kon hiertoe bygedra het. Wanneer die realistiese

indruk wat die eerste hoofstukke gemaak het met die geloofwaardigheidselement (Tabel 9.2.A, B, C) van die impakfaktor vergelyk word, blyk daar 'n ooreenkoms te wees. Hier moet egter in gedagte gehou word dat die een op 'n unipolêre skaal beantwoord is, teenoor die ander een wat op 'n 5-puntskaal beantwoord is. 'n Oomblik in die wind is deur 84,2% van die respondente as geloofwaardig aangedui, teenoor die 78,9% wat dit realisties vind. By Die swerfjare van Popple Nongena vind 100,0% dit geloofwaardig, teenoor 68,4% wat dit realisties vind. Meer as vier vyfdes van die respondente (89,5%) vind Fiela se kind geloofwaardig, teenoor 52,6% wat dit realisties vind. Meer respondente, drie uit elke vyf, (63,2%) vind dit egter oorspronklik, wat korreleer met die hoë persentasies op vrae 1, 4 en 12 (Tabel 9.1.C).

Van die vier respondente (21,1%), Respondente 2, 10, 13 en 14, wat die interessantheidselement (Tabel 9.1.A) as neutraal aangegee het, merk twee (10,5%), Respondente 2 en 13, "Vervelig" en een (5,3%), Respondent 10, "Onsamehangend". Laasgenoemde respondent het gemeld dat hy die taal nie duidelik en verstaanbaar gevind het nie. Respondente 2 en 13 het onderskeidelik die taalelement (Tabel 9.1.A) neutraal en moeilik gevind. Respondent 14 het die eerste hoofstuk nie interessant gevind nie, maar wel oorspronklik. Respondente 2 en 10 voel ook neutraal oor vraag 14, naamlik of die verhaal anders as die gewone gaan wees. Daar is dus 'n positiewe korrelasie tussen die antwoorde. Dieselfde word aangetref by Respondent 5, wat Die swerfjare van Popple Nongena realisties en vervelig vind, terwyl die interessantheidselement as neutraal aangegee word. Respondent 17 gee Fiela se kind as vervelig aan, wat ooreenstem met die neutrale antwoord op die interessantheidselement en die twee op die 5-puntskaal vir vraag 14, met ander woorde die verhaal word nie anders as die gewone beskou nie.

Uit tabelle 9.4.A, B en C is dit duidelik dat al drie die eerste hoofstukke deur die meerderheid respondente as realisties en/of oorspronklik beskou is. Die tekste voldoen dus aan die kriteria vir GGP, wat dié twee eienskappe hoog aanslaan.

TABEL 9.4.A

RESPONDENTE SE INDRUKKE VAN DIE EERSTE HOOFSTUK VAN 'N OOMBLIK IN DIE
WIND

INDRUK	N	%
Realisties	15	78,9
Oorspronklik	4	21,1
Realisties en Oorspronklik	3	15,8
Vervelig	2	10,5
Onsamehangend	1	5,3

TABEL 9.4.B

RESPONDENTE SE INDRUKKE VAN DIE EERSTE HOOFSTUK VAN DIE SWERFJARE
VAN POPPIE NONGENA

INDRUK	N	%
Realisties	13	68,4
Oorspronklik	10	52,6
Realisties en Oorspronklik	4	21,1
Vervelig	1	5,3
Realisties en Vervelig	1	5,3

TABEL 9.4.C

RESPONDENTE SE INDRUKKE VAN DIE EERSTE HOOFSTUK VAN FIELA SE KIND

INDRUK	N	%
Oorspronklik	13	68,4
Realisties	11	57,9
Realisties en Oorspronklik	5	26,3
Vervelig	1	5,3

9.5 HOUDING TEENOR BEKENDSTELLING AAN GOEIE GEWILDE PROSA

Vraag 1 (Deel C, Bylae K) wou vasstel wat die houding van die respondente is teenoor 'n bekendstelling van wat op die GGP-mark in Afrikaans beskikbaar is. Ook hier het die meerderheid van die respondente, nege uit elke tien in totaal, 94,8%, positief gereageer. In die klasbespreking ná die lees van die hoofstukke en die invul van die vraelyste, het dit duidelik geblyk dat so 'n lys en inligting omtrent dié tipe tekste gewaardeer sou word omdat die vreemdetaallearers soms 'n behoefte het om in Afrikaans te lees en dan nie weet wat beskikbaar is nie. Verder voel hulle ook dat vir hul algemene kennis en in gesprekke so 'n inligtingslys bevorderlik is.

9.6 HOUDING TEENOR LEES

Vraag 2 (Deel E, Bylae K) het die houding van die respondente teenoor lees getoets. Al die respondente (100,0%) het te kenne gegee dat hulle 'n goeie verhaal tydens die kursus sou wou lees. Dit bevestig die bevinding in die kortverhaalresepsieonderzoek (sien tabelle 7.5.A en B) dat die meerderheid respondente meer verhale tydens 'n kursus wil lees. Vir 'n gevorderde groep is die taal baie minder belemmerend, derhalwe kan hulle 'n verhaal geniet en ontspan. Dit is myns insiens die vernaamste rede hoekom almal hier positief was.

9.7 GEÏDEALISEERDE EIENSKAPPE VAN 'N EERSTE HOOFSTUK

By vraag 3 (Deel E, Bylae K) moes die vier belangrikste eienskappe van 'n eerste hoofstuk volgens leserskeuse gerangskik word. Net soos by die geïdealiseerde eienskappe van 'n kortverhaal (kyk paragraaf 7.3.9) is die gegewens op twee maniere verwerk om die betroubaarheid te verhoog. Eerstens is probeer om die hoogste frekwensie van die respondente se eerste keuses te bepaal (Tabel 9.5.A). So word 'n hiërargiese volgorde verkry, met ander woorde daardie faktor wat die meeste as eerste keuse aangewys is, is eerste, die een met die tweede meeste eerste plekke tweede, ensovoorts. Tweedens is van 'n algoritme gebruik gemaak waar die eerste vier keuses van die verskillende eienskappe in ag geneem is. Aan die vier keuses is elk 'n waarde van 4, 3, 2 of 1 punt(e) toegeken. Die totale waarde van elke faktor is in berskening gebring (Tabel 9.5.B). Die

eienskappe waaruit die vier belangrikstes geïdentifiseer word, is: Betrokkenheid (van die leser), Interessantheid, Duidelike karakterbekendstelling, Aanduiding van 'n sterk storielyn, Spanning, Oorspronklikheid en 'n Dinamiese begin. In tabel 9.5 is slegs een faktor volledig verdeel ter illustrasie.

TABEL 9.5

FAKTORVERDELING

FAKTOR 1: BETROKKENHEID (VAN DIE LESER)

*A	HOOGSTE FREKWENSIE			
	Belangrikste		Onbelangrikste	
	----->			
Keuse	1	2	3	4
Getal	XXXXX	XXXX	XXXXXX	
Stemme				
*B	ALGORITME			
Keuse	Getal	Waarde		
1	5	x	4	= 20
2	4	x	3	= 12 = 44
3	6	x	2	= 12
4				

* A = Eerste Metode = Frekwensiemetode

* B = Tweede Metode = Algoritmemetode

Volgens die frekwensiemetode blyk Interessantheid die meeste eerste keuses te gekry het. Meer as 'n derde van die respondente (36,8%) het dié faktor eerste geplaas. Ook volgens die algoritmemetode is Interessantheid die belangrikste geag.

In tabelle 9.6 en 9.7 word die faktore in volgorde van die respondente se eerste keuse gegee en algoritmies volgens die eerste vier keuses.

TABEL 9.6

HOOGSTE FREKWENSIE VAN RESPONDENTE SE EERSTE KEUSE

VOLGORDE NA AANLEIDING VAN EERSTE KEUSE	FAKTOR	GETAL RESPONDENTE	N=19 %=100
1	Interessantheid	N %	7 36,8
2	Betrokkenheid (van die leser)	N %	5 26,3
3	Aanduiding: sterk storielyn	N %	4 21,1
4	'n Dinamiese begin	N %	2 10,5

Uit bogenoemde tabel blyk duidelik dat Interessantheid en Betrokkenheid (van die leser), onderskeidelik deur 36,8% en 26,3%, as die belangrikste en tweede belangrikste eienskappe in 'n eerste hoofstuk aangewys is. In die derde plek wil lesers reeds 'n Aanduiding van 'n sterk storielyn hê en vierdens 'n Dinamiese begin.

Volgens die algoritmemetode in tabel 9.7 blyk dit dat Interessantheid met 'n waarde van 49 as die belangrikste beskou is. Meer as drie uit elke vyf respondente (63,2%) het dié eienskap as eerste of tweede keuse gegee. Meer as 'n driekwart van die respondente (78,9%) het Betrokkenheid (van die leser) onder hulle eerste drie keuses geplaas, teenoor byna twee derdes (63,2%) wat Aanduiding: sterk storielyn onder die eerste drie belangrike eienskappe plaas. Met waardes van onderskeidelik 44 en 42 is dié twee faktore tweede en derde. In totaal het meer respondente Oorspronklikheid onder hul eerste vier keuses geplaas teenoor 'n Dinamiese begin - 42,1% teenoor 31,6% - derhalwe neem Oorspronklikheid die vierde plek in die volgorde na aanleiding van die eerste vier keuses in.

TABEL 9.7

ALGORITMIESE VOLGORDE TEN OPSIGTE VAN RESPONDENTE SE EERSTE VIER KEUSES

VOLGORDE NA AANLEIDING VAN KEUSES	FAKTOR	WAARDE
1	Interessantheid	49
2	Betrokkenheid (van die leser)	44
3	Aanduiding: sterk storielyn	42
4	Oorspronklikheid	18

Die twee metodes toon groot ooreenkoms ten opsigte van die keuses. Trouens, die eerste drie keuses, Interessantheid, Betrokkenheid (van die leser) en Aanduiding: sterk storielyn is presies dieselfde. Die vierde keuse toon 'n verskil: 'n Dinamiese begin by die frekwensiemetode, teenoor Oorspronklikheid by die algoritmemetode. Daar kan volstaan word deur te sê dat genoemde vyf eienskappe deurslaggewend is by 'n eerste hoofstuk om die leser se aandag te hou. Spanning en Duidelike karakterbekendstelling speel 'n geringe rol. In die bespreking van die hooftekte (paragrafe 9.3.2-9.3.4) is waar moontlik probeer aantoon hoe van hierdie eienskappe 'n rol gespeel het by die resepsie van die verskillende eerste hoofstukke. In hoofstuk 4 is hierdie eienskappe teoreties belangrik geag vir GGP-tekste. In praktyk blyk hulle ook belangrike norme te wees en dus kan hulle as standaardnorme aanvaar word.

Alhoewel daar 'n verskil is tussen die eienskappe wat vir 'n kortverhaal en 'n eerste hoofstuk geld (veral vanweë die feit dat 'n kortverhaal 'n afgeronde geheel is), blyk sekere eienskappe tog by albei belangrik te wees vir 'n gevorderde groep, te wete Interessantheid, 'n Sterk Storielyn en Oorspronklikheid.

Ander eienskappe wat die respondente genoem het wat hulle in 'n eerste hoofstuk aantrek, is die volgende: die geskiedenis se betrokkenheid, nuwe inligtingsinhoud om kennis uit te brei, die wyse van uitdrukking, verstaanbaarheid van die taal (indien dit nie Engels is nie), goeie,

nie noodwendig moeilike nie, taalgebruik, en in 'n vreemde taal (soos Afrikaans) nie te veel idiomatiese en dialektiese taal nie. Hierdie eienskappe is natuurlik gekoppel aan spesifieke lesersvoorkeure, maar kan in gedagte gehou word by die seleksie van tekste.

Ten opsigte van watter eienskappe 'n leser in 'n eerste hoofstuk verlang ten einde verder te lees, dit wil sê watter eienskap in 'n eerste hoofstuk 'n leser tot werking aanspoor, word Meijsing (1981) se bevinding bevestig: Gebeure en karakters moet interessant wees sodat die leser daarmee kan identifiseer binne 'n oorspronklike storielyn. Dit is die onderskeidende GGP-kenmerke.

9.8 VOORKEURORDE VAN TEKSTE

Vraag 4 (Deel E, Bylae K) se response ten opsigte van die voorkeur vir die drie gelese eerste hoofstukke word volledig uiteengesit in tabel 9.8 volgens die frekwensie- en die algoritmemetode. By albei is die volgorde dieselfde.

Hieruit blyk baie duidelik dat meer as 'n derde van die respondente (42,1%) 'n Oomblik in die wind eerste plaas. Hierteenoor plaas slegs een respondent (5,3%) Die swerfjare van Poppie Nongena eerste, terwyl nie minder nie as die helfte (52,6%) Fiela se kind eerste plaas. Dit dra by tot die hoë waarde van 46 by Fiela se kind.

Die swerfjare van Poppie Nongena en Fiela se kind word deur 36,8% tweede geplaas, teenoor 'n Oomblik in die wind, wat slegs deur 26,3% tweede geplaas word. Die relatief lae persentasie is die gevolg van die baie eerste keuses wat dié teks gekry het en meehelp om daaraan 'n waarde van 40 te gee.

Byna drie uit elke vyf respondente (57,9%) plaas Die swerfjare van Poppie Nongena derde. 'n Oomblik in die wind kry die tweede meeste derde plekke, naamlik deur 31,6% van die respondente, en slegs 10,5% van die respondente plaas Fiela se kind derde.

Die volgorde van gewildheid (Tabel 9.8) stem ooreen met die mate waarin die lesers hul algemene gevoel oor die gelese eerste hoofstukke

by paragraaf 9.3 aangetoon het. Daar is 'n duidelike korrelasie tussen hoe die tekste oor die algemeen geresepteer en beleef is en hoe hulle in volgorde geplaas is.

TABEL 9.8

RESPONDENTE SE VOORKEUR VOLGENS FREKWENSIE- EN ALGORITMEMETODE

TEKS	KEUSE	%	GETAL	WAARDE
'n Oomblik in die wind	1	42,1	8 x	3 = 24
	2	26,3	5 x	2 = 10 = 40
	3	31,6	6 x	1 = 6
Die swerfjare van Poppie Nongena	1	5,3	1 x	3 = 3
	2	36,8	7 x	2 = 14 = 28
	3	57,9	11 x	1 = 11
Fiela se kind	1	52,6	10 x	3 = 30
	2	36,8	7 x	2 = 14 = 46
	3	10,5	2 x	1 = 2

Net soos Meijsing (1981:141) se ondersoek toon, is in hierdie resepsieonderzoek gevind dat geslag nie 'n rol by resepsie speel nie. Tabel 9.9 toon die ses dames se keuses volgens die frekwensiemetode en die algoritmemetode.

TABEL 9.9

VOORKEUR VAN DIE DAMES VOLGENS ALBEI METODES

TEKS	KEUSE	%	GETAL	WAARDE
'n Oomblik in die wind	1	50,0	3 x	3 = 9
	2	16,7	1 x	2 = 2 = 13
	3	33,3	2 x	1 = 2
Die swerfjare van Poppie Nongena	1	-		
	2	33,3	2 x	2 = 4 = 8
	3	66,7	4 x	1 = 4
Fiela se kind	1	50,0	3 x	3 = 9
	2	50,0	3 x	2 = 6 = 15
	3	-		

Volgens die frekwensiemetode neem Fiela se kind en 'n Oomblik in die wind gesamentlik die eerste plek in en Die swerfjare van Poppie

Nongena is tweede. Wanneer die ander keuses egter in berekening gebring word by die algoritmemetode, is Fiela se kind eerste, 'n Oomblik in die wind tweede en Die swerfjare van Poppie Nongena derde.

Volgens die frekwensiemetode en die algoritmemetode (Tabel 9.10) by die mans is die voorkeuroorde dieselfe, naamlik:

Fiela se kind - eerste
'n Oomblik in die wind - tweede
Die swerfjare van Poppie Nongena - derde

TABEL 9.10

VOORKEUR VAN DIE MANS VOLGENS ALBEI METODES

TEKS	KEUSE	%	GETAL	WAARDE
'n Oomblik in die wind	1	38,5	5 x	3 = 15
	2	30,8	4 x	2 = 8 = 27
	3	30,8	4 x	1 = 4
Die swerfjare van Poppie Nongena	1	7,7	1 x	3 = 3
	2	38,5	5 x	2 = 10 = 20
	3	53,8	7 x	1 = 7
Fiela se kind	1	53,8	7 x	3 = 21
	2	30,8	4 x	2 = 8 = 31
	3	15,4	2 x	1 = 2

Die voorkeuroorde van albei geslagte blyk dieselfde te wees.

9.9 SAMEVATTING

Uit die resepsieonderzoek na die eerste hoofstukke kan die volgende algemene afleidings gemaak word:

- Die resepsieonderzoek lewer insiggewende gegewens oor hoe 'n tekseksterne leser 'n eerste hoofstuk resepteer en wat hy van 'n teks verlang om dit verder te wil lees.
- Die resepsieonderzoek bewys dat die teks nie beheer oor die

reële leser se resepsie het nie.

- Die wyse waarop 'n teks in die resepsieonderzoek geresepteer is, wys vanselfsprekend na die wil om verder te lees. Die resepsieonderzoek het bevestig dat reële lesers graag verder wil lees as 'n eerste hoofstuk interessant is, daar aanduiding van 'n sterk storielyn is, hulle betrokke voel en dit oorspronklik is.
- Die resepsieonderzoek gee insig in die konkrete leessituasie binne 'n onderrigopset.
- Die resepsieonderzoek blyk 'n nuttige manier te wees om die subgenre, goeie gewilde prosa, te evalueer volgens werklike resepsie.

Uit die resepsieonderzoek kan die volgende spesifieke afleidings ten opsigte van die drie gelese eerste hoofstukke gemaak word in die lig van doelwitte by paragraaf 8.7.2

- Oor die algemeen is al drie die hoofkategorieë, te wete nuwigheid, impak en vorm, positief beleef, wat dekodering op die volgende wyses bevorder het: In sy geheel kan oor die nuwigheidsfaktor gesê word dat sowat twee uit elke drie respondente 'n Oomblik in die wind positief ervaar het, met die uitsondering van die taalelement. By Die swerfjare van Poppie Nongena vind maar sowat een derde die teks nuut, met die uitsondering van die taalelement. Dit beteken nie dat dié roman negatief ervaar is nie; die meeste respondente voel op grond van die lees van slegs die eerste hoofstuk neutraal. 'n Mens sou dus kon sê dat dit as gevolg van dié eerste hoofstuk moeilik is om 'n mening oor dié roman te vorm. Sowat vier uit elke vyf respondente ervaar die nuwigheidsfaktor in Fiela se kind positief, uitgesonder die andersheid (vraag 14) van die verhaal.

Oor die impakfaktor in sy geheel kan gesê word dat al drie die eerste hoofstukke deur die meerderheid van die respondente as geloofwaardig beskou is en dat die karakters as menslik ervaar

is. Ten opsigte van die handelingstempo en betrokkenheid word Fiela se kind as baie positief ervaar. Hierdie twee elemente word in 'n Oomblik in die wind en in Die swerfjare van Poppie Nongena deur net ongeveer die helfte van die respondente as positief ervaar. Die meerderheid is neutraal.

Wat die vormfaktor betref, blyk die intrige-element deur die meeste respondente in 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind as positief beleef te word, terwyl dit glad nie die geval by Die swerfjare van Poppie Nongena is nie. Ook ten opsigte van die tema- en struktuurelemente word Fiela se kind positief ervaar. Ongeveer die helfte van die respondente vind die tema in 'n Oomblik in die wind en Die swerfjare van Poppie Nongena herkenbaar, terwyl die houvas van die struktuur in dié twee tekste relatief laag is, veral by 'n Oomblik in die wind.

- Al drie die eerste hoofstukke het die meeste respondente gestimuleer om verder te lees: 'n Oomblik in die wind en Fiela se kind deur 84,2% van die respondente en Die swerfjare van Poppie Nongena deur 52,6%. Hiermee is die belangrikste doelwit van die resepsieonderzoek bereik.

- Die feit dat hulle verder wil lees, tesame met die positiewe ervaring van onder andere oorspronklikheid, interessantheid, spanning, verstaanbare taal, betrokkenheid, geloofwaardigheid, menslike karakters, sterk storielyn en hegte struktuur wat 'n houvas op die stof gee, bevestig dat hierdie tekste wel GGP-tekste is. Hierdie normatiewe ondersoek het daartoe gelei dat dié norme vir goeie gewilde prosa volgens hierdie tekste gestandaardiseer kon word.

- Al drie tekste word as geskik beskou om deur nie-Afrikaanssprekendes gelees te word.

- Die eienskappe Interessantheid, Betrokkenheid (van die leser), Aanduiding: sterk storielyn, Oorspronklikheid en 'n Dinamiese begin blyk uit die lesersoogpunt belangrik te wees

en behoort by seleksie in ag geneem te word.

- Die lees van literêre tekste behoort as belangrik beskou te word by 'n gevorderde kursus vir nie-Afrikaanssprekendes en behoort geïmplementeer te word.
- Die verskaffing van 'n GGP-lys is sinvol by die onderhawige teikengroep en kursus.
- Wanneer onderrig in letterkunde-lees in Afrikaans aan nie-Afrikaanssprekendes geskied, behoort 'n horisontale benadering gevolg te word, dit wil sê die lesers behoort 'n deel te hê aan die keuse van tekste. Die horisontale benadering gaan in Segers (1984:264 e.v.) se woorde om "het standpunt dat fictie een communicatief verskynsel bij uitstek is, dat als zodanig onderwezen moet worden". Deur lesers hul spontane reaksie te laat gee, word sinvolle bespreking uitgelok, wat tot beter konkretisering lei.

Die empiriese resepsieonderzoek toon dat nie-Afrikaanssprekendes Afrikaanse prosatekste, wat gekies is op algemeen aanvaarde kriteria vir die resepsie-estetika, goeie gewilde prosa in die RSA en die psigolinguïstiek, wel met genot lees en kan begryp. Die voorafgaande bevindinge is slegs op die onderhawige steekproefpopulasie van toepassing.

HOOFSTUK 10

SLOTOPMERKINGS

In hierdie ondersoek is gepoog om die lesersrol in 'n leessituasie, waar goeie gewilde Afrikaanse prosa deur nie-Afrikaanssprekendes gelees word, aan te toon. Alhoewel die teksinterne leser steeds die model is, is die tekseksterne leser bepalend vir die reële resepsie van 'n teks én vir die bruikbaarheid daarvan in spesifieke onderrig-situasies. Hierdie ondersoek was die gevolg van 'n behoefte wat in die praktyk ontstaan en geïdentifiseer is. Dit gaan naamlik om 'n groep volwasse nie-Afrikaanssprekendes wat Afrikaans ná werk aan die universiteit (wil) leer. Hierdie onderrig behoort op die aangenaamste en doeltreffendste wyse te geskied. Daar is tot die slotsom gekom dat die lees van prosatekste 'n deel van die onderrig behoort uit te maak. Vier vrae het toe ontstaan:

Dra lees en die lesersrol by tot taalaanleer?

Watter rol speel die geïntendeerde en veral die reële leser in die verhouding teks-leser binne hierdie onderrigsituasie?

Wat lees 'n reële leser uit hierdie teikengroep graag?

Hoe behoort die lees van prosatekste in 'n taalaanleersituasie geïmplementeer te word?

Om tot 'n sintese te kom oor die werklike rol van die leser in die leesproses, literêr en psigolinguisties, is die volgende algemene samehange aangetoon:

- Binne die resepsie-estetika het die aktiewe deelname van die leser binne die literêre kommunikasieproses op die voorgrond getree. Dit blyk dat tydgenootlike resepsieondersoeke op die resepsie deur die reële leser en sy aktiewe deelname fokus. Die afgehandelde tydgenootlike resepsieondersoeke verskaf waardevolle inligting, wat toegepas kan word op 'n eie tekseksterne resepsieondersoek.

- Uit die siening van psigolinguïste blyk 'n duidelike klemverskuiwing te gekom het ten gunste van die reseptiewe benadering. Die rol van lees, en derhalwe die leser by die vreemdetaalaanleer, is vroeër onderskat. Hier is aangetoon dat die leser 'n verantwoordelikheid het om die prosateks te verstaan as hy lees. Verhaallees is vanaf die vroegste tye gebruik om kinders se taalvermoë uit te brei, en hierdie metode kan met vrug by volwassenes wat 'n vreemde taal aanleer, toegepas word.
- Volgens die vyf algemene kenmerke van goeie gewilde prosa is die inhoud goed en herkenbaar, die stof bekend (dit wil sê aan te sluit by die leser se voorkennis), die stof vanweë die lesersrol toeganklik, daar op 'n beperkte wyse aansluiting by literêre konvensies sodat dit resepsie nie bemoeilik nie en het dit 'n impak op die leser. Strukturele en nie-strukturele eienskappe speel 'n rol wanneer goeie gewilde prosa getipeer word. Uit die 120 gelese tekste sedert 1975 is 37 uit 80 romans en 26 uit 40 kortverhaalbundels as goeie gewilde prosa getipeer. Vanweë die toeganklikheid en die voorkeur van lesers vir dié tekste word hulle as teoreties geskik beskou om met nie-Afrikaanssprekendes te lees.

Bogenoemde drie raamwerke, die psigolinguïstiek, die resepsie-estetika en die GGP-model, ondersteun mekaar en is in wisselwerking met mekaar in die opsig dat die reële leser as betekenisconstituerende element 'n belangrike plek by die leeshandeling (in hierdie geval van prosatekste) inneem en 'n kriterium is waarmee rekening gehou behoort te word by die seleksie van tekste.

- Die toepassing van Eco se model op "Vensters vir die son", en die eerste hoofstukke van 'n Oomblik in die wind, Die swerfjare van Poppie Nongena en Fiela se kind as GGP-getipeerde tekste toon hoe tekstoetrede teoreties plaasvind. Die toeganklikheid van dié tekste toon duidelik dat daar nie van die geïntendeerde leser verwag word om "literêr" geskool te wees nie. Die aktiewe lesersbetrokkenheid by die realisering van die teks deur strukturele en nie-strukturele

tekstvlakke veronderstel dieselfde literêre en sosio-kulturele kodes van die artefak en die leser. Hieruit vloei die noodsaaklikheid van 'n resepsieonderzoek voort om die teoretiese norme vanuit 'n reële leersoogpunt aan die hand van genoegsame tekste te evalueer en te bevestig.

- Die doelwitte met die resepsieonderseke, die werkwyse wat gevolg is by die opstel van die vraelys en die eksperimentele prosedure toon duidelik dat die algemene uitgangspunte van die resepsie-estetika, begripsbenadering tot taalaanleer en wyd aanvaarde kriteria vir goeie gewilde prosa 'n besondere klimaat skep vir die uittoets van enkele tekste in 'n resepsieonderzoek op die onderhawige teikengroep. Aspekte en kriteria uit al drie is suksesvol aangelê by die resepsie- onderseke ter vasstelling van lesers se resepsies en hul verwagtinge ten opsigte van die lees van prosatekste as 'n taalverwerwingstrategie.
- Die resepsieonderseke oor die kortverhaal en die drie eerste hoofstukke lewer insiggewende gegewens oor hoe 'n leser 'n teks resepteer en wat hy van 'n teks verwag. Die reaksie van die respondente is vanuit 'n teksevalueringsoogpunt vertolk. Hierdie gegewens verskaf belangrike insigte oor die bruikbaarheid van die tekste by nie-Afrikaanssprekendes. Die teoretiese norme waarvolgens die vier tekste gekies is, blyk voorlopig gestandaardiseer te kan word. Die driefaktormetode, te wete nuwigheid, impak en vorm, blyk die belangrikste elemente by resepsie op te vang en kan beskou word as 'n waardevolle manier van teksevaluering by resepsieonderseke.

Uit die totale ondersoek na die resepsie-estetika, die reseptiewe benadering tot taalaanleer, goeie gewilde prosa en empiriese resepsieonderseke, is dit duidelik dat die rol van die leser voorheen onderskat en selfs verwaarloos is. Die reële leser behoort beslis in berekening gebring te word as tipologiese kriterium by die seleksie van goeie gewilde prosatekste vir nie-Afrikaanssprekendes. Binne die raamwerk van Boonstra se kritiese model, is die reële leser 'n belangrike maatstaf. Die meet van die tekste in hierdie ondersoek

het dan ook geskied aan die hand van die reële leser as norm. So toon dié leser 'n voorkeur vir die sogenaamde goeie gewilde Afrikaanse prosa, veral omdat die afstand tussen fiksie en werklikheid klein is. Die lesersrol word binne dié betrokke onderrigssituasie, Afrikaans aan nie-Afrikaanssprekendes, deur die reële leser, in hierdie geval 'n nie-literêr kritiese leser, beheer. Die reële moedertaalleser se voorkeur rig die skrywer in 'n mate. Tussen die implisiete of geïntendeerde leser en die teks is dus 'n volmaakte relasie. Die geskiktheid van 'n teks vir onderrig aan 'n besondere groep lesers, soos nie-Afrikaanssprekendes, word egter deur hulle resepsie daarvan bepaal en dit is onwaarskynlik dat hulle 'n teks sal resepteer soos die implisiete leser.

Wanneer in 'n onderrigssituasie - en boonop in 'n multikulturele samelewing - met nie-gesofistikeerde lesers, dit wil sê lesers wat nie literêr kan of wil lees nie, gewerk word, behoort die reële leser as betekenisgewende deelnemer binne die leeshandeling die klem te kry. Dit het die volgende implikasies:

- Aktuele en geëmansipeerde prosatekste behoort met die oog op die onderrig van Afrikaans gelees te word. Geen sogenaamde sensitiewe tekste sou uitgesluit hoef te word nie. In die aanbieding moet 'n balans tussen behouding en ontgrensing gehandhaaf word.
- Deur tekste te lees waarvoor die lesers voorkeur het, voel die lesers as kursusgangers dat die kursus aan hulle verwagtinge voldoen.
- 'n Mens kan aanvaar dat 'n leser se betrokkenheid by die teks en vrymoedigheid in die taal en kursus toeneem as hy spontaan en onbevang kan reageer op 'n taalaanbod.
- Kennis van hierdie resepsies is nie alleen baie stimulerend nie, maar gee ook aanleiding tot beter konkretisering. Op dié manier is daar 'n vrye kommunikasiesituasie, wat net bevorderlik kan wees vir kommunikasie tussen verskillende kultuurgroepe.

Ten opsigte van die waarde van die drie teoretiese lyne en die resepsieonderzoek in hierdie ondersoek kan die volgende opgemerk word:

- Uit die resepsie-estetika blyk dit duidelik dat die literêre en sosio-kulturele verwagtingshorison van die teks en die leser belangrike faktore is by teksrealisering. Tussen die teks en die implisiete leser is daar 'n volmaakte relasie. Dit is in skrilte kontras met die relasie tussen die teks en die reële leser, waar laasgenoemde se resepsie nie deur die teks beheer kan word nie. Verder lyk Eco se model van hoe tekstoetrede verloop, baie bruikbaar te wees by 'n ondersoek van hierdie aard. In 'n onderrigsituasie aan nie-moedertaallesers kan dié insigte aanbieders help om toetrede te vergemaklik.
- Uit die ondersoek blyk dat die sinvolle benutting van die leesvaardigheid as vertrekpunt by vreemdetaalonderrig 'n belangrike beginsel te wees. Lees, en bowenal die lees van geskikte prosatekste, met as doel begrip en ontspanning, lewer 'n groot bydrae tot taalverwerwing en behoort deel uit te maak van enige kursus aan nie-moedertaalsprekers op intermediêre en gevorderde vlak. By die keuse van tekste vir hierdie groep is die leser se voorkeur vir sekere tekste, sy taalvermoë en die taak wat hom tydens die lees opgelê word die belangrikste kriteria.
- Binne 'n taalaanleersituasie word goeie gewilde prosa as stimulerend en aanbevelenswaardig beskou vanweë drie onderskeidende kenmerke, te wete 'n duidelike handelingsverloop, goeie karakterisering en presiese taal en styl, soos bewys is in die resepsieonderzoek. Op grond hiervan word die aanbevole lys as geskik beskou vir lees deur nie-Afrikaanssprekendes. Die individuele taalvermoë van elke leser - hoofsaaklik op intermediêre vlak - sal vir homself deurslaggewend wees of hy die teks selfstandig kan baasraak. In 'n klassituasie is al die tekste met behulp van 'n moedertaaldosent geskik vir gebruik vanweë die kriteria wat aangewend is.

- Die tydgenootlike empiriese resepsieonderzoek verskaf 'n werkbare model om die reële leser se rol en resepsie by teksevaluering te sistematiseer, en insig in die lesersrol en leeshandelinge te gee. Dit was die fokuspunt van die hele onderzoek en is van betekenis by die verdere seleksie van goeie gewilde prosatekste vir nie-Afrikaanssprekendes. Die leser se taalvermoë, die stof se interessantheid, 'n sterk storielyn, die mate van leserbetrokkenheid (die identifisering met gebeure en karakters) en leserdeelname aan die teks is bepalend vir positiewe resepsie. Ten opsigte van letterkundeonderrig, wat in hierdie geval die blote lees van Afrikaanse tekste deur vreemdetaalsprekers behels, is dit waardevol dat aangetoon kon word wat lesers van 'n teks verwag - vir die dosent én die vorming van lesers se eie literêre waardeoordeel. Vanweë die klein steekproef behoort nog resepsieondersoeke gedoen te word om veralgemening van die resultate moontlik te maak. Hieruit is onteenseglik bewys dat i) die resepsieonderzoek, wat binne 'n sekere normatiewe raamwerk plaasgevind het, 'n nuttige model verskaf waarteen subgenres (in die geval goeie gewilde prosa) gemeet en geëvalueer kan word met die oog op die onderrig daarvan aan spesifieke groepe en ii) die reële leser 'n deurslaggewende kriterium is by die evaluering en seleksie van Afrikaanse prosatekste vir nie-Afrikaanssprekendes.

Uit die empiriese resepsieonderzoek vloei die volgende belangrike implikasies vir die onderrig van Afrikaans as vreemde en selfs tweede taal:

- "Ongestruktureerde resepsie", dit wil sê waar die leser sy spontane reaksie op 'n gelese prosateks neerskryf of mondelings uiter, is 'n goeie manier om die leser betrokke te kry. Op hierdie wyse voel hy sy mening is van belang en neem hy aktief aan die leesklas deel, in teenstelling met wanneer hy bloot aan 'n voorskriftelike tekstaanbod van die dosent onderwerp of blootgestel word. 'n Vrye bespreking van die inhoud en taal na aanleiding van resepsie behoort by vreemdetaalonderrig 'n prioriteit te wees. Waar leerders dalk nie in staat sou wees om in die vreemde taal kommentaar te lewer nie, behoort hulle

dit in Engels te doen, waarna die dosent dit stadig in Afrikaans kan herhaal met die oog op die taalblootstelling. Die belangrikste is dat die leerder wesenlik met die teks omgaan, daaroor dink en betrokke bly.

- Die twee belangrikste kriteria by die seleksie van 'n teks is die interessantheidswaarde en die moeilikheidsgraad van die taal. Onder interessantheid is inbegrepe of 'n leser uit konseptueel-kulturele oogpunt aansluiting by 'n teks vind en op dié manier betrokke voel. Tekste met oop plekke en eindes is vir hierdie kursus belangrik omdat dit bespreking uitlok. Wanneer hieraan voldoen word, blyk die lees van 'n prosateks uiters stimulerend gevind te word, en maksimale geleentheid vir taalverwerwing daar te stel.
- Enige vreemde leksikale items behoort binne konteks aangebied te word sodat die leerders die betekenis deur sinvolle raaiskote kan aflei. Dit is bevorderlik vir taalaanleer én vir betrokkenheid by 'n teks.
- Die lees van oorspronklike prosatekste kan eers vanaf intermediêre vlak af ingevoer word en dan is meer verduideliking nodig as op die gevorderde vlak. Om nut uit die lees van prosatekste te kry, behoort nie net een teks tydens 'n kursus gelees te word nie.
- Tydens die aanbieding van die prosateks behoort niks belemmerend op die leerders in te werk nie. Hiermee word bedoel dat in verduidelikings, ensovoorts, van woorde met 'n hoë gebruiksfrekwensie in Afrikaans gebruik gemaak behoort te word.

Die lees van goeie gewilde Afrikaanse prosatekste word aanbeveel in kursusse van hierdie aard en wel om die volgende redes:

- Dit is stimulerend as dit didakties-metodologies korrek gehanteer word.

- Dit bied maksimale taalblootstelling.
- Die leser se visie op die vreemde taal, sy sprekers en hul land verbreed.
- Die lees van 'n prosateks kan as uitgangspunt vir 'n hele lesing/aanbieding of ander aktiwiteite dien.
- Dit verhoog 'n kursus se geloofwaardigheid.
- Deur vreemdetaallesers bloot te stel aan enkele eerste hoofstukke kan hulle gestimuleer word om die volledige teks selfstandig te gaan lees (soos blyk uit terugvoering wat later van respondente ontvang is).
- Die eksklusiwiteit wat aan die onderhawige kursus geheg word, kan uitgebou word deur 'n bekendstelling en oop aanbieding van prosatekste.

Die waarde van die ondersoek lê daarin dat dit die ondersoeker in staat gestel het om empiriese gegewens oor die objek in te samel en te vergelyk, en 'n oorsig oor die objek in sy geheel te vorm en te formuleer. Die ondersoek lewer 'n bydrae omdat dit die reële leser se prominensie binne 'n spesifieke konteks beskryf en só uit die oogpunt van die literatuurwetenskap en die psigolinguistiek 'n werkbare model vir die hantering van goeie gewilde prosa in Afrikaans verskaf. Wat hierdie ondersoek probeer bereik, is om kursusaanbieders van teoretiese kriteria en praktiese toepassingsmoontlikhede te voorsien wat in ag geneem behoort te word by die seleksie en onderrig van Afrikaanse prosatekste.

Vensters vir die son

Ek het onlangs weer vir Elet Swart gesien, en dit het my 'n vreugde verskaf wat ek nie maklik kan beskryf nie.

'n Mens laat glip party geliefde mense uit jou gedagte en dit bly 'n lewenslange aanklag teen jouself. In die middel van jou daaglikse bedrywighede kom staan daardie mens meteens helder voor jou gees en eis jou aandag op. 'n Swakte van herinnering kom oor jou. Jy sit die naaldwerk of die kospot neer en sê vir jouself: Wat makeer my dat ek die ure van my dag deurbring met allerlei onbenullighede, en ek versadig nie die behoefte van my hart om dáárdie mens weer te sien nie?

So het ek dikwels oor Elet Swart gedink.

Sy was een van die beloftelose kinders van die kleindorp waar ek grootgeword het. Haar pa was 'n spoorwegman, 'n slegte een, 'n man wat vir mislukking aangemerkt was. Ook Elet en haar baie broers en susters was daarvoor aangemerkt: *daar sou niks van hulle word nie.*

Ek, daarenteen, was die enigste, slim dogter van 'n slim gesin: van my *son daar iets word.*

Hierdie was die uitsprake van antie Nan, die wit vrou wat elke dag ingekom het om my ma in ons huis te help. My moeder kon nie met bruin bediendes klaarkom nie; haar aansprake was te veel. Antie Nan se aansprake was weer vir ons kinders te veel. Dit het 'n ewige stryd in die huis afgegee, wat hoofsaaklik opgevlam het tussen my en die dik, blonde vrou. Jare lank het dit om Elet gegaan.

Die eerste dag op skool het ons langs mekaar beland. Ons vanne was dieselfde. Sy was kraakskoon aangetrek in verslete skoolklere, en al was sy skoon, het ek haar as 'n ellende-kind herken.

Ellende-kinders het bewende hande en skerp gesigte met mat kringe onder die oë. Hulle dut in teen die helfte van die oggend, reg daar op die bank langs jou, en jy moet hulle met die elmboog wakker druk voordat Juffrou gewaar. Hulle sit altyd speelye in die son, want hulle is koud.

Ek het Elet die heel eerste dag saam met ons huis toe gesleep. Antie Nan se sakte, groot mond het ferm gesluit toe sy haar sien. Elet het

saam met ons geëet in die kombuis; aan die oorkant van die tafel het antie Nan in 'n walm van lyfpoeier gesit, en haar afkeer het verstik-kend oor ons ete gehang.

Toe ek die middag alleen by antie Nan beland, het ek my in die volle storm vasgeloop.

"Jy bly weg van darie Swartse! Jy bring haar nie weer hiernatoe om te kom eet nie – hoor jy my? En jy gaan nie soontoe nie. 'n Dag is 'n dag, dan kom jy hier met luise aan."

"Sy't my gevra..."

"En jy gaan *nie* by hulle eet nie! Sê ek!"

Ek het gesnork en my koffie gedrink. Ek was 'n parmantige kind.

Later het ek my ma gevra: "Wat is verkeerd met die Swartse?"

"Daar is niks met hulle verkeerd nie," het sy rustig gesê. "Hulle is net nie ons soort nie. Maak soos antie Nan sê."

Maar ek het nie so gemaak nie. Ek het Elet Swart se beskerming geword. Reeds die tweede dag het ek om meer skoolkos gevra en die ekstra vrag toebroodjies met Elet gedeel. Antie Nan het vermoed, en haar varkogies, diep in hul riwwe vet, het my dopgehou. Maar sy kon my nie betrap nie.

Vandat ek vir haar begin sorg het, het dit beter gegaan met Elet. Soggens voor skool reeds het ons gou 'n toebroodjie geëet. Sy kon op haar skoolwerk konsentreer. Sy het nog aan die slaap geraak, maar sy was nie meer so koud nie. En elke middag het ek by my kamer uitgeglip en haar in Aghoes se huisie reg aan die onderpunt van ons groot erf ontmoet om saam huiswerk te doen.

Die vervalle huisie was van altyd af ons kinders se speelplek. Antie Nan het natuurlik dadelik geweet wat aangaan. Maar sy het nie geweet wat om daaraan te doen nie, want dit was net-net buite haar bereik as huishoudster – my moeder sou dit nie verdra dat sy ons in ons speelplek boelie nie.

Elet mag nie op ons werf gesien gewees het nie. Elke middag het sy by hulle huis uitgeglip, daar bo teen die hoogte waar die trein sy draai gooi. Oor die swart koleveld het sy gekom, heuvel af, en dan in die bloekombos verdwyn, om aan die onderpunt van ons erf, reg langs Aghoes se huisie, uit die bos te kom en vinnig oor die afgereënde buitemuurtjie binnetoe te wip.

Sy was lank, rats en skraal, 'n springhaas van 'n meisiekind. En meestal het sy wild saamgespeel in die speletjies wat ek en my broers bedink het.

Maar sommige dae het sy ineengetrek gesit, en selfs die son kon haar nie ontdooi nie.

Ek het gou genoeg uitgevind wat verkeerd was met Elet Swart. Sy het opgedaag by die skool met 'n uitgesakte trui wat sy soms selfs op die warmste dag gedra het. Eendag toe sy haar arm ophig, het ek die merke op haar lyf gesien.

Dit was natuurlik Maandae se dinge.

Ek het haar gevra wat makeer. Sy het haar skouers saamgetrek en met haar werk voortgegaan sonder om my te antwoord.

Die volgende Maandag het ek gesien hoe trek sy haar gesig toe sy van die een boud na die ander versit.

"Jou pa slaan jou, nè?" het ek gesê.

Sy het dit nie ontken nie; ek dink dit was 'n soort verligting toe sy dit kon deel met iemand.

Ek het Elet Swart se roeterige pa begin haat. As ek toevallig op die stasie moes kom en ek sien hom eenkant in sy vuil oorpak by die oorlaaipelek, rank en donker teen die lug, hoog bo op die trokke, het ek hom gehaat. Hy het 'n manier van jil gehad met die boere wat daar kom koring aflaa; sy stem was die hele stasie vol, 'n stem soos 'n saaglem wat aan die gang was. Ander dae was hy stil en het hy by jou verbygestap sonder om jou te sien.

Vrek, het ek dan gesê. Vrek, jou vark. As hy naby my was, het ek dit sag gesê, maar die woord het harder en harder geword hoe verder hy wegstap.

Ons dorp was klein. My pa was die polisiehoof. Sy kantoor was 'n groot ruim vertrek wat na roulynolie geruik het. Eenkant in die hoek was die gewererak waar die gewere gerus het waarmee hy en die twee ander polisiemanne soms in die jaart agter die polisiekantore gedril het.

My pa was 'n stil man met 'n omvattende sin vir wat reg is. Vir hom was dit vanselfsprekend dat die gereg sou seëvier, of dit nou met 'n geweer, 'n boei, 'n spantou, 'n tronk of die galg was. Gereg was gereg: iets uit die Bybel.

Ek het karringmelk en vars rosyntjiebrood af polisiestasie toe geneem as daar die dag vars rosyntjiebrood by ons was; my ma had altyd 'n sagte plek vir die arme hawelose jong polisiemanne.

Die dag het ek aan my pa se kantoardeur geklop en gehoor hoe sy sagte stem my binneroep. Hy was verbaas om my daar te sien.

Ek: wou hom spreek oor iets, het ek gesê en die karringmelk neergesit.

Hy het die legger voor hom toegemaak, dit met die pienk lint vasgebind en my gesê om in die groot stoel voor sy lessenaar te gaan sit.

"Ek wil hê Pa moet 'n saak maak teen meneer Swart, Elet se pa," sê ek. "Hy drink verskriklik." Ek bly stil en soek my woorde.

"Ek weet hy drink," sê my pa.

"As hy gedrink is, slaan hy die kinders. Verskriklik."

"Ek weet," sê my pa. En na 'n rukkie: "Slaan hy die meisiekinders ook?"

"Ja," sê ek.

My pa speel met die lintjies van die legger. "Het sy vir jou gesê of het jy vir haar gesê?"

Ek kon eers nie verstaan wat my pa bedoel nie. Ek het ook nie geweet wat om te antwoord nie. Waarop sinspeel my pa?

"Kyk," sê hy na 'n lang stilte, "as Thys Swart sy kinders slaan, is dit sy sake. Hy slaan sy vrou ook. Ek het niks te doen met wat 'n man in sy eie huis doen nie, en jy ook nie. Verstaan jy dit?"

"Maar Pa . . ."

My pa het sy stem verhef. "My kind, as Elet se ma 'n klag teen haar man wil lê, dan kan sy dit doen. Sy weet sy kan. En as sy dit nie doen nie, dan is dit haar sake. Jy los hulle uit, hoor. Ek verstaan hoe jy voel. Maar daar is niks meer oor die saak te sê nie."

Ek is huis toe en het ook my pa 'n tyd lank vermy.

Dit was in daardie tyd dat Elet Vrydagaande by my kom inkruip het. Eers het sy gevra of sy in Aghoes se huisie kan kom slaap. Maar dit was die nag koud, en ek het uitgekruip en haar gaan haal. Sy het agter my gelê en lank gebeef en aan die slaap geraak.

Haar pa slaan net as hy dronk is. En dis Vrydagaande. Toe ons tuinier die oggend sing-sing voor ons kamer verbykom, het ek wakker geword, soos altyd, en Elet geskud. Sy het uitgeglip en met haar jas onder haar arms, kaalvoet en dun soos altyd, deur die bloekompos heuwel op geglip, bo waar ek haar kon sien, en oor die spoorlyn gegaan, waar ek haar nie meer kon sien nie.

As haar pa haar ma die vorige aand beetgehad het, het Elet die kinders in die oggend versorg. Sy was dan al een in die huisie wat uitgeslaap was.

Ek het geleer om die dinge nie met Elet te wil bespreek nie. Sy kon nie praat nie, sy was nie 'n mens vir praat nie. Maar sy het 'n manier gehad om een sinnetjie te sê, asof sy wou hê dat jy moet weet dat dit baie dinge beteken, en dan kyk sy jou reg in jou oë en lag 'n skewe glimlaggie wat haar lang gesiggie verhelder.

Elet het die ruik van drank gehaat, die kleur daarvan, selfs die leë bottels. As ons agter die hotel verbygestap het, het sy gaan staan en klippe gegooi in die hoop bottels agter die vuilgoedhoop. Ons het dikwels klippe daarin gegooi, en dan het ek gesê: vrek, vrek, vrek. Maar sy het nie geweet ek sê dit vir haar pa nie.

Elet se ma was 'n plankdun vrou in silwerskoon geblomde rokke, 'n sterk, magtelose vrou, wat waaksaam opgekyk het wanneer jy by die deur aanklop, altyd bedag op iemand anders se bewegings, altyd doodstil, met skouerknoppe wat effens vorentoe buig en groot, half-oop hande wat stil lê waar hulle lê. Sy het nege kinders gehad; ek het geen een van hulle geken nie, behalwe Elet.

Ons het noukeurige planne vir die toekoms gehad. Ek sou 'n skryfster word; Elet verpleegster. Ons sou mekaar weer kry. Ons sou trou, en ons sou elkeen vier kinders hê. Ek was baie spesifiek oor my huis, veral hoeveel kamers dit sou hê, en hoeveel sonvensters. Maar Elet kon net aan een ding dink: haar huis moes nooit naby 'n spoorwegstasie wees nie. Dit moes so gebou wees dat jy nooit kool in haar huis kon intrap nie.

Toe ons moes hoërskool toe gaan, het ons weggetrek na 'n groter dorp. Ons sou vir mekaar skryf, het ek gesê. Ons het ook. Maar dit het opgedroog.

Toe antie Nan dood is, en begrawe word op die dorpie, het ons teruggegaan. Ek het gevra na die Swartse, maar hulle het intussen weggetrek van die dorp. En mevrou Swart het 'n beroerte gehad; dit het klaaglik met haar gegaan.

Ek het Elet Swart onlangs weer gesien. Ek was werklik verbaas. Sy was dun en rysig, soos haar moeder – en goed versorg en geklee. Sy was selfs elegant.

Miskien het sy die verbasing op my gesig gesien. Sy het nader gekom. Ek het haar spontaan gesoen. Ek was so bly om haar so versorg te sien.

Ons het by die naaste restaurant ingestort in 'n warreling van pakies. Gesels, het ek vir haar gesê, vertel. 'n Skietpyn het deur my gegaan toe ons gaan sit: soveel vreugde! Hier was ons, altwee gevestig en . . . opgepas. Daar het iets van Elet geword! Antie Nan was verkeerd, selfs ná al die jare in haar graf . . . Elet het die lewe aan sy arm omgepluk en hom gemaak doen wat sy wou hê!

Ek het half aan die huil geraak. "Ek weet," het ek gesê, "jy het 'n huis wat ver van die spoorwegstasie lê!"

"Ja," het sy geknik, en geproes. "Ja! Maar vertel eers – het jy . . ."

"Ja," sê ek half histories, "ek het 'n soort . . . skryfster geword!"

"Ek weet, ek lees wat jy skryf!"

"En jy – 'n man en vier kinders – sowaar!"

Dit was alles waar. Elet het verpleegster geword. Sy het met 'n dokter getrou en sy het vier kinders. Sy woon in die groot sonnige huis. Sy leef goed. Sy rook te veel. Sy is in die stad om inkopies te doen vir Kersfees.

"Here, Elet," het ek gesê, "hoeveel mense kry reg om die dinge te doen wat hulle wou doen! Ek is 'n skryfster, ek is gewoonnd daaraan om in die lewens van mense in te kyk. Ek weet. Mense kry dit nie reg nie. Dit werk altyd anders uit. Maar ons twee – tot op die sonvensters na, het ons gekry!"

Ons het die dorpie deurgesels; wat ons nog kon onthou. Ons het daaroor gepraat dat mense gewoonlik patrone herhaal . . . dat ons altwee uitgebreek het, weg van die dorp, en ook weg van die patroon. Ons het foto's van mekaar se kinders en mans gewys; ons het beskryf en nog koffie bestel.

En meteens was die middag om. Meteens moes ons opstaan en met meer beloftes van weersien ons pakkies opdraap.

En buite in die mensegemaal lig Elet haar arm op om my vir laas uitbundig te groet.

Diep in die sagte witvleis van die boarm – ek kon nie wegkyk nie – sit vier donkerblou kolle waar 'n man haar vasgevat het om haar seer te maak.

Net 'n oomblik te lank hou sy haar arm omhoog. Net 'n oomblik te lank kyk ek. Die middag gaan stadig dood om ons, in die geluid van motors en mense wat verbystroom.

Ek wil omdraai. Maar ek kyk tog weer in haar oë.

Haar skewe, vinnige laggie, wat haar smal gesig verhelder.

"Jy is mos 'n skryfster," sê sy.

Sy draai haar om en stap weg, haar lang, plankplat rug hoog en sterk onder die ronde skouerknoppe.

EENHEID VIR DIE ONDERRIG VAN AFRIKAANS/
UNIT FOR THE TEACHING OF AFRIKAANS

Wat dink u van die gelese kortverhaal?

What do you think of the short story we have just read?

EENHEID VIR DIE ONDERRIG VAN AFRIKAANS
UNIT FOR THE TEACHING OF AFRIKAANS
BYLAE C

DIE REAKSIE OP 'N KORTVERHAAL

THE REACTION TO A SHORT STORY

DOELWITTE

OBJECTIVES

Om meer te wete te kom oor

To gain more knowledge about

i) hoe taalaanleerders die
lees van 'n kortverhaal
ervaar;

i) how language learners
experience the reading
of a short story;

ii) hoe hulle op die kort=
verhaal reageer;

ii) how they react to the
short story;

iii) hoe hulle die taal
binne konteks van 'n
verhaal ervaar;

iii) how they experience the
language within the
context of a story;

iv) hoe hulle voel oor die
lees van goeie gewilde
prosa tydens 'n kursus;

iv) how they feel about
the reading of good,
popular prose during
a course;

v) wat hulle van 'n kort=
verhaal verwag.

v) what they expect of a
short story.

INSTRUKSIE

INSTRUCTION

BEANTWOORD AL DIE VRAE SO
EERLIK AS MOONTLIK. DAAR IS
GEEN REGTE OF VERKEERDE
ANTWOORD NIE.

ANSWER ALL THE QUESTIONS
AS HONESTLY AS POSSIBLE.
THERE ARE NO RIGHT OR
WRONG ANSWERS.

ONS WIL GRAAG WEET HOE U
PERSOONLIK VOEL EN WAT U
SPONTANE REAKSIE AS LESER
IS.

WE WOULD LIKE TO KNOW
HOW YOU FEEL PERSONALLY
AND WHAT YOUR SPONTANEOUS
REACTION AS READER IS.

U ANTWOORDE SAL AS HOOGS
VERTROUOLIK BEHANDEL WORD.

YOUR ANSWERS WILL BE TREAT=
ED AS HIGHLY CONFIDENTIAL.

DANKIE VIR U SAMEWERKING.

THANK YOU FOR YOUR CO=
OPERATION.

-350-

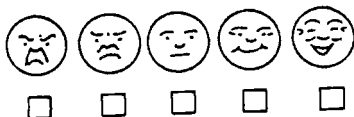
BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE DEUR U ANTWOORD NEER TE SKRYF.
ANSWER THE FOLLOWING QUESTIONS BY WRITING DOWN YOUR ANSWER.

1. Nasionaliteit		Nationality
2. Aantal jaar woonagtig in S.A.		Number of years domiciled in S.A.
3. Ouderdom		Age
4. Hoogste opvoedkundige kwalifikasie		Highest educational qualification
5. Beroep		Occupation

ANTWOORD DIE VRAE DEUR 'N REGMERKIE (✓) IN DIE TOEPASLIKE BLOKKIE TE MAAK.

ANSWER THE QUESTIONS BY TICKING (✓) THE APPROPRIATE BLOCK.

6. Geslag	M	V/F	Sex
	☐	☐	
-
	Nooit getroud
Never married	Getroud
Married	Geskei
Divorced	
7. Huwelikstaat	☐	☐	☐	Marital state
-
8. Eggenote/eggenoot se kennis van Afrikaans:	n.v.t.	☐	not applicable	Wife's/husband's knowledge of Afrikaans:
	Goed
Good	Gemiddeld
Average	Swak
Poor	
verstaan	☐	☐	☐	understand
praat	☐	☐	☐	speak
lees	☐	☐	☐	read
skryf	☐	☐	☐	write
-
9. Ois die eerste Afrikaanse kortverhaal wat ek gelees het.	Ja/Yes	Nee/No	It is the first Afrikaans short story that I have read.
	☐	☐	
Indien nee, motiveer			If no, please motivate.
-
10. MAAK 'N REGMERKIE (✓) ONDER DIE GESIGSUITDRUKKING WAT U ALGEMENE GEVOEL OOR LEES DIE BESTE WEERSPIEËL.		TICK (✓) THE BLOCK UNDER THE FACE THAT BEST EXPRESSES YOUR FEELING ABOUT READING IN GENERAL.

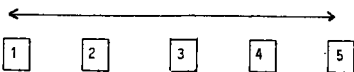
Gee 'n rede vir u keuse hierbo.

Give a reason for your choice.

.....
.....
.....

Stem glad nie saam nie Strongly disagree	Stem nie saam nie	Neutraal	Stem saam	Stem heeltemal saam Agree completely
Strongly disagree	Disagree	Neutral	Agree	Agree completely

Tel=
ling

Die taal word duidelik
en verstaanbaar
gebruik.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

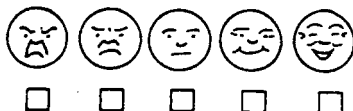
The language is used
clearly and is understand-
able.

Uit die teks blyk dit
dat die verhaal iets
anders as die gewone
gaan wees.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

It appears from the text
that the story will be
something out of the
ordinary.

MAAK 'N MERKIE (✓) ONDER
DIE GESIGSUITDRUKING WAT U
ALGEMENE GEVOEL OMTRENT DIE
GELESE TEKS DIE BESTE WEER-
SPIEGL.

TICK (✓) THE BLOCK UNDER THE
FACE THAT BEST EXPRESSES YOUR
GENERAL FEELING ABOUT THE READ
TEXT.

MOTIVEER U KEUSE.

MOTIVATE YOUR CHOICE.

MAAK 'N REGMERKIE (✓)
IN DIE TOEPASLIKE BLOKKIE(S)
WAT U INDRUK OMTRENT DIE
GELESE TEKS DIE BESTE
WEERGEET.

TICK (✓) THE BLOCK(S) THAT
BEST CONVEY(S) YOUR OPINION
ABOUT THE TEXT YOU HAVE JUST
READ.

realisties

☐

realistic

onsamehangend

☐

incoherent

oorspronklik

☐

original

vervelig

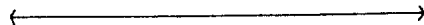
☐

boring

MAAK 'N MERKIE (✓) IN DIE
TOEPASLIKE BLOKKIE

Stem glad nie saam nie Strongly disagree	Stem nie saam nie Disagree	Neutraal Neutral	Stem saam Agree	Stem heeltemal saam Agree Completely
--	----------------------------------	---------------------	--------------------	--

TICK (✓) THE
APPROPRIATE BLOCK

1 2 3 4 5

25. Die verhaal het my
nuuskierigheid ge=
prikkel om aan te
hou lees tot die
einde.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

The story aroused my
curiosity to keep on
reading to the end.

26. Daar is genoeg
handeling in die
verhaal.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

There is enough
action in the story.

27. Die gegewens in die
verhaal laat ruimte
vir my eie verbeel=
ding.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

The information in
the story leaves
scope for my own
imagination.

28. Die verhaal is
interessant.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

The story is interest=
ing.

29. Die lees van verhale
in die klas behoort
gevolg te word deur
n vrye bespreking
van die taal en inhoud.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Reading stories in
the class should be
followed by a free
discussion of the
language and content.

30. Die verhaal bevat meer
inligting as wat ek
kan hanteer.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

The story contains
more information
than I can handle.

31. Dit is goed om met n
omvattende Afrikaanse
taalaanbod (grammati=
kale strukture, woorde=
skat, idiomatiese
uitdrukkings, ens.) ge=
konfronteer te word
wanneer ek n verhaal
lees.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

It is good to be
confronted with a
comprehensive Afrikaans
language (grammatical
structures, vocabulary,
idiomatic expressions,
etc.) when reading a
story.

MAAK 'N REGMERKIE (✓) IN
DIE TOEPASLIKE BLOKKIE(S)

TICK (✓) THE APPROPRIATE BLOCK(S)

32. Blootstelling aan n
omvattende Afrikaanse
taalaanbod deur lees,
is stimulerend
vermoedend
verrykend
frustrerend

☐
☐
☐
☐

Exposure to a comprehensive
language through reading is

stimulating
tiring
enriching
frustrating

33. MAAK 'N REGMERKIE (✓) ONDER
DIE GESIGSUITDRUKKING WAT U
ALGEMENE GEVOEL OMTRENT DIE
GELESE KORTVERHAAL DIE BESTE
WEERSPIEL.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

MOTIVEER JOU KEUSE.

.....
.....
.....
.....
.....

MOTIVATE YOUR CHOICE.

34. DUI OP DIE SKAAL DIE
BELANGRIKHEID VAN LEES
BY DIE AANLEER VAN 'N
TAAL AAN.

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

INDICATE ON THE SCALE THE
IMPORTANCE OF READING WHEN
LEARNING A LANGUAGE.

35. MAAK 'N REGMERKIE (✓)
IN DIE TOEPASLIKE BLOKKIE(S)
WAT U INDRUK OMTRENT DIE GELESE
VERHAAL DIE BESTE WEERGEE.

realisties
onsamehangend
oorspronklik
vervelig

☐
☐
☐
☐
☐

realistic
incoherent
original
boring

TICK (✓) THE BLOCK(S) THAT
BEST CONVEY(S) YOUR OPINION
ABOUT THE STORY YOU HAVE JUST READ.

36. RANGSKIK DIE ONDERSTAANDE
EIENSKAPPE IN VOLGORDE VAN
BELANGRIKHEID, SOOS U DIT
GRAAG IN 'N KORTVERHAAL WIL
Hê. NOMMER 1 IS DIE BELANG-
RIKSTE, NOMMER 2 DIE TWEDE
BELANGRIKSTE, ens.

ARRANGE THE CHARACTERISTICS LISTED
HERE IN ORDER OF IMPORTANCE AS YOU
WOULD LIKE TO ENCOUNTER THEM IN A
SHORT STORY. NUMBER 1 IS THE MOST
IMPORTANT, 2 THE SECOND MOST
IMPORTANT, etc.

Verstaanbaarheid: Intriqe
: Taal

Interessantheid
Aktualiteit
Sterk storielyn
Spanning
Oorspronklikheid
Geloofwaardigheid

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Comprehensibility: Plot
: Language

Interest
Topicality
Strong story-line
Suspense
Originality
Believability

o0o

DANKIE VIR U SAMEWERKING

THANK YOU FOR YOUR CO-OPERATION

EENHEID VIR DIE ONDERRIG VAN AFRIKAANS
UNIT FOR THE TEACHING OF AFRIKAANS

INSTRUKSIE

Skryf die betekenis van elke leksikale item (woord of frase) in Afrikaans of Engels neer. U kan net 'n enkele woord of 'n omskrywing gee.

(Write down the meaning of each of the lexical items (words or phrases) in Afrikaans or English. You can give a single word or a description.)

vreugde verskaf
beloofselose kinders
vir mislukking aangemerkt
ellende-kindere
parmantig
beskerming
merke
slaan
klag
noukeurige planne vir die toekoms
spoorwegstasie
versorg
patrone herhaal
vier donkerblou kolle
skryfster

"VENSTERS VIR DIE SON"

KERNWOORDESKAT

herinnering	memory
uitsprake	judgments
mat kringe onder die oë	tired rings under the eyes
toebroodjies	sandwiches
verligting	relief
vrek	die
'n saak maak	to go to law
beetgehad	have got hold of
opgepas	well looked after
tot op die sonvensters na	all except the sunny windows
uitgebreek	broke away
vasgevat	gripped
seer te maak	to hurt

P. MÜLLER:

WERF IN DIE RÜENS

"VENSTERS VIR DIE SON"

ALGEMENE WOODESKAT

geliefde mense	loved people
dut in	to fall asleep
verslede skoolklere	well-worn school clothes
ferm	firm, strict
afkeer	disapproval
sorg	take care of
huishoudster	housekeeper
vermoed	suspect
werf	yard
hoogte	hill
bedink	invent
ontdooi	thaw
roeterige pa	sooty father
gereg seëvier	justice prevails
legger (lêer)	file
vermy	avoid
tuinier	gardener
vuilgoedhoop	rubbish-heap
leë	empty
waaksaam	alert
magtelose	powerless
dit gaan klaaglik	it's not going well
onlangs	recently
verbasing	surprise
gesoen	kissed
gewoond aan	used to
gevestig	settled down
beloftes van weersien	promises of meeting again
arm omhoog hou	to hold up the arm

EENHEID VIR DIE ONDERRIG VAN AFRIKAANS
UNIT FOR THE TEACHING OF AFRIKAANS

INSTRUKSIE

LEES EERS DIE AFRIKAANSE SIN. INDIEN U DIE SIN VER-
STAAN, MERK BLOKKIE [A]. INDIEN U NIE DIE SIN VER-
STAAN NIE, MERK BLOKKIE [E].

LEES DIE SIN WEER IN DIE TAAL VAN U KEUSE EN MERK DIE
BLOKKIE [WAAR] OF [ONWAAR].

INSTRUCTION

FIRST READ THE AFRIKAANS SENTENCE. IF YOU UNDERSTAND THE
SENTENCE, TICK BLOCK [A]. IF YOU DO NOT UNDERSTAND THE
AFRIKAANS SENTENCE TICK BLOCK [E].

READ THE SENTENCE AGAIN IN THE LANGUAGE OF YOUR CHOICE AND
TICK THE BLOCK MARKED [TRUE] OR [UNTRUE].

1. Die verteller was nie bly om Elet Swart weer
te sien nie.

A

E

waar

onwaar

2. Die verteller het altyd gewonder wat van
Elet geword het.

A

E

waar

onwaar

3. Die mense het nie baie verwag van Elet en
haar broers en susters nie.

A

E

waar

onwaar

4. Die verteller was 'n saggeaarde kind.

A

E

waar

onwaar

5. Die verteller het Elet tydens hul skool-
jare al hoe meer beskerm.

A

E

waar

onwaar

1. The narrator was not happy to see Elet Swart
again.

2. The narrator always wondered what happened to
Elet.

3. People never expected much of Elet and her
brothers and sisters.

4. The narrator was a pleasant child.

5. During their school years the narrator protected
Elet even more.

6. Die ekstra kos het Elet gehelp om beter te konsentreer.

A

E

waar

onwaar

6. The extra food helped Elet to concentrate better.

7. Elet se pa het haar nie geslaan as hy dronk was nie.

A

E

waar

onwaar

7. Elet's father did not hit her when he was drunk.

8. Elet het haar eie omstandighede gehaat.

A

E

waar

onwaar

8. Elet hated her own circumstances.

9. Die polisiehoof wou 'n saak teen Elet se pa maak.

A

E

waar

onwaar

9. The chief police officer wanted to take legal action against Elet's father.

10. Elet se grootste ideaal was dat haar huis naby 'n spoorlyn moes wees.

A

E

waar

onwaar

10. Elet's ultimate ideal was to have her house near railway tracks.

11. Elet het vir die verteller ongelukkig gelyk toe hulle weer ontmoet.

A

E

waar

onwaar

11. Meeting again, the narrator thought Elet was unhappy.

12. Toe die verteller en Elet weer ontmoet, het die verteller in die begin gedink dat Antie Nan se voorspelling al die jare verkeerd was.

A

E

waar

onwaar

12. When the narrator met Elet again, the narrator's initial thought was that Auntie Nan's prediction was incorrect.

13. Elet het in alle opsigte van haar verlede weggebreek.

A

E

13. In all ways Elet broke away from her past.

waar

onwaar

14. Elet het beseft dat die verteller die bloukolle gesien het.

A

E

14. Elet realized that the narrator had seen the bruises.

waar

onwaar

15. Die storie bewys dat dit nie waar is dat patrone huleself herhaal nie.

A

E

15. The story proves that patterns never repeat themselves.

waar

onwaar

'N OOMBLIK IN DIE WIND

Wie was hulle? Die name is bekend – Adam Mantoor; Elisabeth Larsson – en iets van hul geskiedenis is opgeteken. Ons weet dat sy in 1749, die laaste jaar van die bewind van Goewerneur Swellengrebel, saam met haar man, die Sweedse reisiger Erik Alexis Larsson, die binneland van die Kaap die Goeie Hoop in is waar hy naderhand omgekom het; dat sy daar aangetref is deur die wegloper-slaaf Adam; en dat hulle laat in Februarie 1751 saam die Kaapse Vlek bereik het. 'n Interessante terloopsheid, 'n historiese voetnoot wat niks bygedra het tot kennis van die land of die verloop van die geskiedenis nie.

Wie was hulle? Iets meer word aangevul as 'n mens, met heelwat moeite en 'n bietjie geluk, uit die lang lys van die dooies die twee genealogieë naspoor.

ADAM MANTOOR: In 1719 het Willem Louwrens Rieckert, 'n boer duskant Constantia, die geboorte van ene ADAM in die slaweregister laat aanteken. Die moeder is aangegee as KRISSIE, ook bekend as KARIS, 'n Khoi-vrou; maar aangesien Khoi nie gewoonlik as slawe aangehou is nie, is verdere naslaanwerk nodig om aan die lig te bring dat sy in 1714 by Rieckert ingeboek is nadat sy as tien- of elfjarige kind saam met 'n klompie ander deur 'n ekspedisie van die Olifantsrivier af teruggebring is waar hulle wees aangetref is ná die pokke-epidemie van die vorige jaar. As vader van haar kind is aangegee ONTONG, 'n Kaapse slaaf ook in Rieckert se besit, maar kort daarna teen 800 riksdaalders verkoop aan Jeremia van Niekerk, 'n boer van Piketberg. Hierdie Ontong was na alle waarskynlikheid die kind uit 'n verbintenis, in 1698 of 1699, tussen 'n manlike slaaf AFRIKA, afkomstig van Madagaskar, en 'n slavin SELI wat in 1695 op pas hubare leeftyd uit Padang ingevoer is. Vermoedelik is dié Afrika dieselfde slaaf wat in 1702 ná blootstelling aan die ysters, voor die Kasteel geradbraak is, sonder toediening van die genadeslag, nadat hy skuldig bevind is aan sedisie en aan moord op sy baas, Jozua Carolus Henning, 'n koopman van die Kompanjie. In welke geval die laksman – indien die amptelike tariewe toe al van toepassing was – 'n ekstra 16 riksdaalders sou verdien het: 12 vir die breek op die wiel en 4 vir die knyp met die tange.

Interessant genoeg sou sy voorvermelde kleinseun Adam presies veertig jaar later ook met die gereg kennis maak, in sy geval omdat hy bevel van sy baas, die genoemde boer Rieckert, veronagsaam het en hom met 'n stuk hout aangerand het.

Daarvoor is hy, na 'n regverdige verhoor, gevonnissen tot géseling en brandmerk, en na Robbeneiland verban om in kettings lewenslange hardearbeid te verrig. In 1744 word daar, sonder meer, aangeteken dat hy ontsnap het. Daarna is hy sewe jaar lank nie weer in die Kolonie gesien nie. In Maart 1751 is hy gegésel (3 riksdaalders) en deur die laksman verwurg (6 riksdaalders).

ELISABETH LARSSON: Om die een of ander rede is daar gewoonlik aangeneem dat sy saam met haar man uit Swede na die Kaap gekom het. Nou is die verloofbrief egter in die Argief opgespoor (verw. nr. C41 p 154) wat Goewerneur Swellengrebel in Mei 1749 uitgereik het om die binnelandse reis te magtig. Hierin word die lede van die ekspedisie aangegee as Hermanus Hendrickus van Zyl, vryburger van Stellenbosch; Erik Alexis Larsson van Göteborg, Swede, en "sy huisvrou, Elisabeth Maria Larsson gebore Louw, van die Kaap".

Die stamvader van hierdie linie was WILHELMUS JANSZON LOUW wat in 1674 as Kompanjiesoldaat na die Kaap gekom het, vergesel van sy vrou en twee jong seuns. Een van die kinders is gedurende die oortog vanaf Texel oorlede; die ander, JOHANNES WILHELMSZON (geb. 1668) is in 1694 getroud met 'n Hugenotemeisie, ELISABETH MARIE JEANNE NOURTIER (geb. Calais, 1676). Op daardie tydstip het stamvader Wilhelmus reeds sy ontslag uit die Kompanjie se diens aangevra en in die distrik Stellenbosch as vryburger begin boer. Sy seun en skoondogter het op dieselfde plaas kom woon, moontlik omdat die vader se gesondheid nie na wens was om die boerdery te behartig nie.

Uit Johannes se huwelik met die Franse meisie is ses kinders gebore: Jean Louis (1696 – maar minder as 'n jaar later oorlede), Elisabeth Marie (1697), MARCUS WILHELM JOHANNES (1698), Aletta Maria (1701), Anna Gertruida (1703) en Jacomina Hendrina (1704). Dit kom voor asof Johannes 'n rol gespeel het in die koloniste se opstand teen Willem Adriaan van der Stel; maar pas voor die hoogtepunt van die stryd is hy oorlede (1705). Ná sy dood het sy weduwee hertrou met ene Hermanus Christoffel Valck, by wie sy nog drie kinders gehad het.

Die enigste seun uit hierdie generasie, bogenoemde MARCUS WILHELM JOHANNES, het hom weer by die Kompanjie aangesluit en is spoedig bevorder van klerk tot boekhouer en uiteindelik tot dispensier. In 1721 is hy getroud met CATHARINA TERESA OLDENBURG (geb. 1703), dogter van 'n hoë Bataafse amptenaar wat in daardie jaar die Kaap besoek het. Twee seuns aan wie sy die lewende geskenk het – resp. in 1722 en 1724 – is albei kort ná geboorte dood; die enigste oorlewende kind uit die huwelik was dan ELISABETH MARIA (geb. 1727). Wel het die vader, Marcus, tussen 1740 en 1748, volgens wat vasgestel kan word, nog vyf kinders by drie verskillende slavinne in sy diens verwek. By sy dood in 1750 is al vyf hierdie kinders as bates in sy boedel vermeld.

Vermoedelik het Elisabeth Maria die Sweedse reisiger Larsson kort ná sy aankoms aan die Kaap in Februarie 1748 ontmoet; 'n jaar later is sy met hom getroud, en spoedig daarna is hulle die binneland in op hul ongelukkige reis. Een rede waarom die tog destyds min aandag getrek het, sou wees dat Larsson dit die hele tyd aan die Goewerneur en ander amptenare voorgestel het as 'n gewone jagtog (getuie sy lisensie vir die skiet van olifante, renosters, leeus, seekoeie en "vreemdsoortige beesten") en nie as ontdekkingstog nie. Nie net was die

Kompanjie op daardie tydstop – anders as twee dekades later, tydens die besoeke van Larsson se groot landgenote Sparrman en Thunberg – besonder negatief ingestel teenoor sulke reise deur buitelanders nie, maar Larsson self wou waarskynlik verhoed dat enigiemand anders hom voorspring met wat hy beoog het: die katalogiseer en versamel van plante, voëls en diere onbekend aan Europa; en uitvoerige geografiese waarneming gemik op akkurate kartering van die binneland.

Ná haar terugkeer in die Kaap is Elisabeth Larsson gebore Louw weer getroud (die Huweliksregister gee net haar nooiensvan aan: vandaar waarskynlik die verwarring wat so lank i.v.m. haar identiteit bestaan het) en wel in Mei 1751, met 'n bejaarde buurman genaamd Stephanus Cornelis Jacobs (geb. 1689). In Augustus van dieselfde jaar het sy geboorte geskenk aan 'n seun. Kort daarna is haar eggenoot oorlede. Sy het nooit weer getrou nie.

In die Kaapse Argief is daar onder die naam Elisabeth Jacobs, 'n handgeskrewe *Memorie* – nie danig lank nie, net 85 octavovelle – waarin sy, ter wille van haar seun, 'n kort samevatting van haar lewe opgeteken het. Met 'n beheerstheid en nugterheid wat in haar omstandighede merkwaardig voorkom maar wat vir die hedendaagse vorser een groot frustrasie is, vertel sy ook in breë trekke van haar binnelandse reis.

"Vertrek uit die Kaap, Junie 1749, met twee seilkapwaens, oor die Hottentots-Hollandberge na die Waterbron." Ensovoorts. Hulle het die gebruikelike roete gevolg: tot anderkant Mosselbaai, oor die Outenikwaberge, en daarvandaan taamlik hoog noordwaarts met 'n wye bog deur die Kamdeboo na die Agter-Winterberg en die Suurveld. Dit kom voor asof die jong getroude vrou dit aanvanklik interessant gevind het, maar naderhand vervelig (haar man had klaarblyklik net tyd en aandag vir sy byna besete wetenskaplike bedrywighede met die pers van blomme, die skiet en opstop van voëls, die voorberei van diervelle, die versamel van reptiele; en met die karteer van hul vordering), en uiteindelik "ondraaglik".

Die *Memorie* laat deurskemer dat daar van vroeg af onenigheid was met Van Zyl, wat sy dienste as gids aan Larsson verhuur het, maar gou heeltemal in die binneland verdwaal het; dit het op 'n klimaks uitgeloop toe hy eers gedreig het om Larsson te skiet, hom toe glo bedink het en die bos in gevlug het waar hy sy eie harsings met 'n pistool uitgeblaker het. Kort daarna het 'n troep San twintig van hul twee-en-dertig osse gesteel, met die gevolg dat een wa agtergelaat moes word. Nog later het al hul Khoi-helpers gedros en die laaste osse – behalwe net twee – met hulle saamgeneem. En toe het Erik Alexis Larsson doodgewoon die wildernis in geloop en verdwyn. Op daardie tydstop was hulle in 'n beboste streek, waarskynlik tussen die bolope van die Visrivier. En daar het die vlugteling-slaaf op haar afgekomm.

Oor die eerste gedeelte van die terugreis seewaarts rep Elisabeth nie veel in die *Memorie* nie; iets meer dagem oor die tog daarvandaan, wat mens moontlik sou kon rekonstrueer deur die kant van die Tsitsikama en oor die berge na die Langkloof en die Klein-Karoo; oor die Swartberg, en deur die Karoo terug na die Kaap.

Maar selfs dié gegewens bly karig, byna onbeduidend. En eers met die slotsin word mens met iets soos verbystering geslaan wanneer sy, ná soveel feitelikheid, skryf:

Dit sal niemand van ons kan afneem nie, nie eens onsself nie.

DIE SWERFJARE VAN POPPIE NONGENA

I Die voormense van Poppie

Ons is Gordonia-boorlinge, sê Poppie.

My mama het ons vertel van onse grootouma Kappie, 'n ryk ou vrou wat met haar bokke geboer het in die rantjies anderkant Carnarvon. Haar van was Plaatjies en sy het die hoë stamneus gehad wat onse oompie Pengi van haar geërwe het.

Sy het vir Mama-goed vertel van die ou dae en van die groot man, Donker Malgas, wat gedood is op die eiland in die Grootrivier.

Sy't onse mama vertel van die runderpes en die beeste en skape wat vrek en van die Engelse Oorlog, of die Imfazwe yamabulu, die oorlog van die Boere.

Ons het die Boere sien kom op die perde, het sy gesê, en die rante in gevlug. Ons het die bokke voor ons uit gejaag. Ons het als in die strooise gelos en in die rante gebly tot die witmense weer weg was. Hulle het niks uit die strooise gevat nie, als was soos ons dit gelaat het, maar die pap-potte het hulle leeg geëet.

En Jantjie het weggeloop na die Boere toe en agterryer geword en is doodgeskiet.

Jantjie, vlug met die perde, het die Boer geskreeu toe hy die Engelse om hulle sien, maar, so het hy vir grootouma Kappie gekom vertel, toe is jou kind al klaar gedood.

Grootouma Kappie het net een meisiekind gehad, onse ouma Hannie. Hannie het getrou met George Williams, 'n skaapskeerder wat op die veeplase gewerk het. Hy is gebore op Beaufort-Wes en sy grootvan was Mgwevu en hy het afgesterwe met die Groot Griep van 1918. Die isibetho, het ouma Hannie vir ons vertel, was die plaag wat die Here na ons gestuur het, want die mense was net drie dae siek en dan sterwe hulle.

Hannie het agt kinders by hom gehad. Hulle is op die veeplase gebore waar hulle pa gewerk het.

Toe hy sterwe, het hulle op Koegas gebly, buitekant Prieska. Maar ouma Hannie het te swaar gekry met die kinders toe trek hulle na Vaalkoppies en hulle bly by die lande by Louisvale se plek.

Daar het ouma Hannie die kinders grootgemaak. Hulle het leer koring sny by die Boesmans. Die Boesmans was die kortetjies met die kroesies, die Damaras was die swartes en die Basters dié wat amper lyk soos witmense, met lang hare.

Toe hulle groter word, het ouma Hannie met die kinders oor die rivier getrek na Upington om vir hulle skool en kerk te gee.

Dit was oompie Kaffertjie en oompie Domani en grootma Martha en

grootma Mieta en Lena onse mama, en toe kleinma Hessie en oompie Sam en oompie Pengi, Ouma se laasgeborene, haar droëpram, haar t'koutjie soos die Namas sê.

Grootma Martha en grootma Mieta was die susters ouerder as onse mama, en daarom het ons vir hulle grootma geroep, en Hessie was jonger as onse mama en sy was onse kleinma.

Ouma Hannie se kinders het nie baie lank skoolgegaan nie. Oompie Kaffertjie het teruggetrek na Koegas en by 'n boer gaat werk, en oompie Domani is weg na die groot oorlog en het nooit teruggekom nie. Die ander kinders het maar so rondgewerk van Lüderitz af, al langs die spoor; Upington, Putsonderwater, Draghoender en Prieska.

Die meisiekinders het uitgetrou en ná hulle troue gewerk soos hulle kon.

My anties is by force getroud, soos die outydse mense met hulle kinders gemaak het. My mama wou nie my pa gehad het nie. Hy het op die see kom werk by Lüderitzbucht en toe sien hy my ma wat by my grootma Mieta daar gekom kuier het. Hy het al met die wind same agter my mama geloop en verlief geraak op haar.

Hy het na Upington gekom om ouma Hannie te vra om met haar te trou.

Hy was glad met sy bek en hy't groot lobola gebetaal, sê ouma Hannie, en hy's toe met julle mama getroud, maar dit was na hy eers dood is dat sy so gesê het.

Sy naam was Masjien Matati en sy grootvan Mbele. Sy agtermense het van die Ciskei gekom, maar hy self was op Mafakeng gebore.

Kleinma Hessie is ook by force getroud met kleinpa Ruben, en grootma Martha met grootpa Fanie van Staden. Net grootma Mieta wat met die visserman van Lüderitz getroud is, was lief vir haar man, toe trou hulle.

Ouma Hannie was 'n kwaai ou vrou. Sy was nie tevrede voor haar kinders met lobola én in die kerk getroud is nie. Sy het in die lokasie in Upington bly woon en die kleinkinders wat na haar toe gebring is, ingevat en grootgemaak.

Maar onse mama se kinders was haar die naaste aan die hart omdat ons tata nie goed vir ons gesê het nie. Op 'n Saterdagoggend in Upington het hy van sy vriende af weggeloop en vir die oorlog gaan teken.

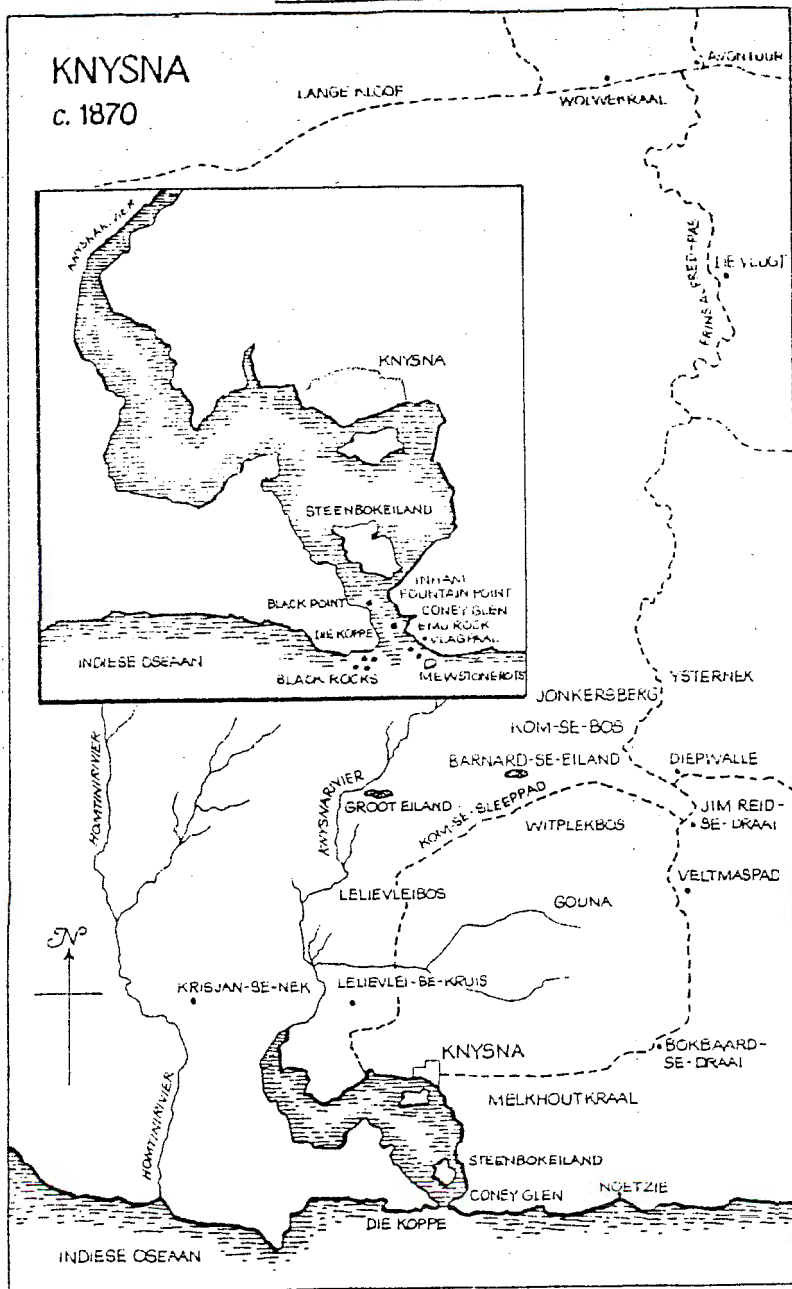
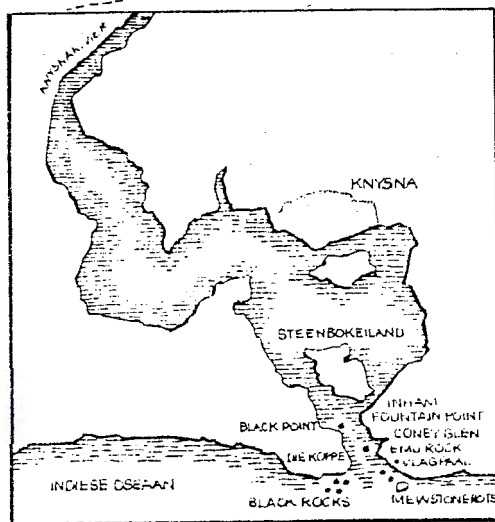
Hy is as lorriedrywer weggestuur na die Noorde toe en het nooit weer na ons teruggekom nie.

Nes julle oompie Domani, het ouma Hannie gesê. Maar daai was 'n ander oorlog.

FIELA SE. KIND.

KNYSNA

c. 1870

1

Die dag toe die kind weggeraak het, het die mis vroeg begin toetrek en teen halfdag was dit of die Bos onder 'n digte wit wolk lê. Elias van Rooyen het van die steier afgeklim, die byl neergesit en onder die afdak op die hoop klaar geelhoutbalke gaan sit. Dit het nie gebaat om te werk as die mis só toe was nie, want die hout het taai gebly onder die byl, en buitendien was hy nie 'n man wat daaraan geglo het om homself vroegtydig in die lewe te verrinneweer nie. Soos die houtkappers nie. 'n Man het net een lyf en die moet lank uitkom. Hy het liewers aan 'n goeie plan en 'n bietjie geluk geglo, al was geluk 'n skaars ding in daardie bos. En vir 'n skaars ding moet jy jou oë en jou ore elke dag gereed hou. Soos die dag toe hy onderkant Diepwalle in die hardepad op pad was dorp toe en die vreemde wa by Jim Reid-se-draai uitgespan gekry het: manne van agter die berg uit die Lange Kloof se wêreld, op soek na geelhout en stinkhout vir balke en kosyne en deure en vloerplanke en goed. Hulle wou direk van die houtkappers koop, nie van die houtkopers op Knysna nie. Maar die houtkappers was skrikkerig om aan hulle te verkoop omdat hulle vas was van die skuld by die houtkopers se winkels en die houtkopers hulle liksense kon laat afvat as hulle nie kom hout lewer nie. Elias van Rooyen was nie bang nie. En op die ou end kom dit uit dat die Langeklowers eintlik sou verkies om klaargemaakte goed te koop sodat dit nie nodig sou wees om met 'n enkele splinter onnodige hout op 'n wa oor die berge te sukkel nie. Daardie tyd was die nuwe pas nog nie klaar nie en moes hulle onder by Duiwelskop oor. Nie dat die nuwe pas veel beter was nie, maar dit was darem vier dae korter. En net daar het hy die plan gekry en aangebied om vir hulle klaar balke te lewer. In die hardepad by Diepwalle waar Kom-se-sleppad uit die grootbos kom. Elke vierde maand se tweede Donderdag.

Daardie jare het hulle gunter agter in die Bos op 'n ander oopte gebly, op Groot Eiland, en het hy in sy skoonpa se span gekap. Hy het toe lankal nie meer sin gehad vir houtkap nie en

het vir Barta loop sê sy moet regmaak, hulle gaan huis ophreek en Barnard-se-eiland toe trek. Dit was ure nader aan die hardepad en sommer in Kom-se-bos.

As die mis die dag kom toetrek, kry 'n man weer 'n slag kans om al jou dinke te dink.

"Barta!" het hy onder die afdak uit huis se kant toe geroep. "Bring vir my 'n bietjie koffie, ek is gedaan!"

Die mis was wragtig dik. Hy kon skaars tot by die huis sien; net genoeg om te weet dat hy voor die komende winter 'n plan sou moes maak met die dak voor die hele spul meegee. Hy sou êrens 'n paar ou sinkplate in die hande moes kry. Barta het die vorige winter gekla die kinders bly aan die snuif en hoes van die nattigheid in die huis.

Van die vier huisgesinne wat op Barnard-se-eiland huis gemaak het, was hy al een wat nie houtkapper was nie. Behalwe as hy moes kap vir die balke se maak. En van almal op die eiland was hy al een wat darem 'n oulap regte geld verdien het en nie alles net so moes ruil vir koffie en suiker en meel en goed by die houtkopers op die dorp nie. Nie dat hy sou sê dat dit veel beter met hom gegaan het as met die houtkappers nie; die balke se geld was ook maar net genoeg om van te leef as hy sy eie vleiskos in 'n strik gevang het. Maar balkemaak was darem baie ligter werk as houtkap en daarby het hy elke nag in sy kooi geslaap en nie iewers in die Bos onder 'n skerm nie.

Hy het Barta met die koffie hoor kom, vinnig die handbyl gegryp en die steel aandagtig bekyk soos een wat besig is. Barta kon nie verstaan dat 'n man soms moet stilsit om te dink nie.

"Elias, is Lukas dan nie hier by jou nie?" het sy onrustig gevra toe sy oopkant van die afdak met die beker koffie kom staan.

"Nee. Sit maar die koffie daar op die blok neer, my hande is besig."

Sy het omgedraai en weggestap, half stadig soos dit haar gewoonte was. Sy is nog mooi, het hy gedink, maar sy sal moet skoene kry.

Miskien moes hy ou Krisjan Smal van Lelievleibos se oudste seun kry om te kom help by die balke sodat hy meer kon lewer.

Die kind was gewoon daaraan om vir koffie en suiker en meel te werk, hy kon dit maar daar by hom ook kom verdien. Aan die ander kant had hy dan weer sonde en ergernis met blyplek vir die mannetjie. Die huis was klaar te klein. Hy sou later 'n derde vertrek moes aantimmer, want die kinders was besig om groot te word. En agter uit Lelievleibos kon Krisjan Smal se kind ook nie elke dag stap nie, want hy sou saans sononder daar aankom.

Nee, het hy vorentoe gedink, al manier waarop 'n man 'n behoorlike ekstra in die Bos kan bekom, is om 'n geweer te koop en olifante te skiet. Vir die tande. Maar waar kry jy geld vir 'n geweer en vir koeëls, en hoe kom jy by die houtkopers op die dorp verby tot by die skippe om die tande te verkwansel? Die skippe betaal die beste vir ivoor, maar volgens die houtkopers het net hulle liksens om aan die skippe te lewer. Martiens Willemse sê dis 'n vervloekste leuen. Die houtkopers smokkel self ook maar die olifanttande water toe.

"Pa . . ." Willem, die oudste van sy vier kinders, het onder die afdak ingekom. "Pa, Ma sê Lukas is nie in die huis nie."

"Loop kyk by tant Malie of hy nie daar is nie en vee af jou neus!"

As 'n man in die nag tot by die skippe kon kom en lewer wat jy het . . . Hoe kom jy dan nou weer in die donker deur die Bos sonder dat die olifante jou trap?

Aan die noordekant van die eiland het hy Anna van Dawid Ohwage soos gewoonlik op haar treksel kinders hoor skel. Miskien moes hy Anna en Dawid se oudste seun, Kransie, kry om hom by die balke te kom help. Kransie was seker goed 'n mannetjie van by die vyftien en Dawid se span was juis te veel van hande. Hulle het swaar gekry.

"Pa, Lukas is nie by tant Malie nie."

"Het jy by tant Anna gevra?"

"Nee, Pa."

"Nou vir wat moet ek julle alles voorsê?"

"Ja, Pa."

'n Man sukkel tot sy kinders die dag groot genoeg is om te kan help en hy sou nog lank moes sukkel. Willem, sy oudste, was maar ses en Kristoffel vyf, Lukas was drie en Nina nog aan die tiet. Willem kon darem al mooi vir Barta in die groentetuin

help, maar vir hom het die kinders nog min beteken. Hy sou 'n bietjie by Dawid hoor van Kransie. Die kind sou dit nie swaar he by hom nie; balkemaak is nie oswerk soos houtkap en rugkap en uitsleep en op die wa laai en dorp toe uitry nie.

"Elias?" Barta het soos 'n gedaante uit die mis gekom.

"Wat is dit nou weer, vrou?" Kon hulle dan nie sien hy is besig nie?

"Was die kind nie hier by jou nie?"

"Ek het jou mos gesê hy was nie hier nie. Loop hoor by Sofie of hy nie daar is nie, as julle dan nou stuk-stuk wil soek."

"Ek was by Sofie, hy's nie daar nie."

'n Halfuur later het hy Barnard-se-eiland om hom sien deur-mekaar raak van die geroep en gesoek en van lywe wat mekaar in die digte mis raakloop en met angsgesigte vra: "Het julle hom gekry?"

Hy het vir hulle gesê die kind is iewers in een van die huise, hy het iewers aan die slaap geraak. As die vrousmense net nie so te kere gegaan het nie en hom 'n kans wou gee om sy soek te soek, sou dit beter gegaan het. As die mis net wou lig sodat alles nie so wanstaltig lyk nie, sou dit nog beter gewees het, en as Barta net nie so aanhou loop en roep het nie. Dit het aardig geklink in die mis. Die kind was nie weg nie.

Maar Malie het die onrus nog dikker kom saai:

"Dit het my oorle antie agter in Karatara se bos oorgekom. Sy het gedink die kind is saam met die ander om te gaan vuurhout kap en so kom sy dit eers die middag agter lat hy weg is. Meer as 'n week later het hulle die verkleumde liggaampie gekry. Ons is nog die dag begrafnis toe."

Barta het haar vuis in haar mond gedruk en in haar kneukels gebyt.

"Ek sê vir julle, die kind is nie weg nie," het hy vir die soveelste keer gesê. "Loop kyk weer in julle huise, almal van julle, kyk onder elke katel en oralster!"

"Ons het gekyk, Elias," het Sofie van Koos van Huysteen gesê.

"Loop kyk weer."

Tant Gertjie, Anna se skoonma, het Nina van Barta se arm af gevat en dit het gelyk of Barta dit nie eens agterkorn nie.

"Ek kan nie verstaan hoe jy die kind onder jou oë uit kon laat wegraak nie, Barta!" het hy moedeloos met haar geraas.

"Ek het met die vuur gesukkel, Elias, die dunhout was nat -- ek het gedink die kind is by jou."

Hy het aan die suidekant van die eiland die Bos in geloop en gaan roep. Die kind is nie weg nie, het hy vir homself gese en die skrik van hom weggeskop. Die kind is nie weg nie.

Toe het hy aan die westekant van die eiland gaan roep. Oos. Elke keer 'n bietjie dieper die ruigtes in. Toe hy noord die Bos in loop, het tant Gertjie saam met hom kom loop en help roep.

"Dis die mis wat maak dat hy ons nie hoor nie, tante," het hy gese en begin sukkel om die duiwel weg te hou. "Hy speel natuurlik iewers."

"Elias, ons moet omdraai; Anna moet die mans loop roep om te kom help soek voor dit te laat word."

"Maar hulle kap by Draaikloof, tante!" het hy gekeer. "Dis vier uur se stap. Die kind is nie weg nie, julle jaag spoke op!"

"Die kind is weg." Die manier waarop sy dit gese het, die sekerte in haar, het die teensit uit hom geruk en die skrik laat kom. As jy in die Bos grootgeword het, weet jy wat wag op 'n kind wat uit 'n voetpad of 'n sleeppad dwaal as daar nie 'n grootmens by is nie. En in dik mis hou jy jou kinders om die huis.

"Ek verstaan nie hoe hy sommerso kon weggeraak het nie, tant Gertjie. Ek kan dit nie glo nie," het hy 'n laaste keer probeer stry.

"'n Kind, Elias, is nes 'n skilpad. Jy dink nog hy's stadig, dan's hy weg. Anna moet die mans loop roep."

"Ek sal self gaan."

"Nee. Barta gaat jou nodig kry. Anna sal loop. Sy ken die voetpaaie en sy weet wat om te maak as die grootvoete* langs die pad is."

Hy en Malie en Sofie het tot donker toe geloop en roep. Tant Gertjie het by Barta gebly. Teen die aand het hulle Barta neergelê en haar kort-kort 'n bietjie bergboegoe ingejaag en haar

kop warm gehou. Later het dit geklink of haar huil opraak: sy kon net die aardigste geluide uitkry, soos 'n klein hond se tjank. Hy het vir haar gese sy moet ophou, hulle sal die kind kry.

Maar die huis het nes 'n huis waar sterfte is, geword. Tant Gertjie het bo by haar huis laat asbrood haal. Sofie het 'n trek-sel koffie gebring en Nina na haar huis toe geneem. Malie het 'n kommetjie heuning en 'n paar gaar patats gebring.

Willem en Kristoffel het soos verskrikte goed by die vuur-herd gestaan.

"Die laaste wat ek vir Lukassie gesien het, was op die hoek van die huis toe Ma vir hom 'n patat gegee het. Hy het dit gestaan en eet," het Willem vir die honderdste maal gese.

"Waar't jy hom laas gesien, Kristoffel?"

"In die huis, Pa, hy't met sy klippe gespeel."

Malie het mistroostig gesug. "Net die liewe Vader in die hemel sal weet waar 'n kleine kind vannag in hierdie grote bos is - dieselfde ding het my oorle antie oorgekom. By Karatara."

"Ek verstaan dit nie, Malie. Ek moes tog 'n spoor gekry het."

"Hier's baie kinders op die eiland, baie spore."

"Ek verstaan dit nie."

"Wat van Flip Lourens wat die slag weggeraak het? Net sulke dikke mis gewees en hulle het hom nou nog nie gekry nie."

"Flip het nie weggeraak nie, Malie. Almal reken tog naas dat die grootvoete hom getrap het. Flip sou nie weggeraak het nie, hy het die Bos te goed geken."

"Daar's nog 'n ding wat my hinder, Elias. Die grootvoete het heelweek in die omgewing gebreek en gevreet, hulle sal nie eers voel as hulle in die donker op 'n kleine kind trap nie."

"Grootvoete trap nie op kinders nie."

Anna en die mans het donkernag gekom. Martiens van Malie het oorgevat en die orders gegee terwyl hulle sommer so in die staan iets geëet het.

"Die mis klaar op. Ek sal suid soek. Dawid, jy soek wes. Koos, jy soek noerd. En Elias, jy soek oos. Elke honderd tree roep ons, en op die tiende roep draai ons om tot weer hier en swaai ons die rigtings so vyftig tree om. Is die lanterns reg?"

"Ja," het Malie gese, "ek en Sofie het hulle reggekry."

"Wat van die grootvoete?" wou tant Gertjie weet.

"Die naastes is in Gouna se Bos," het Dawid gese, "ons kan met gerustheid soek."

Martiens het die vrousmense se werk ook uitgedeel. "Net Anna kan gaan lê, sy's gedaan. Tant Gertjie moet by Barta waak. Malie, jy en Sofie moet 'n groot vuur in die middel van die eiland maak; as Lukas dalk iewers aan die slaap geraak het en wakker word, sal hy die skynsel sien en aankom."

Teen die oggend het die mis nog net in die diepste klowe geleë. Koos van Sofie is met ligdag weg. Diepwalde toe om die boswagter te loop se van die kind. Teen die middag was daar veertien houtkappers aan die soek en die volgende oggend het die konstabel van die dorp af gekom om ook te kom help. Die boswagter het 'n boodskap dorp toe gestuur tot by die magistraat. Teen die aand het van die houtkappers die konstabel in Jonkersberg se kloof hoor roep en hom gehawend daar loop uithelp. Totaal verdwaal.

Op die eiland het die konstabel hulle toegesprek:

"Manne, ek is bevrees dat julle sal moet aanvaar dat die kind teen die tyd nie meer kan leef nie."

"Hoe kan meneer besluit of die kind nog leef of nie leef nie?" het Martiens hom sommer ingevlieg. "In hierdie bos is 'n kind taaiër as wat meneer dink."

Die vierde dag was hulle vier-en-twintig man wat gesoek het; almal houtkappers behalwe hy, Elias, en die boswagter, mister Kapp. Die vyfde dag was hulle dertig. So ver as wat die tyding deur die Bos geloop het, het die houtkappers die byle neergeleë en kom help. Die sesde dag was hulle veertig.

Aan die einde van die agtste dag het Martiens dit op hom geneem om te sê wat lankal op almal se gesigte begin lê het:

"Hy kan nie meer leef nie."

Barta het tussen Sofie en Malie gestut gestaan. Verouder en verslae, opgehuil en in lanfer geklee wat tant Gertjie haar geleen het.

Elias het sy kop laag laat sak en heen en weer gerol soos een wat dit tot aan die einde nie wou glo nie.

Sewe maande later, Augustus van 1865, het die groot reën gekom, en kort daarna het die boswagter kom sê dat hulle dele van 'n kleinerige kind se geraante langs die Gounarivier tussen die opdriksels gekry het. Dit kon 'n bobbejaan s'n ook gewees het.

EENHEID VIR DIE ONDERRIG VAN AFRIKAANS

UNIT FOR THE TEACHING OF AFRIKAANS

DIE REAKSIE OP 'N EERSTE HOOFSTUK

DOELWITTE

- i) hoe gevorderde taalaanleerders die lees van n verhaal ervaar;
- ii) watter aspekte hulle na die lees van n eerste hoofstuk motiveer om die verhaal verder te lees ;
- iii) hoe hulle op n eerste hoofstuk reageer;
- iv) hoe hulle die taal binne die konteks van n verhaal ervaar;
- v) hoe hulle voel oor die lees van goeie gewilde prosa tydens n kursus;
- vi) wat hulle van n eerste hoofstuk verwag.

INSTRUKSIE

BEANTWOORD AL DIE VRAE SO EERLIK AS MOONTLIK. DAAR IS GEEN REGTE OF VERKEERDE ANTWOORD NIE.

ONS WIL GRAAG WEET HOE U PERSOONLIK VOEL EN WAT U SPONTANE REAKSIE AS LESER IS.

U ANTWOORDE SAL AS HOOGS VERTROULIK BEHANDEL WORD.

DANKIE VIR U SAMEWERKING.

REACTION TO A FIRST CHAPTER

OBJECTIVES

- i) how advanced language learners experience the reading of a first chapter of a story;
- ii) which aspects would motivate them to carry on reading the story after having read the first chapter;
- iii) how they react to a first chapter;
- iv) how they experience the language within the context of a story;
- v) how they feel about the reading of a good, popular prose during a course;
- vi) what they expect of a first chapter.

INSTRUCTION

ANSWER ALL THE QUESTIONS AS HONESTY AS POSSIBLE. THERE ARE NO RIGHT OR WRONG ANSWERS.

WE WOULD LIKE TO KNOW HOW YOU FEEL PERSONALLY AND WHAT YOUR SPONTANEOUS REACTION AS READER IS.

YOUR ANSWERS WILL BE TREATED AS HIGHLY CONFIDENTIAL.

THANK YOU FOR YOUR CO-OPERATION.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE DEUR U ANTWOORD
NEER TE SKRYF.

ANSWER THE FOLLOWING QUESTIONS BY
WRITING DOWN YOUR ANSWER.

1. Nasionaliteit		Nationality
2. Aantal jare woonagtig in S.A.		Number of years domiciled in S.A.
3. Ouderdom		Age
4. Hoogste opvoedkundige kwalifikasie		Highest educational qualification
5. Beroep		Occupation

ANTWOORD DIE VRAE DEUR 'N
REGMERKIE (✓) IN DIE TOE-
PASLIKE BLOKKIE TE MAAK.

ANSWER THE QUESTIONS BY TICKING
(✓) THE APPROPRIATE BLOCK.

6. Geslag ☐ M ☐ V/F Sex

- | | Nooit getroud
Never married | Getroud
Married | Geskei
Divorced | |
|-----------------|--------------------------------|--------------------------|--------------------------|---------------|
| 7. Huwelikstaat | ☐ | ☐ | ☐ | Marital state |

8. My kennis van Afrikaans: My knowledge of Afrikaans:

- | | Goed
Good | Gemiddeld
Average | Swak
Poor | |
|----------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|------------|
| verstaan | ☐ | ☐ | ☐ | understand |
| praat | ☐ | ☐ | ☐ | speak |
| lees | ☐ | ☐ | ☐ | read |
| skryf | ☐ | ☐ | ☐ | write |

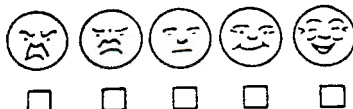
9. Dis die eerste keer dat ek 'n hoofstuk van 'n Afrikaanse storie gelees het. (RSA burgers: skool voor- geskrewe boeke is uitgesluit)
	Ja/Yes	Nee/No	
	☐	☐	It is the first time that I have read a chapter of an Afrikaans story. (RSA citizens: school pre-scribed books are excluded)

Indien nee, motiveer If no, please motivate

.....
.....
.....

10. MAAK 'N REGMERKIE (✓) ONDER DIE GESIGSUIT-
DRUKKING WAT U ALGEMEEN
GEVOEL OOR LEES DIE
BESTE WEERSPIEEL.

TICK (✓) THE BLOCK UNDER THE
FACE THAT BEST EXPRESSES YOUR
FEELING ABOUT READING IN
GENERAL.

Gee 'n rede vir u keuse hierbo.

Give a reason for your choice.

.....
.....

LET WEL: WANNEER IN DIE VRAEKS
VERWYS WORD NA i) TEKS WORD BEDOEL
DIE EERSTE HOOFSTUK;

NOTE: WHEN THE QUESTIONNAIRE REFERS
TO: i) TEXT: THE FIRST CHAPTER
IS INDICATED;

ii) VERHAAL WORD BEDOEL
DIE RES VAN DIE BOEK

ii) STORY, THE REST OF THE
BOOK IS INDICATED.

MAAK 'N MERKIE (✓)
IN DIE TOEPASLIKE
BLOKKIE

Stem glad nie saam nie	Stem nie saam nie	Neutraal	Stem saam	Stem heeltemal saam
Strongly disagree	Disagree	Neutral	Agree	Agree completely

TICK (✓) THE
APPROPRIATE BLOCK

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- Die teks prikkel my
nuuskierigheid om
die verhaal tot die
einde te lees. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Uit die teks lyk dit
asof die verhaal n
sterk storielyn gaan hê. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Benewens die moontlike
storielyn, dui die
teks ook op n dieper-
liggende idee. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die verloop van die
res van die verhaal
is onvoorspelbaar. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die karakter(s)
blyk eg-menslik te
wees. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Uit die teks lyk dit
asof die verhaal
spannend gaan wees. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die inligtings-
aanbod in die teks
is voldoende om my n
houes op die verhaal
te gee. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die situasie in die
teks is geloofwaardig. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die teks is
interessant. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Daar is genoeg
handelinge in die
teks om belangstelling
te wek. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die leser voel
adelik betrokke
by die gebeure. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
- Die gegewens in die
teks laat ruimte vir
my eie verbeelding. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

The text arouses my
curiosity to read the
story to the end.

The text indicates that
the story is going
to have a strong story-
line.

Besides the possible
storyline, the text
also points to an
underlying idea.

The progress of the
rest of the story is
unpredictable.

The character(s) appear(s)
to be truly human.

The text indicates that
the story will be
gripping.

The information offered
in the text is sufficient
to enable me to get to
grips with the story.

The situation in the
text is credible.

The text is
interesting.

There is enough action
in the text to create
interest.

The reader immediately
feels involved by the
events.

The information in the
text leaves scope for
my own imagination.

MAAK 'N MERKIE (✓) IN
DIE TOEPASLIKE
BLOKKIE

Stem glad nie saam nie Strongly disagree	Stem nie saam nie Disagree	Neutraal Neutral	Stem saam Agree	Stem heeltemal saam Agree completely
--	----------------------------------	---------------------	--------------------	--

TICK (✓) THE
APPROPRIATE BLOCK

←-----→

1 2 3 4 5

11. Die verhaal is maklik om te verstaan.	☐	☐	☐	☐	☐	The story is easy to understand.
12. Die sinskonstruksies is duidelik.	☐	☐	☐	☐	☐	The sentence construction is clear.
13. Die tema is aktueel.	☐	☐	☐	☐	☐	The theme is topical.
14. Ek sou dit geniet het as ons meer verhale tydens die kursus gelees het.	☐	☐	☐	☐	☐	I would have enjoyed it if we had read more stories during the course.
15. Die verhaal het 'n sterk storielyn.	☐	☐	☐	☐	☐	The text has a strong story-line.
16. Die tema van die verhaal spreek tot my.	☐	☐	☐	☐	☐	The theme of the story appeals to me.
17. Die slot het my verwagtinge oortref, d.w.s. dit was 'n verrassende slot.	☐	☐	☐	☐	☐	The ending was unexpected in other words, surprising.
18. Die verhaal is spannend.	☐	☐	☐	☐	☐	The story is gripping.
19. Deur meer Afrikaans te lees, sou my Afrikaans verbeter.	☐	☐	☐	☐	☐	By reading more Afrikaans my Afrikaans would improve.
20. Ek het die verhaal geniet.	☐	☐	☐	☐	☐	I enjoyed the story.
21. Ek kon die meeste woorde verstaan.	☐	☐	☐	☐	☐	I could understand most words.
22. Ek voel betrokke by die hoofkarakter in die verhaal.	☐	☐	☐	☐	☐	I relate to the main character in the story.
23. Ek sou die verhaal meer geniet het as ek Afrikaans beter verstaan het.	☐	☐	☐	☐	☐	I would have enjoyed the story more if I had understood Afrikaans better.
24. Die verhaal is geloofwaardig.	☐	☐	☐	☐	☐	The story is credible.

Stem glad nie saam nie Strongly disagree	Stem nie saam nie	Neutraal	Stem saam	Stem heeltemal saam Agree completely
Disagree		Neutral	Agree	

Tel=
ling

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1. Dit sal goed wees om op die hoogte gebring te word van wat tans in Afrikaans op die goeie gewilde prosa=mark beskikbaar is.

It will be good to be informed about what is available in Afrikaans as far as good popular prose is concerned.

2. Ek sou dit geniet het as ons 'n goeie storie tydens die kursus gelees het.

I would have enjoyed it if we had read a good story during the course.

3. KIES UIT DIE ONDERSTAANDE EIENSKAPPE DIE VIER BELANGRIKSTES SOOS U DIT GRAAG IN 'N TEKST WIL Hê. RANGSKIK DIE VIER DAN IN VOLGORDE VAN BELANGRIKHEID. NOMMER 1 IS DIE BELANGRIKSTE. NOMMER 2 DIE TWEEDE BELANGRIKSTE, ENS.

CHOOSE FROM THE CHARACTERISTICS LISTED HERE THE FOUR MOST IMPORTANT ONES AS YOU WOULD LIKE TO ENCOUNTER THEM IN A TEXT. ARRANGE THESE FOUR THEN IN ORDER OF IMPORTANCE. NUMBER 1 IS THE MOST IMPORTANT, NUMBER 2 THE SECOND MOST IMPORTANT, ETC.

- Betrokkenheid (van die leser) .. ☐ .. Involvement (of the reader)
- Interessantheid ☐ .. Interest
- Duidelike karakterbekend= ☐ .. Clear introduction of
stelling character
- Aanduiding van 'n sterk ☐ .. Indication of a strong
storielyn story line
- Spanning ☐ .. Suspense
- Oorspronklikheid ☐ .. Originality
- Dinamiese begin ☐ .. Dynamic beginning

MELD ENIGE ANDER EIENSKAP WAT U BELANGRIK AG, MAAR WAT NIE HIER GENOEM IS NIE.

NAME ANY OTHER CHARACTERISTIC THAT YOU CONSIDER IMPORTANT BUT WHICH WAS NOT LISTED HERE.

4. RANGSKIK DIE VIER GELESE TEKSTE IN VOLGORDE VAN VOORKEUR. NOMMER HULLE VAN 1 TOT 4.

ARRANGE THE FOUR TEXTS WHICH HAVE BEEN READ IN ORDER OF PREFERENCE. NUMBER THEM FROM 1 TO 4.

- 'N OOMBLIK IN DIE WIND ☐
- DIE SWERFJARE VAN POPPIE NONGENA ... ☐
- FIELA SE KIND ☐

BIBLIOGRAFIE

1 TEORETIESE TEKSTE

- ALLEN, V.F. 1976. Some insights from linguistics for the teaching of literature. English teaching forum, 14(4):17-21.
- ALLEN, H.V. & CAMPBELL, R.N., eds. 1972. Teaching English as a second language: a book of readings. New York: McGraw-Hill.
- ANBEEK, T. 1974. De literatuurwetenskap en de lezers. De gids, 137(3):159-175.
- ANBEEK, T. 1978. Receptie-Esthetika en Receptie-Geschiedenis. Enkele praktiese problemes. (In Segers, R.T. red. Receptie-Esthetika. Grondslagen, teorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.75-84.)
- AUCAMP, H. 1978. Kort voor lank; opstelle oor kort-prosatekste. Kaapstad: Tafelberg.
- AUCAMP, H. 1984. Die intensiteit van die kortverhaal. Standpunte 171, Derde Reeks, 37(3): 5-14, Junie.
- AUCAMP, H. 1986. "Populêre fiksie" - geldige benaming of nie? (In Steenberg, D.H. saamgest. ATKV-Prosaskryf 86. Lesings gelewer tydens die ATKV-kursus in Afrikaanse prosaskryfums. Wetenskaplike bydraes van die Potchefstroomse

Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, Reeks A. Geesteswetenskap-pe, nr. 63. Potchefstroom: Departement Sentrale Publikasies, PU vir CHO. p.11-28).

- BAIRD, A. 1976. The study and teaching of literature. English Language Teaching Journal, 30(4):281-286.
- BAKER, D.G. 1972. From apartheid to invisibility: Black Americans in popular fiction 1900-1960. (Pittsburg, KS). Midwest Quarterly: A Journal of Contemporary Thought, 13:365- 385.
- BAL, M. 1980. De theorie van vertellen en verhalen. Inleiding in de narratologie. Muidenberg: Dick Coutinho.
- BARCK, K. 1978. De herontdekking van de lezer. Wordt de immanente literatuurbeskouwing afgelose door de "receptie-esthetica"? (1973) (In Buursink, M. et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p.101-110).
- BARNOUW, D. 1980. Critics in the act of reading. Poetics Today, 1(4):213-222.
- BARTHES, R. 1972. Critical essays. Vertaal deur Richard Howard. Evanston: Northwestern University Press.
- BEEEN, S. 1975. Reading in the foreign language program. TESOL Quarterly, 9(3):233-242, September.

- BIGSBY, C.W.E.ed. 1975. Superculture. American popular culture and Europe. London: Paul Elek.
- BISSCHOFF, A.M. 1984. Distinktiewe kenmerke van die literêre blitsverkoper met besondere verwysing na enkele Nederlandse romans wat sedert 1970 verskyn het. Potchefstroom: Ongepubliseerde D. Litt.-proefskrif, PU vir CHO.
- BLAU, E.K. 1982. The effect of syntax on readability for ESL students in Puerto Rico. TESOL Quarterly, 16(4):517-527, December.
- BLIGNAULT, A. 1980. Boeke: In dié betowerende bundel blink die woord. Die Transvaler, p.7, Oktober 6.
- BOONSTRA, H.T. 1979. Van waardeoordeel tot literatuuropvatting. De Gids, 142(4):243-253.
- BOSMAN, M.A. 1985. Lesergeoriënteerde literatuurteoretiese perspektiewe op die Afrikaanse leerplanne vir die sekondêre skoolfase. Pretoria: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit van Pretoria.
- *BOTH, M.C. 1985. Fact and fiction from Rabie. The Cape Times, p.18, August 28.

Bronne met 'n * is nie aangehaal nie, maar geraadpleeg as resepsies by die tipering van goeie gewilde prosa.

- BOUCKAERT-GHESQUIÈRE, R. 1981. Receptie-onderzoek van jeugd- en kinderliteratuur. (In Segers, R.T. red. Lezen en laten Lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België, 's-Gravenhagen: Martinus Nijhoff. p.68-87).
- *BREYTENBACH, K. 1982. 'De leeukuil' is aangrypend: só moet 'n mens skryf. Die Burger, 68:20, Oktober 28.
- BREYTENBACH, K. 1984. 'Weerkaatsings': Besondere sprokie. Die Burger, 70:17, November 15.
- BRINK, A.P. 1985a. Fiela se meesleurende verhaal ook 'n kragtoer in taal. Rapport, 15(19): 12, Mei 12.
- BRINK, A.P. 1985b. Jan Rabie: En oseaan. Bruin en wit tussen hemel en aarde gevang. Rapport, 15(46):20, November 17.
- *BRINK, A.P. 1985c. Skemerwêreld van tronk in verhale ontbloot. Rapport, 15(20):27, Mei 19.
- BRINK, A.P. 1987. Vertelkunde. 'n Inleiding tot die lees van verhalende tekste. Kaapstad: Academica.
- BRUWER, M.M. 1984. Literêre vergestaltung en resepsie van die vrouepersonasies in die betrokke romans van André P. Brink. Potchefstroom: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, PU vir CH0.
- BURLING, R. 1978. An introductory course in reading French. Language Learning, 28:105-128.

- BUURSINK, M.,
HUPPERETZ, K.,
DE ROO, K. en
SCHÖNAU, W. samests.
1978. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum.
- CARRELL, P.L. &
EISTERHOLD, J.C.
1983. Schema theory and ESL reading pedagogy. TESOL Quarterly, 17(4):553-573, December.
- CATES, G.T. &
SWAFFAR, J.K.
1979. Reading a second language: comprehension and higher order learning skills. Recherches et Echanges, 4(2):55-83, June.
- CELCE-MURCIA, M. &
McINTOSH, L. eds.
1979. Teaching English as a second or foreign language. Massachusetts: Newbury House Publishers, Inc.
- CHAPMAN, H.
1975. Criteria for the selection of short prose fiction to be used in level II (intermediate) foreign language classes. Texas: UT-Austin, Unpublished dissertation.
- *CILLIERS, C.
1984. 'n Verhaal wat sing in die geheue. Oosterlig, 47:8, Junie 25.
- CILLIERS, C.
1985. Nog 'n wenner uit Matthee se pen. Beeld, 11:6, April 29.
- CLARKE, M.A.
1979. Reading in Spanish and English: evidence from adult ESL students. Language Learning, 29:121-150.
- CLARKE, M.A. &
SILBERSTEIN, S.
1985. Towards a realization of psycholinguistic principles in the ESL reading class. Language Learning, 27(1):135-154, June.

- CLOETE, T.T., BOTHA, E en MALAN, C. samests. 1985: Gids by die literatuurstudie. HAUM-Literêr-Gidsreeks nr. 1, Pretoria: HAUM-Literêr.
- COADY, J. 1979. A psycholinguistic model of the ESL reader. (In MacKay, R, Barkman, B and Jordan, R.R. eds. Reading in a second language, Massachusetts: Newbury House Publishers, Inc. p.5-12).
- COETZEE, P.C. 1975. Lees en lesers. Lesings oor die leserkunde gelewer as deeltydse professor in die departement Biblioteekkunde aan die RAU. Pretoria: Staatsbiblioteek.
- COOPER, C.R. 1971. Measuring appreciation of literature: a review of attempts. Research in the teaching of English, 5:5-23.
- COWARD, D. 1977. The sociology of literary response. (In Routh, J. and Wolff, J. eds. 1977. The sociology of literature: Theoretical approaches. Keele: Keele University. p.8-17).
- DAVIES, N.F. 1976. Receptive versus productive skills in foreign language learning. The Modern Language Journal, 9:440-445.
- DAVIES, N.F. 1980a. Language acquisition, language learning and the school curriculum. System, 8:97-102.
- DAVIES, N.F. 1980b. Putting receptive skills first: an experiment in sequencing. The Canadian Modern Language Review, 36(3):461-467.

- DE JONG, M.J. 1981a: 'n Leesgesentreerde ondersoek na sosio-politiese elemente in die poësie aan die hand van enkele gedigte van Wilma Stockenström. Grahamstad: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit Rhodes.
- DE JONG, M.J. 1981b. Metodes en bevindinge van die resepsie-estetiese benadering van literatuur soos toegepas aan die Universiteit van Konstanz se skool vir literatuurteorie en kommunikasie met spesiale aandag aan die sosio-kulturele aspekte van leserreaksie. Alice: Ongepubliseerde Navorsingsverslag.
- DE JONG, M. 1983. 'n Kritiese beskouing van die standverskille tussen teks en leser, veral by literatuuronderrig. (In Malan, C. red. Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesergerigte literêre ondersoeke. Saamgestel deur SENSAL. SENSAL-publikasies 4. Durban en Pretoria: Butterworth. p.43-64).
- DE ROVER, F.C. 1978: De aanval op die lezer. over: Louis Ferron, De Keisnijder van Fichtenswald. (In Segers, R.T. red. Receptie-Esthetika. Grondslagen, teorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.169-182).
- DE VRIEND, G. 1978. Wolfgang Iser: Fiktionele teksten en open plekken. (In Segers, R.T. red. Receptie-Esthetika. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.37-48).

- DE VRIEND, G. 1981. Opnieuw; fictionaliteit. (In Segers, R.T. red. Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. 'S-Gravenhage: Martinus Nijhoff. p.38-51).
- DE VRIES, A.H. 1982. 'Middelmoet'-literatuur: 'n lekker storie vir een sit se deurlees. Die Vaderland, 67:36, November 25.
- DODSON, D. 1974: The four nodes of drum: Popular fiction and social control in South Africa. The African Studies Review, 17:317-343.
- DORINSON, Z.K. 1977: Ross Macdonald: The personal paradigm and popular fiction. Armchair Detective: A quarterly journal, p.43-45.
- DU PLESSIS, H. 1982. Waarom lees Afrikaners nie? Woord en Daad, 22(239), Julie.
- ECO, U. 1979. The role of the reader. Explorations in the semiotics of texts. London: Bloomington and Indiana University Press.
- EKSTEEN, L. 1976. Kroniek van die Afrikaanse prosa 1975. Standpunte 126, Derde Reeks, 29(6):53-62, Desember.
- ESCARPIT, R. 1976. Le lecteur dans un monde en mouvement. (In Mohrhardt, F.E. ed. Reading in a changing world. Papers presented at the 38th session of IFLA General Council, Boedapest, 1972. München, Verlag Dokumentation. IFLA Publication no. 5. p.9-19).

- ESKEY, D.E. 1973. A model program for teaching advanced reading to students of EFL. *Language learning*, 23(2):169-184.
- FERREIRA, J. 1983. Transvaalse buurt: Halfkrone vir die Nagmaal. *Die Transvaler*, p.6, Februarie 15.
- FERREIRA, J. 1986. Voorgeskrewe literatuur aan Swart studente: Resepsie van Die swerfjare van Poppie Nongena. *Tydskrif vir letterkunde*, 24(4):51-56, November.
- FIEDLER, L.A. 1975. Towards a definition of popular literature. (In Bigsby, C.W.E. ed. *Superculture. American popular culture and Europe*. London: Paul Elek. p.28-42.)
- FINOCCHIARO, M. & BRUMFIT, C. 1983. *The Functional-Notional approach: from theory to practice*. New York: Oxford University Press.
- FONTIJN, J.H.A. red. 1974. *Populaire literatuur*. Amsterdam: Stichting Heliogabalos. (Spektator smaldelen, I.)
- FONTIJN, J. 1974. Schrywers van populêre romans. (In Fontijn, J.H.A. red. *Populaire literatuur*. Amsterdam: Stichting Heliogabalos. Spektator smaldelen, I. p.250-269.)
- FOSS, D.J. & HAKES, D.T. 1978. *Psycholinguistics. An introduction to the psychology of language*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- FOWLER, H.W. & FOWLER, F.G. 1975. *The concise Oxford dictionary of current English*. London: Oxford University Press.
- FRYER, C. 1983. Die uitgewer en die populêre fiksieskrywer. (In Kok, F.J. red.

ATKV. Konferensie ter bevordering van gewilde Afrikaanse prosa. Johannesburg: ATKV. p.29-36).

- GASKILL, W.H. 1979. The teaching of intermediate reading in the ESL classroom (In Celce-Murcia, M. and McIntosh, L. eds. Teaching English as a second or foreign language. Massachusetts: Newbury House Publishers, Inc. p. 144-154).
- GENETTE, G. 1980. Narrative discourse. Ithaca/London: Cornell University Press.
- GIEHRL, H.E. 1968. Der junge Leser. Donauwörth: Ludwig Auer.
- GIRARD, D. 1974. Linguistics and foreign language teaching. London: Longman.
- GOODMAN, K.S. 1970. Reading: a psycholinguistic guessing game. (In Singer, H. & Ruddell, R.B. eds. Theoretical models and processes of reading. Newark, Delaware: International Reading Association. p.259-272).
- GOODMAN, K.S. 1971. Psycholinguistic universals in the reading process. (In Pimsleur, P. and Quinn, T. eds. The psychology of second language learning. Papers from the 2e International congress of Applied Linguistics, Cambridge, September 1969. p.135-142).
- GORMAN, T.P. 1979. Teaching reading at the advanced level. (In Celce-Murcia, M. and

- McIntosh, L. eds. Teaching English as a second or foreign language. Massachusetts: Newbury House Publishers, Inc. p. 154-162).
- GOUWS, T. 1985. Fiela se kind: Matthee laat taal lééf in wyse roman. Die Vaderland, 69:8, Julie 1.
- GRIMM, G. 1977: Rezeptionsgeschichte. Grundlegung einer Theorie. Mit Analysen und Bibliographie. München: Fink.
- GROEBEN, N. 1981. Kontempare Rezeptionsforschung: Empirisierung als Konsequenz und Kritik der Rezeptionsästhetik. (In Van Gorp, H. et al. Receptie-onderzoek. Mogelijkheden en grenzen. Rezeptionsforschung. Möglichkeiten und Grenzen. Leuven: Uitgeverij Acco. p. 103-136).
- HALL, J. 1979. The sociology of literature. London, Longman.
- HEUERMANN, H. red. 1975. Literarische Rezeption: Beiträge zur Theorie des Text - Leser - Verhältnisses und seiner empirischen Forschung. Paderborn: Schöningh.
- HORNBY, A.S. 1980. Oxford Advanced Learner's dictionary of current English. Oxford: Oxford University Press.
- HOUGH, R.A., NURSS, J & ENRIGHT, D.S. 1986. Story reading with limited English speaking children in the regular classroom. The Reading Teacher, 39(6):510-514, February.

- HUDELSON, S. 1985. Beginning reading and the bilingual child. Dimensions, 13:19-22, April.
- HUMAN J.J. 1953: Die gewilde literêre werk. 'n Onderzoek na die rol van leesstof in die hedendaagse samelewing. Johannesburg: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit van die Witwatersrand.
- ISER, W. 1974. The implied reader. Patterns of communication in prose fiction from Bunyan to Beckett. Baltimore/London: The John Hopkins University Press.
- ISER, W. 1978a. De appèlstructuur der teksten. Onbeпадheid as een voorwaarde voor de werking van literair proza (1970) (Fragm.) (In Buursink, M. et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p.29-33).
- ISER, W 1978b. In het licht van de kritiek (1975). (In Buursink, M. et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p.174-189).
- JAUSS, H.R. 1978. Het partiële karakter van de receptie-esthetische methode. Nawoord bij het artikel "Racine's en Goethe's Iphigenie (1973). (In Buursink, M. et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p. 63-78).

- JOHNSON, P. 1981. Effects on reading comprehension of language complexity and cultural background of a text. *TESOL Quarterly*, 15(2):169-181, June.
- KELLERMAN, M. 1981: The forgotten third skill. Reading a foreign language. Oxford, NY, Toronto: Pergamon Press.
- KERSHNER, R.B. 1977. Joyce as historian: popular literature and popular consciousness. *Eire* 19 (University of Florida), 19(1):104-112.
- KINTSCH, W. 1980. Learning from text, levels of comprehension, or: why anyone would read a story anyway. *Poetics*, 9:87-98.
- KLOEK, J.J. 1978: Uitnodiging tot onderzoek: een kijkje in de Nutsbibliotheken in 1910. (In Segers, R.T. red. *Receptie-Esthetika. Grondslagen, theorie en toepassing*. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p. 183-189).
- KOEN, J.C. 1984. Afrikaanse poësie in die sewentigerjare - 'n resepsie-estetiese perspektief. Bloemfontein: Ongepubliseerde D. Litt.-thesis, Universiteit van die Oranje-Vrystaat.
- KOENEN, M.J. & ENDEPALS, J. 1956. Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal. Groningen: J.B. Walters.
- KOK, F.J. red. 1983. ATKV. Konferensie ter bevordering van gewilde Afrikaanse prosa. Johannesburg: ATKV.

- KOK, M. 1985. Aspekte van enkele argumentasie-strukture ten opsigte van die resepsie van Magersfontein, O Magersfontein. Bloemfontein: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit van die Oranje-Vrystaat.
- KRAAYEVELD, R. 1983. Literatuur en publiek. Ons Erfdeel, 26(2):236-244, Maart-April.
- KRAMSCH, C. 1985. Literary text in the classroom: a discourse: The Modern Language Journal, 69(4):356-366.
- KRASHEN, C 1985. Literary texts in the classroom: a discourse. The Modern Language Journal, 69(4):356-366.
- KRASHEN, S.D. 1978. Relating theory and practice in adult second language acquisition. SPEAQ Journal, 2(2):9-32.
- KRASHEN, S.D. 1981. Second language acquisition and second language learning. Oxford, New York: Pergamon Press.
- KRASHEN, S.D. 1985: The power of reading. Paper presented at the annual meeting of Teachers of English to Speakers of Other Languages. New York: April. p.89-113.
- KROES, H. 1981: Onderzoek: Die onderrig van Afrikaans aan Swart teikengroepe binne onderwysverband. Johannesburg: EOA. Finale verslag soos vir RGN gedoen.
- KROES, H. 1982. Frekwensiebepaling van die kernwoordeskat en sekere basiese strukture

van die Afrikaanse spreektaal.
Johannesburg: RAU, Finale verslag.

- KUNNE-IBSCH, E. 1978. Receptie-onderzoek: constanten en varianten van een literatuurwetenschappelijk concept in theorie en praktijk (1974)(fragm.). (In Buursink, M. et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p.113-133).
- LEAVIS, Q.D. 1968. Fiction and the reading public. London (1e druk 1932): Chatto and Windus.
- LEENHARDT, J. 1980. Toward a sociology of reading. (In Suleiman, S.R. and Crosman, I. eds. The reader in the text. Essays on audience and interpretation. Princeton, New Jersey: PUP. p.205-224).
- LEWIS, C.S. 1961: An experiment in criticism. Cambridge: CUP.
- LICHER, E. 1981. Lezers en hun gedicht. Een terrein-verkennend experimenteel onderzoek naar de voorwaarden voor het tot stand komen van interpretatie en evaluatie bij letterenstudenten. (In Segers, R.T. red. Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. 'S-Gravenhage: Martinus Nijhoff. p.173-204).
- LINDFORS, B. 1977. Popular literature in English in Black South Africa. Journal of South African Affairs, 2:121-129.

- LINK, H. 1976. Rezeptionsforschung. Eine Einführung in Methoden und Probleme. Stuttgart, Mainz: Kohlhammer.
- LITTLEWOOD, W.T. 1975. Literature in the school foreign language course. *Modern Languages*, 56:127-131.
- LOCKETT, L. 1972. The role of reading at the intermediate level. *Modern Language Journal*, 56(7):429-433.
- LOUW, A. M. 1980 Müller-verhale slaan asem skoon weg! *Die Burger*, 66:13, September 25.
- LUBBERS, J. 1972. Semantische skale van dienste van poësie - (litteratuur) onderwys. *Levende Talen*, 292:466-482.
- LYONS, J. ed. 1980: *New horizons in linguistics*. Middlesex: Penguin Books.
- MACKAY, R., BARKMAN, R. & JORDAN, R.R. eds. 1979. *Reading in a second language*. Massachusetts: Newbury House Publishers.
- MALAN, C. red. 1983a. Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesergerigte literêre ondersoeke. Saamgestel deur SENSAL. SENSAL-publikasies nr. 4. Durban/Pretoria: Butterworth.
- MALAN, C. 1983b. Lesergerigte ondersoeke na Suid-Afrikaanse romans - op weg na 'n omvattende benadering. (In Malan, C. red. Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesergerigte literêre ondersoeke. Saamgestel deur SENSAL. SENSAL-publikasies nr. 4. Durban,

Pretoria: Butterworth. p.65-94).

- MALAN, C. 1983c. Goeie Gewilde Prosa - 'n terreinbeskrywing. (In Kok, F.J. red. ATKV. Konferensie ter bevordering van gewilde Afrikaanse prosa. Johannesburg: ATKV. p.1-18).
- MALAN, C. en BOSMAN, M. 1983. Sensuur, literatuur en die leser: Woensdag of Donderdag as toetsgeval. Verslag van 'n SENSAL-ondersoek. SENSAL-publikasies nr. 19. Pretoria: RGN.
- MALAN, C. red. 1984. 'n Ontleding van Suid-Afrikaanse letterkundenavorsing aan die begin van die jare tagtig. SENSAL-publikasies nr. 11. Pretoria: RGN.
- *MALAN, C. 1985. 'n Hoogtepunt in Rabie se oeuvre. Die Transvaler, p.6, Augustus 1.
- MALAN, C 1987. Stemningsvolle dog kragtige novelle. Belangrike toevoeging tot nuwe soort goeie gewilde prosa. Beeld, 12:6, April 6.
- MANDELKOW, K.R. 1978. Problemen van de werkingsgeschiedenis. (In Buursink, M. et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p. 34-46).
- MCKAY, S. 1982. Literature in the ESL classroom. TESOL Quarterly, 16(4):529-538, December.

- McELROY, E.W. 1968: Subject variety in adult reading: II. Characteristics of readers of ten categories of books. *The Library Quarterly*, 38, July.
- MEIJSING, M. 1981. Verder lezen of niet? Een onderzoek naar de werking van eerste hoofdstukken. (In Segers, R.T. red. *Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. 'S-Gravenhage: Martinus Nijhoff. p.134-153*).
- MOHRHARDT, F. E. ed. 1976. Reading in a changing world. Papers presented at the 38th session of IFLA General Council, Boedapest, 1972. München: Verlag Dokumentation. IFLA Publication no. 5.
- MOJARES, R.B. 1979. The aesthetics of popular fiction: the case of Flaviano P Boquecosa. *Phillipine Quarterly of Culture and Society*, 7:83-90.
- MOUTON, M. S. 1982 Die omkering van rolle in "'n Oomblik in die wind" deur André P. Brink. *Klasgids*, 17(1):41-44, Februarie.
- MURPHY, B. 1980. Second language reading and testing in biligual education. *TESOL Quarterly*, 14(2):189-197, June.
- NEUBURG, V.E. 1977. Popular literature. A history and guide - From the beginning of printing to the year 1897. Totowa, New Jersey, London: The Woburn Press.

- NORD, J.R. 1980. Developing listening fluency before speaking: a alternative paradigm. *System*, 8:1-22.
- NORMAN, C.A. & MALICKY, G 1987. Stages in the reading development of adults. *Journal of Reading*, 30(4): 302-307.
- NUTTALL, C 1982. Teaching reading skills in a foreign language. London: Heinemann Educational Books.
- OLIVIER, G. 1978. "Politieke" prosa uit 1978. Standpunte 140, *Derde Reeks*, 32(2):12-22.
- OLIVIER, G. 1982. Die resepsie van Die swerfjare van Poppie Nongena. Standpunte, *Derde Reeks*, 35(5):35-52.
- OOSTHUIZEN, B.L. 1980. 'n Analitiese studie van leesgedrag met spesiale verwysing na die lees van die Afrikaanse roman. Johannesburg: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling. Randse Afrikaanse Universiteit.
- PAKENDORF, G. 1987. 'n Landelike realisme in eenvoudige verhaal. *Die Burger*, 73:18, Oktober 1.
- PATTISON, B 1972. The literature lesson: (In Allen, H.B. and Campbell, R.N. eds. Teaching English as a second language: a book of readings. New York: McGraw-Hill International Book Company. p.195-198).
- PHILLIPS, J.K. 1975. Second language reading: teaching decoding skills. *Foreign Language*

Annals, 8:227-232, October.

- PIMSLEUR, P. &
QUINN, T. eds.
1971. The psychology of second language learning. (In Papers from the second International congress of Applied Linguistics - September 1969, Cambridge.)
- POSTOVSKY, V.A.
1974. Effects of delay in oral practice at the beginning of second language learning. *Modern Language Journal*, 58:229-239.
- POVEY, J.F.
1972. Literature in the TESL programs: the language and the culture. (In Allen, H.B. and Campbell, R.N. eds. *Teaching English as a second language: a book of readings*. New York: McGraw-Hill International Book Company. p.185-191).
- POVEY, J.
1979. The teaching of literature in advanced ESL classes. (In Celce-Murcia, M. and McIntosh, L. eds. *Teaching English as a second or foreign language*. Massachusetts: Newbury House Publishers Inc. p.162-185).
- PRETORIUS, R.
1982. Ontmoeting by Dwaaldrif: Gedramatiseerde ontmoeting van literatuurtheorieë. *Tydskrif vir Letterkunde*, 20(4):53-66.
- PRINCE, G.
1982. Narratology. The form and functioning of narrative. New York: Mouton.
- PURVES, A.C. &
BEACH, R.
1972. Literature and the reader. Research in response to literature, reading interests, and the teaching of litera-

ture. USA, Illinois: University of Illinois at Urbana-Champaign.

- *RABIE, J. 1984. SA parallels with Biblical Israel. *The Cape Times*, p.14, November 28.
- RABINOWITZ, P.J. 1985: The turn of the glass key: popular fiction as reading strategy. *Critical Inquiry*, 11:418-431, March.
- *RAPER, I. 1979. Jeugverhaal met baie implikasies. *Beeld*, 5:10, Junie 18.
- RIFFATERRE, M. 1966. Describing poetic structures: Two approaches to Baudelaire's *Les Chats*. *Yale French Studies*, 36(37):200-242.
- ROMBOUT, T. 1974 Trivialularie. (In Fontijn, J.H.A. red. Populaire literatuur. Amsterdam: Stichting Heliogabalos. Spektator smaldelen, I. p.1-20)
- ROODT, P.H. 1983. Verteller-teks-lezer: die driehoeks-verhouding in 'Jaarringe'. (In Malan, C. red. Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesergerigte literêre ondersoeke. Saamgestel deur SENSAL. SENSAL-publikasies nr. 4. Durban, Pretoria: Butterworth. p.126-139).
- ROOS, H. 1983. Boekbesprekings: 'n Prosapryswenner. *Tydskrif vir Letterkunde*, 21(3):107-109.
- *ROOS, H. 1987. Kil blik op sisteme. *Die Vaderland*, 71:9, Februarie 18.

- ROSENBLATT, L.M. 1960. Literature: the reader's role. *English Journal*, 44:304-310.
- ROSENBLATT, L.M. 1968. Literature as exploration. London: Heinemann.
- ROSSOUW, M. 1987. Drie kortverhalen van Maarten t'Hart - Literêr-esteties en lewensbeskoulik bekyk (1). *Literator*, 8(1):46-55.
- ROUTH, J. & WOLFF, J. eds. 1977. The sociology of literature: Theoretical approaches. Keele: Keele University.
- SAMMONS, J.L. 1977. Literary sociology and practical criticism. An inquiry. Bloomington and London: Indiana University Press.
- SCHILD, U. 1980. Words of Deception: Popular literature in Kenya. *Festschriftartictie in an 80-2-000301*, p.25-33.
- SEGERS, R.T. red. 1978a. Receptie-Esthetika. Grondslagen, theorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten.
- SEGERS, R.T. 1978b. Grondslagen van de receptie-esthetika. (In Segers, R.T. red. Receptie-Esthetika. Grondslagen, theorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.9-19).
- SEGERS, R.T. 1978c. Lezer en tekst. (In Segers, R.T. red. Receptie-Esthetika. Grondslagen, theorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.23-36).

- SEGBERS, R.T. 1978d. Studies in semiotics. The evaluation of literary texts (An experimental investigation into the rationalization of value judgements with reference to semiotics and esthetics of reception). Lisse: The Peter de Ridder Press.
- SEGBERS, R.T. 1979a. De lange weg naar een poetika en legetika. Forum der Letteren, 20(1):21-41, Maart.
- SEGBERS, R.T. 1979b. Leerlinggericht literatuuronderwijs - een pleonasme? Levende Talen, 346: 811-822.
- SEGBERS, R.T. 1980. Het lezen van literatuur. Een inleiding tot een nieuwe literatuurbenadering. Ambo/Baarn: Basisboeken.
- SEGBERS, R.T. red. 1981. Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. 'S-Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- SEGBERS, R.T. 1984: Op zoek naar een nieuwe vorm van literatuuronderwijs: De horizontale methode. Spektator, 13(4):256-265, Februari.
- SENEKAL, J. 1981: Literêre perspektiewe: Resepsie-Estetika I - 'n posisionele verhandeling. Bloemfontein: Navorsingspublikasie Dept. Afrikaans en Nederlands. UOVS.
- SENEKAL, J. 1983. Resepsie - 'n terreinverkenning. (In Malan, C. red. Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesergerigte li-

terêre ondersoekte. Saamgestel deur SENSAL. SENSAL-publikasies nr. 4. Durban, Pretoria: Butterworth. p.1-42).

SENEKAL, J.	1985. Bouvorme (In Cloete, J.J., Botha, E. en Malan, C. reds. Gids by die literatuurstudie. Pretoria: HAUM-Literêr, HAUM-Literêr-Gidsreeks, nr. 1. p.85-89).
SENEKAL, J.	1986. Die siening van en deelname aan die Afrikaanse literatuursisteem. Verslag van 'n empiriese ondersoek in samenwerking met die RGN. Bloemfontein: Dept. Afrikaans en Nederlands, Universiteit van die Oranje-Vrystaat.
SERFONTEIN, D.	1983. 'Boeiende fiksie nodig.' Toespraak gelewer by ontvangs van 'n prys. Die Volksblad, 79:7, Desember 1.
SEYFFERT, M.C.A.	1985. 'n Pluim in die hoed van Dalene Mathee - Seemanswêreld word derde ruimte in roman. Finansies en Tegniek, 36(9):33, Mei 31.
SINGER, H. &
RUDELL, R.B. eds.	1970. Theoretical models and processes of reading. Newark, Delaware: International Reading Association.
*SMUTS, J.P.	1980. Belangrike bydrae tot ons kortverhaalkuns. Die Burger, 66:15, Oktober 16.
*SMUTS, J.P.	1983a. Voëls van die hemel: Dié skryfster kán Afrikaans skryf. Die Burger, 68:13, Maart 17.

- *SMUTS, J.P. 1983b. Eerlikheid, egtheid in Philanderbundel: Wapen teen innerlike pyn. Die Burger, 65:25, Julie 28.
- *SMUTS, J.P. 1984. Boekeblad: 'n Basis oorkant die grens: 'n Belangrike bydrae as gewilde literêre roman. Die Burger, 70:25, Oktober 25.
- SNYMAN, H. 1984. Van populêre roman tot literêre teorie tot kabaret. Tydskrif vir Letterkunde, 22(4):97-102.
- SNYMAN, N.J. 1985. Vertelsituasie. (In Gloete, T.T., Botha, E. en Malan, C. reds. Gids by die literatuurstudie. Pretoria: HAUM-Literêr, HAUM-Literêr-Gidsreeks nr. 1. p.75-78).
- SONNEKUS, P.M. Du P. 1987. Narratiewe ordening: Die ontleding van tekselemente in 'n triviale en 'n goeie gewilde prosateks. Pretoria: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit van Pretoria.
- STEENBERG, D.H. 1982. Literatuur en kulturele konteks. Tydskrif vir Letterkunde, Nuwe reeks, 20(1):36-48, Februarie.
- STEENBERG, D.H. red. 1985. ATKV-Prosaskryf 85. Wetenskaplike bydraes van die PU vir CHO, Reeks A: Geesteswetenskappe, nr. 53. Potchefstroom: Departement Sentrale Publikasies, PU vir CHO.
- STEENBERG, D.H. samest. 1986. ATKV-Prosaskryf 86. Lesings gelewer tydens die ATKV-kursus in Afrikaanse prosaskryfkuns. Wetenskaplike bydraes

van die PU vir CHO, Reeks A: Geesteswetenskappe, nr. 63. Potchefstroom: Departement Sentrale Publikasies, PU vir CHO.

- *STEENBERG, E. 1979. Jonge se eerste werk is uitstekend. Die Transvaler, p.7, Maart 10.
- *STEENBERG, E. 1983a. Die skrywer en die akademikus. (In Kok, F.J. red. ATKV. Konferensie ter bevordering van gewilde Afrikaanse prosa, Johannesburg: ATKV. p.22-25).
- STEENBERG, E. 1983b. Kambro-kind (F.A. Venter). Tydskrif vir Letterkunde, 21(3):132-138.
- *STEENBERG, E. 1985a: Kringe in 'n bos (D. Matthee). Tydskrif vir Letterkunde, 23(4):108-114.
- STEENBERG, E. 1985b. Leserverskeidenheid: kinders, jeugdiges en volwasseenes. (In Steenberg, D.H. red. ATKV-Prosaskryf 85. Wetenskaplike bydraes van die PU vir CHO, Reeks A: Geesteswetenskappe, nr. 53. Potchefstroom: Departement Sentrale Publikasies, PU vir CHO. p.14-21).
- STEINMETZ, H. 1978. Receptie en interpretatie. Poging tot een afbakening (1974) (fragm.). (In Buursink, M.et al. De wetenschap van het lezen. Tien jaar theorie der literaire receptie. Assen: Van Gorcum. p.134-164).
- STEYN, I.F.W. 1986. 'n Resepsie-ondersoek na Magersfontein, O Magersfontein, 'n Droë wit seisoen en Donderdag of Woensdag. Bloemfontein: Ongepubliseerde D.

Litt.-proefskrif, UOVS.

- STIERLE, K. 1980. The reading of fictional texts. (In Suleiman, S.R. and Crosman, I. eds. The reader in the test. Essays on audience and interpretation. Princeton, New Jersey: P.U.P. p.83-105).
- SULEIMAN, S.R. & CROSMAN, I. eds. 1980. The reader in the test. Essays on audience and interpretation. Princeton, New Jersey: P.U.P.
- SUTHERLAND, J. 1981. Bestsellers: popular fiction in the 1970's. London: Routledge and Paul.
- VAN ASSCHE, A. 1981. De paradox van de receptie: openheid en controle. Een experimenteel onderzoekperspectief. (In Segers, R.T. red. Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. Den Haag: Martinus Nijhoff. p.3-17).
- VAN BUUREN, M. 1981. Verwachtingshorizon en esthetische distantie. (In Segers, R.T. red. Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. 'S-Gravenhage: Martinus Nijhoff. p.18-37).
- VAN COLLER, H.P. 1984a. Teoretiese benaderings vir Afrikaanse navorsing. (In Malan, C. red. 'n Ontleding van SA-letterkundenavorsing aan die begin van die jare tagtig. SENSAL-publikasies nr. 11. Pretoria: RGN. p.121-131).
- *VAN COLLER, H.P. 1984b. Groeipunt in ons letterkunde. Die Volksblad, 81:6, Desember 8.

- *VAN COLLER, H.P. 1985. Lewe in gevangenis met insig beskryf. Die Volksblad, 81:6, Mei 11.
- VAN DEN BERGH, H. 1974. Het triviale drama of de jacht op sukses. (In Fontijn, J.H.A. red. Populaire literatuur. Amsterdam: Stichting Heliogabalos. Spektator smaldelen, I. p.149-164.)
- VAN DEN BERGH, H. 1978. In leunstoel of schouwburgzaal. (In Segers, R.T. red. Receptie - Esthetika. Grondslagen, theorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.49-73).
- VAN DEN BERGH, H. 1981. De verteller als strateeg. Persuasieve processen in het korte verhaal. (In Segers, R.T. red. Lezen en laten lezen. Recent receptie-onderzoek in Nederland en België. 'S-Gravenhage: Martinus Nijhoff. p.154-172).
- VAN DER MERWE, C.N. 1980. Die struktuur van Die swerfjare van Poppie Nongena. Tydskrif vir Letterkunde, Nuwe reeks, 18(1):75-81, Februarie.
- VAN DER MERWE, P.P. 1983. Leser, letterkunde en sensuur. (In Malan, C. red. Letterkunde en leser. 'n Inleiding tot lesergerigte literêre ondersoeke. Saamgestel deur SENSAL. SENSAL-publikasies nr. 4. Durban/Pretoria: Butterworth. p.153-170).
- VAN DER WATT, P.J. 1953. Ontspanningslektuur in Afrikaans. Johannesburg: Ongepubliseerde M.A.-verhandeling, Universiteit van die

Witwatersrand.

- VAN DER WESTHUIZEN, G.J. 1981. Konteks en die retensie van tweede-taalwoordeskat. Potchefstroom: Ongepubliseerde M.Ed.-skripsie, PU vir CHO.
- VAN EETVELDT, H.J. 1985. Karakter. (In Cloete, T.T., Botha, E. en Malan, C. reds. Gids by die literatuurstudie. Pretoria: HAUM-Literêr, HAUM-Literêr-Gidsreeks nr. 1. p.72-75).
- VAN GORP, H. 1981. Receptie-onderzoek. Mogelijkheden en grenzen. Rezeptionsforschung. Möglichkeiten und Grenzen. Leuven: Uitgeverij Acco.
- Ghesquière, R. en SEGERS, R.T. eds.
- VAN GORP, H. 1981. Receptie-onderzoek: nieuwe mode of methode? (In Van Gorp, H., Ghesquière, R. en Segers, R.T. reds. Receptie-onderzoek. Mogelijkheden en grenzen. Rezeptionsforschung. Möglichkeiten und grenzen. Leuven: Uitgeverij Acco. p.17-27).
- VAN LUXEMBURG, J. 1982: Inleiding in de literatuurwetenschap. Muiderberg: Dick Coutinho.
- BAL, M., en WESTSTIJN, W.
- VAN PARREREN, C. 1983. Primary of receptive skills in foreign language learning. System, 11(3): 249-253.
- *VAN ZYL, A. 1985a. 'n Akkurate dossier met diepe insig. Die Volksblad, 81:10, Augustus 24.
- VAN ZYL, A. 1985b. Spanning volgehou in beelding van oorlogsfeite. Die Volksblad, 8:4,

November 30.

- VAN ZYL, Ia 1980. Boekbesprekings. Nuwe prosa. Tydskrif vir Letterkunde, 18(3):98-106.
- *VAN ZYL, Ia 1985. Boekbesprekings. Prosa 1984. Tydskrif vir Letterkunde, 23(2):108-130.
- *VENTER, L. 1983. Kotzé se Halfkrone is koningskos. Die Volksblad, 79:8, Mei 21.
- VERDAASDONK, H. 1974. Triviaalliteratuur, suggesties voor een probleemstelling. (In Fontijn, J.H.A. red. Populaire literatuur Amsterdam: Stichting Heliogabalos. Spektator smaldelen, I. p.165-194).
- VERSCHUREN, H. 1984. Receptie-onderzoek, leerdoel-discussie en literatuuronderwys. Spektator, 13(4):281-294, Februarie.
- *VILJOEN, H. 1984. Waagmoedige nuwe boek oor bosstryd. Oosterlig 48:6, Desember 3.
- VIS, G.J. 1978. Veldwerk: Waarom en hoe? Suggesties voor het onderzoek naar lezers-reakties, met name in het onderwijs (In Segers, R.T. red. Receptie-Esthetika. Grondslagen, theorie en toepassing. Amsterdam: Huis aan de drie grachten. p.125-138).
- VOLKSBLAD, DIE 1983. 'Boeiende fiksie nodig'. 79:7, Desember 1.
- VORSTER, J. 1981. 'n Paar aspekte van "Motherese". Ongepubliseerde referaat gelewer tydens die Kongres van die LVSA by

Universiteit Wes-Kaapland: Januarie.

- WARDHAUGH, R. 1969. Reading: A linguistic perspective. New York, Chicago: Harcourt, Brace and World, Inc.
- WEIDEMAN, G. 1985. Handelingsverloop. (In Cloete, T.T., Botha, E. en Malan, C. samests. Gids by die literatuurstudie. Pretoria: HAUM-Literêr. HAUM-Literêr-Gidsreeks nr. 1. p.78-84).
- WIEHAHN, R. 1985. Gyseling het heelwat literêre meriete. Die Transvaler, p.3, September 12.
- WEISGERBER, J. 1971. Proefvlucht in de romanruimte. Amsterdam: Athenaeum - Polak en Von Gennep.
- WIDDOWSON, H.G. 1978. Teaching language as communication. Oxford: Oxford University Press.
- WIDDOWSON, H.G. 1979. Explorations in applied linguistics. Oxford: Oxford University Press p.173-181.
- WILKINS, D.A. 1972. Linguistics in language teaching. London: Edward Arnold.
- WINITZ, H. ed. 1981. The comprehension approach to foreign language instruction. Rowley, M.A.: Newbury House.

2 GEBRUIKTE PROSATEKSTE

- 1 ACKERMAN, BERNA. 1981. Halfstuiwer-mossie. Kaapstad: Tafelberg.

- 2 AUCAMP, HENNIE. 1979. In een kraal. 'n Keuse uit die
prosa van Hennie Aucamp saamgestel
en ingelei deur Elize Botha.
Kaapstad: Tabelberg.
- 3 BAKER, ELEANOR. 1975. Mórketiden. Johannesburg: Perskor.
- 4 BAKER, ELEANOR. 1984. Weerkaatsings. 'n Sprokie.
Kaapstad, Pretoria, Johannesburg:
Human en Rousseau.
- 5 BAKER, ELEANOR. 1985. Dossier van 'n gyseling.
Kaapstad, Pretoria, Johannesburg:
Human en Rousseau.
- 6 BAKKES, MARGARET. 1977. Wat op die middag verwoes.
Vertelling van vroeër. Kaapstad:
Tafelberg.
- 7 BAKKES, MARGARET. 1979. Sing vir ons, Matilda. Verhale
oor die begin en die einde.
Kaapstad: Tafelberg.
- 8 BAKKES, MARGARET. 1984. Die langste nag en ander verhale.
Kaapstad, Pretoria, Johannesburg:
Human en Rousseau.
- 9 BAKKES, MARGARET. 1984. Elegie vir 'n onbekende.
Kaapstad: Tafelberg.
- 10 BAKKES, MARGARET. 1985. Ontheemdes. Vertellings van ander
mense, ander plekke en ander tye.
Kaapstad: Tafelberg.
- 11 BEKKER, PIROW. 1977. Die sentrum. Kaapstad: Tafelberg.
- 12 BEKKER, PIROW. 1977. Vangs. Johannesburg: Perskor-
Uitgewery.

13	BEKKER, PIROW.	1983.	Witsalpeteter. 'n Ridderroman.
Kaapstad: Tafelberg.
14	BEUKES, DRICKY.	1986.	Kamberg se mense. Johannesburg:
Perskor.
15	BEUKES, W.	1975.	En kyk, 'n wit perd. Kaapstad:
Tafelberg.
16	BOTHA, M.C.	1985.	Bome van kennis en ander verhare.
Kaapstad: Human en Rousseau.
17	BRINK, ANDRÉ P.	1975.	'n Oomblik in die wind - roman.
Emmarentia, Johannesburg: Taurus.
18	BRITS, JAC J.	1984.	Die Getuie. Kortverhare. Kaapstad,
Pretoria: Human en Rousseau.
19	GOETZEE, JOHAN.	1978.	Verby die wit brug. Kaapstad,
Pretoria: Human en Rousseau.
20	DE BRUYN, NELIE.	1979.	Stedeling in die Stormberge.
Kaapstad, Pretoria: Human en
Rousseau.
21	DE KOCK, HELENE.	1983.	Digby Grootgewaag. Kaapstad:
Tafelberg.
22	DU PLESSIS, HANS.	1985.	Grensgeval. Kaapstad, Pretoria:
Human en Rousseau.
23	DU TOIT, ANDRE LE ROUX.	1982.	Nou's die Kaap weer Hollands.
Kaapstad, Pretoria, Johannesburg:
Human en Rousseau.
24	DU TOIT, TRYNA.	1981.	Die eensame pad. Johannesburg:
Perskor-Uitgewery.

- 25 DE WET RICHTER, R. 1987. Die heer van diamante. Johannesburg: Klub Saffier.
- 26 FERREIRA, JEANETTE. 1985. Sitate om 'n rewolusie - 'n roman. Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.
- 27 GERICKE, WESSEL. 1978. Die verdoemdes. Pretoria: Uitgewery Oranje.
- 28 GOOSEN, JEANNE. 1975. Om 'n mens na te boots. Johannesburg: Perskor-Uitgewery.
- 29 GROBBELAAR, PIETER, W. 1986. Die alsiende oog. Kaapstad, Johannesburg: Perskor.
- 30 GROVÉ, STEFANS. 1975. Oor mense, diere en dinge. 'n Potpourri van verhale, sketse en vertellings. Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.
- 31 HAASBROEK, P. J. 1982. Verby die vlakte. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human en Rousseau.
- 32 HAASBROEK, P.J. 1986. Die jaar nul. Pretoria: HAUM - Literêr.
- 33 HATTINGH, R. 1984. Die tonnel. Emmarentia: Minotaurus.
- 34 HEESE, MARIÉ. 1983. Tyd van beslissing. Johannesburg: Perskor-Uitgewery.
- 35 HENDRIKS, H. 1987. Dwaas is die hart. Johannesburg: Perskor-Boekdrukkery.
- 36 HENDRIKS, P.G. 1983. 'n Geboorte en 'n opstand.

Kaapstad, Pretoria, Johannesburg:
Human en Rousseau.

37	IMMELMAN, DOC.	1975	Die hart van 'n man. Verhale oor Suidwes. Pretoria: HAUM.
38	JANSEN, ANDRÉ.	1986.	Die Jerigo-krisis. Kaapstad: Human en Rousseau.
39	JOUBERT, AMANDA.	1982.	Klits. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human en Rousseau.
40	JOUBERT, ELSA.	1978.	Die swerfjare van Poppie Nongena. Kaapstad: Tafelberg.
41	JOUBERT, ELSA.	1980.	Melk. Kaapstad: Tafelberg.
42	JOUBERT, ELSA.	1983.	Die laaste Sondag. Kaapstad: Tafelberg.
43	JOUBERT, JUNITA.	1983.	Post Mortem. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human en Rousseau.
44	JOUBERT, MARLISE.	1978.	Klipkus. Kaapstad: Tafelberg.
45	KIELBLOCK, KARL.	1978.	Mooier as die blomme. Kaapstad: Tafelberg.
46	KOTZé, ANDRÉ.	1983.	'n Donker Oktober. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human en Rousseau.
47	KOTZé, E.	1978.	Die vuurgety. Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.
48	KOTZé, E.	1982.	Halfkrone vir die Nagmaal. Kaapstad: Tafelberg.

49	KRÜGER, LOUIS.	1981.	Die skerpskutter.	Kaapstad:
Tafelberg.
50	KRÜGER, LOUIS.	1984.	'n Basis oorkant die grens.	Kaapstad: Tafelberg.
51	LEROUX, MARZANNE.	1983.	Aandmis oor Paternoster.	Kaapstad: Tafelberg.
52	LE ROUX, MARLENE.	1984.	Wagkamer. Kortverhale.	Kaapstad,
Pretoria: Human en Rousseau.
53	LETOIT, ANDRÉ.	1986.	Breekwater en ander kortverhale.	Johannesburg: Perskor.
54	LINDE, ENGELA.	1976.	Gesig van die lewe.	Kaapstad:
Tafelberg.
55	MAARTENS, MARETHA.	1978.	Koms van die wolf.	Kaapstad:
Tafelberg.
56	MAARTENS, MARETHA.	1985.	Die sakmense.	Kaapstad: Tafelberg.
57	MARITZ, EMPIE.	1975.	Stemme uit die Fundudzi.	Johannesburg: Perskor-Uitgewery.
58	MARITZ, EMPIE.	1978.	Angsvlug uit Angola.	Kaapstad:
Tafelberg.
59	MATTHEE, DALENE.	1984.	Kringe in 'n bos.	Kaapstad:
Tafelberg.
60	MATTHEE, DALENE.	1985.	Fiela se kind.	Kaapstad:
Tafelberg.
61	MATTHEE, DALENE.	1987.	Moerbeibos.	Kaapstad: Tafelberg.
62	MITTNER, ESMÉ.	1979.	En doef! val die advokadopeer.	

			Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.
63	MULLER, CHRISTOF.	1986.	Die hangende berg. Kaapstad: Tafelberg.
64	MÜLLER, PETRA.	1980.	Werf in die Ruëns. Kaapstad: Tafelberg.
65	MÜLLER, PETRA.	1982.	Voëls van die hemel. Kaapstad: Tafelberg.
66	MURRAY, ENA.	1975.	Vreemdeling in Eden. Johannesburg: Ons eie boekklub (Edms) Bpk.
67	NIEMANN, ROY.	1983.	Improvisasies van 'n somer. Johannesburg: Perskor.
68	PAUW, NANDA.	1987.	Waar die Wit Valk vlieg. Kaapstad: Daan Retief Uitgewers.
69	PELSE, CHRIS.	1980.	Die dood van 'n droster. Johannesburg: Perskor-Uitgewery.
70	PHILANDER, P. J.	1983.	Hoefyster vir die hart. Kaapstad: Tafelberg.
71	PIENAAR, HANS.	1986.	Die lewe ondergronds. Emmarentia: Taurus.
72	PIETERSE, EMILY.	1986.	My broer my skuld is betaal. Pretoria: Daan Retief-Uitgewers.
73	PRINSLOO, KOOS.	1982.	Jonkmanskas. Kaapstad: Tafelberg.
74	RABIE, JAN.	1985.	En oseaan. Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.

75	RETIEF, ALEXIS.	1982.	Stad.	Johannesburg:
			Perskor-Uitgewery.	
76	RETIEF, BERTRAND.	1983.	Tweede prys is 'n houtjas.	
			Grensstories uit Wamboland.	
			Pretoria: J.L. van Schaik.	
77	ROUSSEAU, INA.	1979.	Soutsjokolade.	Kaapstad:
			Tafelberg.	
78	SCHOEMAN, KAREL.	1976.	Om te sterwe.	Kaapstad, Pretoria,
			Johannesburg: Human en Rousseau.	
79	SCHOEMAN, KAREL.	1977.	Afrika: 'n roman.	Kaapstad,
			Pretoria: Human en Rousseau.	
80	SCHOEMAN, KAREL.	1984.	'n Ander land.	Kaapstad,
			Pretoria: Human en Rousseau.	
81	SERFONTEIN, DOT.	1982.	Die laaste jagtog.	Kaapstad,
			Pretoria, Johannesburg: Human en	
			Rousseau.	
82	SERFONTEIN, DOT.	1986.	Galery van reënmakers.	Kaapstad:
			Human en Rousseau.	
83	SLEIGH, DAN.	1978.	'n Kanon vir Barbier.	Kaapstad:
			Tafelberg.	
84	SMALL, ADAM.	1979.	Heidesee.	Johannesburg: Perskor-
			Uitgewery.	
85	SNYMAN, ADRIAAN.	1979.	Die vuurwoud.	Johannesburg:
			Perskor-Uitgewery.	
86	SNYMAN, ADRIAAN.	1983.	Heuvel van getuienis.	Kaapstad:
			Tafelberg.	

87	SNYMAN, ADRIAAN.	1985.	Die laaste vrees. Kaapstad: Pretoria, Human en Rousseau.
88	STEENBERG, ELSABÉ.	1984.	Deur 'n raaisel. Kaapstad: Tafelberg.
89	STEYN, J.C.	1976.	Op pad na die grens. Kaapstad: Tafelberg.
90	STEYN, J.C.	1978.	Dagboek van 'n verraaier. Kaapstad: Tafelberg.
91	STEYTLER, KLAAS.	1982.	Die leeu kuil. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human en Rousseau.
92	STOCKENSTRÖM, WILMA.	1976.	Uitdraai: 'n Roman. Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.
93	STOCKENSTRÖM, WILMA.	1981.	Die kremetartekspedisie. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human en Rousseau.
94	STRACHEN, ALEXANDER.	1984.	'n Wêreld sonder grense. Kaapstad: Tafelberg.
95	STRYDOM, MAGDA.	1978.	'n Haarbreedte verskil. Kaapstad, Pretoria: Human en Rousseau.
96	THERON, WOUTRINE.	1983.	Gist'raand gousblom. Johannesburg: Perskor-Boekdrukkery.
97	SWART, FREEK.	1985.	Spinola se rooi angelier. Kaapstad: Tafelberg.
98	VAN DER MERWE, PEET.	1980.	Slagboom. Johannesburg: Perskor.
99	VAN HEERDEN, ETIENNE.	1978.	Matoli. Johannesburg: Perskor-Uitgewery.

- 100 VAN HEERDEN, ETIENNE. 1983. My Kubaan. Kaapstad: Tafelberg.
- 101 VAN HEERDEN, ETIENNE. 1984. Om te awol - 'n roman. Kaapstad: Tafelberg.
- 102 VAN HEERDEN, ETIENNE. 1986. Toorberg. Kaapstad: Tafelberg.
- 103 VAN NIEKERK, DOLF. 1979. Kort lewe van 'n reisiger. Kaapstad: Tafelberg.
- 104 VAN NIEROP, LEON. 1981. Die huis in Hertestraat. Kaapstad: Tafelberg.
- 105 VAN ROOYEN, ENGELA. 1975. Vuurwag. Kaapstad: Tafelberg.
- 106 VAN ROOYEN, ENGELA. 1982. Vollermaan. Kaapstad: Tafelberg.
- 107 VAN SCHALKWYK, NICKEY. 1981. 'n Erfgenaam vir Ou Werf. Kaapstad: Tafelberg.
- 108 VAN TONDER, JAN. 1984. Aandenking vir 'n vry man. Pretoria: HAUM - Literêr.
- 109 VAN TONDER, JAN. 1987. Is Sagie. Pretoria: HAUM - Literêr.
- 110 VAN TONDER, MORKEL. 1978. Halfkrone op die oë. 'n Verhaal oor die Groot Griep van 1918. Kaapstad: Tafelberg.
- 111 VENTER, EBEN. 1986. Witblitz. Emmarentia: Taurus.
- 112 VENTER, F.A. 1979. Kambro-kind. 'n Jeugreis. Kaapstad: Tafelberg.
- 113 VENTER, F.A. 1984. Die koning se wingerd. Kaapstad: Tafelberg.

114	VENTER, RUDI.	1987.	Viskoppe. Johannesburg: Perskor Boekdrukkery.
115	VILJOEN, ALET.	1985.	Uit die kwaads uit. Kaapstad: Tafelberg.
116	VILJOEN, LETTIE.	1984.	Klaaglied vir Koos. Emmarentia: Taurus.
117	VILJOEN, LETTIE.	1986.	Erf. Emmarentia: Taurus.
118	WEIDEMAN, GEORGE.	1983.	Tuin van klip en vuur. Kaapstad: Tafelberg.
119	WEISS, HYMNE.	1982.	Nonet. Nege kortverhale. Roodepoort: Cum-boeke.
120	WYBENGA, HENK.	1982.	Kortsluitings. Johannesburg: Perskor-Boekdrukkery.